NEWROZ

Aylık Siyasal - Kültürel Dergi
Sayı 7, Mayıs 1992 Fiatı: 8000 TL

Biz Halkız!

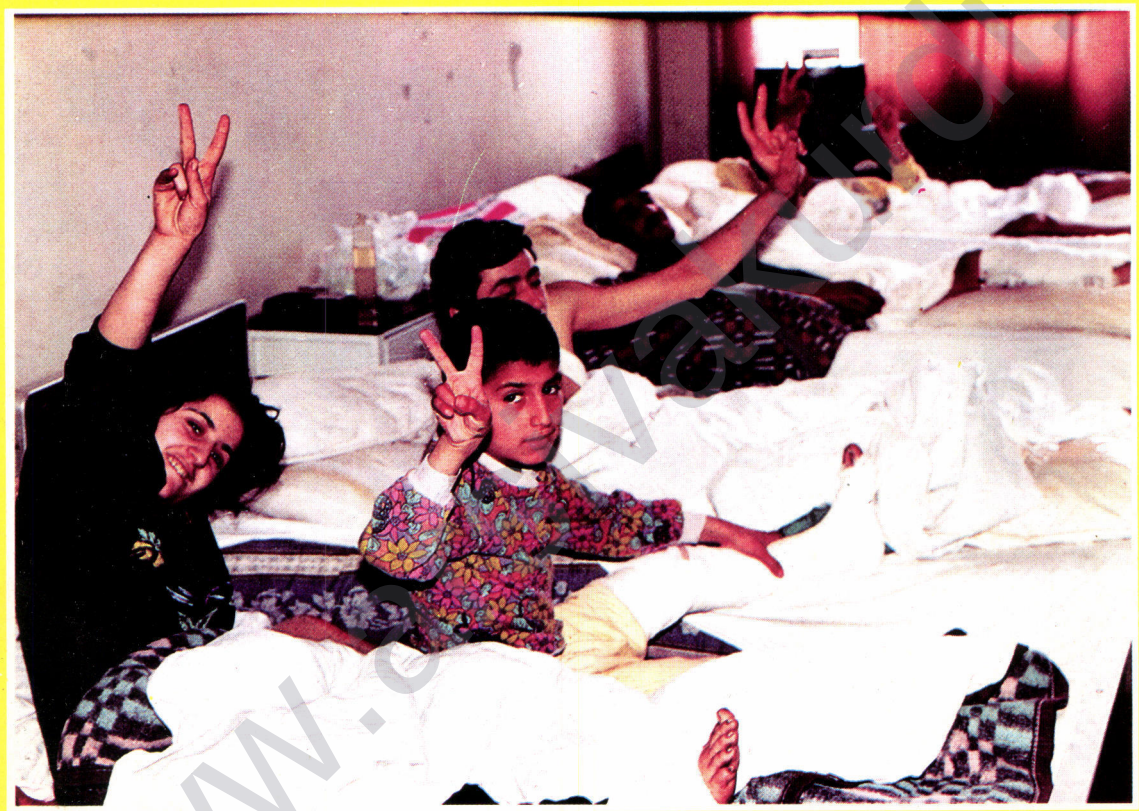

Yeniden Doğarız Ölümlerde...

BEKLE BİZİ
1 MAYIS ALANI!

www.evrakarsivi.org

NEWROZ

AYLIK SİYASAL-KÜLTÜREL DERGİ

Newroz Yayıncılık
Sahibi
Hüseyin ALATAŞ
Genel Yayın Yönetmeni
Remzi BİLGET
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Fatma KARABACAK

Yönetim Yeri
Kemalpaşa Mah. Defteremini Sk.
No: 2/4 Akkoyun Apt. Kat: 4 D:10
Aksaray /İSTANBUL
Tel: 511 96 56

Adıyaman İrtibat Bürosu
Ali GÖKKAYA
Ulucami Mah. Gölbaşı Cad.
Korunanlar Pasajı No: P/25
ADIYAMAN

Diyarbakır İrtibat Bürosu
Mehmet KEŞLİ, Nusrettin MAÇİN
İnönü Cad. Kahraman İşhanı
Kat: 2/15 DİYARBAKIR
Tel: 47374

Gaziantep İrtibat Bürosu
Sait Yıldırım
Karagöz Cad. Gören İşhanı
Kat: 3 No: 5 G.ANTEP

Malatya İrtibat Bürosu
Hasan BURAN
Hamidiye Mah. Nasuhi Cad.
İnan İşhanı Kat: 2 No: 69
MALATYA

İsviçre Temsilciliği
Abuzer KILIÇ
Fribourg Str. 180
3008 Bern SCHWEİZ

Almanya Temsilciliği
Mehmet DURMUŞ
İnrather Str-321
Zim-23 4150 Krefeld-ALMANYA
Tel: 2150-31 24 48

Dizgi: Asmin
Baskı: Uygun Basım LTD. ŞTİ.
Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım A. Ş.

Banka Hesap No:
Hüseyin ALATAŞ
Türkiye İş Bankası Aksaray Şubesi
Yurtiçi: 1002-300-975165
Yurtdışı Döviz Hesabı: 30100-91599

Abone Koşulları ve Birim Fiatları:
Yurtiçi: Aylık Birim Fiatı: 8.000 TL
6 Aylık Abone: 40.000 TL
Yıllık Abone Bedeli: 80.000 TL
Yurtdışı:
Almanya: 7 DM
Fransa: 20 FF
İsviçre: 7 SF
Yıllık Abone Bedeli:
Almanya: 80 DM
Fransa: 200 FF
İsviçre: 80 SF

İÇİNDEKİLER

Sunu 1
Bekle Bizi 1 Mayıs Alanı 2
Katliamlar ve İnfazlar Sürüyor 4
Ayın İçinden 5
Teori ve Pratik 6
Kızım Çiçek Gibiydi 7
PKK Çökertilirse 15
Grev Üzerine 17
Kürt Sorununda Tartışılan Çözüm Önerileri 22
TC Kürt Sorununda Çözümsüzdür 29
Enternasyonalizmin ABC'si 32
Direnmek Yaşamaktır 34
Dünyanın Genel Durumu 39
Harekete Geçmenin Zamanı 42
Liselerde Eğitim 44
Kültürler... Uygarlıklar 48
Dîroka Zıman û Edebîyata Kurdî 51
Amatör Tiyatro 55
Fîlmê Mem û Zîn 56
Televîzyona Kurdî 57
Dersên Zmanê Kurdî 59
Okurlardan 62
Şiir 64

www.arsivakurdi.org

SUNU

Güney Kürdistan'da 17 Mayıs'ta seçim var. ABD'nin TC'yi iknası sonucunda, "Kürt-Kürdistan" gerçekliklerinden allerji olan iktidar, iddialara göre, seçim masraflarını üstlenmişdir. Ayrıca G.Kürdistan'da kurulmakta olan ve deneme yayınlarına başlayan TV yayını için teknik malzeme ve ekip gönderilmiş durumda.

Emperyalizm, TC veya G.Kürdistan siyasi güçlerinin kendince hesapları var. Her güç, karşısındakinin hesaplarını biliyor ve kartlarda ona göre oynanıyor. Güneyli Kürt önderlere çeşitli cephelerden yapılacak eleştirilerin yapılabilirliği gerçeğine rağmen, ulusal ve uluslararası koşulları, dengeleri hesaba katarak, herşeye rağmen Güneyli kardeşlerimizin güdük-zayıf ve zaaflar da taşısa kendi yönetimlerini oluşturma yönünde seçim yapmalarını, ulaşılan bir mevzi olarak kabul edip desteklemek gerekiyor. Destek olmak ve TC'nin, emperyalizmin entrikalarına karşı da gereki tutumları almak...

"Demirel Türki cumhuriyetleri fethetti." Dağılan Sovyetler Birliği emperyalist odakların iştahını kabartıyor. TC, ABD'nin Orta Asya'ya yönelik taşaronluğunu üstlenmiş ve bu doğrultuda, özellikle Türki Cumhuriyetlere yönelik, gidiş gelişler boyutlanmıştır. Suvari ve Bozkurt'un "fetih" çıkartması da bunun gereğiydi. SHP'nin acizane seyredişine rağmen, Demirel, faşist Türkeş'i yanına alarak uzun gezisini tamamladı. Türk şovenizminin dalga dalga estirilişini izledik TV ve basından. Bu çok tehlikeli bir gidişattır. Türkiye halkı, ülkemiz halkı, Ortadoğu halkları ve tüm komşu halklar için tehlikeli. Şovenizm ve ırkçlık temelinde yükseltilen fetih harekatlarının nerelere varacağı kestirilemez. İşte son gezinin ardından TC ordusu, sözde Ermeni saldırılarına karşı "kardeşlerimizi koruyacağız" doğrultusunda sınırlara yığılıp tayakkuz durumuna geçirildi. Bu tür entrika ve ırkçı yönelişlere karşı uyanık olmak ve karşı durmak gerekiyor.

"Demokrasi, insan hakları" şovalyesi kesilen Bush'un ülkesinde zenci halka karşı ırkçı tutumlar, politikalar doruğa ulaşınca ABD iç savaşın eşiğine geldi. Onbinlerce zenci, kendilerine yapılan haksızlıklara karşı ayaklandı. Bush, olağanüstü hal ilan edip, askeri zoru devreye koydu. Sonuç, yüzlerce ölü üzerinde yükselen ABD demokrasisinin görüntüsüdür.

10 Nisan'da Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfının Kurucular Kurulu toplanarak, Vakfın kuruluşu için hazırlanan senedi görüşüp sonuçlandırdı. Ayrıca, yönetimini seçerek kuruluş için gerekli yerlere başvuru için hazırlıklarını tamamladı. Vakfın, resmi kuruluş için önümüzdeki günlerde gerekli girişimleri yapacağı belirtiliyor.

Newroz bürolarına ve okurlarına yönelik baskılar devam ediyor. Dergimizin özel sayısının dağıtımını yapan temsilci, muhabir ve okurlarımız gözaltına alınarak işkence yapılıyor. Antep İrtibat Büromuz iki kez basılarak, muhabir H.Türkmen ve bazı okurlar gözaltına alınırken, burada bulunan kitap-dergi ne varsa (200 bin TL para da alınmıştır) götürülmüştür.

1 Mayıs özel sayımızın dağıtımı esnasında Malatya'da, başta temsilcimiz H.Buran olmak üzere gözaltına alınmalar olmuş ve bazı okurlarımıza polisle birlikte çalışma teklifleri yapılarak tehditler yapılmıştır.

Her sayımıza olduğu gibi 6.sayımıza da davalar açıldı. Basımından hemen sonra toplatma kararı alınan 6.sayımıza, daha bayilere ulaşmadan el konuldu. Ve 7.sayımızı hazırlarken Newroz'un dava dosyası 11'e ulaşıyordu. Her sayımızda dava dosyası kabaracağa benziyor. Bunu biliyoruz. Burjuva basının sütunlarında "Kürdistan" yazılmasına davalar açma gereği duymayan davacıların, Dergimizde yer alan yazılara "vatanın bir kesiminin Kürdistan olduğunu belirterek ülkeyi bölmeye" diyerek dava açmalarının gülünüç olduğunu da biliyoruz.

Mayıs, şehitler ayı. Onlarca Kürt-Türk devrim savaşçısı şehit düşmüş Mayıs'ta. Denizler, Mahirler, Kaypakkayalar, Sinanlar, İhsan Özsoylar ve daha niceleri. Onlar çok şey öğrettiler devrim evlatlarına. Selamlıyoruz tüm Mayıs şehitlerini...

Yeni sayımızda buluşmak üzere...

BEKLE BİZİ 1 MAYIS ALANI...

1992 1 Mayıs'ı buyıl meydanlardaydı. İstanbul 'da 10 bin, İzmir'de 10 bine yakın, Ankara ve Mersin'de 5 bin ve İzmit, Bursa, Zonguldak, Tunceli, Diyarbakır, Malatya'da binlerce insan 1 Mayıs'ı haykırdı. Alanlarda, fabrika önlerinde, üniversite kampüslerinde yaşatıldı 1 Mayıs ruhu. Birlik, Mücadele ve Dayanışma haykırışlarına sahne oldu herbir yan.

Her 1 Mayıs öncesi ve sonrasında olduğu gibi, yine harekete geçmişti TC'nin güvenlik güçleri. "Karakollar dolu" istenmişti yine. Ve yine operasyonlar başlamıştı 1 Mayıs öncesinde... ve yine coplar havayı parçaladı inerken insan bedenlerine; kurşunlar sıkıldı, bombalar atıldı kitlenin üzerine... Gözaltı, tutuklamalar oldu onlarca... Ama, ekilmek istenen 1 Mayıs korku tohumlarını yeşertemedi TC; gün vurmuşcasına kuruyup gitti sınıfın haykırışlarında ekilen korku... yıllardar yüreklere hapsedilen 1 Mayıs sevdası yuvasından fırlayıp alanlara yayıldı. Gelecek 1 Mayıs'lara daha güçlü çıkmak, daha gür haykırmak üzere bir kalkış sergilendi.

TC'nin güvenlik güçleri İzmir'de kinini boşalttı daha çok. İnsanlar Konak alanından denize döküldü. Gözyaşartıcı bombalarla, silah sesleriyle, coplarla irkildi İzmir işçi sınıfı. Özellikle Kürt işçilere gerici güçlerce saldırılar oldu bazı mahallelerde. Onlarca insan dolduruldu polis araçlarına. Bir okurumuz da yer almıştı içlerinde.

Mersin'de de miting başlangıcı ve dağılışı sırasında 8 kişi gözaltına alınmıştı.

İstanbul, İzmir, Ankara, Mersin başta olmak üzere 92 1 Mayıs'ının bir özelliği vardı. Geçmiş yıllardan farklı yanı: Her cepheden birlikte olma, birlikte güçleri seferber etme anlayışıyla yola çıkmasıydı. Ve ortakların bazı yanları, görüşleri benimsenmese de, her cepheden kendince tavizler verilmiş olunsa da, 1 Mayıs'ta güçleri birleştirme, tek yürek, tek ses olarak alanlara çıkma eğilimi örüldü. Bu temelde gelindi 1 Mayıs'a ve bu doğrultuda yaşandı 1 Mayıs. İşte İstanbul 1 Mayıs'ı; genelin bir aynası...

İstanbul'da 1 Mayıs:

İşçi sınıfının Birlik, Mücadele ve Dayanışma günü 1 Mayıs, İstanbul'da, Gaziosmanpaşa Meydanında yapılan coşkulu mitingle kutlandı. Sosyalist Parti'nin, diğer devrimci örgütleri ve işçi sendikalarını beklemeksizin Gaziosmanpaşa için yaptığı başvuru sonucunda bu yere izin verilmiş; Dergiler Platformu'nun birlikte hareket ettiği Sendikalar Platformunun yaptığı ve yer olarak 1 Mayıs Alanı ile Sultanahmet'in istendiği miting başvurusu ise, daha önce Sosyalist Parti'nin başvurusu kabul edildiği gerekçesiyle reddedilmişti. Bunun üzerine, Dergiler Platformu ile İşçi ve Kamu Sendikaları Platformu; Sosyalist Parti ile görüşerek, önceden alınmış bu

iznin hep birlikte kullanılmasını istemiş ve böylece (İstanbul HEP'in de katılımıyla), geniş bir bilemişle 1 Mayıs'ı kutlamak olanağı doğmuştu. Gaziosmanpaşa mitingi, böylesi bir olanağın kullanılması anlamında, 1 Mayıs'ın ruhunu yansıttı.

Saat 12'den itibaren miting alanı yakınında toplanan işçi ve emekçiler, kortejler oluşturarak alana girdi. Polis, alana girişte yaptığı aramalarda özellikle Kürtçe pankartlara "özel bir ilgi" gösterdi; alana sokturmamaya çalıştı... Miting, daha önce ilan edilen saatte, 15:30'da başladı. Coşkulu marşlar ve sloganlarla işçi sınıfı idealleri ve kararlılığı dile getirildi. Dergiler Platformu, İşçi Sendikaları ve Kamu Sendikaları Platformu adına birer temsilci ile Sosyalist Parti ve HEP temsilcilerinden oluşan miting yürütme kurulu sırayla konuşmalar yaptı. Mitingin dağılmasından sonra ise, polis, "Kürt bayrağı açanları yakalama" gayretiyle, ara sokaklarda kimi topluluklara saldırdı, coplarla birçok insanı yaraladı ve 50'ye yakın insanı gözaltına aldı.

1992 1 Mayıs'ında İstanbul'un özeti budur. Ancak bu özetin içinde bir dizi önemli gelişme, duygu, hınç ve coşku saklıdır.

İstanbul'un Türk ve Kürt işçi ve emekçileri, bu 1 Mayıs'a, bir yanda gerçek taleplerini ve sorunlarını haykırma kararlılığı; diğer yanda ise düzenin tehditlerini boşa çıkarma uğraşı içinde girdiler. Düzen, 1 Mayıs öncesi, tüm Türkiye ve K.Kürdistan'da olduğundan daha fazla, bir "Korku üretimine" başladı İstanbul'da... Bu proleter yatağı şehirde 1 Mayıs'ın katılımını azaltmak için günler öncesinden "77 olayları" hatırlatıldı... İstanbul emekçileri, 1 Mayıs'a bu korku ekme çabaları içinde ve daha Kürdistan'da Newroz şehitlerinin; İstanbul'da katledilen 11 devrimcinin kanları kurumamışken girdiler... Kısacası, İstanbul'a korkunun küflü örtüsünü örtebileceğini düşünüyordu burjuvazi. Ama sökmedi: Alanı dolduran binlerce yürek, inanç ve istemleri doğrultusunda paramparça etti korkunun duvarlarını..

DİSK, Türk-İş ve Hak-İş yöneticilerinin 1 Mayıs'ı salonlara hapsetme girişimlerine; bu utanmazca korkaklığa ve bu ayıba Kürt ve Türk işçilerini ortak etme çabalarına karşı en anlamlı yanıtı, bizzat bu sendikaların üyesi işçilerin Gaziosmanpaşa'da yükselen kararlı haykırışları verdi.

İstanbul 1 Mayıs'ının bir diğer anlamlı yönü, gelişimini başta özetlediğimiz birlik zeminini yaratmış olmasındadır. Öyle ki, uzun yıllardan sonra ilk kez bu denli geniş birliktelik bu 1 Mayıs'ta (şimdilik 1 Mayıs için de olsa) sağlandı diyebiliriz. Hiç şüphe yok ki, bu olumlu gelişme, Kürt ve Türk tüm devrimci ve komünist güçler tarafından dikkatle kalıcılaştırılmaya, korunmaya çalışılacak, böylece (bitmez tükenmez bir slogan yarışı ve 'ben ispatı' şeklinde mitingde de kısmen beliren) kısır grupçu ruhu, yerini büyük amaçlara bırakacaktır.

İstanbul 1 Mayıs'ı ile ilgili son nokta şudur: Bu 1 Mayıs'ta Kürt ve Türk proleterlerinin gözü iki ayrı yerde, iki ayrı nedenden dolayı doluydu: İlki, sırf İstanbul'a özgü değil: korku'nun şeflerince salonlara hapsedilen işçi gözlerinden, İstanbul'da da alanların... sokakların.. meydanların özlemi okunuyordu; yürekleri yanımızdaydı... İstanbul'a özgü ikinci göz dolduran neden, koşulların 1 Mayıs Alanı'na; binlerce Kürt ve Türk proleterinin acısını ve engin haykırışını kucaklamış bu alana gidişi ertelemiş oluşuydu...

1992 1 Mayıs'ında hüzünlü ama kararlılık dolu bir şarkı, değişik bir ezgiyle tüm proleter gözlerde okunabilirdi: "Bekle bizi 1 Mayıs Alanı..."

Bunu duyumsayınca tüm diğer konular; İstanbul'da görülmemiş önlemler... Polis köpekleri ve köpeklerin yanındaki polis timleri; ordu-ordu, ekip-ekip... Ve "boyasıkan" panzerler... Ve proleter şehrinin militarizmce kuşatılması.... Bunların tümü önemini yitiriyor, anlatmaya gerek olmayan geçici ve değersiz konular haline geliyor.

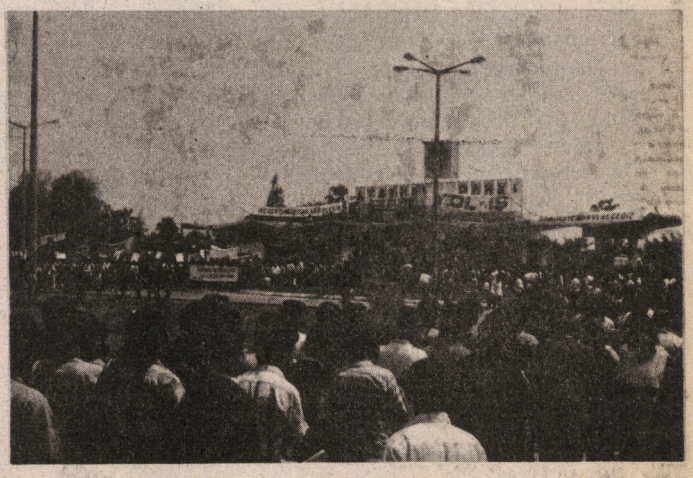

KATLİAMLAR VE İNFAZLAR SÜRÜYOR

Newroz'da yoğunluk kazanan Kürt halkına yönelik baskı, sindirme, katliam, imha hareketi, boyutlanarak devam ediyor. Devletin resmi ve sivil silahlı güçlerinin "imha" hareketi, toplu katliamı, köyleri-mezraları topa tutma ve ortadan kaldırma düzeyine ulaştı.

Bismil-Savur arasındaki köyler havadan ve karadan kuşatılarak bombalanıyor. Bu saldırılar sonucunda toplam 38 kişinin yaşamını yitirdiği belirleniyor.

Bingöl'de operasyonda kimyasal silah kullanılarak toplu katliam yapılıyor. Yine dağlar-köyler bombalanıyor. Uçaklar helikopterler bomba taşıyor devamlı.

Hizbu'su, Kontra'sı, Özel Tim'i, Korucu'su hergün her saat ateş kusuyor; toplu ya da tek tek katlediliyor insanlarımız. Minübüs dolusu insanlar sıraya dizilip taranıyor Midyat'ta. Düğüne giden konvoylar taranıyor. Ve so-nuçta "Kürt realitesi" kıyımlarla yazılıyor tarihe...

Ralite, gerçekliktir. Gerçekse soykırım, soykırım; katliam, katliam; imha, imha işleniyor Kürt tarihine.... Bu realite, cuntasız cuntacılık yapan cunta hükümetlerine " Taş çıkartabilecek" iddiasını ispata yönelen Demirel koalisyonunun kan gölüdür, işkencesidir, devlet terörüdür ve vahşetidir.

ABD güdümüyle G.Kürdistan'da "himayeci"liğe soyunup "Türkiye denetiminde otonom Kürdistan" projesini ha-yata geçirmek için atağa kalkan koalisyon hükümetinin ülkemizde giriştiği katliam ve infaz harekatına ne demeli? Riyakar, ikiyüzlü, rüştünü ispatlayamamış ve ABD güdümlü acizane çırpınışlar olarak değerlendirmek gerekmez mi?

11 DS Militanı Katledildi

Yaşananlar acze düşüşün yansımalarıdır, çaresizliktir. Halkımızın ulusal özgürlük uğruna girdiği yolda geri döndüremez noktalara varmış olmasının yarattığı bir çaresizliktir...

Varolan gerçeklik, TC açısından korkudur, paniktir, şaşkınlıktır. Bu ruh haliyle pervasızca saldırıyor dört bir yana. Her gün kaç Kürdün öleceğini, kaç köyün bombalanacağını, nerelerde toplu kıyıma gidileceğini kestiremiyor kimse. Ölümler sıradanlaşıyor. Hergün onlarca insan katlediliyor.

Hükümetin başı da biliyor elbet, bir halk ölümlerle yok edilemez, bitirilemez. Çaresizlik, çılgınlığı getiriyor. TC'nin militarist güçleri, siyasal iktidarı çılgınca saldırı yöntemini uyguluyor. Ve bunlar "Hukuk devleti" adına yapılıyor.

Ölümler üzerine zafer çığlıkları atılıyor. Zafer, gönüllerde taht kurmakla, inançla, dostlukla, insani değerler vasfını taşıyabilmekle mümkündür ve kazanılır. Zafer; katledilenlerin, kanları akıtılanların, baskı ve ve işkencelerle yüzyüze olanların ekmekte olduğu ulu ve kutsi değerler üzerinden yükselecektir... Ve O şerefli zafer, halkımız evlatlarının yüreklerinde, bilinçlerinde boyverip filizlenmiştir.. İlmek, ilmek ve hiçbir gücün önüne set çekilmeyeceği bir zaferdir bu...

"YAKALA ve ÖLDÜR"

Bu emir bir zamanlar Kürt halkına yönelik olarak çıkarılmıştı. TC sözcülerinin "adelet, hukuk" lafızlarının özünde bu yatıyor. "Yenilenmiş, demokratlaşmış" Demirel'in hukuku bu.

TC, kendi yasalarını çiğniyor. Başka türlüsü mümkün mü. Değil. Tarihsel değer-ler bütününün yansı-maları bunlar çünkü.

16 Nisan'ı 17'ye bağlayan gece. İstanbul'da 4 ayrı eve yapılan baskında 11 devrimci katlediliyor. Mit'i, polisi, Özel Tim'i, zırhlı araçlarıyla doluşmuşlar. Kurşunlar.... Bombalar... 11 devrimci ölümü kucaklıyor.

Ankara Dikmen'de, Adana'da ve diğer yerlerde... Yaşanan hep aynı. TC sözcüleri neyin daha çok sözünü ediyorlarsa tersi yaşanıyor. "Hukuk düzeni", namluların ucundan işliyor. O kadar fütursuzca işleniyor cinayetler. Adana'da, Ankara'da ya silahsızlar ya da bir tabancayla "güvenlik güçlerine karşı konuluyor" ve militarist güçler bombalarla evleri uçuruyorlar havaya. Yaralı insanların beynine sıkılarak katlediliyor ve "çatışmada öldürüldü" yalanı dillendiriliyor.

"Terörle Mücadele" de kararlı Demirel Hükümeti. Kürt halkına karşı yürütülen terör de olduğu gibi, şimdilerde istanbul, Ankara, Adana ve her yerde kol geziyor terör. Terör kana doymuyor. Korku salınmak isteniyor insanların yüreklerine. Bu terör devlet terörü.

Bugün devrimciler katlediliyor birer-onar. Susturulmak, edilgen kılınmak isteniyor devrimci hareket. Yarın Türk halkının işçisine, memuruna, aydınına ve emekçisine gelecek sıra. Çünkü iktidar sessiz, iteatkâr bir toplum istiyor.

İktidar psikolojik savaş yürütüyor. Zafer naraları atılıyor her koldan. Birkaç çapulcu toplayıp bayrak astırıyor cinayet alanında. Çürümüşlük dizboyu iken, zafer çığlıkları kurtarıcı olabilir mi?

AYIN İÇİNDEN

❒ 14 HEP kökenli milletvekili "demokratik açılım programının hayata geçirilmediği" gerekçesiyle SHP'den ayrıldı.

❒ Newroz katliamını protesto amacıyla SHP Edirne il binasında açlık grevi yapan bir grup öğrenci, polis zoruyla binadan çıkarıldı.

❒ Newroz sonrası bölgede incelemelerde yapan SHP heyeti, hazırladığı raporda, olaylara sebep olarak "Güvenlik Güçlerini" gösterdi.

❒ İran'da "sınır ötesi hareketler" yapmaya başladı, 7 Nisan'da Irak sınırını aşarak operasyon tertipledi.

❒ Ramazan Bayramı öncesi yapılan "Bayram operasyonu"nda Şırnak, Adıyaman, Bingöl, Tunceli ve Mardin'de birçok insan gözaltına alındı. Halktan ve PKK militanlarından olmak üzere 13 kişi öldürüldü.

❒ Avrupa parlamentosu, Newroz olayları sırasında Güvenlik Güçlerinin sivil halka saldırdığı ve şiddet uyguladığını; TC'nin Kürt politikasını değiştirmesi gerektiği belirtilerek, TC'yi kınama kararı aldı. Ayrıca, konuyla ilgili karar tasarısını görüşmeye açtı.

❒ Malkara'da adli nedenlerle çıkan bir olayın ardından, polislerin yönlendirmesi sonucu bir grup, Kürtlerin iş yerlerini ve evlerini tahrip ve talan etti.

❒ Diyarbakır Silvan'da Hizbullah saldırısında **Ahmet Turan** ve **Nihat Kadınan** adlı kişiler öldürüldü. Ve Nisan'ın ilk haftasında Hizbi-Kontraların saldırısı sonucu toplam 10 kişi yaşamını yitirdi.

❒ Çukurca da boşaltılan karakolun etrafında çıkarılmamış bir mayının patlaması sonucu bir çoban öldü, bir kişi de yaralandı.

❒ Mardin Savur'da, Kulp ve Elazığ'da köylüler ve gerillanın bulunduğu toplam 38 kişi katledildi.

❒ Şırnak, Uludere Şenoba köy korucusu **Mustafa Bulut**, tedavi için gittiği Antalya'da ağaca asılı olarak buludu.

❒ Mardin Midyat'ta köyden ilçeye giden üç yolcu minübüsü korucularca tarandı, 12 kişi öldü, 13 ağır yaralı olmak üzere, 26 kişi yaralandı. TV olayı "PKK baskını" olarak verdi.

❒ Şırnak'ın dereler jandarma karakolu baskınında PKK tarafından rehin alınan bir Asteğmen, bir Astsubay ve 4 er Kızılhaç aracılığıyla serbest bırakıldı.

❒ Silvan'da daha önce Yeni Ülke gazetesinde muhabirlik yapmış olan **Halil Taş** silahlı saldırıya uğradı.

❒ İstanbul'da, başta İHD olmak üzere, Dernek ve Demokratik Kitle Örgütlerine baskın düzenlendi; bütün evraklarına al konuldu. Derneklerde bulunanlar gözaltına alında. Son bir ayda HKH, GED, YKD, DKD, İşsizler Derneği, DEMKAD, Özgür-Der, YDKD başta olmak üzere bir çok dernek mühürlendi.

❒ Trabzon'da Grup Yorum'un 19 Mayıs Spor Salonundaki konseri sırasında "Türk bayrağının yakıldığı, bölücü ve yıkıcı sloganlar atıldığı" gerekçesiyle polis destekli sivil ve gerici faşistler tarafından basılan konser salonu 7 saat süreyle taşlı ve sopalı saldırıya maruz kaldı. Saldırı sırasında "Türkiye Türklerindir" vb. sloganları atıldı.

❒ Adana'da 42 yaşındaki Mardinli **Ağit Salman** isimli taksi şoförü gözaltındayken işkencede öldürüldü. Polis ölüm nedenini kalp krizi olarak açıkladı.

❒ Diyarbakır I Nolu E Tipi Cezaevinde ve diğer bazı cazaevlerindeki tutsaklar Savur katliamını protesto için dönüşümlü açlık grevine başladı.

❒ Lice'de gerillaların jandarma karakolunu basmasının ardından, özel tim ve diğer güvenlik güçleri halkı kahvelerde taradı. Olayda **Hikmet Menekşe** yaşamını yitirdi, üç kişi de ağır yaralandı.

❒ Urfa'da Belediye işçisi **Muzaffar Altun** ve üç misafiri evine gelen polislerce katledildi.

❒ Urfa'da gözaltına alınıp sorgulanan liseli okurumuz **Mahir Korkmaz** tutuklanarak Elazığ cezaevine konuldu.

❒ Çeşitli yerlerde çıkan güvenlik güçleri ve PKK çatışması sonucu 3 subay, 21 er, 7 korucu ve1 kontra elemanı öldürüldü.

❒ Mardin'in Savur'a bağlı tüm köyleri günlerce bombalanıp birçok vatandaş güvenlik güçlerince diri diri yakıldı.

❒ İstanbul'da bazı aydınların kuruculuğunu yaptığı "Enstutîya Kurdî" açıldı.

❒ İdil'den 10 bin kişi yapılan baskınları ve katliamları protesto etmek amacıyla toplu olarak göç etme kararı alıp Suriye'ye sığınmak üzere harekete geçince Güvenlik Güçlerinin zoruyla geri döndürüldüler.

❒ Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde Komanda Taburundan açılan ateş sonucu 10 yaşındaki **Metin Kırat** adlı çocuk yaşamını yitirdi.

❒ Dergimiz yazarlarından **Edip Polat,** "Newrozladık Şafakları" adlı kitabından dolayı Ankara DGM savcılığınca "tutuklanması" talebiyle çıkarıldığı mahkemede tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

❒ Diyarbakır Temsilcilerimizden **Nusrettin Maçin** sokaktan alınarak birgün sorguya çekilip bırakıldı.

❒ Bingöl'ün Solhan ilçesinde TC'nin Güvenlik Güçlerinin kimyasal silahlarla yaptığı saldırıda 19 gerilla öldürüldü.

❒ Diyarbakır Belediye işçileri Valilik önünde oturma eylemi yaptı. 3 bin işçcinin, 3 yıldır ödenmeyen sosyal haklarının verilmesi için yapılan oturma eylemi 4 saat sürdü. İşçiler "Kürt olduğumuz için mi paramız ödenmiyor?" sorusunu soruyorlar. İşçilerin alacakları 25 milyarı buluyor.

❒ Silvan Tekel İşletmesinde çalışan **Seyithan Tekkur** Diyarbakır'da Hizbullahçılar tarafından katledildi.

❒ Batman'da Hizbi-Kontralarca **Veysi Alıcı** kurşunlanarak öldürüldü.

❒ Cizre'de Kontra elemanı olduğu belirtilen Cüneyt Yıldız, Ramazan Keser ve Masun Yıldırım adlı kişiler gerillalarca öldürüldü.

❒ Elazığ'da 900 Belediye işçisinin görüşmelerin tıkanması nedeniyle grev oylaması yaparak greve başlayacakları açıklandı.

❒ HEP Nusaybin İlçe Yönetim Kurulu Üyesi **İsmail Irmak** yolda yürürken silahlı kişilerce öldürüldü, öldürenlerin kontra elemanı olduğu sanılıyor.

❒ üvenlik güçlerince evinden alınan Nusaybinli **Mehmet Adıyaka** sokakta öldürüldü

❒ SHP Kızıltepe İlçe Başkanı Mehdi Çeçen, kontraların saldırısı sonucu yaralı olarak kaldırıldığı Diyarbakır Tıp Fakültesinde yaşamını yitirdi

❒ Kızıltepe TEK'te çalışan **Şehmus Aktur** bir saldırı sonucu öldürüldü.

"TEORİ VE PRATİK"!

Lezgin Berav

Hürriyet Gazetesinin "ağır toplarından" Prof. Mümtaz Soysal'ın yukardaki başlık altında (Hür. 10 Nisan 1992. Sf. 4) yayınladığı makale ilgimizi çekti biraz.

Açıkça belirtmek gerekir ki, Türkiye'de şovenizmin yarattığı müthiş bir beyinsel dejenerasyon var. O kadar ki, Prof sıfatlı bir çok kişi, sıfatlarının gerektirdiği bilimsel ağırbaşlılığa aldırmadan, resmen çocukların bile inanmayacağı ve belki de güleceği "ilmi araştırma"lar yapabilmişlerdir! Takip edebildiğimiz kadarıyla, anılan makalesiyle Prof. M. Soysal bu durumun son örneğidir.

Anayasa Hukuku Profesörü olan M. Soysal'ın, uzmanlık alanı olan hukukta, tam bir hukuksuzluk örneği olan makalesini, iddiamızın bir örneğini teşkil etmiş olması bakımından kısaca ele almanın yararlı olacağını düşündük. Amacımız da Soysal'ı eleştirmek değil, onun nasıl bir profesör olduğunu, Aziz Nesin'in deyimiyle nasıl bir "pürüfüsür" olduğunu göstermektir. Hoca şöyle diyor:

"Türkiye Cumhuriyeti, çağdaş devlet biçimlerinden olan bir 'ulusal delvet'tir

Ne demek ulusal devlet?

Ulusal devlet, 'ulus' denen bir bütünlüğe dayanan devlet demektir.

Ulus da, çağdaş bir kavram. Öyle, çoğunluğun sandığı gibi, duygusal ve tarihsel yönleri ağır basan bir kavram değil, düpedüz bir hukuk kavramı. Anayasa hukukuna göre, ulus, "vatandaşların oluşturduğu bir bütünlüğün devletidir."

Türkiye'de bilim özgür değil . Bilimin özgür olabilmesi için önce beyinlerin özgürleşmesi gerekiyor. Bu bir yanıyla toplumsal bir aktiviteyi, öte yandan da bireysel bir çabayı gerektiriyor.

"Kürt realitesi" ötekilerinde olduğu gibi Soysal'ın beynini de o kadar sınırlamış ki, daha doğrusu, Soysal, Kürt sorunu ve onun çözümüne beynini o denli kapatmış ki, sosyolojik bir olguyu hukuka sığınarak izah etmeye kalkışıyor. Ulus'un "düpedüz bir hukuk kavramı" olduğuna ilişkin bir iddia ancak özgür olmayan bir beynin, daralmış bir beynin üretimi olabilir.

Hukuk ne ki? Hukuk, eğer, bir toplumsal olguyu veya daha genel bir ifadeyle somut bir olguyu yadsırsa, gerçek anlamda hukuktan sözedilebilinir mi? Ama Prof. Soysal'a göre tam tersi! Yani, eğer bir olgu, örneğin ulus, "anayasa hukukuna göre" ise hukuk toplum için tahakkuk etmiş olacaktır! Madem ki anayasa "devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi" bir ulus sayıyor, öyleyse başka etnolojik olgular olsa bile hepsini bir sepete koyup devleti elinde bulunduran ulus hesabına kaybetmek hukukun üstünlüğünün bir gereği olacaktır! Ve ancak böyle yapılırsa "kimseye karşı ayrımcılık güdülmeyecek, kimseye ayrıcalık tanınmayacak"tır(!) Ve böylece de herkes gül gibi geçinip gidecektir. Bu mantığa göre hukuk herşeydir. Bir düşünce yasa maddesi haline getirildi mi, hele bu yasa kaynağını da "anayasa hukuku"ndan aldı mı, herşey, sihirli değnek değmiş gibi hal yoluna girerler. Ya da büyükçe bir çuvala karpuz ile domatesleri doldurup, bir de çuvalın içindekilerin hepsinin karpuz olduğuna ilişkin bir yasa da çıkarıp olayı bir hukuk haline getirebilirsen, çuvaldakilere "ayrımcı" yaklaşmamış olur ve dört ay sonra da çuvalını açtığında taze karpuz ve domates bulabilirsin!

İşin esprisi bir yana, Prof. Soysal "teori"sine ciddi ciddi inanmamızı istiyor. Eğer buna inanılmazsa, örneğin "Kürt Partisi kurulsun mu?" tartışması ya da 'Kürtlerin Türkiye'den ayrılması için halkoylamasına gidilsin mi?" türünden sözler, "ayaklarınızın altından bir şeylerin kaydığını, dayandığınız temellerin sarsıldığını hissedersiniz". Bu ise sizi, Kürt'lerin "self determinasyon, yani kendini belirleme hakkına sahip olduğunu kabul etmek" gibi korkunç bir "pratik"le yüzyüze getirmiş olacaktır. Ki bu durumda da "yanlışlık teoride değil, pratiktedir. Düzeltilmesi ve değiştirilmesi gereken de odur" (!) Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Soysal, "hukuk"un "pratik"e yani sosyal realiteye değil, sosyal realitenin veya onun deyimiyle "pratik"in "hukuk"a uydurulması gerektiğine, bir hukuk profesörü olarak inanmamızı istiyor!

Eğer Prof. Soysal her halükarda bu dediklerine riayet etmiş olsaydı amenna. Ama devletin Kıbrıs sorunu ile ilgilenen bir sorumlusu olarak Kıbrıs'ta "ulusal devlet" kavramını reddedip federasyon "teori"sini ve "pratik"ini savunduğunu anılan makalesine göre ve o çok sözünü ettiği "anayasa hukuku"na göre nasıl izah edebilecek?

"Tanrı bizi böyle Profesörlerden korusun!"

28 Mart 1992 tarihinde yola çıkıp dört gün boyunca Diyarbakır, Şırnak, Cizre, Nusaybin ve Van'da Newroz kutlamaları sırasında meydana gelen ve çeşitli çarpıtmalarla kamuoyuna sunulmaya çalışılan gelişmelerle ilgili incelemeler yapan ve Yusuf Alataş, Mehmet Eker, Sait Kılan, Nezir Yatkı, İzzet Eray, Kazım Bozdağ, S. Mehmet Yüksel, Serap Kaya, Kamil Kirman, Abdullah Koç, Ulrike Henning'ten oluşan İnsan Hakları Heyetine, İHD ve ÇHD mensupları, dergimiz sahibi Hüseyin Alataş, Adıyaman Temsilcimiz Ali Gökkaya ve Diyarbakır Temsilcimiz Mehmet Keşli de katıldı. Heyetin gezisi sırasında edindikleri izlenimleri H. Alataş aktarıyor.

"KIZIM ÇİÇEK GİBİYDİ"

Hüseyin Alataş

Başlığı tırnak içine aldım. Çünkü acılı bir ananın sözleri. Botanlı tüm analar acılı. Bir o kadar da kinli, öfkeli ve kararlılar. Birçoklarıyla konuştuk. Gözlerin, sözlerden çok şey anlattığına tanık olduk. Doğanın çiçeğe durduğu günde çiçeklerin nasıl çiğnendiğini dinledik onlardan. Çok şey görüp dinledik ya, aktarabildiğimiz kadarını kağıda aktaracağız: 1992 Newroz'u ve TC'nin katliamları bilinsin ve unutulmasın diye.

Nusaybin'i, Cizre'yi ve Şırnak'ı gezip ora insanlarını dinletikten sonra yeniden hatırladım Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in şu sözlerini: "Bu işin çözülemeyeceği söylenemez, ben çözerim. Lütfen tarihi iyi okuyun."(!)

Bu sözlerin sadece bir tehdit, bir blöf, bir propaganda mesajı olmadığını Botanlılar yaşayarak gördü. Evet, tarihi bizler de iyi okumalıyız ki, o zaman Doğan Güreş'in Koçgiri'den, Dersim'den, Ağrı'dan, Piran'dan, Halepçe'den.. vb. sözettiği, "Kürt halkını katleder, bu işi çözerim" dediği daha iyi anlaşılsın.

Newroz katliamının zeminleri bu vb. propagandalarla döşendi. Aylarca sürdürülen psikolojik savaştan ve yoğun askeri hazırlıklardan sonra Newroz'a gelindi. Newroz'da neler olduğunun çok kısa bir özetidir bundan sonra yazacaklarımız.

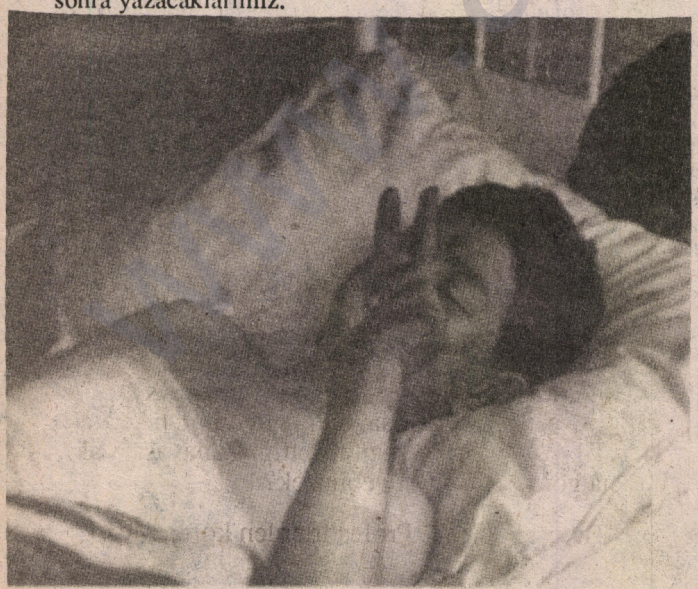

DİYARBAKIR TIP FAKÜLTESİ HASTANESİ

Hastane, filmlerdeki savaş görüntüsünü andırıyor. Kol ve bacakları kopanlar, kurşunlanmış insanlar.. yürüyemeyecek derecede sakatlananlar... Oysa bir fark var: Hastane odaları ve morg 6'sından 60'ına kadar sivillerle dolu. Çoğunluğu çocuk ve kadınlar... Devlet hastahanesindeki 39 yaralıdan 16'sı kadın, 7'si çocuk, 3'ü yaşlı, diğerleri gençlerden oluşuyordu. Tıp Fakültesindekilerin çoğu taburcu olmuş. Veya birçoğu kendi yarasını kendi tedavi etmiş. Buna rağmen 36 yaralıdan 5'i kadın, 11'i çocuk.

Bunlardan Şırnaklı Sevim ailesinin durumu, yaşanılan trajediyi anlamaya yetiyor. Evlerine havan topu düşen Sevim ailesinden 8 çocuk ve Ali Sevim yaralanmış. 23 yaşındaki Ahmet'le, 14 yaşıdaki Ferdi'nin ayakları kopmuş. Diğer 6 çocuk değişik yerlerinden Şarapnel parçalarıyla yaralanmışlar. Ali Sevim 43 yaşında. Aylarca konuşulan bahar sendromunun ne anlama geldiğini bildiği için evin en güvenlikli odasını seçmiş. Penceresi olmayan, kapı ve duvarı caddeye bakmayan oda... Buna rağmen saldırıdan korunamamış.

Ali Sevim: "4 çocuğum burada (D. Tıp Fak.), 4 çocuğum Şırnak Devlet Hastanesinde, 8'i de yaralı. Çocuklarımla en sağlam odada yatıyorduk. Gece saat birde iki tavanı da delerek bodruma düşenin havan topu olduğunu öğrendiğim bir patlamayla uyandık. Hepimiz yaralanmıştık. Ayrıca iki roket daha düştü. Buna tepkimiz ise feryat edip yardım istemek oldu. Yoğun ateş altında komşular yardım edemediler. Gece sabaha kadar silahlar susmadı. Peki gündüzde mi terörist vardı?- Gündüz de taramalar devam etti. Devleti seven de sevmeyen de tek taraflı tarandı. Gece yardım çağrılarımıza yoğun panzer kurşunlarıyla cevap verildi. Gündüz yardım istediğimizde devlet görevlileri "Gebersinler" diyordu. Bizi arabasıyla getiren yeğenim, timler tarafından tartaklandı. Yolda ve hastanede tehtid edildik"

21 yaşındaki hamile Faika Tuna karnından kurşunla yaralanmış, bebeğini yitirmiş.

Zübeyde Tan 14 yaşında. "Newroz kutlamalarından dönerken (çocunluğu çocuk 300 kişi) bizim köyün karakolunun bildirimi üzerine, Kayıplı'dan Güneşli'ye dönerken 4 helikopter ve jandarmanın saldırısına uğradık. Etrafımız çembere alınmıştı. Helikopter rastgele ateş etti. Çoğunluğu çocuk 6 kişinin öldüğünü gördüm. Bir çocuk tutuklandı." diye özetledi yaşadıklarını.

15 yaşında Zafer Balık. Yaralı taşıyan taksiyle Şırnak'tan hastaneye giderken taksileri taranmış. "Her taraftan kurşun sesleri geliyordu" diyerek olayın vahşetini anlatıyordu.

Diyarbakır'daki bu hastaneler devlete ait. Devlet, TV ve basın aracılığıyla Botan'da savaş olduğunu söylüyordu. Oysa burada bir çelişki var. Yaralılar arasında asker ve polis yok. Gerilla da yok. Bu nasıl savaş ki, ölenler hep çocuklar, yaşlılar, kadınlar ve halktan insanlar...

Hastane ziyaretini tamamlayıp Diyarbakır İHD'ye gidiyoruz. Tabi sivil ekiplerin kontrolünde. İHD'de görev dağılımı yapıldı. Bir heyet Van'a, bir heyet Nusaybin, Cizre ve Şırnak'a gidecek. Van heyetine Dergimiz Newroz'dan Diyarbakır ve Adıyaman temsilcileri katıldı. Bizler 11 kişilik bir heyetle Nusaybin'e hareket ettik. 3 arabalık bir konvoyla ve yoğun dolu yağışı altında yolumuza devam ediyoruz. Nusaybin'e gitmek için Mardin il merkezinden geçmek gerekiyor. Mardin dağın eteğine kurulmuş bir şehir. İlk göze çarpan koca bir radar ve yamaca beyaz taşlarla yazılmış "Ne Mutlu Türküm Diyene" yazısı. Burada Newroz, ilçelere nazaran sessiz geçmiş. Mardin'in Nusaybin ilçesine gitmek için İpek Yolun'dan hareket ediyoruz. İpek Yolu boş. Şoförümüz (Siirt asıllı, Diyarbakır'da oturan birisi) anlattı: Daha önceleri bu yolda tır konvoylarından geçilmezmiş. Son dönemlerde kaçak mazot önlemlerinden dolayı sınır ticaretinin tamamen bittiğini söylüyor. Bu, yöre insanına ve ekonomisine indirilmiş bir darbe. Tır filoları gelmeyince esnaf iş yapamaz olmuş. Bir çok insanı oralara bağlayan tek geçim kaynakları ellerinden alınmış. Yol boyu hemen tüm köy yakınlarında istiflenmiş mazot depoları duruyor. Bir daha takılmamak üzere çürümeye terk edilmiş.

Nusaybin'e gitmek için İpek Yolu'ndan ayrılıp ilçeye yöneliyoruz. 50 metre ileride elinde liste olan polisler tarafından durduruluyoruz. Kim olduğumuz ve niçin geldiğimiz soruldu: İnsan Hakları Heyeti oluduğumuzu söyleyince, beklememiz gerektiğini bildirerek telsizle bir yerleri aradılar. Bu ara bir polis, "Siz insan haklarını mı savunuyorsunuz?" diye sorunca, Özel Timden birisi, "Sorsana bizim haklarımızı kim savunacak?" diye laf attı. 20 dikaka bekledikten sonra ilçeye giribileceğimiz izni çıktı.

"ÇAĞ ÇAĞ KÖPRÜSÜNDE EZİLDİK"

İlçe girişi, ilçe merkezi oldukça sakin. 21 Mart Newroz şenlikleri olaysız geçmiş. Halk birgün önceden Newroz'u kutlama hazırlıklarına başlamış. 21 Mart sabahı Nusaybin halkı güneşin doğumuyla birlikte Newroz'u kutlamak için alanlara çıkmış. Davuluyla, zurnasıyla, govendiyle ve Newroz'un sembolü olan ateşiyle bayramlarını coşkuyla kutlamışlar.

İçişleri Bakanının herhangi bir olay çıkmadan bayramlarını kutlayan Nusaybinlilere TV'de teşekkür ettiği haber programından Nusaybinliler, teşekkürle birlikte diğer bölgelerdeki katliamları da öğrenmişler. 22 Mart sabahı katliamları protesto yürüyüşü yapmak için toplanmışlar. Halk, "Çağ Çağ Köprüsünde" mevzilenen panzerli polis barikatıyla karşılanıyor. Dağılın uyarısına oturarak cevap veren insanlara köprünün her iki tarafından panzerlerle ateş açılmış. Panzer ateşinden kaçan birçok insan suya atlamış. Bazıları güvenlik güçlerince atılmış. Bazıları ise paletler altında ezilmiş. Kaçan insanlar hastane bahçesinde mevzilenmiş timler tarafından kurşunlanmış.

Belediye Başkanı Müslüm Yıldırım: "Köprüdeki taramalarda 14 kişi öldü. Bunlardan 11 kişi panzer tarafından ezilmiş, 3 kişi de kurşunla öldürülmüş. Çocuk-yaşlı ayrımı yapmadan ellerinde herhangi bir sopa bile olmayan, oturan insanların katledilmesini anlamıyorum. Dur deyince duran, sorulduğunda kimliğini gösteren, devletten en ufak bir hizmet gördüğünde davul zurnayla halay çeken bu masum insanları panzerle tarayanın deli olması lazım. Kürt halkına nefret dolu bir hırsın ürünü yapılanlar. Panzeri kullananlar insan olamaz! Devletin bunu cezalandırması gerekir. 14 ölü ve 30'un üzerinde yaralı var. Newroz'dan önce savaş önlemleri alınmış. Oysa hastanede bir pratisyen hekim vardı. İnsanlar gece sokağa çıkamıyordu. İlçe Kaymakamı panzerler tarafından ezilen insanlar için "trafik kazası" diyor. Eğer öyleyse devlet tazminat ödemeli. Ölüleri toplayan belediye personeli: "ölüler genellikle panzerler tarafından ezil-

mişti. Yaralıları toplamaya güvenlik güçleri engel oluyordu. 'Gebersinler' diyorlardı. Biz çatışma falan görmedik. Atışlar tek taraflıydı. Esas zaiyatı panzer yaptı. Köprüde oturan insanları ezdi, kurşunladı. Kaçanları ise hastane bahçesinde siper almış askerler kurşunladı. Köprüden suya düşen çok insan gördük. Ama yardım edemedik."

Öğrendik ki ölü ve yaralıları taşıyan belediye personeli gözaltına alınıp sorgulanmışlar. Yaptığımız tüm incelemelerde halkın seçtiği temsilciler olayın devlet provakasyonu olduğunu, halktan ateş açan olmadığını söylerken, atanmışlar, "devlete başkaldırı" olduğunu söylediler.

Belediyedeki incelemelerimizi tamamlayıp ölen 12 kişinin ikamet ettikleri Abdülkadirpaşa mahallesine gittik. Ölenlerden Abdullah Avşin (Hacı) 52 yaşında, 9 çocuk babası. Hasan Avşin, Abdullah'ın fotoğraflarını gösteriyor bizlere. Fotoğrafta Hacı Abdullar beyaz sakallı bir adam. Hacı elbisesinin içinde. Belliki dini bütün biri. Hasan Avşin: "... Abim camiye gider eve gelirdi. Başka da bir işle uğraşmazdı. Mezarlığa giderken Çağ Çağ köprüsünün üzerinde bizi durdurdular. Panzerler her iki tarafımızdan üzerimize gelmeye başladı. Otururşak bir şey yapmayacaklarını sandık. Yere oturduk. Panzer delice üzerimize geldi. Biz de ne taş, ne de sopa vardı. Buna rağmen saldırdılar. İlk olarak panzer abimi ezdi. Yere yapışmıştı. Suya çok dökülen oldu. Yüzme bilmeyenler suda boğuldu. Bir genç sudan çıkmak istiyordu ki, özel timler ateş ederek onu tam alnından vurdular. Cesedi suda gitti. Birçok insan yaralandı."

Şeref ve Halil Babak yine Çağ Çağ köprüsünde panzerle ezilen baba-oğul. Şerif 27 yaşında, babası 72 yaşında. Şerifi'in hanımı anlatıyor: "Panzerler ikisini de ezerek öldürdü. Yanyanaydılar. Ellerinde ne bayrak, ne taş, ne de sopa vardı. Bu halkın bayramını kana buladılar. Öyle ezilmişlerdi ki cenazeleri yerden kaldırmak mümkün değildi. Paletlerin altında parça parça olmuşlardı. Adeta yerden kazıyarak aldılar cesetleri. Panzerler durup dururken bizi ezdi. Üstümüze kurşun sıktı. Cenazelerimize bile hakaret ettiler. 'Hemen gömmezseniz çöpe atacağız' dediler."

Ahmet Kaya 61 yaşında ve yine amcasının 38 yaşıdaki aynı isimli oğlu ile Çağ Çağ köprüsü kurbanı. Birisi imam, birisi işçi. Ailesinin anlatımına kulak verelim: "Hiç birimizde bir tek sopa bile yoktu. Köprüye

geldiğimizde bizi durdurdular. Bir panzer ateş açtı, bir diğeri bizi ezdi. Kaçarken hastanenin bahçesinden özel tim ateş ediyordu. Suyun içinde yaralı bir genç vardı. Kıyıya tutunmuş, çıkmaya çalışıyordu. Özel tim onu da taradı. Yardım edemedik. Cenazesi morgda halen. Sahibi çıkmadı."

İmam olan Ahmet Kaya dini vecibeler icabı birçok cenaze yıkamış, duasını okumuş birisi. Böyle bir ölümü aklından geçirmemiştir. Kardeşi ise cenazesini dahi kaldıramadan evine yapılan baskınla gözaltına alınmış. Yaralarını kendi elleriyle saran ve hastaneye gitmeyen kadınlar çoğunlukta.

Ölü ve yaralı evlerinin ziyaretini tamamlayıp ekibin toplanmasını bekliyoruz. Yanımıza gelen yaşlı insanlar ve kadınlar birbirimizden ayrılmamızı, Tim'in bizi takip ettiğini söyleyip heyetimizi uyarıyorlar.

Newroz şehitlerinin evlerinde matem ve yas yoktu. Kadınlarımız bunu aşmışlar. Şehidini davul zurna ve goventle gömen bir babanın yanında ağlamak, Kürt kadınına yakışmasa gerek. Çünkü o kadınlar kavgada en önde olanlar.

Heyetimizin çoğunluğu Türk asıllı. Onun için konuşmalarda tercüman zorunluluğu var. Kürt kadınları (Şehit Aileleri) yoğun yağmura rağmen elleriyle yaptıkları tandır ekmeğini ve diğer yiyecekleri arabamıza kadar getirip ikram ediyorlar. Kürt kadınları dostunu düşmanından ayırt etmesini iyi biliyor.

Ve intifadanın çocukları, intifadaya kan veren çocuklar, Tim'i adım adım takip edip bizlere bilgi getiriyorlar. Bizi Tim'den koruma gereği duyuyorlar. Sanki Newroz'da katledilen onlar değil. Katliam tedirginliğinin zerresi yok. Dost bakışlılar. Objektife zafer işareti yapan, her fırsatta içinden korkmadığını söyleyen intifada çocukları bunlar...

ELEKTRİK SINIR TELLERİNE...

Nusaybin görüşmelerini tamamlayıp Cizre'ye doğru hareket ediyoruz. İlçe çıkışında bizi girerken karşılayan sivil ekip, heyetimizi tekrar durduruyor. Bize "Çok ayıp ettiniz. Önce Belediyeye sonra da evlere gittiniz. Niye roket atılan devlet mensuplarının evlerine gitmediniz?" diyerek hiddet ve alay yüklü ifadeler kullanıyorlardı.

Heyetimizin gece yol almasının sakıncalı olacağı

uyarısı üzerine bir otelde konaklıyoruz. 2 Nisan sabahı tekrar yola koyuluyoruz. Yol Suriye sınırı ile 0 (sıfır) kilometrede. Suriye sınırı tellerle çevrilmiş. Belli aralıklarla gözetleme kuleleri var. Etrafında avcı boyu çukurlar eşilmiş karakollar bulunuyor. Yollarda sadece zırhlı araç görmek mümkün. Sanki sivil halk yok. Ürperiyoruz. Namlusu yerleşim birimlerine çevrili duran tanklar sanki savaş dışı kalmış. Yaklaştığımızda kontrol ediyoruz. Yanılmışız. Tanklar siperlerinde. Yaşanılan ama, boş gibi gözüken köylere namlularını çevirmişler. Yol boyu, Suriye'nin Kamışlı kenti, köyleri gözüküyor.

Köyüyle, minaresiyle gözüken Suriye sınırında herhangi bir güvenlik önlemi, gözetleme kulesi yoktur. Bu taraf sınırda ise köylere verilmeyen elektrik sınır tellerine verilmiş.

Cizre ilçe girişinde bileşimi oldukça karışık (trafik, jandarma, puşulu siviller) bir Tim ekibince durduruluyoruz. Kimlik kontrolü yapılıyor. İHD heyeti olduğumuzu söylediğimizde, 15 dakika sonra gidebileceğimiz söyleniyor. İlçe merkezine girerken kepenklerin kapalı olduğunu görüyoruz. Daha sonra öğrendik ki alıştığımız türden kapatma değil bu , yağmalanan yıkılan dükkanlar onarımdaymış. Cizre esnafı dükkanını açmamış. Yol boyu kırık camlar ve yanık dükkanlar görüyoruz. Cizre'de bir durum değerlendirmesi yapıyoruz. Ve Şırnak'a geçmek gerektiğini kararlaştırıyoruz. Çünkü Şırnak'ta otel yokmuş. Gecelenemezmiş. Tekrar Cizre'ye dönmek üzere Şırnak iline hareket ediyoruz. Cizre çayını geçiyoruz. Köprü bitmeden yine durdurulup kontrol ediliyoruz. Burada kontrol kısa sürüyor.

Cizre'de öğrendiğimize göre Şırnak'a gazeteci heyeti sokmuyorlar. Ama yine de ısrarlıyız. Gitmeye çalışacağız. Vali ve Emniyet Müdürünün telefonunu alıyoruz.

Cizre çıkışı 10. km'de ve Kasrık boğazında jandarmalar tarafından durduruluyoruz. Bu kontrol biraz uzun sürüyor. Kayıt yapmak için kimliklerimizi alıyorlar. Telsiz konuşmaları yapılıyor. Meğerse girip çıkan araçlar ve yolcuların kaydı yapılıyormuş. Acaba pasaport isterler mi diye tereddüt ederken, kim olduğumuz, niçin gittiğimiz soruluyor. Anlaşılan 20 yaşındaki askerler bunu hep yaptıkları için kanıksamışlar. Kayıt yaptırmamızın zorunlu olduğunu söylüyorlar.

Kasrık boğazı iki dağın keskin bir şekilde birleştiği ve geçit verdiği bir yer. Sanki geçit için dağı kesmişler. Sağ tarafımızdaki dağ meşhur Cudi dağı. Daha önceleri masallardan duyduğumuz başı sıkışanın sığındığı sır yüklü Cudi silsilesi... Önceleri sevdalıları barındıran, 1984'ten beri gerillalara yataklık eden dağ... Cizre, Şırnak yöre gençlerinin gururla baktığı, TC'nin "hiç olmasıydı" dediği ve sürekli bombaladığı Cudi dağı... Şimdilerde TC'nin her fırsatta uçaklarla ve helikopterlerle kontrol ettiği, sırrını öğrenmeye çalıştığı dağ Cudi.

Kasrık boğazındaki kontrol ve kayıttan sonra yine yolumuza devam ediyoruz. Tahminen 5 km sonra önde Alman malı panzer, arkada askeri kamyonlardan (içi sivillerle dolu) oluşan konvoyla karşılaşıyoruz. Acaba, yine bir operasyon mu, diye kaygılanıyoruz ama herhangi bir şey öğrenemiyoruz. Burada da yollar boş. Yol kenarlarındaki köyler bakımsız. Göçten dolayı çoğu yıkılmış evler.. . Şırnak'ın villaları denebilecek yapılar askeri binalar. Bundan 20, 30 yıl önce gazeteci ve yazarların tanımladığı evlerden farklı bir şey göremiyoruz buralarda. Sorunlarına eğilinmemiş, yolları, suyu ve alt yapı hizmetleri gitmemiş köy ve şehirler...

"ÜÇ GÜN BOMBA-KURŞUN YAĞDI"

Şırnak'a sokulmayacağız endişesi içerisindeyiz. İl girişinde yine karışık bileşimli bir tim tarafından durduruluyoruz. Kimliklerimiz alınıyor. Yine kayıt, yine telsiz konuşmaları...

Bekletildiğmiz 20 dakika süre ilginçti. Arabalarımızdan inip çevreye bulunduğumuz yerden göz atmaya çalıştık. Bütün ev ve dükkanların camları kırılmış. Duvarlar kurşun delikleriyle kalbura çevrilmiş.

Gördüğümüz istisnasız tüm timler kendi gerçekliklerini yansıtıyorlar. İnsanlarla ilişkileri ve silah tutuşları dahi filmlerde gördüğümüz işgalci ordu mensuplarının ruh halini andırıyor.

20 dakikalık bekletilmenin sonunda niçin geldiğimiz ve kim olduğumuz soruluyor. Özellikle, gazeteci var mı?,, diye soruyorlar. Şırnak'a gazeteci giremezmiş. Newroz'dan sonra Şırnak'a giren ilk heyetiz. Burjuva basının günlük haber ve fotoğraflarının, hatta manşetlerinin kaynağının polis, özel tim, kontrgerilla olduğu daha iyi anlaşılıyor.

Şırnak göründüğünden fazla nüfus barındıran küçük bir ilçeyi andırıyor. Dağın eteğindeki bu küçük ilimizin il olma özelliğini yansıtanlar: Oraya yerleştirilen Tugay, Tim ve Vali Konağı. Sanki askeri eğitim alanı gibi. Her tarafı askeri araç ve personelle dolu.

Şırnak'ta ilk ziyaretimizi HEP parti meclisi ve İHD üyesi Av. Mesut Uysal'ın evine yapıyoruz. Mesut Beyin evine giderken gördüğümüz manzara tüyler ürpertici.

Kurşunlanmamış ev, yağmalanmamış dükkan yok gibi. Tüm Şırnak, eviyle, işyeriyle ve camisiyle kurşunlanmış, harabeye dönmüş. Kısacası anlatımı zor, görmeyenin inanmayacağı bir manzara. Can derdine düşen Şırnak halkı henüz ev ve işyerlerini onarmamış.

Arkamızdan bizi takibe alan sivil ekip otosuyla birlikte Av. Mesut Uysal'ın evine gidiyoruz. Mesut Bey evinde bizi gezdiriyor. Ev dört bir yandan kurşunlanmış. Ağır silahlardan atıldığı belli olan yüzlerce kurşun delikleri görüyoruz. Ev delik deşik. Buradan insanların sağ olarak kurtulması mucize. Bu mucize ise evin bodrum sayılabilecek duvar ve pencerelerinin ateş menziline girmemiş olmasından... Evde hiçbir şey sağlam değil. Televizyon, buzdolabı, teyp, koltuklar, kitaplar, elbise ve yataklar kullanılamaz hale gelmiş. Şırnak'la birlikte Av. Uysal'ın evi de 26 saat taranmış. Av. Uysal'ın oğlu hiç değilse silah seslerini kameraya alayım demiş. Kamerayı izliyoruz. Büyük küçük her türlü silah sesleri geliyor. Kamerada, evin içerisinden kırmızı şerit gibi geçen mermi izlerini görüyoruz. Uysal ailesi evlerinden topladıkları havan mermilerinin, roketlerin şarapnel parçalarının ve her cins silah mermisinin çekirdeklerini tabakta bize sunuyorlar.

Av. Mesut Uysal: "İlk saldırı Newroz günü öğlen saatlerinde başladı. 15:30'a kadar sürdü. Esas saldırı 22'yi 23'e bağlayan gece yapıldı. Emniyet binasından, polis, tim noktalarından, PTT binasından ve Tugaydan sürekli ateş açıldı. Panzerler sokak aralarını dolaşarak kurşunlanmayan ev bırakmadı. Ama bazı evler özellikle hedef seçilmişti. Newroz günü alana toplanan halka direk ateş açıldı. Kesinlikle karşılık verilmedi. Verilseydi, güvenlik güçlerinden ölü ve yaralı olurdu.

Şırnak'ta silahsız masum insanlar kelimenin tam anlamıyla bir katliam ve soykırım yaşadı. 26 saat boyunca aralıksız şekilde halkın üzerine, evlere ağır silahlarla, zırhlı araçlarla, panzer, tank ve roketlerle bomba yağdırıldı. Bu cehennemi saldırıya karşı bir tek tepki ve karşılık vardı: O da zaman zaman yükselen halkın feryatlarıydı ve acı çığlık sesleri idi. Saldırının boyutlarını kelimenin tam anlamıyla anlatmak mümkün değil. İnsan aklının alamayacağı ve kavrayamacağı bir imha hareketi yaşadık" diye anlattı.

Bölgeye yapılan askeri yığınaklarla özel savaş hazırlığı yapan, kitlesel katliamlara hazırlanan TC, halkın da belirttiği gibi hastahane personeli, subay ve polis ailelerini Newroz'dan 2 gün önce helikopterlerle başka yerlere taşımış. Hastahanede sadece iki hemşire ve bir pratisyen hekim kalmış. Buna karşılık il'e yoğun askeri yığınak yapılmış.

İkinci ziyaretimizi DYP il binasına yapıyoruz. İl binası Tugaya giden cadde üzerinde. İl başkanının olmadığını görüyoruz. İl başkanının evi delik deşik edilmiş. İl binası da uçak savarlardan nasibini almış. DYP il binasındaki yetkililer: "Devlet Newroz'da suçsuz günahsız insanlara ateş etti. TV, Radyo, basın yanlış haber veriyor. Başbakanımıza yanlış haber veriyorlar. Gelen bakanlar bizimle değil, Vali ve Emniyet Müdürü ile görüşüyorlar. Onlar da yanlış bilgi veriyorlar. Başkanımızı alanda Tim dövdü. PTT binası, Hükümet Konağı ve Tugay'dan tüm Şırnak tarandı. Kesinlikle PKK yoktu. Kimsede silah yoktu. Devlet kendi kendine olayları planladı ve gerçekleştirdi. Bizim Başkana, Newroz'u kasdederek 'bu olayları sen planlıyorsun' dediler. Ve yapmadıklarını bırakmadılar. İşte görüyorsunuz caddeler panzerle taranmış. Vallahi Demirel'in gücü yetmiyor" diyorlar

Durumu kabaca gördükten sonra Vali ile görüşmeye gidiyoruz. Olaylar hakkında bilgi alıp, devletin neler diyeceğini öğrenmek istiyoruz. Hükümet Konağına geliyoruz. Hükümet konağı levhasını görmeyen birisi, burasını zırhlı araçlar parkı sanar. Etrafı panzer, tank ve uçak savarlarla çevrilmiş. Bitişiğinde Şırnak Askerlik Şubesi. Duyduklarımızla gördüklerimiz arasında büyük bir çelişki var. TV'de "Şırnak'ın kuşatıldığı, Vali Konağına saldırıldığı" söyleniyordu. Oysa Hükümet konağında ve As. Şubesinde birtek kurşun izi, bir tek kırık cam bile yoktur. Onun için gazeteci sokmak istemiyorlar şehre. TV de, Türkiye kamuoyuna suçluluk psikozuyla yalan söylüyor. Orada yapılan tek taraflı vahşeti ve insanlık suçunu gizlemek ve kamuoyunu yanıltmak için, basını da arkalarına alarak kamuoyunu yalan haber bombardumanına tuttukları öylesine açık ki...

Vali ve Vali Yardımcısı heyetimizle "İşimiz var" diyerek görüşmediler. Çünkü söyleyecekleri herhangi bir sözleri, saldırıya uğradıklarına dair herhangi bir kanıtları yoktur.

Oysa Kürdistan'da çocuk, kız ve kadınların çoğunlukta olduğu yüzden fazla ölü ve yüzlerce yaralı var. Buna karşılık Şırnak'ta göstericilere ateş eden -bir sivil polisin linç edilmesi hariç- bir tek yaralı veya ölü asker, polis, özel tim yoktur. Yine yaralı, ölü veya yakalanan tek gerilla da yoktur. Üç yaşındaki çocuktan, 90 yaşındaki yaşlısına kadar insanlar sokakta, evinde, banyoda, camide ve hastane kapısında kurşunlanmışlar. Ayrıca yakalanıp işkenceye alınan yüzlerce insan var. Böyle bir vahşeti İsrail bile Filistinlilere yapmamıştır. Başka ülkelerde bunlar olsa, yetkililer istifa eder ve kamuoyuna hesap verirdi. Oysa burada suçlu terfi ediliyor. Hükümet konağının etrafındaki tüm binaların kurşunlanıp kalbura çevrilmesinin (ki hükümet konağında tek bir kurşun izi yok) başka bir izahı olamaz.

Vilayet binasının önünden ayrılmak üzereyken Şırnak İl Sağlık Müdürü ile karşılaşıyoruz. "Ben Şırnaklıyım. Evim İHD'nin üstü. Baktıysanız görmüşsünüzdür. Allahtan ki o gün evde değildim. Evi terk etmiştim. Yoksa halimiz kötü olacakmış. Üç bin tane mermi atılmış. Burada çatışma falan yok. Halkı sindirmek için tek taraflı bir ta-

rama söz konusu... Buradaki durumu gördünüz. Neler olduğunu ve halimizi tahmin edersiniz" diye özetliyor durumu.

Belediye Başkan Vekili Reşit Erkan ile görüşüyoruz. "Halk Newroz bayramını kutlamak için alanda toplanıyordu. Önceleri havaya ateş açıldı. İnsanlar oturdular. Bunun üzerine hedef gözeterek insanların üzerine ateş açıldı. Halkta silah, sopa ve taş yoktu. Çok yoğun ateş başladı. İnsanlar kaçtılar. Çok ölü oldu, çok yaralı oldu. Hemen sokağa çıkma yasağı ilan edildi. İnsanlar ve evler tarandı. Ertesi gün, yani 22 martta saat 16:00'da sokak aralarına da girerek panzerlerle bütün evleri taradılar. Olağanüstü Hal Valisi gelene kadar ateş altındaydık. Vallahi "terörist" falan görmedik. Bayrama gelen insanların bir çoğu köylerden gelmişti. Ölenlerden bir kısmı haber verilmeden götürülmüş. Kesin rakamı bilmiyoruz. Bizim gördüğümüz 26 ölüdür." oluyor O'nun söyledikleri de.

SHP İl Binasındayız. Yetkililerle görüşeceğiz. SHP binası kalbura çevrilmiş. Eşyalar kullanılamayacak durumda. Kimseyle görüşemiyoruz. Sokaklardan bol miktarda boş kovan topluyoruz. Kovanların hemen hepsi MKE damgalı. Ev ve dükkanlar, ölü ve yaralılarla boş kovanlar arasında bağlantı kurduğumuzda, saldırının yoğunluğunu ve saldıran tarafı anlamak pekte zor olmuyor. Sokak ve mahalleleri dolaşıyoruz. Kurşunlanmamış bir tek ev ve işyeri yok. Sokaklarda kurşunlanmış, yangın bombaları atılıp yakılmış ve yağmalanmış dükkanlarla karşılaşıyoruz. Yine bir çok araç kurşunlara hedef olmuş veya yanmış. Kadir Tolu ve Mehmet Zeyre'ye ait kamyonlar yanmış, Bedrettin Akyol'a ait araca havan topu isabet ederek parçalanmış. Kamyonların nasıl yandığını soruyor ve uçaklardan atılan bombanın isabet ettiğini (22 Mart'ta)öğreniyoruz. Sokaklar tahrip olmuş, parçalanmış araçlarla dolu.

Diyarbakır Tıp Fakültesi Hastahanesinde görüştüğümüz Sevim ailesinin saldırıya uğradığı evini görüyoruz. Evin içerisi anlatıldığı gibi. Her taraf kan içinde. Yatak, yorgan ve diğer eşyalar param parça. Tavan delinmiş. Havan mermisi tavandan girmiş ve 10 Nüfuslu Sevim ailesinin oturduğu odada patlamış. İçerde binlerce şarapnel parçası var. Komşularının da anlattığı: Bu evde 9 kişi yaralanmış. Ahmet'le Ferdi'nin ayakları kopmuş. Sevim ailesinin feryatlarına panzer kurşunları cevap vermiş. Yoğun ateş olduğu için komşuları yardıma gelememişler.

Sevim ailesinin komşusu Halil Ülgen'in evi de aynı şekilde isabet almış. Halil Ülgen'in isabet eden bomba uçaktan atılmış ve bomba patlamamış. Bu bomba 40 kg. ağırlığında. Bombayı polisler gelip götürmüş.

Yine Abdülaziz Acar, Kazım Bedirhan, Ata Korkmaz'a ait ev, dükkan, mağaza ve gazete bayilerine bomba isabet etmiş ve yangın çıkartmış. Şırnak'taki hasarı tesbit etmek için 10 gün incelemede bulunmak gerekir. Vahşeti ve maddi hasarı tesbit etmek ve anlatmak için kelimeler yetersiz kalıyor.

"BİŞEN'GİMİN KATİLİ DEVLETTİR"

Newroz'da şehitler kervanına katılan ve işkencede öldürülen 16 yaşıdaki lise öğrencisi Bişenk Anık'ın dedesiyle görüşüyoruz. "Evden sapa sağlam gözaltına aldılar. Üç gün sonra telefon ederek beni çağırdılar. Emniyete gittim. Cesedi paramparçaydı. Elleri, parmaklarının arası yarılmıştı. Vücudunda sigara söndürülmüştü. Her tarafı yanıklar içerisindeydi. Gözleri oyulmuş ve kafasının arkasından kurşun sıkılmıştı. Beyni dışarıya çıkmıştı. Bana bu halde "intihar etti" dediler. Ve ben cenazeyi almadım" diyor.

Anne Sabriye Anık: (Türkçe bilmiyor. Konuşmalarını Kürtçe yapıyor) "Kızım çiçek gibiydi. Polisler eve geldiklerinde çamaşır yıkıyorduk. Ellerinde liste vardı. Hasan isminde bir polis ve özel tim kızımı evden götürdüler. 24 Mart'ta götürdüler. Buralarda PKK yoktu. Çatışma da çıkmadı. Yalan söylüyorlar. Eğer PKK olsaydı 4 polis gelip elini kolunu sallayarak evleri basabilir miydi? Bişen'gimin katili devlettir. Devlet yetkilileri bizimle alay ediyorlar. Gözaltındayken ayakkabı bağları bile alınan bir insan nasıl olur da silahı kafasının arkasına dayar da intihar eder? Peki kızım ayaklarını da mı kendisi morarttı? Gözlerini de mi oydu? Yüzündeki sigara yanığını da mı kendisi yaptı? Bunlar doğru değil. Bize yalan söylüyorlar. Çocuklarımızı göz göre göre katlediyorlar. Savcıya da sordum. O da intihara inanmıyor. Kızıma otopsi yapılmadı. Zorla gömüldü. Kızımla birlikte gözaltına alınan Perihan Erener Diyarbakır'a götürülmüştü. Serbest bırakılmış. O da ölümden dönmüş. Çok kötü işkence gördüğü için kimseyle konuşmuyor." sözleriyle acılarını, duygu ve değerlendirmelerini dile getirdi.

Şırnak Cumhuriyet meydanına geliyoruz. Yol boyu tüm ev ve işyeri taranmış. İHD ve HEP binaları özel hedef seçilmiş.

21 Mart saat 9:30'da Newroz alanına toplanan halkı Vali Konağı önünde Özel Tim durdurmuş ve arama yapmış. Aramada sarı-kırmızı-yeşil olan her şey alınmış. Kitlenin üzerindeki renkli kazaklar bile alınmış. Halk

buna rağmen tepki gösterip provakasyona gelmemiş. Toptepe'den gelen kadınlar kendilerini aratmak istemeyince As. Şubesi ve Vali Konağındaki asker ve timler tarafından taranmışlar. Halk evlerine çekilmiş. İşte olanlar bundan sonra olmuş. Sokağa çıkma yasağı ile birlikte 26 saat süren tanklı, toplu, uçaksavarlı saldırılar başlamış. Yanan, yıkılan ev ve işyerleri... ölü ve yaralılar... Ölenlerin bir çoğu hastaneye kaldırılmamış. Ve kan kaybından dolayı ölüm oranı yükselmiş. Sabah Mehter marşı çalan panzerler, 24 Mart'ta tüm halkı stadyumda toplanmaya çağırmış. Tabi tehditle. "Stadyuma gelmeyenlerin evleri bombalanmaya devam edecek" diye anons yapılmış. Stadyuma toplanan halkın evleri tim ve korucular tarafından yeniden taranmış; yağmalanmış ve başta ziynet eşyaları olmak üzere TV, teyp vb. değerli görülen ne varsa el konulmuş. Valiye şikayete giden insanlarsa gözaltına alınmış.

İşte TC'nin Tugayı, Vali Konağı ve Polis Lojmanları ile "Vilayet" ünvanı verilen Şırnak... Yaşlısıyla genciyle, kadınıyla, kızıyla Şırnaklılara evlerini zindan eden, ulusal bayramını kana bulayan şeffaf yönetim! Yanan yıkılan, kurşunlarla kalbura çevrilen evler, işkenceli sorgular, aşağılık uygulamalar ve toprağa düşen bedenler... Bu zulüm ve katliamdan dolayı yoğun bir göç yaşayan il: İşte Şırnak bu...

CİZRELİLER DİYOR Kİ...

Aynı gün heyet olarak tekrar Cizre'ye dönüyoruz. Yine Kasrık boğazında durdurulduk. Bu sefer çıkış kaydı yaptırıyoruz. Yerleştiğimiz otelde İHD temsilcisi Av. M.Ali Dinler ve Şırnak'a gitmesine izin verilmeyen Hürriyet gazetesi muhabiri Koray Düzgören ile görüşüyoruz.

Av. M. Ali Dinler anlatıyor: "Newroz sabahı saat 9:30 sıralarında silah sesleri Cizre'yi sardı. Gökyüzüne alevler yükseldi. Silah sesleri uzun bir süre kesilmedi. Devlet, Newroz şenliğini kutlamak ve mezarlıkta anma töreni yapmak isteyen insanlara ateş açtı. Oysa mezarlık ziyareti kabul edilmişti. Devlet; uçaksavar, tank ve panzerlerle halkın üstüne saldırdı. Devletler Hukukuna göre ancak savaşlarda kullanılabilecek silahlar burada sivil halka karşı kullanıldı. Oysa bu silahların sivil halka karşı kullanılması suçtur. Bu suç, Cizre ve Şırnak'ta işlenmiştir. Akşam namazı sıralarında bir tank tarafından eski Cizre'ye doğru iki atış yapıldı. Bu atışlardan birisi benim evime isabet etti. Ramazanda iftar vakti tanklar; iftar saatini hatırlamak için değil, yapılan katliamlara , yıkılan evlere yenilerini eklemek için ateş açtılar. Bir deprem sesiyle irkildik. Yine aynı gece bütün evi sarsan büyük bir patlamayla uyandık. O anda bodrumda olduğumuz ve dışarı çıkmadığımız için ne olduğunu çok sonra öğrendik. Komşularımız evimizin yandığını telefonla bildirdiler. Bunun üzerine yetkilileri telefonla aramama rağmen kimse cevap vermedi. Bir süre sonra ikinci bir patlama oldu. Bir roket mermisi duvarı delip odada patladı. Mezarlık ve terminalde bulunan panzer ve tanklardan ateş açıldığını sanıyorum. Newroz günü ve devam eden günlerde karşılıklı bir çatışma olmadı. Güvenlik güçleri her tarafı gelişi güzel ve tek taraflı olarak taradılar. Eğer herhangi bir çatışma olsaydı, her iki taraftan da mutlaka ölü ve yaralı olurdu. Güvenlik güçlerinden ne ölen, ne de yaralanan var. Bu olay tek taraflı ve tamamen halkı sindirmeye yöneliktir..."

Abdullah Şıh DYP Cizre İlçe Başkanı: "Kaymakam bey bir gün önce bizi çağırdı. "Ateş yakın, şeker dağıtın ama slogan atıp bayrak açmaya kalkışmayın. Eğer bayrak açılırsa olacaklardan sorumlu değilim. Bunları yakınlarınıza anlatın" dedi. Biz de yakınlarımıza ve halka bunları anlattık. Halkta bu söylenenlere uyarak ne slogan attı ne de bayrak açtı. Buna rağmen mezarlığı ziyaret etmek isteyen halkın üzerine ateş açıldı. Ateş tek taraflı olarak 3 gün devam etti. İki caminin arasında olan evime minarelerden ateş açtılar. Bunun dışında çatışma yoktu. PKK militanları buralarda yoktu"

Mehmet Şıh DYP Yönetim Kurulu Üyesi ve Gençlik Kolu Başkanı: "Evim Jandarma Bölük Komutanlığının 20 metre ötesindedir. Evimin önüne her gece mayın döşeniyor. Hasta da olsak, ölsek de dışarı çıkamıyoruz. Evimin çok yakınındaki jandarma karakolundan evime binlerce mermi atıldı ve evim delik deşik edildi. Gece döşenip gündüz sökülen mayınların birisinin unutulmasından endişe duyuyoruz. Burada hayat bizim için ölüm demek. Basın olmadığından gerçekleri yazan da yok. Silahsız insanlar bunları haketmedi. Biz iktidar partisiyiz, ama sözümüzü dinleyen yok. İşte daha dün Bakan gelmiş. Ne bana, ne de Başkan'a haber vermediler. Kaymakam ve Emniyet Müdürü ile görüşüp gitmiş. Onlar da yanlış bilgi veriyorlar."

Av. İrfan Yıldırım: İHD Şırnak Şube Sek: "Olaylar olduğunda Cizre'deydim. 21 Mart'ta mezarlığa giden insanların önü kesildi. Göz yaşartıcı bomba atıldı. İnsanlar hedef alınarak tarandı. PKK ateş açmış olsaydı, güvenlik güçlerinden de ölü ve yaralı olurdu. Oysa ne ölü var ne de bir tek güvenlik görevlisi yaralanmıştır. Halktan ise her yaştan 24 tane insan gömüldü. Birçok insan ölülerini köylerine götürdü. Köylere götürülen ölülerin sayısını bilmiyoruz. Bu nasıl çatışmadır ki halktan 24 ölü yüzlerce yaralı var; halktan insanların ev ve işyerleri tahrip edilmiş; güvenlik güçleri ve devlet dairelerinde en ufak bir hasar bile yoktur. Devlet halkın üzerine bu kadar gelmesin; olaylar bu kadar açıkken yalan söylemesinler. Artık halkta, biz de devlet yetkililerine inanmıyoruz."

Haşim Haşimi Bağımsız Belediye Başkanı: "Her şey çok açık ve net. Newroz öncesi gerek Cumhurbaşkanı, gerekse Başbakanın ve Mit Müsteşarının açıklamaları, askeri ve polis yığınağı yapılması nedenleriyle sokaktaki çocuk bile birşeylerin olabileceğini tahmin ediyordu. Ama bu kadarını kimse akıl edemezdi. Silahsız halka

karşı her türlü ağır silahla saldırmak görülmüş bir şey değildir. İsrail örneğinde bile bu kadar acımasızlık görülmemiştir. Müdahale edilmeseydi halk coşkuyla bayramını kutlayacaktı. Kan dökülmeyecekti. Bundan emin olabilirsiniz. Atılan slogana karşı halkın ağır silahlarla taranması için çok katı bir neden olmalı.

Oğlum ile fırından ekmek alan Nihat Celesun Özel Tim tarafından nişan alınarak vurulmuş. Oğlum da vurulabilirdi. Hastahaneyi telefonla arayıp ambulans istedim. Ama gelmedi. Hastahane Baştabibi Mine Balı hanımı tekrar aradım, Özel Tim'in ambulansı bırakmadığını söyledi. Emniyet Amirini aradım, ricada bulundum. Ambulans çok geç geldi. Tabi geldiğinde çocuk ölmüştü. Önümüzdeki günler için durum daha da kötüleşiyor. Gittikçe durumu sertleştiriyorlar."

Halkın seçtiği temsilcilerle görüşmelerimizi tamamlayıp Kurtuluş Mahallesine gidiyoruz. Yol boyu bütün dükkanlar yağmalanmış, kepenkler parçalanmış durumda. Belli ki kepçe takılan tanklarla kepenkler kırılmış. Halkın da dediği gibi: "Yoğun ateş sırasında kimselerin sokağa çıkamadığı bir ortamda dükkanlar nasıl yağmalanır?" Sokağa çıkma yasağında sokakta varolanlar güvenlik güçleri.. Yağmacıların kimler olduğunu söylemeye gerek yok sanırım... Cizre çıkışı 1 km'lik bir uzunluktaki cadde boyunca dükkanlar yağmalanmış ve terk edilmiş. Esnaf yeniden işyerini açacak güçte değil. Ayrıca, bir daha aynı şeylerin olmayacağının garantisi de yok.

Kurtuluş Mahallesi tepenin eteğinde kurulmuş. Mahalleye hakim tepede ise (700-800 m uzaklıkta) tank taburu var. Mahallede tavan ve duvarları parçalanmış evler görüyoruz. Evine tank mermisi isabet eden Ömer Mendez "Bu tank taburunun işi. Yukarıdan gönderdiler. Hepimizi öldürmek istediler" dedi.

Alaattin Genç ve Alaattin Aslan'ın evlerine binlerce değişik çap ve marka mermi isabet etmiş. Bazı evlerde yangın çıkmış. Halk saldırının tank taburu ve korucu evlerinden yapıldığını söylüyor.

Güvenlik kuvvetlerinin kin ve nefretini üzerinde toplayan ve intikam hırsıyla saldırıya uğrayan insanların yaşadığı Cudi Mahallesindeyiz. İsmini eteğinde bulunan Cudi dağından almış. Burada tim ve korucu koruganlarından açılan ateşle birçok ev tahrip olmuş. Örneğin Meryem Erinç'in evinde tahminen 3 bin tane değişik çaplarda mermi izi var. Atılan roket yangın çıkarmış ve ev büyük hasar görmüş. Meryem Erinç kolundan yaralanmış.

Yoksulluğun had safhada olduğu Cudi Mahallesinde

Yine davullar gümbür gümbür çalacak
Yine meydanlar zılgıt sesleriyle dolacak
Halaylar dalga dalga
Türküler deniz deniz
Yürekler ateş ateş olup
Kawa'nın çekicini
balyozlaştıracağız

Sen ki, tarihi yazansın
Senki, yiğide yiğit
kardeşe kardeş
dosta dost
düşmana can düşmanısın
Doğrul bir bak hele
Doğrul ki dağlar uyansın. **Şahin Çelik**

yüzlerce ev korucu ve Özel Timlerin kurşunlarına hedef olmuş. Ayrıca yüzlerce gözaltı varmış ve ölümle burun buruna olan insanlar.

Cezaevinin bulunduğu Banexane (Konak) Mahallesi, Şırnak yolu üzerinde. Küçük bir mahalle. Geçiminin önemli bir bölümünü hayvancılıktan sağlayan bu mahalleye 8 tekerlekli Alman panzeri ile yoğun bir şekilde saldırılmış. Saldırılar, panzerlerden yapılan "Pis Kürtler defolun" anonslarıyla başlamış. Mahallede sadeca cezaevi sağlam kalmış. Bazı evlerde ise yangın çıkmış ve oturulmayacak hale gelmiş. 100 üzerinde koyun telef olmuş.

Cizre'nin ana caddelerindeki parti binaları, otel, dükkan ve evler saldırıdan nasibini almış. Özellikle HEP binası binlerce kurşuna hedef olmuş. Garajın bulunduğu bölgede ise camı kırılmamış, talan edilmemiş bir tek dükkan yok. Sebebini sorduğumuzda, burasının şehitliğe yakın olduğunu öğreniyoruz. Özellikle polis ve koruculara eşya satmayan dükkanlar, time oda vermeyen otel ve evler özel muamele görmüş. Dükkanların bir çoğu yangın bombalarıyla yakılmış.

Cizre'de incelemelerimizi tamamlamak üzereyken yanan bir dükkanı görmemiz için ısrar ediyorlar. Bu ısrar üzerine oraya gidiyoruz. Yolda ikindi namazı sırasında taranmış camiyi görüyoruz. Caminin minaresi uçaksavar kurşunlarına hedef olmuş. İnip fotoğrafını çekiyorum. Bu sırada hızla önümden geçen bir panzer objektife giriyor. Kurşunlanan bir minare ve panzer ikili si güzel bir fotoğraf olur düşüncesiyle deklanşöre basıyorum. Biraz ilerideki dükkanın resimlerini çekerken, resim çekmemize sinirlenen panzer hızla üzerimize geliyor. Israrla fotoğraf makinasını vermemi istiyor. Tabi makinayı veremeyeceğimi ve fotoğrafların kendilerine ait olmadığını söylüyorsam da aldırmıyor. Silahını kaptığı gibi üzerime yürüyor. Etrafımıza 30-40 kişilik bir kalabalık oluşuyor. Heyette olan bir arkadaşımız, "Biz insan hakları heyetiyiz. İncelemelerde bulunuyoruz. Sizinle ilgimiz yok" diyor. Onlar da "Bizim haklarımızı kim inceleyecek" diyorlar. Arkadaş açıklıyor: "Biz tüm insanların hakların savunuyoruz." Özel Tim görevlisi öfkeleniyor. "Yorum yapma sen! Biz insan haklarını savunuyoruz dedin. Bizi katmadın" diyor.

Sorunun kaynağını bir yönüyle açıklamıyor mu bu sözler? Bence iktidar, Harran'da hayvan ırkının ıslahıyla ilgileneceğine önce güvenlik güçlerinin ıslahı yönünde ciddi bir çalışmaya girmeli. ■

PKK ÇÖKERTİLİRSE...

Ülkemizde çok önemli bir süreç yaşanıyor. Yaşanmakta olan bu süreç yakın geleceği derinden etkileyecek özellikleri bağrında taşıyor. Her tarihsel kesit gibi, Körfez savaşından buyana ülkemizde yaşanan ve değişik boyutlarıyla yaşanmaya devam eden süreç, kendi içerisinde karşıtları barındırıyor. İyi ve kötü, güzel ve çirkin, olumlu ve olumsuz, direnme ve çözülme, geçmiş ve gelecek vb. gibi. Sürecin irdelenmesi ve bilince çıkarılması gerekiyor. Bu makalede sürecin kimi yönlerine vurgu yapılacaktır.

Şurası açık: TC'nin gündeminin başında Kürt sorunu var. Sorun üzerinde titizlikle duruluyor ve sorunla ilgili detaylı politikalar saptanıyor. Belirlenmiş politikalar uygulanıyor; yeni politikalar tartışılıyor, değişik alternatifler hazırlanıyor. Şu an ise, burjuvazinin değişik kesimlerinin değişik çözüm önerileri olmakla birlikte, tarihsel gelenekler ve politikalar uygulanmaya devam ediyor. Bu tarihsel politikaların esası; devlet zoru. Temel politika, yan unsurlarla besleniyor. Demokrasi vaadleri, "Kürt realitesini" kabul vb. iddialar gerçekliği değiştirmiyor. Demirel iktidarının açıkca seslendirdiği politikası şu:

Devletin farklı kesimleri arasında sıkı bir birlik oluşturmak, partilerin ve parlemantonun desteğini almak, günlük basını resmi gazete haline getirmek, üniversitelerin, aydınların(!) ve en önemlisi Türk halkının desteğini kazanmak... Ulusal mücadelenin örgütlü güçleriyle kitleler arasındaki bağı zayıflatmak ve koparmak... PKK'nın üstlenme ve lojistik desteklerini ortadan kaldırmak... Ve bunların sonucunda da PKK nezdinde Kürt ulusal mücadelesini ezip etkisizleştirmek... Yani, TC'nin mevcut durumu ve konumuyla yaşamasını sağlamak.

Tüm bunları başarabilirler mi? Mutlak bir HAYIR 'dan sözedilemez. Demirel iktidarı yukarıda özetlediğimiz politikalarının bir kısmı ile ilgili oldukça yolaldı. Devletin kendi içinde birliği sağlandı. İdari ve silahlı güçler arasında hiçbir zaman bu kadar bir uyum olmamıştı. Meclis ve Meclisteki partiler Kürt sorunu karşısında iktidarla tam bir anlayış birliği içerisinde. Burjuva basın, sayfalarına "Resmi Hizmete Mahsustur" klişesini çoktandır vurdu. En önemlisi de Türk aydınlarının ve halkının yüzde doksan, doksanbeşi denebilecek kadarının aktif ya da pasif desteğini kazandılar. Demirel hükümeti bu alanda çok yol katetti. Bu durum. hem ulusal mücadele karşısında iktidara fazlasıyla güç veriyor, hem de Türkiye devrimci hareketi açısından çok ciddi güçlükler oluşturuyor.

TC, Kürt halkıyla onun örgütlü güçlerinin, özellikle de PKK'nın bağlarını kesme ve asıl güç kaynağını kurutma yönünde yolalabilmiş değil. En azından ciddi bir yolalabilmiş değil. Halk, kendi sorununa ve öncülerine sahiplenmeye devam ediyor. Bu kuru bir iddia değildir. Bu gerçekliği görebilmek için bilimsel tahlillere de gerek yoktur. Yakın gözlemler bile Kürt halkının ne düşündüğünü anlamaya yeter. Örneğin Sabah gazetesinin yaptığı ve yayınladığı bu konuyla ilgili anket önemli ipuçları veriyor. Anket sonuçlarına göre, ankete katılanların % 96'sı sorunu siyasi bir sorun olarak görüyor ve değerlendiriyor. Siyasi çözümler istiyor. Ankete katılanların % 70 kadarı tam demokrasi ve tam bir eşitlik olsun diyor. % 20 kadarı (ki az bir oran değil) bağımsızlıktan yana. TC'nin politikalarını destekleyenler devede kulak: %4 kadar. Bir tek Kürt insanı aktif siyasi mücadele içerisinde olan örgüt ve kadroları terörist olarak değerlendirmiyor. Bir tek Kürt, mücadelenin lojistik desteklerinin kurutulmasından yana değil.

Halkın bu mesajları çok açık. Halk, kabaca da olsa sorunun bilincinde. Tüm yoksulluğuna rağmen siyasi çözümden yana. Tam demokrasi içerisinde eşitlik ve kardeşlik isteyenler çoğunlukta. Bağımsızlık eğilimi TC'nin en güçlü göründüğü bir zamanda (Anket Newroz katliamları sonrasında yapıldı) % 20 çıkıyor ki, bu çok önemli. Asıl dinamiği ve geleceği bu eğilim temsil ediyor. Çünkü, TC'nin göreceli olarak başarılı göründüğü, tüm devrimci parti ve örgütlerin BİRLİK, KARDEŞLİK, BİRLİK İÇERİSİNDE EŞİTLİK VE ÖZGÜRLÜK vurgularına ağırlık verdiği bir dönemde halkın % 20'si bağımsızlık istiyor. Ankete yansıyan bir de %100'lük irade var. Bu irade, TC'nin, demokrat ve aydın geçinen şovenizm artıklarının suratına inen bir şamar. Kürt halkı bunlar gibi, Türk halkı gibi düşünmüyor. Ne PKK'nın, ne diğer güçlerin mücadelelerini terör saymıyor. Siyasi güçlerinin gerekli araç-gereç ve konumlanmalara sahip olmasını istiyor. Yani kavganın boyutunu, niteliğini görüyor ve biliyor.

İşte bu irade iyiyi, güzeli, olumluyu ve geleceği temsil ediyor. Bu halk iradesi, "ben siyasi temsilcilerime desteğe devam edeceğim, onlarla beni ayıramazsın" diyor. "Halka şefkat, teröre darbe yutturmacadır, kanmam" diyor. Ve bu irade Kürt halkında varoldukça Demirel iktidarının amaçlarına ulaşması olanaksızdır. PKK başta olmak üzere siyasi güçleri ezip çökertmesi de...

TC de bu gerçeği biliyor. Onun için çok yönlü politik girişimler içerisinde. TC'nin başa aldığı politikalarından biri, hareketin lojistik desteklerini kesmek ve üstlenme ortamlarını yoketmek. Bu amaçla Suriye'yle yeni bir güvenlik anlaşması imzaladılar. Suriye'yle yapılan yeni anlaşmayı zafer naraları ile kamuoyuna sundular. TC Suriye topraklarının, Bekaa'nın ve Güneybatı Kürdistan topraklarının kullanılabilmesinin önemli ölçüde bu anlaşmayla engelleneceğini umuyor. Anlaşma metni tam olarak uygulandığında ciddi sonuçlar doğuracaktır. PKK'nın 8 yıldır bu olanakları aktif bir biçimde kullandığını ve fazlasıyla yararlandığını bilmeyen yok. Sözkonusu olanaklardan yoksun kalmak, PKK için ciddi olumsuz sonuçları beraberinde getirir. Bu olumsuzlukların neler olacağını herkes tahmin eder. Silahsız ve cephanesiz savaş sürdürülebilir mi?

Peki Suriye TC'ye verdiği sözleri yerine getirir mi? Tümüyle evet demek zor. Çünkü Suriye'nin en önemli su kaynağı Fırat. Fırat Suriye'nin büyük bir bölümüne hayat veriyor. Suriye'nin doğru-dürüst tek bir barajı var, elektrik enerjisini burdan üretiyor ve bu baraj da Fırat üzerinde. Kısaca Fırat Suriye için yaşamsal önemde. Ve Suriye iktidarı TC'yi iyi tanıyor. Güvenilmezliğini biliyor. Emperyalistlerin bir dediğini iki etmediğini de biliyor. Elinde önemli pazarlık kozları ve yanında ciddi destekleri olmadığında TC'nin Fırat'ın sularını keserek yaşamına kasdetmekten çekinmeyeceğini de biliyor. Ayrıca Suriye'nin Hatay gibi önemli bir sorunu daha var. Hatay'ın sürgit Türkiye'de kalmasını istemiyor.

Bu iki ana nedenle, Suriye'nin altına imza attığı

kağıtta yazılı olanlara tam olarak uyacağını beklememek gerek. Suriye desteğini şöyle veya böyle sürdürecektir. Kısıtlayacağı ise gün gibi ortada. Fakat Suriye'nin de çok yönlü sorunları ve güçlükleri var. ABD, "Yeni Dünya Düzeni" içerisinde Suriye'yi teslim almak istiyor. Suriye'nin kısmen bile direnmesi, ABD'nin karşı tutumunu şiddetlendirecektir. Dün Irak'a, bugün Libya'ya uygulananlar, o zaman da Suriye'ye uygulanacaktır. Suriye bu tehlikenin kapıda olduğunu biliyor. Ayrıca, Suriye'nin komşularıyla ilişkileri iyi değil. İsrail, Türkiye ve Irak, Suriye için hep tehdit unsurları. Yani, emperyalizm ve onun bölgedeki işbirlikçileri tarafından her an köşeye sıkıştırılma tehlikesiyle karşı karşıya Suriye.

Bu tehlikeler toplamı, onu, sinip geri çekilmeye itebilir. Türkiye ile yaptığı güvenlik antlaşmasına tam olarak uymaya zorlanabilir. Bu, % 50 olasılıktır. Ortamı uygun bulursa, PKK'ya ve diğer devrimci güçlere desteğini azaltmış olarak sürdürecektir. Bu O'nun en önemli kartıdır.

Asıl önemli ve tehlikeli gelişmeler G. Kürdistan'da yaşanıyor. Talabani, Barzani ve Sosyalist Parti sekreteri peş peşeAnkara'ya geldi. Kapalı kapılar arkasında pazarlıklar yapıldı. Sonuçlar açıklanmadığı için pazarlıkların tam olarak neleri içerdiği bilinmiyor. Pazarlıkların iki temel konusu olduğu ise açık. Bunlardan biri PKK, diğeri ise G. Kürdistan'da otonom bir bölgenin kurulması. Yani TC ile G. Kürdistanlı liderler şunun pazarlığını yaptılar: Özel olarak PKK, genel olarak ise Kuzeyli siyasi güçlerin G.Kürdistan topraklarında barındırılmamaları karşılığında otonom bir idarenin oluşturulması... Anlaşmanın sağlandığı anlaşılıyor. Çünkü bu görüşmelerden sonra Kürdistani Cephe G.Kürdistan'da PKK'nın barındırılmayacağını gerekirse zorla çıkarılacağını açıkladı. TC bu görüşmelerde ne gibi yükümlülükleri kabullendi, bu bilinmiyor. Ancak, politik tutumlarından otonomiye ses çıkarmayacağı, ABD önerilerini kabullendiği anlaşılıyor. Demirel'in ABD gezisinde bu sorun enine boyuna tartışılmış olsa gerek.

Bu gidiş tehlikeli. Kürt halkını ve onun siyasi güçlerini birbirine düşürme, birbirine kırdırma tehlikesini içinde taşıyor. Böl-yönet potilikası daha geniş kapsamlı olarak gündeme getirilmek isteniyor. PKK'nın önemli bir nefes borusunu kapatmayı amaçlıyor.

Güney ve G.Batı Kürdistan topraklarının üstlenme ve lojistik destek alanları olmaktan çıkarılması gerilla mücadelesine vurulmuş çok büyük bir darbe olacaktır. Çünkü gerillaya üstlenme alanı gerek. Gerilla için lojistik desteğin yeterliliği ve hızı yaşamsal. Kullanılagelen üstlenme alanları zaten sınırlı ve güçlükler barındırıyordu. Şimdi o olanakların da en değerlileri tehlikede. Savaş alanında gerillanın üstlenmesi kurtarılmış bölgeleri şart koşar. "İçerinin" güçlükleri biliniyor. "Dışarıdaki" olanaklar ise TC tarafından yokedilmek isteniyor. Elverişli yeni üstlenme alanlarıysa yok gibi. Doğu Kürdistan uzun vadeli ve yeterli bir üstlenme alanı olarak görülemez. İran'ın tarihsel gelenekleri ve karekteri kimsenin yabancısı değil.

PKK kuşatılıyor ve çökertilmek isteniyor.

TARİHTEN DERS ALMAK

TC umduğunu bulur mu? Bu çok zor. Ama olanaksız değil. Çünkü, Kürt halkına rağmen bunun başarılması kolay olmaz. Kürt halkının TC'ye destek vermesi ise beklenemez. Halkın bilinç ve eylemliliği olarak katetdiği mesafe, sorunun kazandığı uluslararası boyut dikkate alandığında, "Demirel umduğunu bulamayacaktır" demek, gerçeği ifade eder. Halkın desteğini kazanmak, onun öncülerini yoketmek kolay olmayacaktır.

Ne ki, olağanüstü devlet terörü ve katliamlarıyla halk susturulabilir. Halkın desteği en aza indirilebilir. Ve işte o zaman PKK çökertilebilir. Ve işte o zaman sıra diğer parti ve örgütlere gelir. Ardından da ülke bir baştan bir başa tanklarla çiğnenir. Ulusal mücadele onlarca yıllık kayıplara uğrar. Zararlı çıkan hepimiz oluruz. Halk olur.

Tarih bunun örnekleriyle dolu. PKK'nın 1984'te başlayan gerilla mücadelesi, tarihimizde ne ilktir ne de son olacaktır. Kürt ulusal hareketi 20 dolayında ulusal başkaldırı ve direnme yaşamıştır. Bunların çok belirgin kimi özellikleri şunlardır:

Kürdistan tarihinde bir BAŞKALDIRILAR vardır, bir de DİRENMELER. Birinciye ayaklanma, ikinciye ise savunma da denilebilir. 1921 Koçgiri, 1925 Şeyh Sait, 1930 Ağrı ve 1984 PKK harekatları birinci katagoridendir. Bu harekatlar amaçlı harekatlardır. Amaç uğruna mücadele edilmektedir ve örgütlülük buna göre hazırlanmak istenmiştir. 1937-38 Dersim harekatı ikili karektere sahiptir. Amaçlıdır, örgütlüdür. Fakat, harekatın esasını belirleyen, TC'nin saldırısı karşısında DİRENME, kendisini savunmadır. Tıpkı 1920 Milli Aşireti ve Cemil Çeto (Garzan); 1923 Nehri, Raçkotan, Raman; 1926 Hazro, Nusaybin, Sason, Ağrı ve Koçuşağı; 1927 Mutki, II. Ağrı ve Bicar; 1929 Eruh ve Tendürük; 1930 Savur, Oramar, Zilan ve Pülümür harekatları gibi. Tarihlerini peş peşe sıraladığımız tüm bu harekatlar, Kürt halkının işgal ve saldırıları karşısında direnip kendisini savunma harekatlarıdır.

– TC, tüm bu ulusal harekatları isyan olarak değerlendirmiş, tenkil (cezalandırma-soykırım) ve tedip (haddini bildirme) politikası izlemiştir. Önce silah kullanandan başlayan cezalandırma soykırımlarla sürmüş, ülke toprakları karış karış postallar altında ezilmiş; yakma, yıkma ve sürgünlerle toplum başeğmeye, kimliğinden soyutlanmaya çalışılmıştır.

– Böl-yönet politikası her dönem geçerli olmuştur. Aşiretler arası, mezhepler arası çelişkiler hep kullanılmıştır. Bugünkü köy koruculuğu gibi. Kürt Kürde kırdırılmıştır. Diğer nedenlerin yanı sıra, böl-yönet politikası da mücadele alanlarında en geniş kitlelerin birliğini engelleyen önemli bir neden olmuştur. Birliğin sağlanamaması ise yenilgilerde belirleyici paya sahiptir.

Tarihten dersler çıkarmak gerekiyor. Benzer sonuçları durmadan, durmadan yaşamak kader değil. Dostla düşman karıştırılmamalı.

– Herbir parçadaki başkaldırı veya direnmeler sürecinde parçalar arasında ciddi dayanışmalar yok denecek kadar azdır. En ileri dayanışma Ağrı başkaldırısı sırasında. Ağrı başkaldırısı Hoybun'un çabalarıyla Doğu ve Güneyden kısmen destek alabilmiş. PKK'nın da diğer parçalardan kimi destekler aldığı açık. Şimdi bu destekler engellenmeye çalışılıyor.

Ve başarılırsa eğer, tarihte yaşanmışların yeniden yaşanılması, ama bu döneme özgü yaşanılması kaçınılmazdır. Buna hiç kimsenin gönlü razı olmamalı. Biline ki, yanlış karşısında eleştiri hakkı, uyarma görevi en başta yapılır. Bu aşamada eleştiri hakkı ya saklı tutulur, ya da mücadeleye zarar vermeyecek bir biçimde kullanılır. Yenilgi hepimizin olacak ve bundan ulusal hareket zarar görecektir. Bunun için her alanda mücadeleyi yükseltmek, her cepheden TC'nin planlarını boşa çıkaracak etkin tutumlar ortaya koymak ve genel olarak yapmamız gerekenleri yerine getirmek gerekiyor. ■

İşçi Sınıfının Sermayeye Karşı Mücadelesinde Evrensel Silahı: GREV ÜZERİNE

S. Yekbûn

İşçi sınıfı, sermayeye karşı kurtuluş kavgasında zengin mücadele araç ve biçimlerini yaratmıştır. Değişen koşullarda, değişik mücadele araçlarına başvurulmuştur. Kimileri geçmişten bugüne değin evrensel olarak tüm ülkelerde işçi sınıfının başvurduğu bir silah halini almıştır. Kimileri ya aşılmıştır ya da şu veya bu ülkeyle, hatta, tek tek iş kolu ve işletmeyle sınırlı olarak işçilerin başvurduğu eylem biçimleri olarak kalmıştır.

Örneğin, dünyada işçilerin sermayeye karşı ilk ortak eylemleri, burjuvazinin üretime makinaları sokmasına karşı gelişmiştir. İşçiler kendilerine birer rakip olarak gördükleri makinaları kırıp, tahrip etmeye yönelmişlerdir. Başlangıçta bu protesto biçimi belli bir yaygınlık da kazandı. Ancak çok geçmeden makina tahribinin çözüm olmadığını görmüşler ve yeni eylem biçimlerinin arayışıyla birlikte, makinaların kırıp-parçalanması şeklindeki protesto biçimini aşmışlardır. İşçi sınıfının burjuvaziye karşı örgütlü eylem arayışı, evrensel silahların bulunmasında ifadesini bulmuştur. Bu silahların başında GREV gelir. Başta grev olmak üzere, fabrika işgali, işçi sınıfının tüm ülkelerde üretimden gelen gücünü kullanarak başvurduğu evrensel mücadele biçimleridir. İşçi sınıfı varoldukça da bu ve yeni geliştireceği mücadele biçimlerini kullanacaktır. Bu yazıda esas olarak grevin sınıf kavgasındaki yeri ve önemi üzerinde duracağız. İşçi sınıfının üç temel mücadele biçimi olarak ekonomik, politik ve ideolojik mücadele üzerinde daha önceki sayılarımızda ayrıntılı duruldu.

İşçi sınıfının mücadele biçimleri bu evrensel silahlarla sınırlı değildir. Şu veya bu ülkede hatta şu veya bu iş kolunda ve tek tek fabrikalara varana kadar, o anın somut koşullarında işçilerin üretmiş bulunduğu zengin mücadele biçimleri bulunmaktadır. Örneğin son yıllarda artan bir yoğunlukla, Türkiye'de ve ülkemizde işçi sınıfı zengin eylem biçimlerini geliştirdi. Toplu halde vizite çıkışları, sendika ve parti merkezlerinin işgali, bulundukları yerden toplu halde Ankara'ya yürüyüş, sakal bırakma, saç kesme, çıplak ayaklarla yürüyüş, alkışlı protesto, açlık grevleri, ölüm orucuna yatma, hükümete toplu protesto telgrafları çekme vb. evrensel geçerliliği bulunmayan, üretimden gelen güçlerini yeterince yansıtmayan zengin eylem biçimleri geliştirildi. Önümüzdeki süreçte de yeni biçimleri bulacaklardır. Elbette, bu ve önümüzdeki siyasal süreçte geliştirilecek benzer eylem biçimleri önemsizdir, gereksizdir denilemez. Bunlar, işçilerin o anın somut koşullarında ürettikleri ya da güçlerinin elverdiği eylem türleridir ve komünistlerce sahip çıkılıp geliştirilmesi gerekir. Eylemin büyüğü-küçüğü ayrımı yapılmadan, işçi sınıfının kendiliğinden ürettiği tüm eylemlere sahip çıkılmalı ve bilinçli hedeflere yönlendirilmelidir.

Komünistler, bilinçli öncü işçiler emek ordusu içerisinde yürütecekleri politik propaganda ve ajitasyonla, bu eylem biçimlerinin de gerekli olduklarını ancak sermayeye ve onun hükümetlerine karşı mücadelede yetersizliklerini, sınırlı etki güçlerini ve sınıfın üretimden gelen gücünü yeterince yansıtmadığını ısrarla vurgulamalıdırlar. Evrensel olmayan bu yerel zengin eylem biçimlerinin daha ileri ve tüm sınıfın ortak üretimden gelen gücünü yansıtan eylem biçimlerinin yaratılmasının; bir ilk basamak veya güç toparlama işlevini gördükleri oranda kurtuluş mücadelesine hizmet edebileceklerini işçi yığınlarına propaganda edilmelidir. Küçükten-büyüğe, basitten karmaşığa doğru yaklaşımıyla zengin yerel eylem biçimlerini, ülke bütününde işçi sınıfının üretimden gelen gücünün ürünü olan eylemlere (grev, genel grev ve siyasi amaçlı greve) doğru tırmandırmalıyız. Ve unutmayalım ki, komünistler işçi sınıfının küçük, yerel-basit eylemlerine sahip çıkmadan, buralarda işçilerle sağlam bağlar kurmadan ne işçi sınıfıyla derin ve yaygın bağlar geliştirilebilir ne de siyasal hedefli işçi eylemlerinin önderleri konumunu kazanabilirler. Bugün, büyük-küçük, ekonomik-siyasi amaçlı ayrımını gözetmeden, işçi sınıfının uç veren tüm eylemliliğine sahip çıkalım, işçileri bu tür eylemliliğe tüm gücümüzle yönlendirelim. Yarının ülke genelinde iktidarı hedefleyen işçi eylemlerine ulaşmanın yolu bugünün küçük, basit, yerel eylemlerine sahip çıkıp geliştirmekten geçiyor.

GREVLER, GENEL GREVLER

İşçilerin devrimci bilinç kazanmalarında daima "ilk kıvılcımı" oluşturmuşlardır. İşçiler grev süresince her şeyden evvel kendini ve karşıt sınıf olarak sermayeyi tanır. Daha da önemlisi, kendini "sınıflar üstü" göstermeye özen gösteren hükümetin, nasıl da gerçekte burjuva sınıfın iktidarı ve de politik temsilciliğini üstlendiğini grev süresince kavramaya başlar. Kapitalizmin egemenliği koşullarında kurulan tüm hükümetlerin gerçekte işverenlerin hükümetleri olduklarını, meclisin ve hükümetin çıkardıkları tüm yasaların (başta anayasanın) mülk sahiplerinin çıkarlarının hukuki ifadesinden başka bir şey olmadıklarını, işçiler bizzat grev sürecinde yaşadıkları olayların etkisiyle görmeye-kavramaya başlarlar. Pratiğin, deneyin yığınlar üzerindeki öğreticiliği burada anlam kazanır.

O ana kadar hükümetin "sınıflar üstü" olduğuna inanan ve işverenler kadar kendilerinin de hükümeti olduğunu kabul eden işçiler, en temel, en yaşamsal hakları uğrunda fabrikada greve başladıklarında, ilk gördükleri şey, hükümet ile işverenin grevci işçiler karşısında yek vücut davrandıkları olacaktır. Hükümet sözcüleri, "vatan, millet, sakarya" nutuklarıyla grevin nasıl da "ülkeye, millete olan zararlarını" anlatmaya başlarlar. Amaçlarının üstünü "vatan-millet" edebiyatıyla

örtmeye çalışırlar. İşçiler, somutta Koç, Sabancı, Eczacıbaşı, Toprak vb. holding veya işverenlere karşı greve gittiklerini bunun "vatan, millet"e zarar vermeyle hiç bir ilgisi bulunmadığını, doğrudan ilgili işvereni hedeflediğinin bilincinde olarak, hükümet sözcülerinin yalan söylediklerini ve işverenlerin çıkarlarını savunduklarını "vatan-millet" demogojisiyle bunun üstünü örtmeye çabaladıklarını görmeye başlarlar.

Hükümetin uyarılarını kaale almadan, haklarını almak için grevde, direnişte ısrar eden işçiler polis, ordu gibi güvenlik güçlerinin, işverenin çıkarları doğrultusunda grevi kırmak için işçilere saldırıp, grev çadırlarını zorla sökmeye başladıkları andan itibaren; hükümetin ve onun yönlendirdiği güvenlik güçlerinin gerçekte burjuva (işverenler) sınıfının çıkarlarının savunucusu olduklarını çıplak olarak görmeye başlarlar. Hükümet tarafsız değildir. O işverenin hükümetidir artık, günümüzde Bakanlar Kurulu holdinglerin ortak bir komitesi gibi çalışmaktadır. Hükümetin yönlendirdiği güvenlik güçleri "vatan savunması" adı altında burjuva sınıfın çıkarlarının savunuculuğunu üstlenmişlerdir. Burjuvazinin tüm gelmiş-gitmiş hükümetleri büyük bir demogoji ve yalanlarla dolu sahtekarca savundukları "yüce vatan, millet çıkarları" adı altında ya da bunun sağladığı kalkan ardında sermayenin çıkarlarını hep savundular, şimdi Demirel-İnönü hükümeti de aynı şeyi savunuyor. Bunun canlı örneği, halen direnişte bulunan Yurtiçi Kargo işçilerinin eylemidir. İşçiler, eylemleri süresince hükümeti ve onun yönlendirdiği güvenlik güçlerini hep karşılarında işverenin yanında gördüler, halen de görüyorlar. Güvenlik güçleri her yerde defalarca direnişteki işçilere saldırdı, gözaltına aldı. İşçilerle dayanışma eyleminde bulunan herkese karşı zor kullandı. Kısacası direnişin başarıya ulaşmasını engellemek için her şeyi yaptılar. Zonguldak maden işçilerinin yaşlı-genç tüm yakınlarıyla birlikte sürdürdükleri uzun yürüyüşün, yollarda ordu güçlerince kurulan barikatla durdurulması ve zorla geriye dönüşe zorlanmaları yakın tarihin bir başka canlı örneği..

Sermaye sınıfı, iktidarda bulunduğu her yerde olduğu gibi bizde de burjuvazi "yasaların kutsallığını" savunur ve herkesin kayıtsız şartsız yürürlükteki yasalara uymalarını ister. Neden? Çünkü, yasalar, siyasi, medeni, sosyal vb. özünde egemen sınıf olan burjuvazinin çıkarlarının hukuki ifadesinden başka bir şeyi içermezler. Çünkü, yasaları, burjuvazinin politik temsilcilerinden oluşan meclis ve hükümetler çıkarmaktadır. Yasaların bu karekterinden dolayıdır ki, burjuva sınıf yasaları savunur ve yasaları tanımayan tüm güçleri güvenlik güçlerini kullanarak yasalara uygun davranmaya zorlar. Burjuvazi çıkarları gereği yasaları savunurken, işçi sınıfı çıkarları gereği yasaları hedeflerler, onları aşmaya yönelirler.

Grev kırıcılığı olarak işverenin grev süresince kaçak işçi çalıştırması, keyfi işten atmalar, bağıtlanan toplusözleşme maddelerine işverenin uymaması, örgütlenmiş bulunan sendikaların tanınmaması vb. işverenin her yasadışı eyleminde de işçiler hukuki olarak mahkemeye başvurduklarında, mahkemelerin tek taraflı tutum ve kararlarıyla karşılaşırlar. İşverenler çoğu kez kendi çıkarlarını özünde ifade eden yasaları bile uygulamazlar. Yani çokça savundukları yasalara kendileri uymazlar. Bu durumlarda işçiler mahkemelerin açıktan açığa işverenleri kayırdığına, işverenlerin lehine kararlar aldıklarına ve mahkemelerin keyfi hukukuna tanık olurlar. İşte grevlerin işçiler için birer "okul" olduğu belirlemesi, grevlerin tüm bu öğretici zenginliğinden hareketle söylenmiştir.

GREV; işçi sınıfının sadece kendisinin değil, tüm ezilen emekçi yığınların kurtuluşunu hedeflemesi gerektiği bilincini geliştirir. Şöyle de denilebilir: Komünistlerin bu bilinci işçi sınıfına taşımaları için uygun zemin yaratır. Her ciddi grev eyleminde ve özellikle de hükümetle karşı karşıya geldiği her durumda, sınıf, kendi sınıf taleplerinin ötesinde tüm ezilenlerin taleplerinin savunması zorunluluğunu yine yaşayarak bilince çıkarır. Çünkü işçiler, sermayeye ve hükümetlerine karşı mücalesinde, tüm emekçi halkın aktif desteğini almadan başarıya ulaşamayacağını bizzat görürler. Bunun son iki canlı örneğine Zonguldak maden işçileriyle, Beykoz Paşabahçe Cam işçilerinin direnişleri sırasında şahit olduk. Zonguldak maden işçileri direnişi, köylü, esnaf, kadın tüm yöre halkının aktif dayanışmasıyla gelişti. İşçi sınıfıyla diğer emekçi katmanlar arasındaki bu ortak mücadele sürecinde, eylemin daha da önemlisi toplumun öncülüğünün fiilen kendi omuzlarında olduğunu işçiler gördüler. Aynı süreç Paşabahçe'de yaşandı.

Sermaye sınıfı iktidarda bulunduğu her yerde olduğu gibi bizde de burjuvazi "yasaların kutsallığını" savunur ve herkesin kayıtsız şartsız yürürlükteki yasalara uymalarını ister. Neden? Çünkü yasalar siyasi, medeni, sosyal vb. hepsi özünde egemen sınıf olan burjuvazinin çıkarlarının hukuki ifadesinden başka bir şeyi içermezler.

Grevler işçilere, hem kendi aralarında hem de kendileriyle diğer emekçi katmanlar arasında dayanışmanın ve birliğin zorunluluğunu yaşatarak öğretir. Birlik olup yek vücut davrandıklarında, üretimden gelen güçlerini kullandıklarında, güçlerinin neye kadir olduğunun bilincine ulaşırlar. Kapitalizme karşı mücadelede proletaryanın toplumun öncü sınıfı olduğu, proletarya hareketinin geniş emekçi yığınların çıkarlarının bilinçli sözcüsü olması gerektiği teorik belirlemesi, bu tür eylemlerde işçiler arasıda filizlenir, gelişir. Komünistlerin bu yöndeki politik propaganda ve bilinç taşımaları için oldukça uygun zeminler oluşur.

GREV; *sermaye ile emek arasındaki uzlaşmaz çelişkinin eyleme dönüşmesidir. Sınıflar arasındaki kavganın habercisidir, kanıtıdır.* Bundandır ki "imtiyazsız" sınıfsız, kaynaşmış bir toplumuz" belirlemesinin saçmalığını yaşayarak öğrenenler ilk olarak işçiler olmuştur. Grev, direniş süresince işçiler kendilerini, diğer sınıf ve katmanları, başka bir tabirle dostunu-düşmanını çıplak olarak görür. Çünkü grevler, farklı ve uzlaşmaz çıkarları olan işçi sınıfıyla, burjuvaziyi karşı karşıya getiren kavga alanıdır.

GREV ile işçiler "hak verilmez, alınır" şiarını yine yaşayarak öğrenirler. İşçiler birlik olmadan, sermayenin üzerine üretimden gelen güçlerini kullanarak gitmeden hiç bir haklarının verilmediğini, verilen kimi hakları da işverenlerin keyifleri istediği zaman geri aldıklarını bilirler. İşçilerin kararlı mücadeleleri sonucunda başarıya ulaştırdıkları her grevin, direnişin ardından elde ettikleri haklar kalıcıdır, işveren canı istediği zaman bu hakları geri alamaz. Çünkü haklar, yukardan sunulmuş lütuflar olmayıp, kitlelerin aşağıdan gelen kararlı mücadelelerinin güvencesi altındadırlar.

GREV; işçinin direncini ve kararlılığını pekiştiren bir mücadele alanıdır. Grev süresince işçiler, her gün, her

saat hatta her dakika direnç ve kararlılık sürecinden geçerler. Denenirler, sınavdan geçerler. Zayıf ve güçlü oldukları yanlarını kavrarlar. Neleri yapıp, neleri yapamayacaklarının üzerinde düşünürler, güçlerinin bilincine varırlar. Grev çadırları yalnızca direnişin merkezleri olmakla kalmazlar, aynı zamanda işçilerin ülke ve dünya sorunlarına kafa yordukları, tartıştıkları mekanlar olur. Grevdeki işçi yüzlerce soru sorar ve yanıtlarını bulmaya çalışır. Böylece grev, işçilerin düşünce hazinelerinin güçlenmesine ve dinamikleşmesine katkıda bulunur. *Grev ortamı, işçilerin mensubu oldukları sınıf ile diğer sınıf ve katmanlar arasındaki ilişki ve çelişkiler üzerine, ülkelerinin, halklarının ve genel olarak dünyanın sorunları üzerine tartışan, sorgulayan; bazen grev nöbetinde sessiz düşünen, bazen grev çadırında işçi arkadaşları ile ateşli tartışmaya giren, bazen soran, bazen yanıtlayan.. dinamik öncü işçilerin yetişmesinde muazzam bir okuldur.*

İŞÇİ EYLEMLERİNDE DÜŞÜŞ VAR

Demirel-İnönü hükümeti, İMF ve Dünya Bankasının direktifleri doğrultusunda, 24 Ocak kararlarını bir kez daha işçi sınıfına dayatıyor. Hükümetin yeni ekonomik uygulamaları işçi kıyımını temel bir yöneliş olarak alıyor. Ekonomik bunalımın faturası bir kez daha işçi sınıfına ödetiliyor. İşçi sınıfı son yılların en büyük kıyımını yaşıyor. Toplu işten çıkarmalar peşpeşe devam ediyor. Sermaye, hükümet ve gerici sendikacılar el ele vererek sistemli bir işçi kıyımı uyguluyorlar. Ancak, işçi sınıfına dayatılan kıyımı, işçi sınıfından hakettiği kitlesel tepkiyi almış değildir. 1992 yılı, kamu ve özel sektörde yoğun toplusözleşmelerin yaşandığı yıl olmasına rağmen işçi sınıfı eylemlilik yönünde buna denk düşen bir kavga içerisine hali hazırda atılmış değildir. Neden?

1992 yılının daha başında sayılırız. Özellikle önümüzdeki Temmuz, Eylül, Ekim aylarında toplusözleşme görüşmelerinin ve buna paralel işçi eylemlerinin yoğunlaşacağı beklentisi herkes gibi bizde de vardır. Bu beklentiye rağmen, yukarda sorduğumuz 'neden?' sorusuna yanıt bulmak için herkes yoğun çaba sarfetmelidir. Bizce belli başlı nedenler olarak şunların üzerinde durmak gerekiyor.

1- Hükümet, işverenler ve yabancı sermaye temsilcileri belli başlı stratejik iş kollarında işçilere yüksek ücret vererek susturmaya çalışıyorlar. Ki bu işletmeler, hem kalifiye eleman, hem de politik bilinç bakımından ileri işçileri barındırıyorlar. Örneğin Batman ve Adıyaman başta olmak üzere petrol işçileri, hem yöre emekçi halkından, hem de diğer işçilerden ekonomik yaşam bakımından ileri durumdadır. Öyleki, sendikanın işyeri temsilcilerinden bazıları "bizim sorunumuz düşük ücret değil, yüksek ücrette yatıyor. Bizi paraya doyurarak susturuyorlar. Bu toplusözleşmede yüksek ücret değil esas demokratik ve sosyal haklar üzerinde de ısrar etmeliyiz" diyerek, petrol işçilerinin son yıllardaki eylemliliklerinde düşüşün gerçek nedenini dile getiriliyor. Batman Rafinesinde çalışan 3000 üzerindeki işçiden, bir cenaze törenine devrimci kitlesel eyleme katılan işçi sayısı bugün 5-10 kişiyi geçmiyorsa, bunun üzerinde hepimizin düşünmesi gerekiyor. İşçi Rafinede çalışmakla kendisini güvencede ve hatta diğer emekçi yığınlara göre ayrıcalıklı görmeye başlıyor ve bu konumunu kaybetmek istemiyor. Bu durum işçilerin sınıf kavgasına olduğu kadar ulusal özgürlük kavgasına katılmalarını da ciddi olarak etkiliyor. Ekmek-peynir kavgasından en az etkilenen, politik bir olgu olan ulusal özgürlük kavgasına da olumsuz etkide bulunuyor. *İşçi saflarında, kapitalist ücretli kölelikten köklü kopuşu hedeflemedikçe; yalnızca kendini, yalnızca kendi iş kolunun sorunlarını aşmakla kendini sınırlayan ve ulusal özgürlük uğruna mücadeleyi ücretli köleliğin ekonomik kırıntılarına feda eden anlayışı yıkıp politik bilinci yaygın ve derinlemesine egemen kılmadıkça, belirttiğimiz olumsuzluklar devam edecektir. Kürt komünistleri bu bilinci işçi saflarında egemen kılmanın kavgasını vermelidir.*

Petrol, lastik, çimento vb. iş kolları başta olmak üzere, işçi sınıfının en deneyimli, en örgütlü kesimlerini barındıran iş kollarında yüksek ücretle işçileri susturmayı hedefliyorlar ve belli oranda başarılı da olmaktalar. Hükümetin ve Sabancı, Koç gibi işverenlerin böyle bir politikayı izlemelerinde son yıllarda Japonya başta olmak üzere Türkiye'deki büyük tekellerle evlilikler yapan yabancı tekellerin sendikal politikaları etkili olmaktadır. Bu politika ile, sayıca az ama ileri ve nitelikli işçi kesimine sus payı verilerek diğer ana işçi kitlesinden kopartılmaya çalışılıyor. İşçilere böl-parçala ve yönet politikası uygulanıyor.

2- İşçi eylemlerinde belli bir düşüşün yaşanmasında, DYP-SHP hükümetinin halkta yarattığı "umut" havasının halen etkili olmasıda rol oynuyor. DYP- SHP hükümeti sadece burjuvazinin değil, toplumdaki tüm sınıf ve katmanların "umudu" haline geldi. Getirildi demek daha doğru olur. Çünkü, burjuva basın, koalisyon hükümetini başta "işçi, memur, dar gelirli kesimlerin olmak üzere, ülke sorunlarını çözecek demokratik ve ekonomik-sosyal reformlar yapacak" bir iktidar olarak yığınlara sundu Ayrıca, hükümet estirdiği terör ve gerçekleştirdiği katliamlarla toplumu tam anlamıyla terörize ediyor. Bilinç düzeyi düşük geniş işçi yığınlarında, gerici sendikacılarında etkisiyle "bu koşularda bir şey yapmayalım, hükümet terörle uğraşırken bir de biz bir çelme takmayalım, daha 12 Eylül askeri darbesinden yeni kurtulduk, grev, direniş vb. eylemler hükümetin işini zorlaştırır" şeklinde bir ruh hali oluşturuluyor. Burjuva basın bu yönde yoğun propagandalar yürütmektedir. Ancak oluşturulan terör ortamının etkisi ve hükümete ilişkin pompalanan "umut" sür-git etkili olamayacaktır. Komünistler muhtemelen sınıf eylemliliğine hazır olmalıdırlar. Ekonomik bunalım ve bunun sonuçları olarak artan enflasyon ve işsizlik koşullarında şimdiki sessizlik geçicidir, işçi hareketleri ciddi çıkışlara gebedir.

3- Türk-İş, Hak-İş ve DİSK yöneticilerinin, sendika-işveren-hükümet üçlüsünün el ele vererek "uyum içinde sorunları çözme" politikası izlemeleri de işçi sınıfının eylemlilik sürecini olumsuz etkiliyor. Mevcut sendika yöneticilerinin ezici çoğunluğu sınıflararası mücadele yerine "sınıflararası uyumu" "sosyal barış" adı altında, mevcut kapitalist sistemin devamını esas alan burjuva sendikacılığını işçilere dayatıyorlar. Komünist hareketin örgütsel güç, politik etkinlik bakımından içinde bulunduğu zayıf konum dikkate alındığında, burjuva sendikalizminin işçiler üzerindeki yıkıcı etkisi çok tehlikeli boyutlara ulaşacaktır.

Elbette kapitalist düzenin devam eden ekonomik-sosyal bunalımı, ilerlemenin ilk belirtileri olarak komünistler için etkin politik müdahale zeminini diri tutuyor. Şimdi öne çıkan görev, komünistlerin hızla derlenip toparlanmaları ve etkin bir politik propaganda-ajitasyon faaliyetini örgütlemeleridir. İşçi sınıfının mücadele silahlarından biri olan grev silahının, sınıf kavgasının geliştirilmesinde bir kaldıraç görevini üstlenebilmesi için komünistler büyük-küçük, önemli-önemsiz ayrımını yapmadan tüm işçi eylemlerine el atmalı ve sınıf saflarında bulunmalıdırlar, propaganda-ajitasyon faaliyetine ağırlık vermelidirler. ■

GOLDEN MOTOR SUBAPLARI SAN.
İŞÇİLER DİRENİŞTE

Gaziantep Golden Motor Subapları Fabrikasında 10 yıldan beri 70 ile 80 arasıda işçi çalışmaktaydı. İşçiler kendi haklarını arayabilmek için Otomobil-İş Sendikasına (50 kişiye yakın işçi) üye oluyor. Sendikanın fabrikada toplu iş sözleşmesi yapmaya hak kazanması için 3/2'lik oy alması gerekiyor ve bu Mart ayı içerisinde, sendika, fabrikada bu hakkı kazanıyor. Ama patron red edip gelişigüzel akrabalarının ve tanışlarının isimlerini yazdırarak, fabrikada 150 kişi çalışıyormuş gibi gösteriyor.

Otomoli-İş Sendikasına üye oldukları için patron 45'e yakın işçiyi işten atıyor. İşçilerin itirazı üzerine patron "gidin mahkemede çözün" cevabını veriyor. Ve hergün işyerine giden işçileri kapıdan içeriye sokmuyor. İşverenin bu tutumu karşısında direnişe geçen işçilerle yüzyüze oldukları çeşitli sorunlara ilişkin kısa düşüncelerini aldık

NEWROZ: Şu an fabrikada, yani siz atıldıktan sonra, kaç işçi çalışmakta?

– Biz atıldıktan sonra 30 kişiye yakın insan çalışıyor. Ama bize bağlı yani sendikalı olarak altı kişi bu çalışanların içinde. Tabi, üretim eskisi gibi olmuyor. Şimdilik duruyor diyebiliriz.

NEWROZ: Patronun hayali işçi olarak yazdığı kişi sayısı ne kadar?

– Bu listede 79 kişi var. Yani fabrikada çalışıyor gösterilmiş ama bu işçilerden yalnızca bir kişi çalışıyor, diğerlerinin tümü hayali işçiler.

Fabrikanın önünde 40 kişiye yakın işçi var ve devamlı zile basılıyor ve de kapıya vuruluyor. Sonra fabrikanın müdürü ufak bir delikten "patron yoktur bir şey diyemem" diyerek kapatıyor. Ve aradan bir süre geçtikten sonra fabrikada sözleşme yetkisi kazanan Otomobil-İş Sendikasının Adana temsilcisi arabayla gelipve kapıyı yeniden dövüyor. Müdür yeniden delikten gözükünce, Sendika temsilcisi "biz Adana'dan geliyoruz. Patrona telefon et, sendika temsilcisinin geldiğini söyle" diyor ve sonra kapının üzerindeki delik yeniden kapanıyor. Bir süre sonra Sendika temsilcisi çağrılıp, bir süre içerde görüşme yapılıyor.

NEWROZ: Sayın sendika başkanı, işverenin size verdiği cevap ne oldu?

– S. Başkanı: İşveren bana "bir hafta müsade tanıyın" dedi ve de işçilerin bütün alacaklarını "yarın ödeyeceğiz" dedi. Tasarruf teşvik fonu dahil olmak üzere ödeme yapacağını belirtti.

NEWROZ: Peki işveren bu hakları vermediği, işçileri yeniden almadığı ve sendikaya yol vermediği takdirde ne yapmayı düşünüyorsunuz?

– S.Başkanı: Tabi ki kendi meşruiyetimizi kullanarak grev yaparız veya buraya çadır açarız. Yani olayı eyleme dönüştürürüz. Tabi bize bir hafta tanıyın dediler, namus sözü verdiler. Elbette bunlarda namus olmaz da yine de biz bir haftayı kabul ettik.

NEWROZ: Ülkemizdeki, özellikle '80 sonrası sendikalar genelde sarı sendikacı bir konum almıştır. Sizin sendikayı bu açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz?

S.Başkanı: Evet doğru. Günümüzdeki sendikalar genelde sarı sendikacılar. Birkaç sendika hariç ama, bizim sendikamız (Otomobil-İş) özel bir sendikadır. DİSK, pratik olarak faaliyete geçtiğinde, sendikamız DİSK'e katılacaktır. Şu anda onun üzerinde tartışmalar var.

Sayın Başkan teşekkür ederiz.

QEVDEK GUL JÎ NAVA BÎHARAN

Min qevdek gul çinî ji wera
Yek bi yek ji biharan
Min ew bi dizî anîn
Veşartin ji çavên neyara

Gulên ji Musilê
Sosin ji dora Ormîyê
Rihan ji deşta kobanîyê
Min qevdek gul anî ji wera

Gulên sor ji mehabadê
Ji deşta surûcê endeko
Misk û ember ji hêla mûşê
Min gul anîn gûl ji wera

Ji hinda çemê mêrîbanê
Ji nav keserên bêrîbanê
ji çar alîyên Kurdîstanê
Min gul anîn gûl ji wera

Gul ji gulên gulîstanê
Ji nava gundan û şarîstanê
Ji zozanên Kurdîstanê
Min gûl anîn gûl ji wera

Van gulan gulên wene
Ji her rengî di navda hene
Gulen bax û baxçên wene
Min gul anîn gul ji wera

Min ew dizîn şevên tarî
Ji nava zincîrên koledarî
Ji havînê û ji biharê
min gul anîn gûl ji wera

Wekî bilbil bî gulan şadbin
Xwedîyên van bax û baxçanbin
Bese ev bindestî rabin
Mın gul anîn gul ju wera

Salehê Hesen

BÖLGEMİZDEN HABERLER

Newroz, Antep'in bazı semtlerinde ateşler yakılarak, halaylar çekilerek kutlandı. Çıksorut semtinde ise 500 kişiye yakın halk cadde üzerinde lastikler yakarak "Kürdistan faşizme mezar olacak" sloganları atarak Newroz'u kutladılar. Aradan bir süre geçtikten sonra devlet güçleri olaya müdahale ederek bir kısım insanı gözaltına aldı.

☆☆☆

Bilinmeyen nedenlerle şoförlük yapan 4 kişi katledildi, katledilenlerin Cizreli oldukları anlaşıldı. Olaya tanık olan insanlar, sakallı kişilerce şoförlük yapan insanların arabalarında silah sıkılarak öldürüldüğünü söylüyorlar.

☆☆☆

Newroz'dan 2 gün önce Antep'teki "EMEK, NEWROZ, KURTULUŞ, EMEĞİN BAYRAĞI" bürolarına yapılan baskın sonucu, bürolardaki birçok yayınlarda dahil olmak üzere, Newroz dergisinin 200 bin lirasını aldılar. Dergi temsilcileri Newroz'da 8 gün boyunca gözaltında kaldılar.

☆☆☆

29 Mart'ta Emeğin Bayrağı Dergisinin düzenlemiş olduğu gecede Newroz'da yapılan katliamlar kınandı ve geceye geniş bir kitle katıldı. Gecede atılan sloganlar "insanlık onuru işkenceyi yenecek" ve "faşizme ölüm, halka hürriyet" idi.

☆☆☆

Newroz Dergisinin Newroz'daki katliamları kınamak amacıyla çıkarmış olduğu özel sayı Antep'te dağıtılırken 2 kişi gözaltına alındı ve aşağılık işkencelerle karşı karşı kaldılar. Gözaltındakilere elektrik, askı, falaka gibi işkence türleri uygulandı.

☆☆☆

3 aydır Yurtiçi Kargo işçileri direnişteler. Sayıları 15 civarında olan bu işçiler her türlü baskıya karşı cephe alıp direnceklerini belirtiyorlar.

☆☆☆

Belediye-İş sendikasının toplusözleşmesi sona erdi. İşçilerin istedikleri hakları tamıyla yansıtmayan sözleşme tatmin edici bulunmadı.

☆☆☆

Antep'in bazı bölgelerinde bezlere yazı yazarak "Antep'i Maraş'a döndereceğiz" diye halka gözdağı verilmeye çalışılıyor.

☆☆☆

Bazı işyerlerine eli sopalı, sakallı kişiler girerek "Kürt müsün" diye sorular sorup çalışanları tehtit ediyorlar.

☆☆☆

Antep'te 50'ye yakın dükkanın bulunduğu işyerleri zorla boşaltıldı. Dükkan sahiplerinin direnmesine rağmen boşaltma yapıldı. Boşaltma sırasında trafik kapatılarak özel tim, zabıta, polis, MİT vb. güçlerin müdahalede bulunduğu gözlendi.

☆☆☆

Eğit-Sen temsilciliği kapatıldı ve temsilcileri açmak için hala mücadele veriyor.

☆☆☆

Eğitim-İş Gaziantep il sekreteri Hatice Gül Çelik aramızdan ayrıldı. 1950 yılında Konya'da doğan, Konya Kız öğretmen Okulu ve Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümünü bitiren, çeşitli illerde görev yapan Hatice öğretmen, TÖS üyeliğiyle toplumsal mücadelenin saflarına katılmış. 70'li yıllarda 2 kez üçer aylık mahkumiyet almış. Hatice öğretmen 12 Eylül'de Kilis Kız Öğretmen Lisesinde görev yaparken gözaltına alındı ve 43 gün sorgulandı. 1402 sayılı yasayla görevden ayrıldı. Uzun hukuk savaşının sonucu 1986 yılında tekrar görevine başladı. Eğitim-İş Gaziantep il sekreteri Hatice Gül Çelik Konya Halkevi ve Eğit-Der Gaziantep şubesinin kuruluş çalışmalarda da yer almıştı ve İHD kadın komisyonu üyesiydi. 14 Şubat günü aramızdan ayrıldı. Eğitim-İş Hatice Gül Çelik'in anısına yemek ve panel düzenledi.

Newroz Gaziantep Temsilciliği

☆☆☆

Adıyaman Gölbaşı'na bağlı Haydarlı, Yukarınasırlı, Kilisecik köylerinde Askeriyenin halkımıza karşı uyguladığı insanlık dışı uygulamalar sürüyor. Köye giren misafir veya yolcular askerler tarafından üst baş araması yapılıp soruşturmaya alınıyor. Köylerin dört yanında dört tane panzer, ve her evi birer asker bekliyor. Gece saat 9'dan sonra dışarı çıkma yasağı var. Herhangi bir işin olduğunda karakoldan izinsiz köy dışına çıkılmıyor. Zorla köy koruculuğu isteniyor.

☆☆☆

15 ay zorunlu nedenlerle kapalı kalan İnsan Hakları Derneği 19 Nisan'da ilk kongresini yaparak açıldı. Kongreye yaklaşık 600 kişi katıldı.

SALIN ÖFKENİZİ!

Kavganın imbiğinden taşıyor
Harlanan isyan ateşi
Küllenmiş anılara elveda dercesine
Özgürlük tomurcuklarını saçıyor
Ve kavgamız
Dağlardan körükleniyor
Yankılanıyor fabrikalarda
Yeni doğan insan sesiyle
Dikiliyor burçlara yıldızlar
Umudu tığla işledik yüreğimize
Acılar kıyımlar işlendi kimliğimize
Mecburi iskanlar
Trajediler
Eksilmedi tarihimizden
Ve bugün coğrafyamızda
Bağımsızlık fideleri çiçek açtı
Dizginsiz zulmün nalları altında
Çığlıklaşıyor öfkemiz Serhıldanlarda
Haydi
Hep birlikte
Salın öfkenizi
Salın!
33 kurşundan Zilan'a
Dersim'den Botan'a
Avutun avuçlarınızdaki tiranları
Ve yeşertin besin kökünü
Korkunun dere yataklarında
Doğsun zulmün gebeliğinde
Yeni bir insan
Yeni bir dünya
Salın öfkenizi!

M. Can AZBAY

KÜRT SORUNUNDA TARTIŞILAN "ÇÖZÜM" ÖNERİLERİ

H. Murat

Hem iç hem de uluslararası kamuoyunda sorun belli bir yoğunlukla tartışılıyor. Özellikle Türk aydınları ve siyasetçileri tarafından, biribirinden oldukça farklı "çözüm" önerileri tartışmaya sunuluyor. Tartışmaya sunulan kimi önerilerin şovenizm ve ırkçılıkla yüklü olmalarına rağmen sorun üzerinde tartışmanın yoğunlaşması olumlu bir gelişmedir. Newroz 1992 eylemliliği sürecinde, Kürt devrimci hareketi ve Kürt emekçi halkı, TC'nin militarist güçlerinden ciddi darbeler almıştır, halk katledilmiştir. Fakat politik olarak güçlenerek çıkmıştır. Politik olarak hem içerde hem de dış kamuoyu nezdinde mevziler kazanmıştır. Şu anda sürdürülen "çözüm" tartışmaları bunun kanıtıdır.

Kürt Halkının Self-Determinasyon Hakkını Hiçbir Uluslararası Güç Savunmuyor.

Kürtler bir ulustur. Öyle ki dünyada kurulmuş bulunan 171 devletten en az 100'den fazla yüzölçüme (toprağa) sahip bir ülke ve yine en az 140'dan daha fazla nüfusu barındıran bir ulustur. Çünkü:

Dünyada toplam devlet sayısı 171'dir.

Dünyada nüfusu 30 milyondan fazla olan devlet sayısı	30'dur.
Dünyada nüfusu 30 milyondan aşağı olan devlet sayısı	141'dir.
Dünyada nüfusu 20 milyondan aşağı olan devlet sayısı	130'dur.
Dünyada nüfusu 10 milyondan aşağı olan devlet sayısı	106'dır.
Dünyada nüfusu 1 milyondan aşağı olan devlet sayısı	41'dir.
Dünyada nüfusu 0,5 milyondan aşağı olan devlet sayısı	34'dür.
Dünyada nüfusu 100 binden aşağı olan devlet sayısı	14'dür.

(Kaynak MEMO Larousse cilt 2. Sayfa 563)

Kürtlerin 4 parçada nüfusu, 30 milyondan aşağı değildir. Bu durumda kurulmuş bulunan 140 devletten daha fazla bir nüfusa sahipken, kendisinin ulusal devleti yoktur. Hatta nüfusu 1 milyondan aşağı bulunan (yani sadece Diyarbakır, Urfa gibi bir il kadar nüfusu barındıran) devletlerin sayısı 41'dir. Daha da ilginç olan nüfusu 100 binden aşağı bulunan devlet sayısının 14 olmasıdır.

Bu çarpıcı tabloya rağmen, dünyada ve bölgemizde bulunan hiçbir devlet, hiçbir uluslararası güç odağı (Birleşmiş Milletler vb.) tarafından, ne dün ne de bugün, Kürt ulusunun self-determinasyon (yani ulusların kaderini tayin) hakkı savunulmadı. Bu tüm kurulu devletlerin yönetimleri için bir insanlık ayıbıdır, utanç tablosudur. Türk kamuoyunun ve burjuva aydınlarının üzerinde fırtına koparttıkları, ABD, İngiltere, Fransa, Almanya vb. devletlerin Kürt savunusu hiçbir zaman "Kürtlere kültürel hakların verilmesi"ni aşmamıştır. Yine, İran, Irak, Suriye ve Türkiye'nin bir diğer parçadaki Kürt hareketine "desteği" kendi aralarındaki geçici çelişki ve çatışmaların bir parçası, bir gereği olmaktan öteye geçmemiştir.

Halkımızın bugüne değin kendi ulusal devletini kuramamış olması, bu uğurda etkin ulusal kavgayı verememesinden de kaynaklanmıyor. Hiç kimse "Kürtler sorunun uluslararası düzlemde ele alınmasını sağlayacak etkin bir ulusal kavgaya giremediler" iddiasını ileri süremez. Kürt halkı son 100 yıldır ulusal özgürlük için savaşıyor. Silahı hiç elden bırakmadı. Hatta, kendi ulusal devletini kurabilmiş onlarca halkın verdiği ulusal kavga, halkımızın son 100 yıldır yürüttüğü ulusal mücadelenin ve bu uğurda verdiği maddi-manevi kayıpların yanında belki de bir hiç olarak kalırlar. Buna rağmen halkımız halen kendi ulusal devletini kuramamış ve 4 devletin ulusal baskıları altındadır. Neden?

Nedenler üzerinde önceki yazılarımızda çokça durduk. Sadece vurgu olarak burada belirtelim. Kürdistan'ın önce 2'ye daha sonra 4'e bölünerek bölgedeki 4 etkin devlet tarafından ilhak edilmesidir. Bu 4 gerici devlet, kendi aralarındaki tüm anlaşmazlıklara rağmen Kürt sorununda son tahlilde uyumlu davranıyorlar. Çünkü Kürt sorunu 4'ünün ortak kamburudur ve çıkarları ortaktır.

Emperyalist devletler, bencil ekonomik ve siyasal çıkarlarına uygun düştüğünden bölgedeki mevcut sınırların devamında, bölge devletleriyle hem fikir davranıyor ve Kürt ulusuna U.K.T.H, tanımıyorlar. Bu hakkın tanınması demek, Türkiye, İran, Irak ve Suriye gibi devletleri karşısına almaları demektir. Daha da önemlisi , 200 milyonluk Arap dünyasını karşılarına almaları demektir. Ki hiç bir etkin uluslararası güç odağı halihazırda buna yanaşmıyor. Çıkarları bunu gerektirmiyor demek daha doğru olur.

Uluslararası alanlarda Kürt sorununa "sahiplenme" de belli bir yoğunluk var. Ancak bu "sahiplenme" emperyalist güçlerin dünyada ve bölgemizde izledikleri makro politikaların bir gereği olmasının ötesine vardırılmamıştır. ABD, İngiltere, Almanya, Fransa vb. emperyalist devletler, daha fazla hakimiyet, daha fazla emperyalist egemenlik politikasının bir gereği olarak Kürtlere sahipleniyorlar! Dünya ve bölgemizde kendi aralarındaki daha fazla egemenlik yarışında kendi politikalarına ne kadar hizmet edecekse, o kadar Kürt sorununa "sahiplen"iyorlar. Dolayısıyla bu emperyalist devletlerin hiç birisi 100 yıllık geleneksel "Kürt politika"larını aşmış değillerdir. Bu politakanın özü; Türkiye, İran ve Irak'ı daha fazla kendine bağlamak yolunda "Kürt kartını" kullanmak. Tersinden de Kürt hareketlerini kendi politikalarına çekmek için de gerici devletler kartını Kürtlere karşı kullanmaktır.

Son günlerde üzerinde fırtına kopartan Almanya'nın "Kürt politikası" da bu çerçeveyi aşmış değildir. Almanya gerçekte Kürt ulusal haklarına "sahip" çıkmıyor. O, Türkiye'nin ABD eksenine aşırı kaymasını frenle-

mek ve dünya politikasında en azından ABD ile kendisi arasında bir denge politikası izlemesini sağlamak için Türkiye'ye karşı kimi uyarıcı tavırlar geliştiriyor. Eğer Almanya(ve Fransa, İngiltere, ABD) gerçekten Kürtlere "sahip" çıkıyorlar ise, neden dün Halepçe'de kimyasal silahlarla 5000 Kürdün katledilmesine rağmen Irak rejimine karşı en ufak bir tepki göstermediler?

Kürt halkı, ulusal kurtuluş kavgasında emperyalizmden hiçbir yardım beklentisi içinde olmamalıdır. Emperyalizm etiketli her çözüm, köleliğin özde devamından başka bir şey olmayacaktır.

Emperyalist tekellerin ve bunların yön vermiş bulunduğu tüm emperyalist devlet yönetimlerinin barış, demokrasi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı diye bir sorunları ne dün ne de bugün olmamıştır. Kuveyt'in "insan hakları ve demokrasi için Irak işgalinden" kurtarılmadığı şimdi daha net görülmektedir. Emperyalist çıkarların temsilcisi olan Şeyh tüm çağdışı kurumlarıyla iş başına getirilmiştir. O kadar. Irak'a ve Libya'ya müdahale yine "insan hakları ihlalleri ve bölgede tehdit edici silah potansiyellerine sahip olmaları"ndan dolayı yapılmamıştır. Eğer sorun bölge barışını tehdit eden silahlara sahip olmaksa, neden başta İsrail'e müdahale edilmiyor? Daima yeni ürettikleri silahlar için yeni pazar arayışı (yeni yeni çatışma odakları yaratma) peşinde koşan silah tekelleri, dünya ve bölge barışının esas düşmanıdır.

Gittiği her yerde kayıtsız-şartsız egemenlik isteyen tekelci sermaye demokrasinin başlıca engelidir. Dünya işçi sınıfının ve ezilen halkların iliklerine kadar sömürülmesinin üzerinde devleşen uluslararası tekelci sermaye, hiçbir halkın ekonomik ve siyasal bağımsızlığını tanımaz. Bugüne kadar tanımamıştır. Dünya ezilen halklarının siyasal bağımsızlıklarına giden yolda, sömürgecilik sisteminin yer yüzünde yıkılması, dün SSCB önderliğindeki Sosyalist Blok'un etkin desteğiyle, verilen etkin savaşla başarılmıştır. Sömürgecilik sisteminin yıkılmasıyla şeklen de olsa, siyasal bağımsızlıklarına kavuşan onlarca halk, önce ekonomik ve giderek de siyasal olarak emperyalist egemenliğin altına yeniden girmişlerdir. Emperyalizm kapıdan kovulmuş, fakat bacadan yeniden içeri girmiştir.

TC yetkililerinin ve Türk burjuva aydınlarının her zaman üzerinde yaygara kopattıkları "dış güçler içimizi karıştırıyor", "Kürtlere dış destek veriliyor", "Türkiye'yi parçalamak istiyorlar" şeklindeki demogojik ve yığınların bilincini çarpıtan propagandanın konusu olan "dış destek" gerçeği budur. Kürt halkının devlet kurmak hakkını savunan ve de destekleyen bir devlet ve de uluslararası güç odağının bulunmadığını tekrar belirtelim.

Burda bir noktaya değinip geçeceğim. TC hükümetlerinin ve yöneticilerinin başta ABD olma üzere, emperyalist devletlerle her türden onur kırıcı, siyasal bağımsızlığı zedeleyici anlaşmalara imza atarken, ekonomik ve siyasal tavizler verilirken ve de bunlara karşılık mali ve askeri yardımlar, diplomatik destek alırken, Wasinghton'da Türkiye siyaseti belirlenirken bunun adına " müttefikler arası dostluk anlaşmaları", "gerçek dostumuz ABD, Almanya, Fransa" vb. başlıklarla burjuva basın manşetten verir. Köşe yazarları bunu işler dururlar. Ama aynı emperyalist devletler, Kürtlere en ufak desteği, ya da "Kürtlere kültürel hakları verilmeli" türünden bir tutum aldıklarında basın, "dış güçler iç işlerimize el atıyor" yaygarasını kopartır. U. Mumcu gibi yazarlar, B.Ecevit gibi siyasetçiler Kürtlerin nasıl da "emperyalizmin oyununa geldikleri" üzerine kaleme sarılırlar. Bundan, bizlerin emperyalizmin desteğini arama arayışı içerisinde olduğumuz sonucu çıkarılmamalı. Biz her zaman ve dünyanın her yerinde ezilen halkların ulusal bağımsızlığını, emperyalizme karşı olmasını savunduk, bugün de savunuyoruz.

Biz Kürt komünistleri U. Mumcu ve benzeri yazarlar ve siyasetçiler gibi, çifte standartlı olmadık. Yani işine geldiğinde emperyalist desteğe evet, gelmediğinde "bizi parçalıyorlar" diyen şoven, onur kırıcı ve bencil çıkarların esiri olan bir tutumun savunucusu olmadık. Her zaman emperyalist siyasete ve müdahaleye hayır dedik ve emperyalizme karşı savaştık. Ulusumuzun ulusal özgürlük kavgasında da, emperyalizmin Türk ve Kürt halklarının arasına girmesine şiddetle karşı çıktık. Kürt halkının gerçek dostlarının dünya işçi sınıfı ve halkları olduğuna olan inancımızı hep koruduk. Kürt halkının gerçek dostunun ve de müttefiğinin tüm eksik ve zaaflarına rağmen, Türk, Arap ve Fars halkları olduğuna inandık, bugün de inanıyoruz. Ulusal özgürlük kavgasında sorunumuzu bu halklarla birlikte çözeceği. Bu halklarla birlikte yol almak istiyoruz. ANCAK:

Toplumlar da bireyler gibidir. Olumlu-olumsuz tüm değer yargılarını eleştiriye açık tutmayan, durmadan kendisinin yiğitlikleri, güçlü yanları, meziyetleri ile övünüp duran toplumlar (uluslar) da, kendilerini felaketlere sürükleyecek ciddi hatalar işlerler.

TÜRK TOPLUMU KENDİNİ CİDDİ OLARAK ELEŞTİRİ SÜZGECİNDEN GEÇİRMELİDİR.

Tek tek bireyler gibi, toplumların da sürekli bir eleştiriye ihtiyaçları vardır. Hataları, zaafları eleştirilmeyen birey, dengesizleşir, hep doğru yaptığına inanır ve akıl almaz hatalar işler. Hele de bu birey siyaset adamıysa, parti, sendika, belediye.. vb. bir kurumun yöneticisiyse bireyin eleştirisi ve aşağıdan gelen bir denetlenmeye tabi tutulması daha da önem kazanır. Örneğin, Hitler, Musolini, Saddam Hüseyin.. vb. eleştirilemeyen (eleştiri kabul etmeyen her türlü eleştiriyi yasaklayan) bu devlet yöneticileri kendileriyle birlikte toplumları da yıkıma uğrattılar.

Toplumlar da bireyler gibidir. Olumlu-olumsuz tüm değer yargılarını eleştiriye açık tutmayan, durmadan kendisinin yiğitlikleri, güçlü yanları, meziyetleri ile övünüp duran toplumlar (uluslar) da, kendilerini felaketlere sürükleyecek ciddi hatalar işlerler. Birey gibi toplumlar da hatalara karşı sigortalı değillerdir. Hitler'i, Mussolini'yi, S. Hüseyin'i ve dayandıkları faşist-gerici kurumlaşmaları bizzat kendi toplumları doğurdu. Yoksa faşizm, şovenizm bu toplumlara gökten zembille inmedi.

Halklarımızın tüm ileri değerlerini tahrip eden ve üzerinden 12 yıl geçmesine rağmen, ağır tahribatlarının etkileri halen devam eden 12 Eylül faşizmini Türkiye toplumunun kendisi doğurmuştur. Darbeyi esas tezgahlayan ABD yönetimi olmuştur. Fakat, darbeye anında kitlesel başkaldırılarla karşı koyacak bir toplum yapısı olsaydı ABD darbe tezgahlamaya zemin bulamazdı.

Her toplumun olumlu-olumsuz değerleri vardır. Dün olumlu-ileri olan kimi değer yargıları, bugün olumsuz-gerici değerler konumuna düşebilirler. Her toplum (Türk, Kürt, Arap, Laz, Çerkez vb.) eleştirilmesi gereken zaafları, ilkellikleri, olumsuzlukları bağrında taşır. Bunların üzerine, süregen ve yapıcı, yol gösterici bir eleştiriyle gitmeden toplumlar ilerleyemezler, tersine felaketlerle burun buruna gelirler.

Türk toplumu yönünden öncelikle temel ve can alıcı bir sorun ortada duruyor. Anadolu Türkünün kültürel ekseni, yani toplumun manevi zenginliğini oluşturan, onu ayakta tutan kültürel değerleri nelerdir? Türk aydınları, bilim adamları bu sorunun yanıtını bulabilmiş değillerdir. Kimilerinde Türk-İslam sentezi, kimilerinde Batı Avrupa kültürü arayışı bu iddiamızın canlı tanığıdır.

Türkler bundan 1000 yıl önce kılıçlarıyla Anadolu'yu fethettiler. Askeri olarak yendiler ancak kültürel olarak kendileri asimile oldular. Çünkü sanat, edebiyat, dil yönünden, kendilerinden çok daha güçlü ve köklü yerleşik kültürlerle karşılaştılar ve bunlara sahiplendiler, sahiplenmek zorunda kaldılar. Bugünkü Türk toplumunun kültüründe ne kadar reddedilirse edilsin Roma'nın, Bizansın başka bir tabirle, İtalyanların, Yunanlıların, Rumların, Ermenilerin, Kürtlerin, Arapların, Lazların, Çerkezlerin vb. çizgileri vardır. Bunu insanların fiziki şekillenmesinde bile görmek mümkün. Anadolu Türkünün, Marmara, Ege Türkünün, çekik gözlü Orta-Asya Türkü ile bir benzerliği var mı? Hayır! Ama Rumun, Yunanlının, İtalyanın, Farsın, Kürdün, Ermeninin ve hatta Arabın fiziki çizgilerini bir çok yönüyle taşımaktadır. Türkiye toplumunun manevi zenginliğini oluşturan kültürel değerle işte tüm bu halkların kültürel değerlerinin nesnel olarak bir harmanlanmasından oluşmaktadır. Nesnel (ya da kendiliğinden) olarak diyorum çünkü, aydınlar, bilim adamları bu kültür harmanını bilinçli çabalarla bir senteze dönüştürebilmiş değillerdir. Hatta aydınlar da tersi çabaların olduğunu belirttik. Yani, topluma, "Türk-İslam Sentezi"ni ya da Batı Avrupa kültürünü egemen kılmak için bilim adına tezler ileri sürülmüştür. Peki ama bu kültür harmanına sahip çıkan hiç kimse yok mu? Var. Zülfü Livaneli gibi "Ben Akdeniz kültürünün savunucusuyum" diyen sanatçılar tek-tük ve de eksikli de olsa bu yönde çaba içerisindedirler.

Elbette, Türkün, Rumun, Yunanlının, İtalyanın, Kürdün, Farsın, Arabın, Çerkezin, Ermeninin az veya çok, tam veya eksikli olarak kültür çizgilerinin harmanlaştığı bu kültürün olumsuz ve bugün aşılması gereken yönleri de vardır. Bu zengin kültür mirasından bilinçli ve toplumun dayanması gereken kültürel eksen yaratılamazsa kültürel zenginlik, kültürel curcunaya dönüşür. Toplum kendini ayakta tutacak olan kültürel eksenden yoksun kalır.

Türkiye toplumunun aşılması gereken tabuları, zaafları, magandalıkları, zontalıkları üzerine (yeterli olmasa da) giden Sabah gazetesi yazarlarından Baba Çetin Altan ile oğul Mehmet Altan ve Zülfü Livaneli gibi aydınlar, sanatçılar bulunuyor. Livaneli'nin kısa bir süre önce yayınlanan "Akla Ziyan Sorular!" başlıkla yazısında şunları okuyoruz: "Biz Türkler sorulardan ve açıklamalardan hoşlanmayız. Yüzlerce, belki de binlerce yıldır durgun ve ılık bir suya gömülür gibi içine dalıp rahatladığımız şahane tembelliğimiz bizi sorulardan, eleştirilerden ve kendi kendimizle hesaplaşmaktan alıkoyar. Bol bol evet ve hayır deriz. Ama 'niçin evet?' ve 'niçin hayır?' yoktur sözlüğümüzde.

Türk toplumunun en büyük ihtiyacı, kendi kendisine gerçekçi sorular sorması ve gerçekle, çıplak gerçekle gözgöze gelmesidir" diyor ve şu soruları soruyor.

"Deprem bölgesinde can çekişen insanların çadırlarını, ekmeğini dağıtamayan devlet, nasıl bir devlettir?

Ve halkı TV kamerası karşısında neden 'Allah devletimizden razı olsun! der?

Dünyanın her köşesinden gönderilen yardım malzemelerini çalan halk, nasıl bir halktır?

Türk halkının, seçimlerde kendini gösteren derin bir sağduyusu olduğuna inanılır.

Ama bilinir ki aynı halk direksiyon başında canavar kesilir ve dünya da trafik cinayetlerinde birinciliği elden bırakmaz.

Direksiyon başında şizofrenisi azan bu insanlar, sandık başında neden sağduyulu olsun?

Bugün düynada en az sevilen insanlar olma şerefini hangi üstün niteliklerimize borçluyuz?"

Livaneli'nin "Akla Ziyan Sorular!"ına bir kaç tane de ben ekleyeyim.

Özgürlüğünün, bağımsızlığının, onurunun düşkünü olmakla çokça övünen Türk toplumu, Türkiye'nin iç ve dış politikasında ABD'nin belirleyiciliğine neden tepki göstermez?

"Vatanın her karış toprağı şehitlerin kanıyla sulanmıştır ve de kutsaldır" diyen Türkler, vatanın her köşesinde konuçlanan ABD üslerine ve Çekiç Güç'e neden tepki göstermez?

Özgürlük aşkı ile dolu bulunan Türkler, neden Kürtlerin yüzyıllardır ulusal baskı altında yaşamalarına sesini çıkarmaz? Neden Kürt halkının özgürce kendi kaderini belirlemesini savunmaz? Kamuoyu yoklamalarında Kürt halkının en temel ulusal haklarının verilmesi yönünde neden irade belirlemez?

Mardin'de Kürt köylülerine bok yediren binbaşı Cafer Çağlar'ın yargılanıp cezalandırılması için neden baskı unsuru olmaz? Köylülere bok yedirmek gibi, bir insanlık suçu işlendiğinde neden anında yığınsal tepki göstermez?

Kürtlerin ulusal haklarından yoksun ezilen bir ulus olmaları, Türk aydınının, işçisinin, emekçisinin ciddi bir zaafı vede demokrasi ayıbı değil midir?

Türklerin Anadolu'ya göç ettikleri 1000 yıldan bu yana her zorlu dönemeçte kendilerinin gerçek müttefiği olan, en yakın ve en zorlu dönemeç olan Kurtuluş Savaşında Türklerle omuz omuza emperyalizme karşı kavga veren, Kıbrıs'ın işgalinde Türklerden daha çok gönüllü yazılan Kürtlerin ulusal haklarını savunmayan Türk halkı nasıl bir halktır?

Tarihte "büyük medeniyetler, uygarlıklar yaratmak"la hep övünen Türkler, İstanbul gibi büyük metro-

poller başta gelmek üzere, toplumda kültürsüzlüğün, cahilliğin, yamyamlığın, görmemişliğin, ilkelliğin simgesi olan magandalar, zontalarla dolup taşmasını nasıl izah ederler? "Magandaları Kürtler, Lazlar, Araplar oluşturuyor" şeklinde gerçeklerle bağdaşmayan bir savunu Türkleri temize çıkarır mı?

"Cennet kadınların ayakları altındadır" deyimini ağzından düşürmeyen ve fakat sabah-akşam kadını döven bir erkek toplumu sağlıklı olabilir mi?

Yeri geldiğinde Türkiye'nin, zengin ulus ve azınlıklar mozağini barındıran demografik yapısıyla övünen Türk toplumu, aynı zamanda "Ne Mutlu Türküm Diyene!" şeklindeki ırkçılık ve şovenizmle yüklü deyimin sabah-akşam okullarda tekrarlanmasına ses etmeyen topluma ne demeli?

Laikliğiyle övünen, ama her fırsatta, Türkiye'deki dini azınlıkları (Hıristiyanları) kovmak için, maddi, manevi baskı politikalarına destek olan Türk toplumu gerçekten laik mi?

Benzeri soruları daha da çoğaltmak mümkündür. Bu soruların açığa vurduğu gerçeklik şudur: Türk aydınları, bilim adamları, işçileri, komünistleri kendi toplumunun kültürel değerlerini ciddi bir eleştiri süzgecinden geçirmekle yüzyüzedirler. Bu ertelenemez görevleridir.

Komünistler olarak ulusumuzun milliyetçiliğine hep karşı tutum aldık, ideolojik mücadelemizi aralıksız sürdürdük. Ancak, ezilen Kürt ulusu milliyetçiliğini doğuran ve besleyenin esas ezen ulus şovenizmi olduğunun da altını hep çizdik.

KÜRT SORUNUNDA, TÜRK AYDINLARINDA BELİREN BAŞLICA EĞİLİMLER.

Piar-Gallup'un yaptırdığı kamuoyu yoklamasında (ankette sorulan ve kamuoyunu bilinçli yönlendiren soruların olması bir yana) %82 gibi bir oran, T.Özal'ın "Kürtçe TV yayını" önerisine karşı çıkıyorlar. Bu karşı çıkanların % 91'i eğitimsiz, % 4'ü ise 55 yaş grubunun üstünde olan seçmenlerdir. Ayrıca ankete katılanlardan olumsuz tavır alanların % 84'üde, Özal-Koalisyon hükümeti çelişkisinden hareketle "Kürtçe TV yayını"na olumsuz bakıyor. Yani T.Özal'ın hükümeti zor durumda bırakmak için bu öneriyi ortaya attığına inanıyorlar.

Öncelikle belirtelim ki TC sınırları içerisinde yaşayan toplam 15-20 milyon arası Kürt halkının en temel ulusal-demokratik istemi olan ana dilinde radyo, televizyon yayın hakkını, tartışma konusu yapmak, TC devleti yöneticileri adına çağ dışı ve şovence bir tutumdur. Ankete yansıyan, Türk toplumunun halen şovenizmin yoğun etkisi altında olduğudur. Bu durumda elbette, Türk işçisinin, emekçisinin de çok ciddi zaafları vardır. Ama asıl sorumlu ve suçlu olan toplum değildir.

Asıl sorumlu ve suçlu olanlar; topluma, günlük basın, radyo, TV gibi medya araçlarıyla her gün, her saat şovenizm taşıyan ve şekillendiren burjuva siyaset adamlarıdır. Yani, A.Türkeş, B.Ecevit, S.Demirel, M.Yılmaz, E.İnönü'lerdir.

Asıl sorumlu ve suçlu olanlar; C.Kırca, T.Akyol, M. Soysal, H. Cemal, U. Mumcu, G. Mengi, Y. Doğan, G. Civaoğlu, O.Ekşi, E. Özkük... vb. gibi günlük olarak topluma şovenizm propaganda eden yazarlardır.

Asıl sorumlu ve suçlu olanlar; 70 yıldır, Kürtlerin "dağ Türkü olduk"larını 'bilimsel' olarak kanıtlamaya çalışan sözde profösörler, bilim adamlarıdır.(!) İ.Beşikçi, S.Tanilli gibi çok az sayıda Türk bilim adamı dışında, hepsi resmi ideolojinin savunucusu oldular ve Kürtlerin "dağ Türkü olduğu"nu hep kanıtlamaya uğraştılar.

1- Türk aydınlarında gelişen eğilimlerin başında A. Sirmen'in yaklaşımı üzerinde durulmalı. Sirmen 1.4.1992 tarihli Milliyet'teki köşe yazısında şöyle diyor:

"Eğer Kürtlerin çoğunluğu Türkiye Cumhuriyeti'nden bağımsız ve Türklerden ayrı yaşamak istiyorlarsa, bunu yeryüzünde önleyecek hiçbir güç ve silah yoktur" diyor ve devamla referanduma gidilmesi gerektiğini ve referandum da "ya çoğunluğun oyları bağımsızlık yönünde çıkarsa?" sorusuna da " o zaman da gereken yapılır" diye ekliyor. Referandum önerisinin biçimine katılmıyorum. Ancak Sirmen, bu tutumuyla, Türkiye'de (bildiğim kadarıyla) ilk kez Kürt sorununda burjuva demokratik içerikte bir yaklaşımı benimsemiş aydın oluyor. Zorla sorunun çözümlenemeyeceğinin altını çiziyor ve Kürt halkı ayrılma yönünde tutum alırsa bunun tanınması ve gereğinin yapılmasını belirtiyor.

2- C. Kırca, T. Akyol, M. Soysal, O. Ekşi gibi yazarlar da somutlaşan ve Kürtlerin varlığını bile kabul etmeyen, her türlü ulusal demokratik istemleri reddeden eğilimdir. Orduda belli bir desteği bulan bu eğilim, Kürt ulusal kavgasının kanlı katliamlarla bastırılmasından yanadır. Yani, Zilan, Koçgiri, Dersim vb. katliamların tekrarından yana bir eğilimdir. Hükümetin DYP kanadı ve S. Demirel'de aslında bu eğilimin savunucusudur. Demirel "Kürt realitesinin kabulünü" içine sindirememiştir. Bu eğilimin geleceği yoktur, sorunu şimdiye kadar çözemeyen siyasal zor, bundan sonra da çözemiyecektir. Halklar kılıçların karanlık serüvenleri olmadan da üstündür yaklaşımının derinden kavranmasına en çok bu eğilimin sahiplerinin ihtiyacı vardır.

3- U. Mumcu...vb. aydınlar da somutlaşan üçüncü eğilim; bugün artık Kürtlerin ayrı bir halk olarak varlığını ve radyo-TV yayınını, hatta TC devletinin "üniter yapısı" içerisinde kalmak kaydıyla "özerklik" hakkının verilmesini savunan daha doğrusu savunabilecek eğilimdir. Hükümetin SHP kanadı ve Refah Partisi'nin ağırlıklı olarak kabul ettiği bu eğilimin, kendi içinde tutarlı olabilmesi için Kürtlerin self-determinasyon hakkını da tanımaları gerekir. Ancak bugünden yarına bu yönde bir olumlu gelişme beklentisi içerisinde olmamak gerekir. Bu eğilimin sahipleri belli bir kararsızlık içindedirler. Burjuvazinin zoru esas alan eğilimiyle, ulusal özgürlük kavgasını yürüten Kürt halkının koyacağı ağırlığa bağlı olarak tutum değiştirebilirler. Kürt halkının özgürlük kavgasında ciddi bir geriye düşüş halinde bu eğilimin sahipleri, kanlı-katliamları esas alan kanatla rahatlıkla

birleşebilirler. Newroz'daki katliamlar bunun somut örneğidir.

Bencil Çıkarlar ve Şovenizm Yüklü Şantajlar, Tehditler...!

Haftalık Ekonomik Panoroma dergisinin 26 Nisan 3. Mayıs 1992 tarihli sayısı "KÜRDEN RAUS' MU?" başlığını kapağa koymuş. Son aylarda kimi Türk burjuva yazarlar toplumu, "Kürtler dışarı" yönünde belirgin bir kışkırtma çabaları içerisindedirler. "Madem bağımsızlık istiyorsunuz o zaman metropollerdeki insanlarınızı da alın gidin" diyorlar. Bu yönde öne çıkan isimler; Ahmet Altan, O. Ekşi gibi yazarlar. Aslında bu eğilimde olanların amacı özellikle metropollerde yaşayan 10 milyon civarındaki "Kürtlere dışarı" diyerek olmazı dayatıp, özgürlük kavgasını çözümsüzlüğe sürüklemektir.

Kürt halkı ezici çoğunlukla birlikten yana tavır alırken, bir çok Kürdistan partisi federasyonu hedeflediklerini ısrarla belirtirken halde, bu şoven yazarlar ne Kürt halkının ne de siyasal temsilcilerinin verdikleri açık mesajları anlamak istemiyorlar. Kürt halkının dile getirdiği ulusal-demokratik istemlerini "bölücülük" olarak damgalayıp "ayrılıyorsanız ayrılın, ama bakın o zaman Türkiye'deki Kürtleri de götürmek zorunda olduğunuzu unutmayın" şeklinde tehditler savuruyorlar.

A. Altan hem "Türkiye Cumhuriyeti Güneydoğu'yu kendi eliyle geri bıraktığı için kalkıp da 'sen beni bırak git' diyemezdi" diyor, hem de "yani Güneydoğu bugün Türkiye'nin batısını sömürüyor" (a.g.e. sf. 18) derken aynı zamanda korkunç bir kafa karışıklığı içerisindedir de. Çünkü Türkiye'nin kendi eliyle Kürdistan'ı geri bıraktırdığı gerçeğinin kabul edilmesi kendi içinde Türklerin ezen ulus, Kürtlerin ezilen ulus ve Türkiye'nin bugüne kadar Kürdistan'ı sömürdüğü gerçeğini de zaten taşır.

A. Altan ve aynı yaklaşımı paylaşanların Kürtlerle işleri bitmiştir artık(!) Çünkü, kendi devletlerini kurmuşlar, güçlü orduları var, yıllardır K.Kürdistan'dan batıya akan ve yatırıma dönüşen kâr, rant, faiz, vergi ve yer altı kaynaklarıyla, batıya göç eden milyonlarca Kürdün sağladığı ucuz iş gücüyle de kendi sanayilerini kurmuşlar, zenginleşmişlerdir. Ve "Güneydoğu, Türkiye'den ayrıldığı anda... Türk halkının milli geliri adam başına 2000 dolardan 6000 dolara çıkıyor"muş(!) (a.g.e. sf.18). A. Altan tam bir pişkinlikle şoven ve tüccar kafasıyla bunları söylüyor. Bunun doğal sonucu da "KÜRDEN RAUS!" olmaktadır. Türk halkının bu tür yaklaşımlara prim vermeyeceğine inanıyoruz. Yoksa varıp varacağı yer tam bir felakettir!

Altan aynı pişkinlik ve bencil tüccar yaklaşımı şöyle sürdürüyor: "Türkiye eğer federasyon kuracaksa kiminle kuracağına kendisi karar verir. Çok geri bir unsur, bir bölge seninle alışverişi sürdürecek ve seni emecek. Federasyon olması için karşılıklı bir avantaj olması lazım. Ayrılık Türkiye için federasyondan daha avantajlı" (a.g.e.). Kürdistan'ı kendi eliyle bizzat geri bırak sonra da dün "sen gerisin, ben seninle ittifak yapmam" demek koyu bir şovenizm ve ırkçılıkla yüklü olduğu kadar, bugüne nereden geldiğini ve yarına nasıl gideceğini de bilmeyen iflasa mahkum kör bir zekanın işi olabilir.

O. Ekşi kendisinin görüşleri olmayıp yalnızca bir öneri olarak sunduğu görüşleri ise daha ilginç: "Sonuçta, 'bağımsız bir Kürdistan kurulsun' diyenler fazla mı çıktı. Biz Türkler, bu sonuca katlanalım ve o yöreyi sevgili kardeşlerimize bırakalam 'alın tepe tepe kullanın' diyelim.Ancaak... Oylamaya kimlerin katılacağını belirlerken, oylama bölgesinde doğmuş, yahut nüfusu o bölge kütüğüne kaydedilmiş insanlarımızın tümü 'oy verme hakkına sahip' sayılsın... Bağımsız Kürdistan isteyenler kazanırsa, o taktirde, sen Türkiye'de yaşayan bir yabancı olursun. Gidersin polisten-eğer verirse- ikamet alırsın... Tasını taragını toplayıp kendi ülkene gitmeni istedikleri zaman da uluslararası hukukun koruması altında, ne alman gerekirse, onu alıp gidersin demeli"(a.g.e. sf.19) diyerek şantaj ve tehdidin bir başka boyutunu sergiliyor.

Bu yaklaşıma ilişkin söylenecek çok şey var, ancak yazı hayli uzadı. Yalnızca şu kadarını belirtelim:

Altan, Ekşi ve yandaşlarını Kürt, Kürdistan sorununu içlerine sindirmeye ve burjuva demokratik bir tutum almaya çağırıyorum. Ekşi'nin "kendisini bağlamayan bir öneri" olarak sunduğu yukardaki görüşler, katı bir ırkçılıktır, koyu bir şovenizimdir ve sadece Türkiye kesiminin zengin demografik (nüfus bileşimi) yapısı için bile çağ dışı bir tutum olup, sahiplerine çözüm değil çözümsüzlük üretir. Kürtleri başınızdan atabilirsiniz, ama yarın Araplar, Lazlar, Çerkezler ve hatta Azeriler karşınıza çıkar. Türkiye ve K.Kürdistan'da yaşayan 60 milyondan en az 30 milyonun Kürt, Arap, Çerkez, Ermeni, Rum, Laz, Gürcü vb. ulus ve azınlıklardan oluştuğunu unutmayın. Bu kafayla hiçbir şeyi çözümleyemezsiniz.

Ayrıca, hayır bay Altan, bay Ekşi bilmelisiniz ki halklar dama taşı değillerdir. Siz ve sizin gibileri ve sizin devletiniz, Türkiye'de yaşayan 10 milyon civarındaki Kürdü, K.Kürdistan'da yaşayan 3 milyon civarındaki Türkü göçe zorlayamaz, artık gücü yetmeyecektir. Bunu başaramayacaksınız.

ÇÖZÜM, KÜRDİSTAN HALKININ ÖZGÜR İRADESİYLE KADERİNİ BELİRLEMESİDİR.

Marksizm-leninizm, ulusal sorunu yerel ve evrensel çıkarlardan hareketle ele alır. Bu yaklaşım, komünistlerin her türden ulusçu ideolojiden kopuşlarını ifade eder. Komünistler, sorunu, esas olarak sınıf karşıtlığı (sınıflar mücadelesi) yönünde ele alır ve çözümünü hedeflerler. Tarih ve son yıllardaki SSCB ile Balkanlar'daki gelişmeler komünistlerin bu yaklaşımlarının doğruluğunu, asıl çözümleyici niteliğini bir kez daha kanıtladı. Marksist-leninist ideolojinin ve bunu esas alan komünist değerlerin nasıl da şovenizmin, milliyetçiliğin panzehiri olduğunu tartışmasız sergiledi. Artık burjuva ideologlar, aydınlar da bu gerçeği kabul ediyorlar. Gerek SSCB'de gerekse Balkanlar'da komünist parti iktidarlarının yıkılması ve sosyalizmin çözülme sürecine girmesiyle halkları birleştirici bir unsur olmaktan çıkmasına paralel, şahlanan şovenizm ve milliyetçilik, halklar arasında düşmanlığı yeniden alevlendirdi. Kan gövdeyi götürüyor ve bu kavga daha büyüyecek. Üstelik hiçbir burjuva ideolojisi her ülkede gerçekleşen zengin çok uluslu luk koşullarında herhangi bir çözüm sunamıyor. Daha dün SSCB'nin yıkılmasına "sevindik" diyenlerin başında gelen M.Ali Birand bugün "SSCB'yi arayacağız" demek zorunda kalıyor.

Komünistler olarak ulusumuzun milliyetçiliğine hep

karşı tutum aldık, ideolojik mücadelemizi aralıksız sürdürdük. Ancak, ezilen Kürt ulusu milliyetçiliğini doğuran ve besleyenin esas ezen ulus şovenizmi olduğunun da altını hep çizdik.

Komünistler olarak salt ulusal kurtuluş savunucusu olmadık, olmayacağız da. Kürt halkının gerçek kurtuluşu sosyalizmdedir. Tekelci kapitalizmin ekonomik ve siyasi egemenliğine, halkların ortak kavgasıyla son verecek ulusal-sınıfsal kurtuluşun yolunu açmak asıl yönelişimizdir.

Bu yönelişimizle uyumlu bir iktidar perspektifine sahibiz. Programatik olarak şu stratejik iktidar hedefi uğrunda kavga veriyoruz. "... yakın politik hedef K.Kürdistan'da bağımsız KÜRDİSTAN HALK CUMHURİYETİ'ni kurmak...; Kürdistan Hak Cumhuriyeti'nin Türkiye'deki Demokratik Halk İktidarıyla eşit koşullu birliğini amaçlar"

Bu stratejik yaklaşımın derin içeriği şudur:

-Kendi ulusal devletleri temelinde, Türk ve Kürt halkının kardeşliği ve halkların birlik iktidarı olarak federasyonu;

- K.Kürdistan'ın, Türkiye'nin bir bölgesi olmayıp iki ülke gerçeğinin kabulü temelinde halkların kardeşliği ve birliğini;

-Ekonomik, sosyal, siyasal vb. her alanda iki halk arasında (ve iki ülke arasında) eşitliği fiilen yaratmak hedefi temelinde halkların kardeşliği ve birliğini hedefliyoruz.

Bağımsızlık veya federasyon sorununa A. Altan...vb. sözde aydınlar gibi şovence, tüccarca yaklaşmıyoruz. Böylesine bir federasyon temelinde birleşecek olan iki halkın, emperyalizme ve bölge gericiliğine karşı güçlü bir direniş odağı oluşturacağına inanıyoruz. Federasyonun iki halkın ortak ekonomik, sosyal, siyasal çıkarlarına denk düştüğüne inanıyoruz. Bin yıldır bir arada yaşamış iki halkın bundan böyle bir federasyon sürecini yaşamalarının bir çok nedenle gerekli ve de kaçınılmaz olduğuna inanıyoruz.

Özgür Referanduma Evet!

Kapitalizmin sınırlarını aşamayacak olan bir "çözüm" bizim stratejik hedefimiz değildir. Ama irademiz dışında, burjuva demokratik bir çözümün şartları olgunlaşabilir. Olgunlaşabilir diyoruz, çünkü şu anki siyasal ortamda bu çözümün zemini çok zayıftır. Yani, Norveç'in İsveç'ten ayrıldığı burjuva demokratik koşullar yoktur. Türk burjuvazisi ve siyasal temsilcileri Kürt-Kürdistan sorununda burjuva demokratik tutum almanın çok ama çok uzağındadırlar. "Kürt halkı özgürdür, isterse ayrılıp bağımsız devletlerini kurabilirler" şeklinde bir burjuva demokratik tutumu kolay kolay benimsemezler. Türkiye toplumunun tarihinde bu tür burjuva demokratik geleneklerin yeri yoktur.

Ulusal sorunun burjuva demokratik çözümü, Kürt emekçi halkının toplumsal kurtuluşunu içermemekle birlikte yine de bir çözümdür. Evet salt ulusallıkla da sınırlı olsa bir çözümdür ve buna kayıtsız kalamayız. Bu çerçevede de olsa sorunun çözümü için, referanduma evet diyoruz.

Ancak referandumda, Kürdistan halkının özgür iradesinin açığa vuracağı özgür siyasal ortam yaratılmalıdır. Bunun için:

-Devletin K.Kürdistan'da yürüttüğü kirli savaş bir an evvel durdurulmalıdır.

-Olağanüstü Hal uygulaması, Özel Tim ve Köy Koruculuğu zaman geçirilmeksizin kaldırılmalıdır.

-Kürdistan halkının siyasal temsilcileri iddiasında olan tüm politik parti ve örgütlerin yasal örgütlenmelerinin önündeki engeller kaldırılmalıdır. Böylelikle, tüm politik güçlerin özgür iradeleriyle ve eşit koşullarda propaganda ve ajitasyon faaliyetine katılabilecekleri siyasal koşullar yaratılmalıdır.

-Sorun üzerinde burjuvaziden komünistlere kadar herkesin görüş ve önerileri, Kürt ve Türk halklarına taşınmalı, tartışılmalı, böylelikle, yığınlarda tek yanlı bir ideolojik-politik şekillenmenin önüne geçilmeli.

-K.Kürdistan halkının, tartışmaları, görüş ve önerileri sağlıklı kavrayıp, kendi tutumlarını şekillendirmeleri için, zaman geçirmeden Kürtçe radyo, TV yayını devreye sokulmalıdır.

Özgür bir referandum ortamı oluşturulsun. Bu özgür ortamda, Kürt halkı özgürdür (özgür olmalıdır), ister ayrılıp bağımsız devletini kurar, ister federasyona evet der. Bu onun en temel hakkıdır.

Bu acil adımların atılmasına paralel olarak K.Kürdistan'da bir referanduma gidilmelidir. Biz komünistler programatik olarak: "...Kuzey Kürdistan'ın Türkiye'den ayrılması ya da birlikte kalmasının belirlenmesi için, tamamen özgür bir ortamda Kürdistan'da referanduma baş vurma politikasını savunur." düşüncesindeyiz.

Özgür bir referandum ortamı oluşturulsun. Bu özgür ortamda, Kürt halkı özgürdür (özgür olmalıdır), ister özgürdür (özgür olmalıdır), ister ayrılıp bağımsız devletini kurar, ister federasyona evet der. Bu onun en temel hakkıdır.

Kürt halkı kendi iradesini belirlemede özgürdür. Ama, Kürt olsun, Türk olsun, siyasetçilerin de Kürt halkının iradesini inançları doğrultusunda (zor ve şantaj olmadan) etkilemekte özgürdürler.

Kimileri federasyon diyecek ve bunun nedenlerini açıklayacak, kimileri bağımsızlık diyecek nedenlerini açıklayacaktır. Kürdistan halkı tüm bu özgür tartışma sürecinin ardında sandık başına gitmeli, tutumunu belirlemelidir.

Referandumun biçimine ilişkin A. Sirmen'in Türkiye ve K.Kürdistan çapında "önce bir nüfus sayımı yapılır ve yurttaşlar içinde kendini Kürt hissedenler Kürt olduğunu söyleyenler saptanır ve onlar oy verir" şeklindeki öneri eksiktir ve hatalıdır. Çünkü sorun Kürt kökenlilerin değil, K.Kürdistanlıların sorunudur. Sorun bireyin köken sorunu değil, ülke sorunudur. Dolayısıyla referanduma yalnızca K.Kürdistan sınırları içinde gidilmelidir. K.Kürdistan'da oturan Kürt, Türk, Arap, Azeri, Laz, Ermeni vb. tüm ulus ve azınlıklardan gelme seçmenler oy kullanmalıdır. Tıpkı Letonya, Litvanya, Estonya, Azerbaycan, Ukrayna vb. ülkelerde, ülke sınırları içerisinde oturan halkların oy kullandığı gibi...■

DEVLET NEDİR?

H.Türkmen

Devlet nedir? Bu yazı basit ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Aynı zamanda, devlet konusunu tam anlamıyla anlatmak anlamında bir yazı değildir. Yalnızca devletin özü ve niteliğine yer verilmiştir.

DEVLETİN KÖKENİ

Devlet, toplumun tarihi gelişiminin bir ürünüdür. Devlet insanlık var olduğundan beri daima var olmuş bir güç değildir.

İlkel komünal toplumda ne sınıflar ne de özel mülkiyet vardı. Bu anlamda devlette yoktu. Bildiğimiz gibi üretici güçlerdeki ilerlemeler, ilkel toplumda bölünmeler meydana getirdi ve ilkel mülkiyet biçimi ortaya çıktı. Ve toplum içinde köle ve köle sahiplerinin toplumda yer aldığı görüldü. İşte ondan sonra artık özel mülkiyeti, iktidarı ve bunları ellerinde bulunduranların huzurunu korumak için devlet doğdu. Aynı zamanda devletin ortaya çıkışı ve evrimi amansız bir sınıf mücadelesiyle bir arada ilerledi.

Demek ki, devlet, sınıflara bölünmüş toplumun ürünüdür. Çünkü devletin doğuşu, sınıfların meydana gelişiyle aynı zamana rastlar. Ve de devlet bir sınıfın çıkarlarını savunur. Zaten sınıflar doğduğunda bazı çelişkiler de onunla birlikte doğar. Ezen ve ezilen sınıf çelişkileri, devletin bu sınıflardan hangi sınıfa hizmet etmesi gerektiği, somutluğuyla ortaya çıkıyor. Bu konuyu biraz daha ilerletip netleştireceğiz.

DEVLETİN YAPISI

Uzlaşmaz sınıf çelişkileriyle bölünmüş bir toplumda, devlet bir siyasi araçtır. Yani "bir sınıfın bir diğeri üzerindeki egemenliğini sürdürmeye yarayan bir düzenektir." Ekonomik bakımdan egemen olan sınıf, yani üretim araçlarına sahip olan sınıf (günümüzde burjuvazi) ezilen ve sömürülenleri baskı altında tutmak için, güçlü bir aygıt olan devleti elinde bulunduruyor. İnsanlar, devlet denen makinanın önünde önyargılı bir saygı ile eğiliyorlar ve bunun tüm halkın iktidarı olduğuna ilişkin eski masallara inanıyorlar. Burada proleterlere düşen görev ise bütün bunları reddetmek, bunların birer burjuva yalanı olduğunu anlamak ve anlatmaktır.

Sermayecilerin mülkiyet ve iktidarını koruyan burjuva parlemento, hatta en demokratik cumhuriyetteki en demokratik burjuva parlementosu, milyonlarca emekçinin bir avuç sömürücü tarafından baskı altında tutulmasını sağlayan bir MAKİNADIR.

SÖMÜRÜCÜ DEVLETİN İŞLEVİ

Tüm sömürücü toplumların (köleci-feodal, kapitalist) devletleri ülke içinde, diğer toplumsal sınıflarla olan ilişkilerde olsun, ülkenin dışında diğer devletlerle olan ilişkilerinde olsun, her zaman egemen sınıfın çıkarlarını korumayı üstlenmiştir. Buradan devletin iki işlevi ortaya çıkar. Bunlar ülke içindeki ve ülke dışındaki olan işlevlerdir. Bu iki işlev arasında devletin tüm etkinliğinin belirleyici olanı iç işlevlerdir.

1- İç işlevler: Sömürücü devletin iç işlevi, işçi ve emekçi kitleleri baskı altına almak, onlara bir avuç sömürücü önünde baş eğdirtmektir. Bu devletin sınıf yapısını belirler ve devletin iç politikasında, ezilen sınıflara karşı mücadelesinde devlet, kendi niteliğini bulur. Sömürücülerin tekeli ve özel mülkiyeti sayesinde yararlandıkları ekonomik baskısı yetmez, sömürücü sınıfların özel bir baskı aygıtına ihtiyaçları vardır. Bu da sömürücülerin devletidir.

Sömürücü sınıfların ilk devleti olan köleci devletin tarihsel gelişimiyle feodol devlet, onun tarihsel gelişimiyle kapitalist devlet ortaya çıkmıştır. Bazı farklılıklara rağmen bu devletlerin kendilerine has bir ortak çizgileri vardır. Yani halk kitlelerini kontrol altında tutmak, emekçilerin sömürüden kurtulmak için giriştikleri en küçük eylemi şiddetle bastırmak gibi... Yani bugün Türkiye ve Kürdistan somutunda bir değerlendirme yaptığımızda, devlet kavramı bütün çıplaklığıyla görülecektir.

Köleci devlet, köle sahiplerine karşı ayaklanan köleleri silah zoruyla ezdi. Feodal devlet, zor kullanarak köylüleri küçücük toprak parçalarına bağlıyor derebeyleri için çalışmayanı gaddarca cezalandırıyordu, pek çok köylü isyanı bir kan deryası içinde boğulup gitti. Demokrasinin sırmalı cübbesine bürünen kapitalist devlette yine emekçileri ezme aracıdır. Gerçek amacı kapitalist özel mülkiyeti sadaketle korumak, özel mülkiyet temeli üzerine kurulu ücretli köle sisteminin disiplinini zorla kabul ettirmek ve proletaryanınn devrimci hareketini ezmektir.

Dış İşlevler: Sömürücü devletin dış işlevi, yabancı toprakları işgal etmek yada kendi topraklarını, gelecek bir saldırıya karşı savunmaktır. Görüldüğü gibi devlet daima sömürücü toplum yapısı olarak kalmıştır. Yalnız sömürü biçimleri değişmiştir fakat sömürü aynı kalmıştır.

BUGÜNKÜ BURJUVA DEVLETİN GERİCİLİĞİ

Kapitalist toplum feodal toplumun bağrından doğduğu için ilericidir. Ama kapitalist toplum en parlak döneminde bile demokratik değildi. Yani küçük bir azınlık olan burjuvazi için demokrasiydi.

Biçimi ne olursa olsun, burjuva devleti daima burjuva diktatörlüğüdür. İşçi ve tüm emekçi sınıflara karşı bir baskı aracıdır. Devlet, emperyalizmin gelişmesiyle birlikte açıkça gerici bir hal almış ve emperyalizmin ekonomik temelinin savunucusu rolünü üstlenmiştir.

Emperyalizm her yönüyle gericiliktir. Özellikle de devlet ve devlet politikası söz konusu olduğunda iç politikada ve dış politikada demokrasiyi frenleme, faşizmi getirme eğilimindedir.

Erki elinde bulunduran sömürgenler kendi ekonomik iktidarını ayakta tutabilmek için her yolu denemektedirler.

Şimdiye kadar anlattıklarımızla devletin ne anlama geldiğini bir bakıma açıklamış olduk. Aynı zamanda iki sınıf çelişkileri vardır dedik. Ezen ve ezilen sınıf. Bu sınıfların kendi öz yapılarına göre birer iktidar biçimleri vardır. Yani bu iki sınıfın iktidarlarından yalnız biri olabilir. Ya ezen sınıfın iktidarı ya da ezilen sınıfın iktidarı. İkisinin ortası bir iktidar hayeldir. Üçüncü türden bir iktidar oluşturma çabaları, insanlar tarafından tam bir içtenlikle, birinin yada ötekinin iktidarları olarak yorumlanır. Yalnız proletaryanın iktidarı, yalnız işçilerin egemenliği, emeğe dayalı bütün çoğunluğu kendisiyle birleştirebilir.

Sonuç olarak:"Devlet bir sınıfın diğer bir sınıfı baskı altında tutma makinasından başka bir şey değildir." ■

TC, KÜRT SORUNUNDA ÇÖZÜMSÜZDÜR

Kemal Ardıl

TC'nin 70 yıllık şiddete dayalı geleneksel politikası mevcut koalisyon hükümetiyle çeşitlenerek devam ediyor. Devlet, Kürt sorununun çözümünde demokratikleşme, insan hakları, sivilleşme ve şeffaflaşma hedeflerini bir yana itti. Bu kavramları daha çok "umutların canlı tutulması" amacıyla kullanıyor. Demokratikleşme, insan hakları, şefkatli davranma şiddet politikasının ambalajları olarak kalmaktadır. Sorunun çözümünde şiddetin yoğunlaştırılıp hedefin genişletileceği en etkili çevrelerce ifade ediliyor. Üstelik bütün halkımızı katliam ve imha planlarına dahil ederek. Bu politika çerçevesinde devlet militarist güçlerine yeniden çeki düzen verip halkımıza karşı konumlandırıyor. Halkımızın bir kesitini yedeklemeye çalışıyor.

TC kuruluşundan bu yana hiç bir zaman kendini güvende hissetmemiş, sürekli olarak yan terör örgütlenmelerine yönelmiştir. İstikrarlı bir ekonomik ve siyasi rota tutturabilecek zeminlerden yoksunluğu ve Kürt ulusal dinamiğinin yanı sıra sınıfsal dinamiklerle karşı karşıya bulunuşu bu tür örgütlenmelere yönelmesindeki önemli olgulardır. Toplum karşısında kendini koruyacak güvenceleri yoktur.

Egemen ulusun tarihi, halkımıza ve kendi emekçi sınıflarına karşı oluşturulan terör örgütlenmeleri bakımından deneyimlerle doludur. Son 10 yıl bu tür örgütlenmelerin ayyuka çıktığı yıllar oldu.

Yaklaşık 4 yıl (1988'de) önce Milli Güvenlik Kurulu ve hükümet ortaklığında hazırlanan "Teritoryal Savunma" tasarısı gündeme geldi. Teritoryal savunmanın amacı, "barış zamanında kurulacak ama savaş zamanında kullanılacak" devlet teminatlı açıklamalarla şirin gösterilmeye çalışıldı. Karşı devrimci örgütlenmelerin tümünde görüldüğü gibi teritoryal savunmanın amacı halkımızı birbirine kırdırmak, demokratik muhalefeti bastırmaktı. Gerisinde Özel Harp Dairesi, MGK, ve kontrgerilla bulunmaktadır.

Şimdi teritoryal savunmanın amacı daha iyi anlaşılmaya başladı. Bu, 12 Eylül döneminin ceza evlerinde pişmanlık duymaya başlayan mahkumların diğer siyasi tutsaklara karşı kullanılmaya başlanmasıyla ipuçlarını vermeye başlamıştı.

Daha sonra toplumun tüm kesimlerini kapsayacak karşı devrimci terör örgütlenmelerine yönelindi. En başta Kürt halkının devletin baskı ve yoketme politikasına karşı yükselen mücadelesini bastırabilmek için köy koruculuğu örgütlenmesine girildi. "Teritoryal savunmanın köy koruculuğu biçiminde yansıyan organizasyonun amacı, Kürtleri birbirine düşürüp kırdırma ve mücadelelerinin boyutlanıp sonuca ulaşmasını engellemedir. Bu örgütlenme biçimi her alanda yaratılmaya çalışıldı. Başta fabrikalara silahlı işçi birlikleri, üniversitelere öğrenci kimlikli polis ve askerler yerleştirildi. Kürdü Kürde karşı, öğrenciyi öğrenciye karşı, işçiyi işçiye karşı konumlandırdı ve konumlandırmaya devam ediyor.

Devletin oluşturduğu bu karşı devrimci terör örgütlenmeleri gelişen demokrasi ve ulusal özgürlük mücadelesi karşısında yıprandı ve çökertildi. En başta Kürt ulusal ve toplumsal özgürlük mücadelesinin ulaştığı boyut karşısında işlevsiz kalan köy koruculuğu büyük yaralar aldı. Yıpranan ve çöken bu kurumların yerine mücadelenin şehir merkezlerini kapsaması üzerine, sivil savunma kurumu "Avcı Birlikleri" adı altında devreye sokuldu.

1944 yılında 4654 sayılı "Memleket içi düşmana karşı mükellefiyet" kanununa dayanılarak çıkarılan ve 1945 tarihli yönetmenliğin, 25 Aralık 1991 tarihinde Bakanlar Kurulunca değişiklikler yapılarak işlerlik kazandırılan yönetmenlik uyarınca sivil savunma "Avcı Birlikleri" adı altında silahlandırılıyor. Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin köyleri, şehir merkezlerini ve tüm toplumsal katmanları kucaklamaya doğru yöneldiği bir dönemde bu uygulamanın gündeme gelmesinin amacı şehir koruyuculuğunu yaratıp yeni tampon güçler yaratmaktır.

Özel Harp Dairesince oluşturulmaya çalışılan Avcı Birlikleri özellikle ülkemizde yaygınlaştırılıyor. En başta işsiz gençler olmak üzere tüm kesitlere dayatılan Avcı Birlikleri insanlara zorla dayatılmakta, kabul etmeyenlere baskı yapılmakta, cezai müeyyidelerle tehtit edilmektedir. Bu uygulamayla yıpranan kontrgerillaya yasal faaliyet alanı açma hedeflenmektedir. Bu projenin uygulamaları birçok alanda başladı. ABD'de eğitilmiş sivil savunma uzmanları, Özel Harp Dairesi ve askeri yetkililer denetiminde başta Muş, Urfa, Diyarbakır ve Van'da Avcı Birlikleri kurulmaya başlandı.

TC halkımızın en insanı taleplerinin ve demokratik istemlerinin katliamla, baskıyla ve yargısız infazlarla karşılamakta, bu amaçla çok yönlü yönelişleri ve uygulamaları esas almakta. Bir yanda idari mekanizmalardaki tıkanıklıkları yasal düzenlemelerle aşmakta diğer yadan yıpranmış kurumlarını yenilemekte. Kamuoyunca teşhir olmuş terör odaklarına yasal alanlar açmakta, kontrgerilla faaliyetlerini geniş alanlara kaydırarak sivil kadroları kapsamına almakta ya da yedeklemektedir. Çevik Kuvvet merkezlerinde eski MHP eğilimli kadrolar ve örgütlediği Hizbullah mensupları katliam planları çerçevesinde eğitilmektedir. Bu tür eğitimlerden binlerce insan geçti. 13 il valisine Süper Vali yetkisi verildi. Bununla gelişen mücadeleyi anında bastırmak yeteneği kazandırılmak isteniyor. İdari mekanizmadan kaynaklanacak bir gecikmenin önüne geçilmek isteniyor. Adeta devlet ülkemizde yeniden teşkilatlanıyor, konumlanıyor. Tüm bunlar niçin, kime karşı? Besbelliki Kürt halkına karşı, onun uyanışını, dirilişini, direnişini kırmak için.

Üç aydan beri burjuva basınında, TV'sinde, radyolarında ve diğer kitle iletişim araçlarında durmadan savaş rüzgarları pompalanıyor. Halkımız aleyhine olmadık iddialar ortaya atıldı. "Terör dış kaynaklı, teröristler Ermenilerle işbirliği yapıyor", "Terör uyuşturucu madde kaçakçılığıyla besleniyor", "Kürtler bu bahar ayaklanacak", "Halk silahlanıyor", "PKK ba-

har harekatı planlıyor", "Güneydoğu silah deposu", "60 bin nüfuslu Cizre'de 20 bin silah var" gibi demogojilerle yapılmak istenilen, katliam için kamuoyu oluşturmaktır.

Kürt ulusal özgürlük mücadelesi karşısında tüm burjuva partiler, idari ve askeri mekanizmalar ve basın aralarındaki çelişkileri bir kenara attı. Milli mutabakatı oluşturup kendi alanlarında üzerine düşen vazifeleri eksiksiz yerine getirdi. Demirel ABD gezisine, Özal İran gezisine çıktı. MİT Müsteşarı Teoman Koman katliam planlarını açıklıyordu. Genel Kurmay askeri hazırlıklar yapıyordu.

Demirel'in ABD gezisinin birinci gündem maddesi Kürt sorunuydu. Kürt halkına karşı girişecekleri katliamlar için destek arıyordu. Alacakları destek karşılığında ABD'ye Türki Cumhuriyetlerde taşaronluk vadediliyordu. Karşılığında ABD'nin Almanya ve Suriye'ye baskı yapması, dünya kamuoyu nezdinde kendilerinin desteklenmesi istendi. Özal'ın İran gezisinin aşağı yukarı gündem maddesi ve istekleri de aynı doğrultudaydı.

Yine aynı günlerde Ankara bir başka konuğunu aynı gündemle ağırlıyordu. Barzani Ankara'da en üst düzeydeki TC yetkilileriyle görüştü. Konu, baharda ki saldırılarda sınır ötesindeki sivil halkın zarar görmesini istemiyorsa PKK'nın kendileri tarafından izole edilmesi şantajıydı. Bu şantaj karşılığında Güney Kürdistan halkına gıda yardımı vadedildi. Çünkü Saddam'ın uyguladığı ambargonun Güney Kürtlerini zor durumda bıraktığı biliniyor, bu fırsattan yararlanmak istiyordu iktidar. Amaç, Güney Kürdistan halkının karşı karşıya bulunduğu zorlukları, açlığı sefaleti hafifletmek değil, ABD emperyalizminin Kürdistan'a yönelik planlarına hizmet ve kendilerinin katliam planlarını gerçekleştirme sorunudur.

Ceberrut şiddetten medet uman iktidar önce halkımızın mücadeleci güçlerini imha edip ardından da kimi demokratik reform bile denemeyecek iyileştirmeler sağlamayı amaçlıyor. Son zamanlarda yoğunlaşan tutuklamalar, baskılar, faili meçhul cinayetler ve demogojiler bu amaca hizmet ediyor. Ocak ayından bu yana ülkemizdeki komando birlikleri, ordu birlikleri, özel tim, kontrgerilla elemanları ve yan terör odaklarının sayısı iki üç katına çıkarıldı. Ayrıca ayaklanma bastırmakta ve tahrikler yapmakta profesyonelleşmiş Özel Harp Dairesine bağlı 600 üst düzey subay tayin edildi.

Tüm bu yöneliş, uygulama ve hazırlıkların amacı:

1-Ülkemizde üç ay öncesinde hazırlıklarına başlanan Newroz bayramı, tüm yerleşim birimlerinde yoğun katılımla büyük kitle gösterilerine sahne olacaktı. Halkımızın kurtuluş mücadelesinde önemli dönüm noktası sayılacak bu Newroz bayramına katılımı mümkün olduğu oranda azaltmak amacıyla katliam, savaş, ayaklanma ve korku havasını egemen kılmaktı.

2-Halkımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin tüm alanlara, birimlere yayılmasını ve tüm toplumsal sınıf ve katmanları kapsamasını engelleyip, dar alanlara hapsetmek ve dar bölgesel sınırları aşıp tüm yerleşim birimlerine yayılmasının önüne geçip bir üst aşamaya ulaşmasını önlemektir.

3- Halkımızın kurtuluşu uğruna giriştiği mücadelede yarattığı eylem biçimleri zenginleşiyor ve bunların yerinde ve zamanında kullanılması gerektiği iyice bilince çıkıyor. En barışçıl mücadeleyle en radikal mücadele yönetmeleri; en kitlesel mücadele yöntemleriyle en dar mücadele biçimleri giderek aynı amaç potasında birleşiyordu. Halkımızın tüm mücadele biçimlerini ustalıkla kullanma kabiliyetine kavuşmasını önlemek diğer bir amaçtı.

4-Kürt halkıyla TC kurumları arasında güven bağları kopuyor. Seçtiği temsilciler TBMM'de kendini ifade edemiyor. En masum istemler yuhlanıyor, dile getirenler tartaklanıyor, cezai müeyyidelerle tehdit ediliyor. Halkımız kendi kurtuluşunu kendi ellerine almak istiyor ve kendi araç gereçlerini ediniyor. Halkımızın elinden bu araç ve gereçler alınmak isteniyor.

5-Ayaklanma, savaş, isyan, terör, korku demogojilerinin ardına sığınarak bir kez daha baştan aşağı asker ve silah yığınağı haline getirildi. Böylece yeniden bir kez ülkemiz daha işgal gerçekleştirilecektir.

Tüm saldırılar, korkular, katliam teorileri, kan kokan demeçler, söyleşiler ve infazlar halkımızın coşkusunu yok edemedi. Newroz bayramı coşkulu ve kalabalık kitleler tarafından tüm yerleşim birimlerinde, tüm alanlarda kutlandı. Govendler kuruldu, halaylar çekildi, sarı-kırmızı-yeşil renkler her tarafta dalgalandı. Dağlarda, kentlerde, mahallelerde, okullarda ve işyerlerinde Newroz ateşleri yakıldı.

Halkımız, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da kendisine dayatılacak yeni baskı kurumlarını aşma kabiliyetini ve ustalığını gösterip, mücadelesini bir üst boyuta sıçratacaktır. Kararlı, sebatkâr bir mücadele çizgisiyle baskı zincirlerini kıracaktır.

Devlet Newroz bayramı kutlamalarını bahane ederek halkı kurşun yağmuruna tuttu. Kitle katliamına girişti, katliamın bilançosu 100'e yakın ölü, yüzlerce yaralı, binlerce gözaltı ve tutuklama, milyonlarca maddi kayıp ve hasar. Amaç açık: Halkımızın mücadelesini ezip dirilişini, uyanışını ve direnişini kırarak en doğal ve insani hakkı olan kendi kaderini tayin hakkını kullanmasını engellemektir.

Tarih boyunca halkımız sinsi oyunlarla, katliamlarla TC'nin sınırları içerisinde tutulmuştur. Şeyh Sait İsyanından Dersim İsyanına kadar birçok isyanda Kürt halkı hazırlıksız yakalanmış, erken ayaklanmaya zorlanmıştır. Ardından Takrir-i Sükun, İstiklal Mahkemeleri uygulamalarıyla katliamlara, tutuklamalara, idamlara girişilmiştir. İktidar 1992 Newroz bayramı kutlamalarını ve sonrasını yeni bir Kürt yenilgisi çerçevesinde düşünmüş, katliamlara girişmiştir. Halkımız bir kez daha erken ayaklanmaya zorlanmış fakat erken yenilginin eşiğinden ustaca kurtulmuştur. Halkımızın bilinci ve sebatkar tutumu TC'yi çıldırtmıştır. Bu hayıflanmanın acısıyla TC daha da saldırganlaşmıştır.

Önümüzdeki süreçte halkımıza yönelik saldırılar daha da yoğunlaşacak, topyekün imhalar hedeflenecektir. TC'nin kurmayları hergün toplantılar yapmakta, televizyon da açık oturumlar düzenlemekte ve Genel Kurmay Başkanı sıkıyönetim ve seferberlik ilanından bahsetmektedir.

Hergün dağlar, köyler bombalanmakta ve sınır ötesi operasyonlar, hava saldırıları yapılmakta. Güney Kürdistan'da üslenen gerilla kampları bahane edilerek Güney işgal etme provaları yapılmaktadır. Bunu üst düzey askeri yetkililer açık açık beyan etmekte. Asıl

amaç ise gözdağı ve sindirme savaşıdır.

Evet halkımıza yönelik baskılar yoğunlaşarak devam edecek önümüzdeki süreçte. Daha şimdiden köyler boşaltılmakta, yerleşim alanları insansızlaştırılmaktadır. Özal, sansür sürgün yasasının işletilmemesinden şikayetçi. Bu yasa işletilip yeni mecburi Kürt iskanları yaratılmak istenmektedir. Halkımıza yönelik yeni baskı biçimleri, sürgünler, mecburi iskanlar, cinayetler ve tutuklamalar temel politikaları olacaktır TC'nin. Hatta kabullenmek zorunda kaldıkları Kürt realitesi lafzından bile geri adım atmanın çarelerini arayacaklardır.

TC, Kürt sorununun çözümünde çaresizdir. Sağlam sosyal, ekonomik, siyasal dayanaklardan yoksun olduğu için ürettiği bütün çözümler de kan ve barut kokmaktadır. Bugüne kadar çözüm olarak ürettiği köy koruculuğu, SS Kararnameleri, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği, Özel Asayiş Kolordusu, Özel Tim ve Anti-terör Yasası iflas etti. Bütün bu faşist kurumlar halkımızın yükselen mücadelesini engelleyememiştir. Aksine gelişip serpilmiştir. Halkımız ulusal ve sınıfsal kurtuluşu için ödemesi gereken bedelleri ödeyerek bu kurum ve uygulamaları işlevsiz hale getirmektedir. Halkımızın bu kararlı tutumu karşısında çıldıran egemenler, kendilerini içinden çıkılmaz bataklığa sürükleyecek planlar peşinde koşmakta. Baskı, terör, zulüm, dün Nikaragua egemenlerini, İran Şahını, Küba despotizmini kurtarmadı ki bugün de TC'yi kurtarsın. İnsan iradesinin karşısında duracak hiçbir silah, tank, top, tüfek yoktur. TC bunların dışında hiçbir şey düşünemekte. Sözde reformlarını(!) düşünme ve uygulama fırsatı bulamayacak kadar sıkışmış, çözümsüz kalmıştır. Elindeki tek araç olarak şiddet kalmıştır.

Halkımız, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da kendisine dayatılacak yeni baskı kurumlarını aşma kabiliyetini ve ustalığını gösterip, mücadelesini bir üst boyuta sıçratacaktır. Kararlı, sebatkar bir mücadele çizgisiyle baskı zincirlerini kıracaktır.

Halkımız, emperyalist devletlerin ve bölge gerici devletlerinin kendisine rağmen oluşturduğu çözüm ve önerilerini kabul etmeyecektir. Emperyalist devletlerin kendi aralarındaki çıkar çatışmalarından kaynaklanan ilgileri sahtedir. Ülkemizi yeni egemenlik biçimleriyle kendine bağlamının dışında birşey düşünmüyorlar. Amerika'yla Almanya arasında iyice su yüzüne çıkan egemenlik çatışmaları Kürdistan'da da görülmeye başladı. Herbiri ayrı ayrı siyasal güçlerle ilişki içerisindedir. Halkımız bu siyasal güçleri iyi tahlil edip uzlaşmacı eğilimleri içinde barındıran önderlikleri aşmak zorundadır. Emperyalizmle uzlaşma eğilimi içerisinde olan sınıfların, katmanların ve bunların örgütlenmelerinin ülkemizi kurtuluşa götüremeyeceğini görmeli bu eğilimlerin önüne barikat kurmalıdır. Bu görev en başta sosyalistlere, işçi sınıfına ve ezilen emekçi kesimlere düşmektedir.

Sosyalistler, işçiler, emekçiler ve gençlik tüm yerleşim birimlerinde, fabrikalarda ve köylerde öz örgütlenmesini yaratarak kavganın başına geçmelidir. Sosyalistler ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin başında olup kalıcı değerler yaratmaksızın bir güç olamazlar. Kavgalarını özgür ve sosyalist bir ülke ile taçlandıramazlar.

Halkımız şanlı direnişiyle, emperyalizmin ve bölge gerici devletlerinin oyunlarını, baskı zincirini, TC'nin katliam, baskı ve şiddet planlarını boşa çıkaracak, onları planlarıyla, oyunlarıyla baş başa bırakacaktır. ■

Antalya'da SP, HEP, Newroz, Kurtuluş ve Emek tarafından oluşturulan "ANTALYA DEMOKRATİK BİRLİK PLATFORMU", Newroz kutlamaları sırasında Kürt halkına yönelik TC'nin topyekün saldırı ve imha girişimlerini dönüşümlü olarak 3 günlük açlık grevi yaparak protesto etmiştir. Ayrıca, valiliğe bir siyah çeleng bırakılmıştır. Aşağıda A.D.B Platformunca hazırlanan basın açıklamasını sunuyoruz.

BASIN AÇIKLAMASI

Daha önceki bildirimizde Devletin "Bahar Taarruzu" adı altında Kürt ulusuna karşı katliam hazırlığının, devlet terörünün karşısında olduğumuzu, yaşamın her alanında Türk ve Kürt halklarının kardeşliğini savunacağımızı Antalya Demokratik Birlik Platformu olarak kamuoyuna duyurmuştuk.

21 MART Newroz Bayramı'nı ayaklanma olarak niteleyen devlet aylardır hazırladığı katliamı hayata geçirmiş ve KÜRDİSTAN'ı kana boyamıştır.

Başbakan'ın deyimi ile "Örtülü bir savaş"tır yaşanmakta olanlar. Bir tek resmi görevlinin ateşli silahla öldürülmediği bu savaşın faturası Kürt ulusuna çıkarılmıştır.

Cizre'de, Şırnak'ta, Nusaybin'de ve olayların yaşandığı bütün merkezlerde halkın üzerine güvenlik güçlerince ateş açılmış, aralarında çocukların da bulunduğu 93 insan hayatını kaybetmiş, yüzlercesi yaralanmıştır. Binlerce insan gözaltına alınmıştır.

Öldürülenlerin bir kısmını, hastaneye götürülmeyen, götürülmesi de devletin resmi görevlilerince engellenen yaralılar oluşturmaktadır.

Bu kıyımdan, katliamı görüntülemek isteyen gazeteciler de nasibini almış, polis panzerinden açılan ateş ile Sabah Gazetesi muhabiri İzzet KEZER öldürülmüştür. Kürt ulusuna kurşun sıkanlar Türkiye'de grev çadırlarını yıkmakta, yeterli tedbir almaya gerek olmadığı gerekçesiyle Kozlu'da, Zonguldak'ta, Çeltek'de maden işçilerini öldürmekte, memurların sendikalaşma özgürlüğünün önüne set çekmektedir. Sınırlı DEMOKRATİK HAKLARIMIZI gasbetme hazırlığına başlayan bu DEVLET TERÖRÜNE GÖZ YUMMAYACAĞIZ.

Türkiye işçi sınıfını, emekçi halklarını, kadınları, gençleri ve aydınlarını Kürt ulusunun ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini desteklemeye, devletin saldırılarına karşı kararlı tutum almaya çağırıyoruz.

Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halklarının demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin geleceği de bu sorunun çözümü ile yakından bağlantılıdır. KÜRT HALKI ÖZGÜRLEŞMEDEN TÜRK HALKI DA ÖZGÜR OLAMAZ.

Türk ve Kürt halklarının kardeşliği temelinde ABD emperyalizminin Ortadoğu'da jandarmalığını üstlenen TC devletinin Kürt ulusu üzerindeki egemenliğine ve şoven baskılarına son vereceğiz. Burjuvazinin emekçi halkları yeni bir kardeş kavgasının içine çekerek bir kaos ortamı yaratma çabalarına, oluşturulmaya çalışılan yeni dünya düzeninin karşısında olacağız.

Tüm demokrasi güçlerini şu temel ve acil talepler doğrultusunda mücadeleye çağırıyoruz.

- **Kuzey ve Güney Kürdistan'daki Tüm Askeri Operasyonlara Son Verilmelidir!**
- **TC Ordusu Kürdistan'dan Geri Çekilmelidir!**
- **Olağanüstü Hal Kaldırılmalı, Bölge Valiliği Lağvedilmelidir!**
- **Yaşasın Halkların Kardeşliği!**

ANTALYA DEMOKRATİK BİRLİK PLATFORMU
Sosyalist Parti , Halkın Emek Partisi, Kurtuluş
Antalya Tem., Newroz, Emek

ENTERNASYONALİZMİN ABC'si

Kemal Bilget

Enternasyonalizm, dar anlamıyla uluslararasılıktır. Diğer bir deyişle ulusal sınırları aşmak, uluslararası niteliğe ulaşmaktır. Bunun uluslarüstü, dünya çapında değerler yaratmakla olanaklı olacağını baştan belirtelim.

Enternasyonal değerlerin tarihi emek ve sermayeyle yaşıttır. Çünkü, her üst yapıya ait değer gibi enternasyonalizmin de bir maddi alt yapısı vardır ve bu alt yapı: emek ve sermayedir. Bunu şöyle de ifade etmek mümkün: Emek ve sermaye uluslararası değerlerdir. Sınır tanımazlar. Dar ulusal sınırlara sığmaz, onu aşarlar. Bu, emek ve sermayenin belirleyici yanını, niteliğini temsil eder.

Emek ve sermaye doğuşuyla birlikte uluslararası olmamıştır. Uluslarüstü öz, emek ve sermayenin tarih sahnesine çıkışıyla birlikte doğasında vardır. Ancak, emek ve sermayenin doğumu ulusaldır. Nicel birikimin belirli evrelerine kadar da ulusal yanı ağır basmıştır. Uluslararasılık, belli bir birikimin, yani nitelikteki yükselmenin sonucu olarak ulaşılmış bir düzeydir. Emek ve sermayenin doğumu ulusaldır; doğumuyla birlikte taşıdığı potansiyel değerin özü uluslararasıdır; gelişim döneminin önemli bir kesiti ikili karekterdedir; ulusal ve uluslar üstülük iç içedir; niceliğin yükselmesine paralel olarak uluslararası özellik öne geçmiştir

Emek ve sermayenin uluslararası özelliği işçi sınıfını ve burjuvaziyi öne çıkarmış, onları uluslar üstü yapmıştır. Kollektif güç olarak işçi sınıfı ve burjuvazi ulusal sınırları aşan toplumsal güçlerdir. Bu özellikleriyle dünyaya bu iki güç, bu iki gücün sınıf kavgası damgasını vuruyor. Onlar, tüm değerleriyle yaşamın her alanında varlar. Onlar uluslar üstü çok çeşitli değerleriyle dünya ölçeğinde boy ölçüşüyorlar.

Ve bu iki çağdaş sınıf tüm dünyayı, tüm insanlığı enternasyonalize ediyor. Ulusları ve toplumları birbirine yakınlaştırıp kaynaştırıyor. Tarihsel bir süreç olarak geleceği, dar ulusal sınırların aşılacağı günleri adım adım yaklaştırıyor.

Ancak, bu genel anlamda böyle olmakla birlikte, sermayenin birikim sürecinde ortaya çıkan yoğunlaşma ve daralma, onun üzerindeki mülkiyet ilişkisi, kendi iç çelişkilerinin uzlaşmazlığı, azami kâr yasasına dayanan özelliği ile işçi sınıfına, dünya insanlığına ve doğaya yönelik saldırganlığı burjuvaziyi eskiyen ve çürüyen kılıyor. Ömrünü kısaltıyor. Sermayeden ve devlet dahil her düzeydeki örgütlülüğünden aldığı güçle uluslararası planda önde gözükmesi geçicidir. Bir önceki cümlede özetlediğimiz doğası, onu, yokoluşa doğru sürüklüyor. Oysa işçi sınıfının temel özelliği üretmektir. O yarattığı üretim değerleriyle kendisinin ve insanlığın yaşama kaynaklarını oluşturuyor. Kendi içinde ve diğer toplum kesimleriyle uzlaşmaz çelişkilere sahip değildir. O nedenle insanlık aleminin % 95 kadarıyla birleşmesinin ve kaynaşmasının önünde aşılamaz engeller yoktur. Dahası, gerek kafa, gerek kol emeğinin ulusal sınırları aşma niteliği, ona dünya ölçeğinde örgütlenme dayanışma ve mücadele olanağını fazlasıyla sunuyor. Onun bu özellikleri, bugün sermaye ve burjuvaziye karşı uluslar ve uluslararası boyutta sınıf mücadelesini güçlendirmesine, sonrasında ise kendisiyle birlikte insanlığı ve doğayı sermayeden kurtarmasına ve uluslar ötesi geleceğe doğru yolalmasına zemin teşkil ediyor.

Enternasyonalizmin dar anlamı, maddi ve toplumsal zemini buraya kadar ki özetlememizin kendisidir. Enternasyonalizmin geniş anlamı ise, sınıflar mücadelesinde, yani hayatın her alanında uluslararası değerler yaratmaktır. İrademize rağmen oluşmuş uluslararası maddi ve toplumsal değerlerin ve emeğin sahibi uluslar üstüdür. Toplam değer olarak bu böyledir. Sınıf mücadelesinin çok boyutluluğu içerisinde yalnızca işçi sınıfının bir parçası olmak potansiyel bir değer taşır. Bu ise enternasyonalist olmaya yetmez. Enternasyonalist olmak, yaşamın boşluk tanımayan gerçeğine uygun olarak yaşamın içinde, sınıf kavgasının içinde etkin olmayı, ya bütünün etkin bir parçası olarak ya da o bütünün şu veya bu alanda yarattığı ortak değerleri kişiliğinde somutlayarak boşluk doldurmayı gerektirir. Ulusalı aşıp uluslararası değerler yaratmadan enternasyonalist olunmaz. Uluslararası değer yaratımı kollektif olabileceği gibi kollektivitenin üstüne çıkarak da olabilir. Kollektivitenin etkin bir parçası olunmadan ise kollektivitenin üstüne çıkılamaz.

İster kollektif olarak, ister kollektivitenin üstüne çıkarak uluslar üstü bir niteliğe ulaşma olsun, önce kendi ülkesinde, kendi ulusal sınırları içerisinde ve kendi alanında doldurulması gereken boşluğun doldurulmasıyla mümkündür. Kendi ülkesinde kendi alanında bir kıymeti-harbiyesi olmayanın enternasyonalizmin bir parçası olması bile mümkün değildir.

Enternasyonalizm, uluslar üstü bir kimliktir. Kazanılması güçtür. TC'nin önüne gelene "Devlet sanatçısı", "Fahri doktor" gibi verdiği kimlikler türü kolay elde edilecek, etiket yapıştırılarak kazanılacak bir kimlik değildir. Hele, kendi doğal, kazanmak için en ufak bir emek harcamayı bile gerektirmeyen kimliklerine sahip olamayanların enternasyonalist olabi-

lecekleri hiç düşünülemez. Çünkü bu, basitle zor ilişkisidir. Dar sınırları dolduramayanlar geniş sınırlara ulaşamazlar.

Şu yalın gerçeklikleri herkes bilir. Her sınıfsal gücün ve bireyin bir ulusal kimliği vardır. Aynı zamanda da bir ülkesi... Bu kimlik alanı, uluslararası düzeyde olmasa da, kendi özgünlüğüne, karmaşık bir yapıya, ilişki ve çelişkilere sahiptir. Bu yapı, yapının özgünlüğü, ilişki ve çelişkileri kavranmadan, bu çelişkilerin çözümünde üstlenilmesi gereken görevler üstlenilmeden daha yukarılara sıçranılamaz. Buna, ulusal olunmadan, enternasyonalist olunamaz da denebilir.

Bireylere özgü olarak aile ve kişilik kimlikleri de vardır. Ulusal kimlik gibi bu kimlikleri de hiç kimsenin seçme hakkı yoktur. Sınıfsal kimlik konusunda ve bireysel düzeyde iradeler kullanılabilir. İnsanlar siyasal kimliklerini kendileri seçebilirler. İnsanlar dinlerini değiştirebilirler. Fakat, hiç kimse ulusal ve ailesel kimlik belirlemede irade kullanamaz. Geniş yığınlar için sınıfsal kimlik de böyledir. Bu irade dışı ulusal ve toplumsal zemin ilk ve asıl veridir. Yaşam burdan başlar. İradi kimliklerin alt yapısı burasıdır. İnsanlar, ulusal özellikler ve özgünlükler içerisinde şekillenir. Bireysel kimlikler bu iklimde beslenip gelişir. Toplumsal ve bireysel düzeyde yaratılan değerler o ortamın ürünüdür.

Tüm bu kimlikler adım adım aşılarak, enternasyonalist kimliğe ulaşılır. Bu kimlik karmaşık toplumsal ilişki ve çelişkilerin üstüdür. Hakedilirliği güçtür. Ulusal sınırları toplumsal ve bireysel düzeyde dolduranlar ancak oraya ulaşabilirler. Ve orada hakedilmiş değerlerle yeralabilirler.

Hakedilmiş değerler toplumsal yaşamın tüm alanlarında olabilirler. Tercihen olmalıdır. Dünya insanlığının ileriye giden tarihsel sürecinde biriktirdiği değerlerine katkı sağlandığında, nitelik sıçramalara omuz verildiğinde o kimlik hakedilir. Bu, kol gücünün üretim alanıda olabilir, bu kafa gücünün üretim alanıda olabilir. Sanatta, bilimsel teknolojide, kültürde, siyasette, örgütlenmede, mücadelede vb. vb. olabilir. Bu, uluslararası ürünler, buluşlar, sanat eserleri, felsefi çözümlemeler, politik öngörüler, örgütlenme ve mücadele deneyleri ve tüm bu ve diğer alanlarla ilgili söz sahibi önderler çıkarabilmekle kazanılabilir; onun bir parçası olunabilir. Çünkü, enternasyonalizmin öne çıkan ve görünen yanı, işçi sınıfının sermayeye karşı mücadelesini uluslararası boyutta örgütlemesi ve sürdürmesidir. Bu enternasyonalizmin tepesidir. Altı boş pramit olmaz. Pramidin bir taşı olmak gerek. Orada özgün değerlerle, katkılarla varolunur. Gerisi özlem ya da avuntudur.

Söylenmiş ya da söylenecek sözü yarattığı özgün değerleri olmayanın dünya işçi sınıfına katacağı pek fazla bir şeyi olamaz.

Enternasyonalizmi dar anlamından çıkarır, onun görünen, öne çıkan yanının ötesine geçersek görülür ki, meta üretiminde, pozitif bilimlerde, teknolojide, sanatta, toplum biliminde, politikada, mücadelede uluslar üstü düzeylere yükselmiş sayılamayacak kadar çok insan vardır. Ve bunlar, enternasyonalizmin köşe taşları olmuştur. Ve bunların tümü, önce kendi ülkesinde, kendi ulusal sınırları içerisinde, kendi uğraş ve mücadele alanından boyvermiştir. Bu doğaldır. Örneğin, insanlar en iyi kendi anadillerini konuşur, yazar ve kendi ana dillerinde ürünler yaratırlar. Kendi anadilini doğru-dürüst konuşup yazamayan birinin uluslararası bir dil uzmanı olması, ya da romancı, öykücü veya şair olması nasıl mümkün olabilir? Lenin, Rus toplumunu ve işçi sınıfını iyi tanıdığı, onun bir parçası haline gelebildiği için Lenin'dir. Nazım Hikmet, Anadolu insanını, Türkiye proletaryasını iyi bildiği, onunla kaynaştığı için uluslararası üne sahip bir şairdir. Cigerxwîn ve daha niceleri de böyledir.

Kendi dilini, kendi kültürünü, kendi halkını, kendi sınıfını bilmeyen, tanımayan, ona sahip çıkmayan ve oradan beslenmeyen köksüzdür. Doruklarda duramaz. En ufak bir esintinin bile böylelerini nereye savuracağı bilinmez. Enternasyonalizmin lafzı böyleleri için kaçış limanıdır. İstemekle o limana girilmez. Girişi haketmek gerek.

Ve bunların hiçbiri, ulusal değerlere yabancılaşarak enternasyonal kimlik kazanmamıştır. Kendi dilini, kendi kültürünü, kendi halkını, kendi sınıfını bilmeyen, tanımayan, ona sahip çıkmayan ve oradan beslenmeyen köksüzdür. Doruklarda duramaz. En ufak bir esintinin bile böylelerini nereye savuracağı bilinmez. Enternasyonalizmin lafzı böyleleri için kaçış limanıdır. İstemekle o limana girilmez. Girişi haketmek gerek.

Son birkaç on yıl içerisinde ve tüm dünyada proletarya enternasyonalizmi alanında dişe dokunur bir gelişme yaşanmıyordu. Bu durum halen sürüyor. Tesadüf olmasa gerek. Değil de. Çünkü, enternasyonal değerler üretiminde yüzyılın başlarına göre daha kısır bir süreç oldu bu yıllar. Hayatın her alanında bu böyle. 1950-60'lı yıllardaki ulusal mücadeleler ve bunlar etrafındaki kıpırdanmalar sayılmazsa, sınıf mücadelesinde bir durağanlık, politikada, sanatta, bilimde ve teknolojide kısaca yaşamın tüm alanlarında bir kısırlık yaşanıyor. Burjuvazinin etkinliği göreceli de olsa sürüyor. Ona alternatifler üretmekteki yetersizlik aşılabilmiş değil. Bu durum, nedeniyledir ki, enternasyonal dayanışma ve mücadele alanında uzun yıllardır örgütsüzlük yaşanıyor. Bu durum aşılamaz mı? Elbetteki aşılabilir. Ama zaman içinde... Ulusal sınırlar doldurulduğunda... Uluslararası değerler yaratımındaki kısırlık aşıldıkça... Şu an yapılması gerekenler yapıldıkca... Varolan değerlerin bir çekim merkezi çevresinde toplanması sağlandığında... İlk görev, bu çekim merkezinin yaratılmasıdır. ■

DİRENMEK YAŞAMAKTIR! (5)

MÜCADELE BİÇİMLERİ

Geçtiğimiz yıllar içinde cezaevlerinde aktif, pasif çok çeşitli mücadele biçimleri kullanıldı. Şimdi bunlar üzerinde ayrı ayrı duralım.

PASİF DİRENME TÜRLERİ:

Bu türler daha çok siyasi tutuklu ve hükümlülerin idarenin yaptırımlarına uymak zorunda kaldığı, baskıları kırmaya gücünün yetmediği dönemlerde başvurulan eylemleri kapsar. Bunların idare üzerinde caydırıcı ve geriletici etkisi yok denecek kadar düşüktür, ama tutukluların morali üzerinde anlamlı bir etkisi, onları kaynaştırıcı bir rolü, gelecekteki kapışmalara hazırlama ve güç biriktirme işlevi ve nihayet devrimcilere "yenikiz ama teslim olmadık" duygusu bakımından önemi vardır.

Örneğin İstiklâl Marşı söylettiriliyor. Onu söylemeyi reddetme gücünü o dönem için gösteremeyen tutuklular hiç olmazsa cansız ve gönülsüz söylüyorlar, seslerini giderek düşürüyor ve yalnızca fısıltı halinde, ağızların kıpırdaması biçiminde söylüyorlar. Bu eylemin önemi, tüm koğuşun birlikte davranması ve adım adım İstiklal Marşı veya diğer şovenist marşları söylemeyi reddetme noktasına ilerlemesidir.

Başka örnekler de verebiliriz. Örneğin zorla söylettirilen marşlardan birinde: "Biz bu yoldan döner isek namus bize ar olsun" diye geçen bir dize var. O noktaya geldikleri zaman o ana kadar gönülsüz, cılız bir sesle okunan marş birden bire yükseliyor, tutuklular marşın bu dizesini vargüçleriyle bağırıyorlar. Subaylar duruyor: "Oğlum o yol sizin bildiğiniz yol değil, o yol başka yol, kendinize yontmayın!" diyorlar.

Pasif direnme türleri içinde görüşe çıkmama, havalandırmaya çıkmama, kantin almama, dilekçe verme, zoraki ders dinlettirmelere karşı soru sormalarla uygulamayı bozma, eğer sorular yasaklanırsa boş gözlerle öğretmene ya da tavana bakarak tepkisini ifade etme, mahkemelere çıkmama vb. gibi bir dizi eylem türü sayabiliriz.

Bunların hepsinde de idareye doğrudan bir karşı çıkma, rest çekme, onun kurallarına uymama yoktur. Güya kurallara uyulmaktadır. Ama ne uyma! Düşman, devrimcilerin kin ve nefret dolu bir "itaati"(!) karşısındadır.

AKTİF DİRENME TÜRLERİ:

Bunlar fiziki direnme, protesto veya hak alma eylemleri, isyan, firar vb. eylemlerdir. En yaygın protesto, hak alma ve dayanışma eylemi biçimi açlık grevleridir. Açlık grevleri mahkumun en etkili silahıdır. Protesto eylemleri içinde en son ölüm orucu, kendini yakma, intihar gibi eylemlerdir. Şimdi kısaca bunların üzerinde durursak:

Fiziki Direnme: Toplu veya tek tek kişilere yapılan işkencelerde direnme, slogan atma, gardiyanlarla boğuşma ve kapışma, kapılara vurma eylemleri; saç-sakal kesmeme, tek tip elbise giymeme, zoraki talim ve spor yapmama, arkadan kelepçelemeye direnme, angarya veya aşağılama amacıyla zorla çalıştırmaya direnme, ders dinlememe vb. bu kapsama girer. Burada fiziki direnmenin özü düşmanın fiziki zor kullanması, işkence yapması ama devrimcilerin buna rağmen zorlamalara, kurallara uymaması, fiziki saldırıya, fiziki direnmeyle karşılık vermesi. Gardiyan tokat atarsa sen de atarsın, bir kişiyi işkenceye almak isterlerse vermezsin gelir zorla alırlar. O zaman da koğuşça hücrelere, falaka yemeye gidersin, saç kesmek isterlerse bırakmazsın ancak elini kolunu bağlayıp döve döve keserler vb. vb.

Bu tür direnme, cezaevlerinde en çok uygulananlardan birisidir. Özellikle sayımlarda bir-iki-üç demeye, ya da koyun gibi saymaya, donuna kadar çırkın biçimde arama yapmaya, hazırolda durmak için zorlanmaya, düğme ilikleme, külâh çıkarmaya, komutanın önünden geçerken eller bacaklara bitişik uygun adım geçmeye, ve bütün üniformalılara komutanım demeye karşı bu tür direnme yöntemi kullanılmıştır. "Külâhları çıkaracaksınız" dediklerinde külâh giymeyenler de giymeye başlar, "düğme ilikleyeceksiniz" dendiğinde normalde soğuğa karşı zaten ilikleyenler de önlerini açarlar... ve sopalarını yerler ama direnir, saldırıyı püskürtürler.

İsyanlar: 12 Eylül'den sonra cezaevlerinin büyük bir çoğunluğunda isyanlar patladı. Bu isyanlarda ölen ve yaralananlar oldu. İsyanların büyük çoğunluğu

işkencelere karşı patlak verdi. Bu isyanlarda tutuklular önemli kayıplara uğradılar, bütün eşyaları yağmalandı, tahrip edildi. Bir seneden yedi seneye kadar varan cezalara çarptırıldılar.

Açlık grevleri: Açlık grevleri hak alma, protesto ve dayanışma eylemleri olarak ayrılabilir. Protesto eylemlerinde herhangi bir talep ileri sürülmez. Tek tek veya bir kişinin imzasıyla tüm topluluk adına dilekçe yazılır, bunda eylemin amacı, ne için yapıldığı anlatılır, süresi belirtilir. Bu eylemler idamların, işkencelerin, baskıların protestosu vb. olabilir.

Dayanışma eylemleri: Bir koğuşun, blokun ya da bir şehirdeki cezaevi eyleminin desteklenmesi amacıyla yapılır. Özel bir talep yoktur. Asıl eyleme kalkanların desteklenmesi sözkonusu olduğu için o arkadaşların istemlerinin yerine getirilmesi istenir. Eylem süresi belirsizdir, genellikle asıl eylemin sahibi arkadaşların eylemlerinin süresine bağlıdır. Onlar eyleme son verirse, dayanışma grevi de sona erer. Cezaevlerinde şayısız dayanışma eylemi yapılmıştır.

Hak alma grevleri ya bir tek taleple ya da bir talepler paketiyle başlar. Tek taleple süren grevlerin çoğu, polisçe sorguya alınan arkadaşların geri getirilmesine, işkencede öldürülen bir arkadaşın katillerinin yargılanması ve görevden alınması ya da o zamana kadar mevcutken birden bire gasp edilen yaşamsal bir hakkın elde edilmesine yöneliktir. Eylem, talep yerine getirilinceye kadar sürer. Talepler paketiyle başlayan eylem de; ya taleplerin tümü ya da önemli bir kısmı elde edilinceye kadar sürer.

Açlık grevlerinde etkili olma bu silahın yerinde ve zamanında kullanılmasına bağlıdır. Yerli yersiz girişilen eylemler bu silahı etkisizleştirir. Ayrıca açlık grevlerinde çay alma, ilaç alma, hastanede serum ve tedavi kabul etme gibi gayri ciddi tutumlar eylemin ciddiyetini bozarak, onu zayıflatır. O nedenle açlık grevlerinde su, sigara, tuz ve varsa şeker dışında bir şey alınmaz. Şeker zaten genellikle çok az olur ve psikolojik etkisi dışında başka bir yararı da yoktur.

Buraya kadar ele aldığımız eylemler tüm tutuklu kitlesince yapılan "kitlesel" eylemlerdir. Bir de firar, ölüm orucu, intihar, kendini yakma gibi kitlesel olmayan eylemler vardır. Bunlardan ölüm orucu ancak siyasal istemler uğruna ve propaganda amacıyla uygulanır. Ülkenin politik ortamı gözönüne alınarak, somut koşulların doğru bir değerlendirmesiyle konursa bu eylem etkili olur.

Ölüm oruçları kitlesel değildir diye onlara karşı çıkmak yanlıştır. Özellikle faşist devletin zor yoluyla herkese baş eğdirdiği, bütün utanç verici kurallarına tutukluları kanırta kanırta itaat ettirdiği koşullarda kitlesel çıkış yapılamamaktadır. Psikolojik bir çöküntü, umutsuzluk, birbirine ve kendine güvensizlik ve korku vardır; bunları kırmak için ilk çıkışları ancak az sayıda kararlı ve önder kişiler yapabilir. Zaten kitleyi örgütlemek, örgüt otoritesi yaratmak için gerekli bütün şartlar yok edilmiştir; göz açtırmayan denetim ve terör, her an insanları dağıtma imkanı, tutukluların birbirini tanımaması ve güvenmemesi, haberleşmenin engellenmesi gibi bir dizi engel vardır. Bu koşullarda geriye yapılacak bir şey kalıyor o da bireysel çıkışlar, öncü eylemler. Bu eylemler ölüm orucu düzeyine de tırmanabilir.

Bu eylemler siyasi taleplerle yapılır. Ama yalnız siyasi talepler uğruna değil, kapsamlı bir talepler paketiyle çıkılır. Bunlar tüm insanlık dışı uygulamalara karşı bir direnme çığlığı, protesto haykırışıdır. Eylemin asıl önemi onun siyasal bildirisinde, mesajındadır. Bu açıdan Diyarbakır'a İstanbul vb. cezaevlerinde siyasi talepler uğruna ölüm orucuna giderek şehit olan arkadaşların eylemleri kendi koşulları içinde düşünülmelidir.

Çünkü bu eylemler genel toplumsal mücadelenin yüksek olduğu, cezaevi kitlesinin örgütlü ve eylemli olduğu dönemlerde zaten gereksizdir. Bu eylemlere başvurulmasının nedeni zaten bu şartların noksanlığı, zorunluluk ve başka bir çare kalmamasıdır.

Onun için 1980-85 yılları arasında bilinçli olarak yapılan ölüm oruçlarına karşı çıkmak, burun kıvırmak değil, sahip çıkmak gerekir. Ölüm oruçları o koşullarda gerekliydi, ama bugün toplumsal mücadelenin yüksek olduğu, daha da tırmandığı koşullarda böylesi eylemlere gerek ve ihtiyaç yoktur.

Mücadele taktikleri konusunda cezaevlerinde farklı yaklaşım ve anlayışlar üzerinde durmamızda yarar var.

1- Eylemsizler: İdarenin yaptırımlarına ve kurallarına uymayı politika haline getirenler. "Canavara dokunmayalım" diyenler.

Bunlara göre cezaevinde her şey bitmiştir, görev buradan sağ salim çıkmaktır, elin-kolun bağlı olduğu için hiç bir şey yapamazsın, tek yol idareyle diyaloğu geliştirmek, onların talimatlarına uymak ve arada idarenin yetkisindeki kimi ufak tefek sorunları da ikna yoluyla çözmektir.

2- Statükocular: Varılan aşamayı, alınan mevzileri yeterli gören, "aman bunları da yitirmeyelim" diye daha ileri mevziler elde etme uğruna savaşmaktan geri duranlar.

Statükoculuk cezaevlerinde en yaygın eğilimlerden birisidir; hemen her grubun üzerinde dönem dönem etkisi olmasına rağmen bunu çizgi haline getirenler de olmaktadır.

Statükoculuk verili durumu yeterli görür. Eylemsizliğin bir diğer türüdür, kolaylıkla teslimiyete dönüşür.

3- Teslimiyetçiler, pişman ve hainler:

Bunlar çeşitli grupların içinden çıkmış artık ve döküntüler, zavallı unsurlardır. İdarenin adamları, tövbekârlarıdır.

İlk iki şıkta saydığımız teslimiyetçilik ve eylemsizlik çizgilerini bu hainlerin teslimiyetçiliğiyle karıştırmamak gerekir. İtirafçı ve pişmanların "gerçekçiler"in teslimiyeti bilinçli bir ihanet, satılma ve işbirliğidir.

4- Hareket berekettir, her koşulda yapma mantığı: Eylem için eylem koyma, yerli yersiz çıkış yapma anlayışı.

"Eylem koyma"yı başlı başına bir amaç haline getiren bu tutum idareyle tutuklu ve hükümlüler arasında sürekli gerginlik yaratmayı, havayı kızıştırmayı, olayları tırmandırmayı, sürekli eylemi bir çizgi haline getirmiştir. "Eylem koyma" bu arkadaşlar için bir prestij ve yarışma alanıdır. Birisi "vur" dediği zaman bunlar hemen öne atılıp "hayır öldür" derler. Girişilen eylemlerde uygun zamanda masaya oturma yerine belirsiz bir "devam" tutumu alır, fırsatları pekiştirmeyi reddederler.

Şu halde cezaevlerindeki mücadele konusunda yanlış anlayışlar açığa çıkmış bulunuyor. Bu anlayışların tümünün ortak noktası kitle çizgisinden yoksunluk, kitleye güvensizlik, kitlenin yaratıcı dehasına ve gücüne inançsızlıktır. İkinci ortak nokta olayların peşinden sürüklenme, gelişmelere ve sürece bilinçli müdahale etmedir. Günübirlik politika yapılır. Uzun vadeli hesap, çalışma programı, strateji ve taktik yoktur. Üçüncü özellik örgütsüzlüktür. Bu grupların en örgütlülerinin örgütlenme düzeyi uzun bir süre "komün örgütlenmesini" geçmedi. Komün üyelerinin çoğunluğunun artık siyasi mücadelede gözü bile yoktur, çözülmüş, dökülmüş insanlardır. Ama sempati ve bağımlılıklarını korumakta, faşizme karşı direnmektedirler.

Sonuç olarak bu özelliklerin tümünü "kendiliğindencilik" sınıflandırması altında toplayabiliriz.

Doğru, devrimci taktik, komünist çizgi nedir? Doğru çizgi "mücadelenin bütünlüğü", "kitle çizgisi" ve "direnme", "kural ve yaptırımlara uymama" anlayışları üzerinde biçimlenmelidir. Bu çizgi Bolşevik çizgidir, BOLŞEVİK TAVIRDIR.

Mücadele; cezaevi içindeki her alanı kapsadığı ve ayrıca içerdeki mücadeleyle dışardaki mücadele, sınıf mücadelesinin geneli içinde birbirini tamamladığı için bir bütündür. Gerçi zaman zaman bu ikisinin denk düzeylerde olmadığı görülebilir. Dışarda mücadelenin ivmesi düşükken, içerde çok yoğun bir kapışma gündeme gelebilir. Bu durumda içerdeki mücadele ve direnme olağanüstü önem kazanır. Çünkü dış destekleri yoktur, ancak tutukluların "iman kuvvetiyle", kendi gücüne dayanarak yürümektedir. Fakat bu kuşkusuz "artık sınıf mücadelesi cezaevlerinde belirleniyor" anlamına gelmez. Öte yandan dışardaki mücadele gelişince cezaevindeki baskılar hem iç hem de dış zorlama sonucu gevşer, daha başka görevler öne çıkar. Örneğin siyasal ve ideolojik eğitim artık en önemli ve ağırlıklı mücadele görevi haline gelir.

İkinci temel nokta; kitle çizgisidir. Kitle çizgisi hiç kuşkusuz kitle kuyrukçuluğu ya da öncülerin rolünü red etme anlamına gelmez. "Öncü kadro" eylemlerinin çok önem kazanacağı koşullar bulunabilir.

Kitle çizgisi, mücadelede cezaevi kitlesine güvenme ve dayanma, onu örgütlü bir güç haline getirme ve harekete geçirme anlamına gelir. Cezaevindeki "kitle" sıradan bir kitle değil politik, bilinçli, örgüt ve mücadele tecrübesi olan insanlarca oluşturulan bir kitledir.

Cezaevlerindeki eylemlere "her türlü kitlesel olan ve olmayan eylemlere varız" tutumuyla yaklaşmamız bu anlayıştan kaynaklanıyordu.

Üçüncü nokta; direnme. Faşizmin kural ve yaptırımlarına uymamadır. Gerçi kimi koşullarda herkes gibi cazevinin çoğunluğunun yaptığı gibi bir süre için İstiklal Marşı, elbise, sayım gibi kimi kurallara uyulduğu olmuştur. Ama burada amaç güçlerin hazırlanması ve bu durumu kırmak için atağa kaldırılması olmalıdır.

Direnme çizgisini ve genel olarak cezaevlerindeki taktiği savunma taktiği olarak belirlemek soruna yanlış yaklaşmak ve özünü kavramamak demektir. Taktik, koşullara uygun olarak savunma da, ricat da, saldırı da olabilir ama her halükarda direnme mücadelenin temeli ve özüdür. Savunma, ricat veya statükoyu koruma ancak geçici olarak başvurulabilecek taktiklerdir. Esas olan yeni mevziler kazanmak koşulları iyileştirmek, tutsaklık altındayken bile politik zaferler kazanmaktır. Duruma razı olmak, yazgıya boyun eğmek, var olanla yetinmek ancak günde beş vakit namaz kılanlara layıktır ama devrimcilere asla!..

Direnmenin hiçbir biçimi küçümsenmemeli, bir biçimi öbürünün yerine ikame edilmemeli, belirli zaman, yer ve koşullar için geçerli olan biçimler genelleştirilip bütün zamanlar, yerler ve koşullar için genel geçerli, değişmez çözümler olarak ele alınmalıdır. Özgül koşullar, hesap dışı gelişmeler, beklenmedik durumlar daima gözönüne alınmalıdır. Örneğin kimi koşullarda tutuklular tek tip elbise giyip İstiklal Marşı söylemek ve sayımlarda "Allah kurtarsın" diyen gardiyana "sağol" çekmek zorunda kalabilir. Burada utanç verici kimi yaptırım ve uygulamalara uyulmaktadır. Ama biraz gerilere kaymış olsa da tutturulacak bir direnme çizgisi daima vardır ve önce o noktada ayak direyerek sonra da onu aşmak gündeme gelecektir.

Cezaevlerindeki direnme çizgisi "kitle"nin genel düzeyiyle sınırlandırılmamalı, buna indirgenmemeli; aksine bu düzey "öncülerin" düzeyine yükseltilmelidir. Bunu söylememizin bir çok nedenleri var. En başta 12 Eylül sonrasında yığın yığın toparlanan ve ardından da savcıların ve mahkemelerin gayretkeşliğiyle yerli yersiz hapishanelere doldurulan binlerce insanın ortalama siyasal düzeyi genel olarak düşüktü. Öte yandan devrimci kabarış ortamının günlük sıcak ve hareketli pratiği devrimcilerin çoğunun siyasal eğitiminin ve hatta kültürel gelişim düzeylerinin geri kalmasına neden oldu. Bir çok örgütün durumunu nitelendiren amatörlük, örgütlenmede ilkellik, siyasal düzey geriliği idi. Yaygın kitlesel güce sahip örgütlerin cezaevlerini dolduran militanlarının çoğu son derece geri, gelişmemiş insanlardan oluşuyordu ve Kürdistan'da düzey daha da düşüktü.

Onun için cezaevlerinde en büyük sorunlardan birisi de onbinlerce insanın hem siyasal ve ideolojik olarak hem de moral bakımından ve DİRENME RUHU'yla eğitilmesi sorunudur. Bu her dönem için geçerlidir. Önder kadrolar, deneyimli insanlar, cezaevi yöneticilerinin "elebaşları" olarak adlandırdığı türden kimseler azdır ve cezaevi yönetimleri bu insanları kitleden koparıp tecrit etmek için elinden geleni yapar. Bunun yanısıra siyasal eğitim düzeyi düşük ve deney birikimi yetersiz olan yalnızca "kitle" değildir; aynı ölçekte olmasa da "önderler" de yeniden eğitim sorunuyla yüzyüze.

Bu yüzden direnme çizgisi çok yönlü, çok boyutludur. Devrimciler örste dövüle dövüle pekişmekte, çelikleşmektedirler. Cezaevlerinde bolşevik inadı, ruhu, tavrı ancak böyle yerleşecektir. Yalnızca idarenin bitmez tükenmez saldırılarını püskürtmek için değil, dışardan getirilen bireyci eğilimleri, içerde yeşeren zararlı alışkanlıkları yenmek ve yok etmek için; siyasal ve ideolojik geriliği, mücadele görevlerini aksatmaksızın bizzat eylem ve savaşın sıcaklığı içinde aşmak için yürütülen sürekli kavga ancak böylece başarıya ulaştırılacaktır.

Cezaevlerinde moral mücadelesi, psikolojik savaş, direnme ruhunun pekişmesinde önemli yer tutar. Devrim şehitlerinin anılması, zafer yıldönümlerinin, emekçi

bayramlarının kutlanması, eylemlerde slogan atılması, devrimci marş söylenmesi, devrim andı ve türküler okunması ve halay çekme, değişik oyunlar düzenleme gibi etkinliklerin yapılması muazzam bir moral verecektir. Başarılı her eylem, dışarda verilen kavgada atılan ileri adımların, kazanılan zaferlerin duyulmasının müthiş bir moral güç ve sevinç yaratacağı açık değil midir?

Bizce anma ve kutlamalar için hiç bir sınır ve engel konmamalı, bazı biçimler mutlaklaştırılmamalıdır. Biçimler; ortama, koşullara, güçlerin durumuna, o biçime ihtiyaç duyulmasına bağlı olarak saptanabilir. İsteyen her grup kendi şehidini anabilir. Buna ille de ortak yapılacak diye sınırlama konamaz. Ortak yapma koşulları, birlikte metin çıkarma imkanları ve ortamı varsa buna başvurulabilir. Ama birlikte anma ve kutlama, her örgütün o günün anlamına ilişkin kendi bağımsız görüşlerini yansıtan bildiri, duvar gazetesi çıkarmasına engel olmamalıdır. Ayrıca eğer koşullar elverişliyse, tutuklular arasında gerginlik ve çatışma yaratmayacaksa bu eylemler daha zengin biçimlerle örneğin; forum, panel, skeç, oyun, gece tertipleme gibi yollarla genişletilebilir, geliştirilebilir.

CEZAEVLERİYLE DAYANIŞMA

12 Eylül faşist darbesinin yarattığı tahribat nedeniyle cezaevilerindeki devrimci tutuklu ve hükümlüler toplumsal dayanışma ve destekten uzun süre uzak kaldılar. Dışardaki örgütlerin bir çoğu uzunca bir süre toparlanamadığı, çalışmarını sürdürenlerin ise imkanları olmadığı ya da çok az olduğu için devrimci örgütler cezaevlerine gereğince destek olamadılar. Örgütleri dağıtılmış yığınların geniş kesimleri ise kendi dertlerinden göz açamaz duruma geldiler. Bu ve ülkemizdeki toplumsal dayanışma kurumları ve geleneklerinin yerleşmemiş olması nedeniyle tutuklu ve hükümlüler uzun bir süre toplumsal destek yerine ancak kendi ailelerinin desteğini ve uluslararası kamuyonun desteğini yanlarında bulabildiler.

Basın sustu, hatta faşist cuntanın suçlama kampanyasına katıldı, ortak oldu. Örneğin 1981 Temmuzunda Mamak'ta yapılan açlık grevini ve direnişini Uğur Mumcu'nun tam nefretle ve aynen cuntanın ağzıyla karalaması, eylemcileri suçlaması ve teslimiyetçileri savunması henüz anılardadır. Aynı yazarın kendini savunma imkanı olmayan kimseleri, devrimcileri gazetesindeki kendine ait köşede defalarca suçladığını da unutmadık. Gazetelerde bir avuç pişman ve itirafçıyla tüm devrimciler adına boy boy röportajlar yapılır ve "teröristlerin nasıl pişman oldukları" allandıra ballandıra anlatırılırken devrimcilerin direnişleri ya hiç duyurulmadı ya da suçlama konusu yapıldı.

Bu durumda toplumsal hareketsizlik, durağanlık, suskunluk ve duyarsızlık karşısında özellikle sol radikal örgütlere mensup bir çok devrimcide kitlelere güvensizlik ve inançsızlık gelişti. "Proletarya nerede kaldı?", "halkımız cuntaya teslim oldu, onu destekliyor, kendisi için savaşanları yalnız bırakıyor" gibi sözler duyulur oldu ve sonuçta halkın devrim ve devrimci düşmanı, "yenilik ve yenilikçi" düşmanı olduğu yargıları gelişti. Eskinin populistleri, halk kuyrukçuları ve dalkavukları, uvriyeristleri bu kez "halkımız adam olmaz" noktasına geldi.

Ailelerin desteği öne çıktı. Tutuklu ve hükümlü aileleri çok ağır ve zor koşullarda evlatlarına sahip çıktı, destek oldu. İşlerini yitiren, çevrenin, devletin fiili ve psikolojik baskılarını, yalıtılmışlığı yaşayan aileler her şeye rağmen içerdeki yakınlarını terk etmediler. Maddi ve manevi destek sağladı, kuvvet verdiler.

Ancak bu olumlu özellik kendisiyle birlikte bir çok olumsuzlukları da taşımaktadır. Her şeyden önce bu destek, toplumsal dayanışmanın yerini tutamıyor, etkisini gösteremiyor, bireysel ve münferit kalıyor. İkinci olarak kendi içinde örgütlenmeyi bile tam olarak sağlayamıyor. Aileler ancak hapishane kapılarında örgütlenebiliyorlar. Üçüncüsü, her aile sırf kendi evladı esir olduğu için cezaevleri mücadelesine ilgi gösteriyor destek oluyor. Evladı kurtulunca kendi görevini de bitmiş sayıyor. Üstelik bazı aileler çocuklarına sahip çıkmış olmalarını onların siyasal tercihleri, tutumları ve gelecekteki yaşamlarını ve çizgilerini belirlemeleri üzerinde hak iddia etmek için doğal bir gerekçe kabul ediyor; o yüzden bir çokları çocuklarını veya eşlerini dizginlemeye, mücadeleden caydırmaya çalışıyor.

Bütün bunlara rağmen ailelerin özellikle de kadınların (ana, eş ve bacıların) direnmesi ve desteği övgüye değer. Cezaevlerindeki direnişlerin başarıya ulaşmasında, faşist generaller çetesini ve emir kullarını dizginlemede birinci derecede kadınların ve bunun yanısıra diğer tutuklu yakınlarının unutulmaz katkıları oldu. Bu değer biçilmez çabaların hakkını vermek ve ismini anmak boynumuzun borcudur. Tutuklu yakınları her ne kadar bireysel olsa da tutumlarıyla objektif olarak devrimci, anti-diktacı mücadele içinde önemli yer aldılar.

Bugün artık koşullar daha elverişlidir. Bireysel, ailevi, dağınık, parça parça dayanışma ve yardımlaşma çabaları yerine bugün artık daha örgütlü bir dayanışma eylemi yürütülüyor. Daha geniş çevreler bu insani ve demokratik göreve sahip çıkıyor, toplumsal dayanışma gelişiyor. Basındaki tavır eskiye nazaran daha olumludur. Bir çok yazar, sanatçı ve aydın gerek insan haklarıyla ilgili olarak yazdıkları yazı ve eserlerle gerekse de dernekleşme ve örgütlenme yoluyla bu eyleme katılıyorlar. TAYAD, İnsan Hakları Derneği önemli işlev gördü. Bir dönem üzerlerine ölü toprağı serpilmiş gibi sessiz kalan gazeteler ve dergiler şimdi hem gelişen eylemleri duyurarak hem de baskı ve işkenceleri teşhir ederek bu konuya ilgi ve duyarlılık yaratıyor.

Uluslararası destek, doğrudan olmasa da dolaylı olarak geçmişte etkili oldu, bugün de önemini koruyor.

Avukatların desteği üzerinde de durmak gerekir. Gerçi bunların çoğu bu dönemi köşeyi dönmek için uygun bir fırsat olarak değerlendirerek bu işten çıkar sağlamaya yöneldilerse de, bir çok devrimci ve ilerici avukatın çıkar gözetmeksizin tutuklulara yardımcı olması, demokratik görevlerini yerine getirmesi önemlidir.

Nihayet az sayıda da olsa dürüst, temiz, demokrat gardiyan ve kimi görevlilerin kendi üstlerine risk almayı göze alarak yaptıkları küçük ya da büyük yardımları da anmadan geçemeyeceğiz.

Bunları iş olsun diye ya da söylemiş olmak için anlatmıyoruz. Devrimcilerin hiç kimseye minneti ya da teşekkür borcu yoktur ve olamaz. Onları olumlu örnekler, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, toplumsal

bir anlayış haline getirilmesi gereken tutumlar ve yakalanacak halkalar olduğu için belirtiyoruz. Toplumsal dayanışmayı örgütlemek, dayanışma ve mücadele ahlakını yerleştirmek devrimci bir görevdir.

Cezaevlerindeki devrimciler kamuoyun desteğine ve dayanışmasına elbetteki bel bağlamaz. Onlar yalnız, tek ve desteksiz kalsalar bile mücadelelerini sürdürürler. Ama kendi yazgılarının halk ve demokrasi güçlerinin yazgılarından, çıkarlarının onların çıkarlarından, sorunlarının onların sorunlarından ayrı olmadığını da gözden ırak tutmazlar. O nedenle kendilerine uzanan kitlesel dayanışma ve dostluk ellerini memnuniyetle kavrarlar, dostça sıkarlar.

Cezaevleriyle dayanışma maddi ve manevi alanları kapsar. Maddi yardım kendilerine ve ailelerine yardımdır. En çok sıkıntıyı çekenler ailelerdir, iş, ev, yiyecek, giyecek, ilgi ve dostluk tutuklu ailelerinin çoğunun ivedi gereksinmesidir. Onlara iş temin etmek, ev bulmada vb. yardımcı olmak, maddi destek sağlamak ve en çok da dostluk, ilgi ve yakınlığı eksik etmemek çok önemlidir.

Tutuklu ve hükümlülere maddi destek, avukat desteği ve yanısıra manevi destek, mektup, kart, hediye iletme büyük önem taşır, moral güç ve sevinç verir.

Ama en büyük destek tutukluların eylemlerine sahip çıkmak, onları duyurmak, aktif olarak desteklemek ve öte yandan onlara haber, kitap, yayın ulaştırmaktır. İçerdeki insanlara karşı en önemli görevimiz budur: Bilgi, bağlantı, haber, moral destek!.. Yoksa kimsenin yana yakıla maddi destek, avukat bulma vb. talep ettiği ya da cezaevi mücadelesine dair akıl verme, politika gösterme ve yönlendirme yapma beklentisi ve ihtiyacı yoktur. Ne yapıp edip bağlantı ve iletişimi sürdürmek gerekir.

Cezaevlerinde yatan arkadaşları saptamak, durumları konusunda sağlıklı bilgiler edinmek, tek ve desteksiz kalanlara maddi yardımda bulunmak, onlara sahip çıkmak gerekir.

Yoldaşların çıkış tarihini öğrenmek, bağlantı sağlamaları için onları izlemek gerekir.

Cezaevlerinden çıkan insanların dışarıya alışması, uyum sağlaması, uzun yılların gerilimini ve yükünü atması, ruhsal ve bedensel sağlığın düzeltmesi, yaşamlarının düzenlenmesi gibi sorunları olacaktır. Bu konuda toplumsal dayanışma kurumlarının yetersizliği, toplumdaki eylülist havanın henüz yeterince kırılmaması yüzünden iş gene ailelere kalıyor. Oysa dışarı çıkan siyasi tutuklular kendi yaşamlarını öncelikle kendileri kurmalı, kendi ayakları üzerinde dikilmeli, hiç kimseye, dosta, kardeşe, akrabaya minnet duymamalı ve bağlanmamalıdır. Elbette art niyet ve çıkar taşımayan, onu davasından caydırmayı "islah etmeyi ve doğru yola getirme"yi amaçlamayan içten ve iyi niyetli yardımları reddetmek gerekmez. Ama esas olan kendi yolunu kendisinin belirlemesidir.

Dışarı çıkanların hemen hepsinden örgütlü mücadeleye katılması elbette beklenemez. Bir çoğunun iş, askerlik, aile sorunları vardır. Bunları kendisinin çözmesi gerekir. Örgütlü mücadeleye yeniden katılmak isteyenlere yardımcı olunabilir.

Örgütlü mücadeleye yeniden katılan insanların kendilerini toparlaması, süreci ve gelişmeleri kavraması, kopukluğu gidermesi ve aradaki mesafeyi kapatması için çaba harcaması gerekir. **(BİTTİ)**

İSVİÇRE'DE YABANCILARIN SEÇME VE SEÇİLME HAKKI İÇİN SÜRDÜRÜLEN

İMZA KAMPANYASI SONUÇLANDI

Daha I.Dünya Savaşından önce İsviçre'deki yabancı sayısı toplam nüfusun %15'i idi. I. ve II. Dünya savaşları ve aynı yıllardaki krizler boyunca yabancılar oranı düştüyse de 1960'lı yıllarda yabancılar tekrar aynı oranı buldular. Yabancıların bu % 15'lik oranı şimdiye kadar fazla bir değişiklik göstermedi. İsviçre'nin Avrupa'nın en gelişmiş ülkesi olmasında ve refah düzeyi tutturmasında yabancıların büyük payı olmuş. İsviçreli demokrat ve ilerici çevreler "yabancılar olmasaydı İsviçre'nin bu düzeyi yakalaması olanaksızdı" şeklinde görüş belirtiyorlar.

Bugün İsviçre'de yaşayan 1 Milyon civarındaki yabancıların %30-40'ı ikinci ve üçüncü kuşak insanlardan oluşuyor. Bu insanlar İsviçre'de doğmuş veya ömrünün uzun bir bölümünü bu ülkede geçirmişlerdir. İsviçre'de 18 yaşını dordurmuş yabancılar sayısı ise 700 bin civarındadır.

Bilindiği gibi İsviçre kendi iç işlerinde bağımsız 26 Kanton'dan oluşuyor. Şu anda sadece iki Kanton'da yabancıların seçme-seçilme hakları var. Neuenburg Kantonunda 1849 yılından beri oturum izni olan yabancılar, 1 yıl İsviçre'de kaldıktan sonra seçme ve seçilme hakkına sahipler. Bunların seçme-seçilme hakkı için en az 1 yıl seçim bölgesinde oturmaları şart. Jura Kantonunda ise 1980 yılından beri seçme ve seçilme hakları bu Kantonda en az 10 yıl yaşayanlar için var.

Yabancıların seçim haklarının olduğu bazı Avrupa ülkelerindeki durumu kısaca belirtirsek: Norveç, Danimarka ve İsveç'te 3 yıl, Hollanda'da 5 yılını doldurmuş, tüm yabancıların yerel olarak seçme-seçilme hakları vardır. İzlanda ve Finlandiya'da Kuzey Avrupa ülkelerinden gelmiş herkes yerel ve ulusal seçimlerde seçme-seçilme hakkına sahip.

Dergimizin Kasım '91 sayısında da belirtildiği gibi 4 Ekim 1991 günü İsviçre Bern Kantonundaki yabancıların seçme-seçilme hakları için, 6 ay sürecek olan bir imza kampanyası başlatılmıştı. Kampanyayı İsviçreli partiler ve kuruluşlar başlatmış olup en başta İtalyanlar olmak üzere birçok yabancı çevreler. (Küristan'dan KKP, Türkiye'den TKEP) kampanyaya destek sağladılar. 6 ay sonra, 6 Nisan'da sonuçlanan Kampanya başarıyla bitti. Toplanması gereken geçerli imza sayısı 15 bin iken 17.600 civarında imza toplandı. Bu imzalardan 15.500 den fazla bir kısmı geçerli olarak tespit edildi. Bu sonuca göre tarihi belli olmamak üzere ileride halk oylamasına gidilecek. 1970-1988 yılları arasında İsviçre halkı 5 sefer yabancıların seçim hakkını sandık başında reddetmiş. Gelecek halk oylamasında da olumlu sonuç alınması zor olarak değerlendirilirken, imza kampanyalarının konuyu aylarca İsviçre kamuoyu gündeminde tutarak önemli ve olumlu etkilerde bulunduğu da ayrı bir gerçek olarak değerlendiriliyor.

Önümüzdeki günlerde, kampanyayı yürütmüş olanlar tarafından, aynı konuyla ilgili bir dayanışma gecesi, daha sonra da bir Basın Toplantısı düzenlenecek.

Newroz, İsviçre

Dünyanın Genel Durumu ve Yeni Dengeler

Beko Şêrezêr

Doğu Avrupa ülkeleri ve Sovyetler Birliği'ndeki dağılmalarla birlikte, dünya hegomonyasında emperyalist-sosyalist ülkeler arasındaki güç ilişkilerinin değişerek, dünyada yeni bir şekillenme sürecinin başladığı ve buna bağlı olarak bizlere, yeni sorumluluklar ın yüklendiği bir dönemin içindeyiz.

Sosyalist Blok'un iflası ve çöküşü, Sovyetler Birliği'nin askeri gücünü dışarda tutarsak, onu süper devlet olmaktan çıkardı. Dünyanın ikinci süper askeri gücüne sahip olan Sovyetler Birliği, bu avantajını uluslararası rekabette kullanamaz duruma düştü ve şu anda ordu da paylaşılma ve parçalanmaya yüz tutmuştur. Doğu Avrupa ülkelerinin batılı emperyalistlere entegre olmasına göz yuman Sovyetler Birliği, başta Ortadoğu olmak üzere dünyadaki siyasal nüfuz alanlarını birer birer terk ederek ve müttefiklerini yalnız başına bırakarak meydanı ABD ve diğer Batılı emperyalistlere bırakmak zorunda kalmıştır. Öyle ki, SSCB sınırları da buna dahil olmuş ve S.Birliği tarihe karışmıştır, emperyalist odakların paylaşım alanı olmuştur.

Başta ABD emperyalizmi, bu durumdan hemen faydalanarak, ABD'nin dünya çapında tek başına hegomonyasını kurmak için harekete geçti. Değişen konjöktür ve güç ilişkilerini emperyalist dünya hegomonyası yönünde şekillendirmeye girişti. Siyasal ve askeri güç üstünlüğünü kullanarak ve Sovyetler Birliği'nin ABD'yle işbirliğini öne çıkarmasından faydalanarak atağa geçti. Grenada işgaliyle, Libya saldırısıyla başlattığı kuşatmayı, Körfez savaşıyla boyutlandırdı. En ileri silahlarını ve yarım milyonu aşkın askeri gücünü yığarak Pirus zaferiyle sonuçlandırdığı Körfez savaşıyla ABD, yalnızca petrol deposu Ortadoğu'da hakimiyetini pekiştirmekle kalmadı, diğer güçlerin ekonomik alanda dünyanın yeniden paylaşılması için ABD'yle şiddetli bir rekabete girmelerinin önünü kesti. Böylece ABD, Ortadoğu'da, diğer emperyalist rakiplerine karşı büyük bir avantaj elde etmiş oldu.

Kolay bir şekilde anlaşılıyor ki; Sosyalist Blok'un çöküşüyle değişen güç ilişkilerinde, siyasal ve askeri alanda ABD'nin dünya hakimiyetini geçici olarak tek başına ele geçirmesiyle, Alman ve Japon emperyalistlerinin de, ABD'nin dünya hegomonyasını kabullenmesiyle belirlenen bir biçimlenme ortaya çıkıyor.

Unutmadan, şunun altını çizmeliyiz. Bu durum geçici olsa da, emperyalistler arası şiddetli bir rekabete, emperyalist çok kutuplu bir dünyaya ve paylaşıma geçiş evresi oluşmuştur.

Dünyanın yakın tarihine göz attığımızda şunu görürüz. ABD'nin emperyalist sistem için tek süper hegomonik güç olması, saldırgan stratejisi olan "Yeni Dünya Düzeni" ile 2. Dünya savaşı dönemine benzer bir ABD hakimiyeti amaçlanıyor olsa da, emperyalistler arası ilişkilerin durumu bugün farklıdır. Savaş sonrası, Adolf Hitler çizmesini giyerek dünya hakimiyeti kurabilen ABD, bugün ekonomik alanda aynı konumda değildir. Savaş sonrasında, egemenliği altına aldığı Alman ve Japon emperyalistlerinin büyüme hızları, emperyalist mali sermaye sistemi içindeki hakimiyetleri, yeni meta ihracındaki performansları, demir-çelik, otomotiv, kimya ve elektronik sektörlerindeki gelişmeleriyle ABD emperyalizmiyle dünya çapında rekabet eder durumdadır. ABD emperyalizmi, emperyalist dünyanın hala en borçlu ülkesi durumundadır. Dış ticaretinin yıllık yüz milyarlarca Dolar açık vermesiyle, iç pazarını Alman ve Japon emperyalistlerine kaptırmasıyla, Doların uluslararası ticaretin tek para birimi olmaktan önemli oranda çıkmasıyla, genel ekonomik durağanlığıyla vs. vs. nedenlerle tek süper güç olma çabasının nafile olacağı anlaşılıyor. Japon ve Alman emperyalizmi ABD'yle kıyasıya bir rekabet içindedir. Ve ABD bu rekabeti önleyemez olmuştur. Hatta dezavantajlı bir duruma düşmüştür. Şimdilik siyasal ve askeri üstünlüğüyle, rakiplerine dünya çapında siyasi-askeri hegomonyasını kabul ettirmesine karşın, bu hegomonya ekonomik alanda dünya pazarı üzerindeki kıyasıya rekabet nedeniyle geçicidir. Birleşik Alman emperyalizmi ve Japon emperyalizminin siyasal-askeri alanda da büyük emperyalist güç odakları olarak gelişip, ABD'yle bu alanda da boy ölçüşmeleri, dünyanın yeniden paylaşımını gündeme getirirken, emperyalistler arası yeni çatışmaların ve paylaşım savaşlarının (bölgesel ve dünya çapında) doğması kaçınılmazdır. Çünkü emperyalist sistemde herşeyi güç belirler. Kıyasıya ekonomik rekabetin kaçınılmaz neticesi, siyasi ve askeri alanda da rekabet ve paylaşım isteğidir. Nitekim, Körfez savaşında, Birleşik Alman ve Japon emperyalistleri ABD'nin hegomonyasını kabullenseler bile, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinden farklı olarak, ABD'yle aralarına belirli bir mesafe koyma politikası izlediler.

Alman ve Japon emperyalistleri, ekonomik alanda 2.Dünya savaşı sonrası hızlı ve istikrarlı bir gelişmeyle, önce İngiliz ve Fransız emperyalistlerini, 1980'li yıllarda ise Sovyetler Birliği'ni geçerek, ABD'yle birlikte dünyanın en büyük üç mali güç merkezi haline geldiler.

1980'li yıllardan itibaren, Sovyetler Birliği'nin gerilemesi ve ekonomik bunalıma girmesiyle birlikte, ekonomik alanda başlıca üç emperyalist güç merkezinin oluşturduğu ve bu güçlerin dünya pazarları üzerinde ekonomik rekabete giriştikleri bir dönem sözkonusudur.

Alman emperyalizmi, Doğu Almanyayı yuttuktan sonra, Sovyetler Birliği'nden kopan Doğu Avrupa ülkelerinin oluşturduğu pazarı, rakiplerine oranla ele geçirme üstünlüğüne de sahiptir. Gerek bu nedenle gerekse demir-çelik, elektro-mekanik, otomotiv, elektronik, kimya sektörlerindeki üstünlüğü, dünyanın ikinci ihracatçısı olması ve dış ticarete fazlasıyla sahip olması, Avrupa pazarlarında da rakiplerine oranla avantaja sahip olması vs. nedenlerle daha hızlı gelişerek, rekabeti sürdürme ve şiddetlendirme olanaklarına sahiptir. "Yeni Dünya Düzeni"ne giden yolda Almanya, ileriki dönemlerde yayılmasına hizmet edecek politikaları yaşama uygularken, Maastrichit Zirvesiyle bunu boyutlandırmıştır. Maastricht Zirvesiyle Alman emperyalizminin şu andaki handikaplarını aşma yönündeki çabalarının ilişkilerini görmemek mümkün değil. Çünkü Maastricht zirvesi, Avrupa Birliğine giden yolda yeni bir kilometre taşı niteliğini taşıyor.

Bütün kıtalara uzanan hedefler peşinde koşan ve ekonomik gücüyle askeri gücü arasındaki orantısızlığı hızla kapatmak isteyen Alman emperyalizmi, kabarık sabıkası nedeniyle fazla sinik davranmak ve Avrupa Birliği şemsiyesiyle yetinmek niyetinde değildir. Mümkün olduğu

ölçülerde Avrupa Birliğinin sürükleyicisi olarak ve bu kılıf altında ve bunun yetmediği yerde kendi başına hamlelerle... Alman emperyalizminin şu anki taktiğini böyle toparlamak mümkündür.

Şunu belirtmeden de geçmemek gerekir:

Yugoslavya'daki iç savaşı en çok körükleyen ülke Almanya'dır. Yazının başında da anlaşılacağı gibi, ilerki dönemlerde bölgesel-dünya çapındaki paylaşım savaşında, tek tek küçük ulusal devletleri yutmak kolay olacağından ve bu anlamda Yogoslavya halklarını bireyci ve bencil düşündürerek, halklar arasında karşılıklı anlayış ve eşit hak çerçevesinde kardeşliği zedeleyip milliyetçiliği hortlatmak, Almanya'nın uyguladığı politikadır. Böylece, hem insanlığın hayati çıkarlarını tehlikeli boyutlara vardıracak ve ulusal devletler çoğalacak, hem de İMF'nin ve Dünya Bankası'nın bu ülkelere insani yardım olarak yapacağı kredi-sermaye artırımı hızlanacak ve hem de insanlığın yüz karası tekelci kapitalizmin bu ülkelere kökten yerleşmesi süreci gerçekleşecektir.

Japon emperyalizmine gelince; II.Dünya savaşı sonrası ekonomik gelişmeyle, 1970-80 arasında emperyalist sistemdeki ekonomik krizden az etkilenmiş, dünyanın 2. büyük ekonomik gücü haline gelmiştir. GSMH'nın yıllık artış oranının % 8'lere varması, teknolojik gelişmesi, elektronik, demir, çelik, otomotiv sektörlerinde hızla atak yapması, emperyalist mali sistem içindeki üstünlüğü ele geçirmesi (ciroları açısından dünyanın en büyük ilk on bankası Japon bankalarıdır), dünyanın 3. büyük ihracatçısı konumuna yükselmesi ve düzenli dış ticaret fazlasının olması vb. nedenlerle dünya çapında üç büyük emperyalist ekonomik güç içinde yer almaktadır. Gelişme yönü bakımından ABD ve diğer rakipleriyle rekabeti şiddetlendirme imkanlarına sahiptirler.

Pasifik bölgesi ve Güneydoğu Asya'da ekonomik egemenliği elinde tutan Japon emperyalizmi, ABD ve Avrupa iç pazarlarında hızla yayılmasıyla gelişimini sürdürmekte, eski Sovyetler Birliği'ndeki ekonomik bunalım sonucu doğan ortamda Sibirya'nın büyük yer altı kaynaklarına gözünü dikerek büyük avantaj sağlamaya çalışmaktadır.

Avrupalı emperyalistler içinde Birleşik Alman emperyalizminden başka, Fransız ve İngiltere emperyalizminin ayrı ayrı güçler olarak dünya hegomonyası için rekabete katılma ve hedefleri olmasına karşın, ekonomik alanda ABD, Alman ve Japon emperyalizmiyle ne ekonomik büyüklükleri ve ne de ekonomik gelişme hızları açısından boy ölçüşebilecek güçtedirler. Eski dünya emperyalist imparatorluğunun mirasçısı İngiltere, siyasal nüfus alanlarının varlığına ve önemli askeri savaş gücüne karşın boy ölçüşebilecek güçte olmadığından, kraldan çok kralcı bir tutumla, ABD emperyalizminin yanında güçlenmeye, bu yoldan dünya pastasından aldığı payını büyütmeye çalışmaktadır. Belli başlı uluslararası olaylarda olduğu gibi Körfez Savaşında da askeri gücüyle ABD'nin yanında aktifçe yer alarak Ortadoğu'da nüfus alanlarını geliştirme ve petrol kaynakları üzerindeki denetleyiciliğe katılma politikası izledi. Aynı politikayı Güney Kürdistan'a müdahalede ve Silopi'de Çekiç Güç'e katılmada da izledi. Avrupa emperyalist birliği içinde liderliği Almanya ve Fransa'ya kaptıracağını hesaplayarak, soruna sıcak bakmamakta, bu nedenle ABD yanında yer alarak nüfus alanlarını elde tutmayı hedeflemektedir.

Jozeph Napolyon'un torunlarına gelince; Fransız emperyalizmi, tek başına dünya emperyalistler sisteminin büyük ekonomik güç odağı olamaması nedeniyle, AET ile daha sıkı birlik yolu izleyerek ve birliği askeri-siyasi bakımdan da güçlendirerek kendi egemenliği için güç toplama amacını izliyordu. Askeri açıdan varolan büyük gücünü, bu (AET'de ağırlık kurma) yönde kullanmaya çalışmaktadır. Körfez Savaşında sürdürdüğü bu arayışı sonuç vermeyince, ABD'nin arkasına sığınıp, savaşa katılmasına karşın, Birleşik Avrupa emperyalizmini atağa kaldırma stratejisini sürdürmektedir. BAB'a olumlu yaklaşmakta ve burada gücünün el verdiği ölçüde belirleyici olmaya çalışmaktadır.

Doğu Avupa ülkelerinin ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasının marksizm-leninizme fatura edilmesi, ve bunungeçici olarak yığın hareketinin devrimcileşmesini ve devrim dalgasının yükselişini yavaşlatıcı rol oynaması, Sovyetler Birliği'nin askeri-siyasal süper güç olarak sahneden çekilmesi ile ABD jandarmalığı ve emperyalist karşıdevrimin birleşik saldırısına hedef olması devrimlerin zafere ulaşma koşullarına zayıflatıcı etkide bulunuyor. Ancak bu geçicidir. Sovyetler Birliği'nin iflasının yol açtığı diğer faktörler, işçi yığın hareketinin, halkların devrim ve sosyalizm mücadelesinin devrimci çizgide yeniden yükselişini ivmelendiren bir rol oynayacaktır.

Sağ-sol oportünizmin ayağa kaldırdığı burjuva liberalizmin, kapitalist bireyciliğe ve emperyalizme teslimiyet teorilerine karşı ideolojik mücadeleyi yoğunlaştırma görevi yakıcı hale gelmiştir. Komünist mücadelenin mevzilerini her alanda genişletmek gerekiyor.

Bu geniş yelpazeli konjöktürde; Filistin'de, Kürdistan'da süren ulusal başkaldırılar; Güney Afrika'da ırkçı iktidara karşı zenci halkın süren başkaldırısı; Namibya'da süren ulusal kurtuluş mücadelesi; El Salvador, Peru, Filipinler, Guatemal'da devam eden silahlı mücadele ve devrimci kitle hareketi; Brezilya, Ekvator, Kolombiya'dan İspanya, Yunanistan, Türkiye ve Güney Kore'ye değin dünyanın dört bir yanında işçi sınıfı ve halk hareketinin devrimci yükselişi, emperyalizme, gericiliğe ve burjuvaziye karşı dünya devrim dalgasının yeniden yükselişinin habercisi ve müjdecisidir.

Öte yandan, kapitalizmin geri ülkelerde de daha çok gelişiyor olması, patlama öğelerinin daha çok biriktiği emperyalizme bağımlı yarı-sömürge, ilhak ülkelerdeki işçi sınıfının, toplumsal yapı içinde gelişmesine yolaçmış, bu ülkelerdeki devrimler proletaryanın damgasını basmasının maddi koşullarını oluşturmuştur. Bu geniş konjöktürde, emperyalizmle daha fazla uzlaşmaya giren ve teslim olan burjuva ulusalcılık ve reformcu hareketlerin liderlik bayrağını, işçi sınıfına devrinin nesnel koşullarını artırmıştır. Bu nedenle de, işçi sınıfının mücadelesinin hazırlanması, politik öncüsünün, bu mücadele içerisinde yetkinleşmesinin rolü ve önemi eskisine oranla hem daha çok artmıştır ve hem de geçiş döneminin olumsuz etkenlerinin, "karamsar ve teslimiyetçi ideolojik eğilimlerin" yol açtığı tehlikeye karşı, marksist-leninist ideolojik sağlamlığı koruma ve geliştirme açısından politik öncünün önemi daha da acil hale gelmiş ve öznel etkenlerin rolünü artırmıştır.

Komünist hareketin, her türden burjuva reformizmine ve sağ-sol oportünizmin ayağa kaldırdığı burjuva liberalizmin, kapitalist bireyciliğe ve emperyalizme teslimiyet teorilerine karşı ideolojik mücadeleyi yoğunlaştırması görevi yakıcı hale gelmiştir. Komünist mücadelenin mevzilerini her alanda genişletmek gerekiyor. ■

ULUSAL MÜCADELE VE ÖZGÜR TOPLUM

E. Sebat

Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi geliştikçe, ivmeler kazanıp yeni bir toplumun ilk nüvelerini oluşturmaya başladıkça, mücadeleci güçler kendi içlerinde de bir saflaşmaya, ideolojik tartışmayı gündeme getirmeye başlamaktadır. Kürtlerin her çeşit mücadelesi gelişiyor. Beraberinde siyaseti zorluyor, gündemi değiştiriyor. Tersi de oluyor. Siyasi gelişim, düşünsel değişim ulusal kavganın yönünü netleştiriyor ve dinamizm katıyor.

Ulusal mücadelenin sıcak kavgasında elbette iç çelişkilerimiz keskin değildir. Ancak "sınıfsız, yekpare, bütün" bir toplum olamadığımız ve olamayacağımız da ortadadır. Kürtler henüz devletlerini kurmamış da olsalar, ulusal kavgada bir bütün de olsalar dünyanın öteki toplumları gibi sınıfsal farklılıkları daha şimdiden taşırlar. Bu sınıf veya katmanlar geniş ulusal cephede elbette yer alırlar. Açıkçası ulusal mücadelede bir Ahmet Türk, Remzi Kartal, Salih Sümer, Mehmet İçkale'ler şu veya bu oranda yerlerini alırlarken Diyarbakır'ın veya Antep'in işçileri, hamalları ve Cizre'nin yoksul köylüleri de militanca yerlerini alabilmektedir. Yarının toplumunda acaba Kürt eşraf takımı ile Kürt emekçileri ortak bir toplumsal üretim biçiminde anlaşacaklar mı? Başka bir deyişle Özgür Kürdistan'daki ekonomik, sosyal ve siyasal talepleri bir mi?

Hayır! Cizre-Şırnak köylüsü ile Batman işçisinin talebi sosyalist bir özgür ülke iken, Kürt orta ya da küçük burjuvazinin talebi kapitalist bir model olacaktır.

Kürt aydınları, halk önderleri, sosyalistleri, gerillaları da şimdiden bu konuyu tartışmak, üstünü örtmemek durumundadırlar. Nasıl bir toplum? sorusunun cevabını ertelemek veya böyle bir soruyu kendimize sormamak demek, ileride bu sorunun daha büyükçe önümüze dikilmesi demek olacaktır. Ancak Sovyetler'in ve sosyalist sistemin dağılmasının bazılarını çok cesaretlendirdiği de açıktır. Sosyalizm aleyhtarlığının sol cephede de yaygınlaştırıldığı/yaygınlaştırılacağı ortadadır.

Aylık Medya Güneşi dergisinin Şubat 1992 sayısında Mehdi Zana ile "Sosyalizm ve Yeni Dünya Düzeni" konusunda röportaj yayınlandı. Bu röportajda yukarıda belirttiğimiz gibi, sosyalizme bir eleştiriden öte bir saldırı vardır. Zana şu açıklamayı yapmaktadır.

"Dünya sosyalist sistemi artık çözülmüştür. Nedenleri de açıktır. Sosyalist ülkeler sosyalizm adına şovenizm, hatta bir takım faşizan eğilimlerle kendi içlerindeki cumhuriyetleri yönetmişlerdir. 70 senedir yeni yeni dini meseleler, sınır çatışmaları vardır. Demek ki bu sosyalizm değil. Gerçekte insanoğlu yeniden bir takım biçimlemelerle sosyalizme gidip gitmeyeceğini tesbit edecektir." diyerek birkaç cümle ile sosyalist sistemin dağılmasını, sadece (amaç sadece) çok ulusluluğun sorunlarına bağlayarak şöyle devam etmektedir: "Şimdiye kadar üstadlar bilimsel olarak iç dinamizm etkendir demekteydi, ancak şimdi bakıyoruz dış dinamizm iç dinamizmi itmekte ve darbelemektedir. Bu da yararlı olmaktadır." diyerek, iç dinamiğin belirleyiciliği yasasına karşı çıkıp sol bloğun temel hatasını yine bir cümleyle açıklamaktadır. "Teknolojiyi sadece uzay alanında geliştirmiş diğer alanlarda kapitalist ülkelerden geri kalmıştır"

Mehdi Zana yukardaki birkaç cümleyle Sovyetlerin yıkılış nedenini, sosyalizmin başarısızlık nedenini (ki buna rekabet şartlarının olmayışını da ekliyor) hemencecik belirttikten sonra, işi sosyalizm biliminin eleştirisine kadar uzatıyor ve gayet keskin konuşuyor: "Ben Kürdistan'da sosyalizm kavgası vermeye karşıyım. Kürt halkının bugünkü aşamada sosyalizme sarılması hem hayalciliktir" deyip sosyalizm biliminin kendisine inanmadığını, Kürtlerin bu kavgayı veremeyeceğini açıklıyor. Bunu yeterli görmeyerek sürdürüyor. "Böyle bir istekle (sosyalizm isteği) yola çıkmanın da zarar vereceği inancındayım" diyerek sınıflar üstü, metafizik bir bakış açısının tipik örneğini sergiliyor. Hemen belirtelim: Sayın Zana Kürtler uzaydan mı geldi? Onlar da sosyalist, komünist olmayacak mı? Kürtlerden sosyalizm mücadelesini verecekler şimdi çıkmayacak da, Kürt burjuvazisi malı götürdükten sonra mı çıkacak? Kürtlerde zengin-yoksul yok mu? Bunların sınıfsal idealleri olan kapitalizm veya sosyalizm savunuculuğu olmayacak mı? Yoksa ulusal mücadele başarılıncaya kadar her şey buzdolabında dondurulacak, sınıflar kardeş kardeş geçinecekler, öyle mi? Peki biz hangi bilimin öncülüğünde ülkemizi kuracağız? Rehberimiz hangi felsefe, hangi ideoloji?

"Kürt halkının uluslaşma süreci başlamıştır" diyor Mehdi abi. Yani yeni uluslaşıyoruz;

Zana devam ediyor:

"Ancak şimdiden örgütler halkı seçme ve seçilme hakkını araştırmalı değişik düşüncelere yer vermeli, demokrasi düşüncesi yerleştirilmelidir ki gelecekte bir takım diktatöriyel kişiler Kürdistan'ın başına bela olmasın. (...) Bunu önemle vurgulamak isterim" diyerek bu konuda "Demokratik görüşlerini" sergiliyor. Ancak bu demokratikliği önceki görüşleriyle çelişiyor. Kürt komünistleri, sosyalistleri olmadan nasıl çok görüşlülük olur? "Değişik düşünceler" derken bunun içinde marksizm yok mu? Eğer yoksa örgütler halkı nasıl seçme, seçilme veya "rekabet, eleştiri ortamına" alıştıracaktır? Zana şunu demek istiyor galiba; "bir çok görüş olabilir ama mücadele içine sosyalizm sıkıştırılmayacak, bu zarar vericidir. Zaman kaybına yol açar". İyi de sormak gerekir: Şu anda gerilla mücadelesi verenlerin, ulusal mücadeleyi bu aşamaya getirenlerin parti bayrağındaki çekiç-orak dikkatinizi hiç çekmedi mi?

Sayın Zana PKK'da dahil bugüne kadar adını duyurmuş birçok Kürt örgütü marksist olma iddiasındadırlar. TKDP ve Kürt Hizbullahı (PİK) hariç. Başarıyı getirecek de marksist felsefe önderliğidir.

Son olarak şunu demek istiyoruz:

Kürt komünistleri olarak ulusal mücadeleyi her alanda en aktif bir şekilde vermekten yana olduğumuz gibi, toplumumuzun ancak sosyalizm ile tam özgürleşebileceğine inanıyoruz. Kaldı ki sizin de dediğiniz demokratikleşme, komünistler olmadan olamaz. Ancak ulusal mücadele sadece sosyalistlerce verilmez. Ulusun her katmanıyla birlikte sosyalistler de bir güç olarak mücadeledeki yerlerini alacaklardır. Kürt toplumu bütün çağdaşları gibi komünistlerini de ortaya çıkarmıştır.

Ulusal mücadele ile toplumsal mücadele iç içe geçmiş ve birlikte verildikçe anlamlı hale gelmiş ve gelmeye devam etmektedir. Özgür bir toplumu amaçlamayan ulusal mücadele kendi deyimimizle "Girara Riji" dır. Yani yağsız bir pilav gibidir, tadı ve önemi olmaz. Sosyalizme yönelmeyecek bir ulusallık kapitalizm ve emperyalizmin kucağına yönelmek zorundadır. Bundan sakınmak istiyorsak yolumuz bellidir. ■

HAREKETE GEÇMENİN ZAMANI

Çeviri: Perihan Yılmaz

16 Ocakta, El Salvador'da barış anlaşması imzalandı ve Şubat'tan itibarende yürürlüğe girdi. Anlaşmanın içeriği; ülkenin demokratikleştirilmesi ve FLMN'nin bir legal partiye dönüştürülmesidir. Aşağıdaki röportaj FLMN'in insan hakları koruyucusu ve savunucusu olan sekretarya delegesi Jorga Mendeza ile yapılmıştır.

–Askeriye, bu barış anlaşmasını sizinle beraber yürütmeye razı olacak mı?

–Bazı asker grupları bu anlaşmayı kabulleniyorlar, ama bazıları, bir grup oluşturup dünyayı yönetmek isteyenler (askeriyenin içindeki bazı örgütler) bu barış anlaşmasına karşı çıkıyorlar. Fakat önemli olan askeriyenin bunu kabul etmesi değil, önemli olan halkın bu anlaşmaya sahip çıkması ve barış anlaşmasını hayata geçirmesidir.

–Bazı askeri çevrelerin, mesela insan haklarını yaraladıkları için açığa çıkarılanların çevresi anlaşmayı boykot etmezler mi?

–Boykot yapmak için büyük bir çevre ve destek lazım olacak ve bunu da bugünkü durumda hiçbir şekilde sağlayamazlar.

–Peki ya aşırı militarist yöntemleri devreye sokamazlar mı, bunu yapamazlar mı?

–Tabi bu tür girişim ve çabalar, bu barış anlaşmasına karşı sempatik olmayacaktır. Eğer barış anlaşmasına karşı çıkmak için bir grup oluşursa, o zaman da barışın olup olmayacağını bazı teşebbüslerle ekonomik gelişmenin önè konulması beliryecektir

–Biliyoruz ki, bazı ülkelerde mesela Kolombiya'daki ölüm barbarlığı yapan temsilciler kurtuluş hareketçilerini öldürerek barış sürecini engelliyorlar.

–FLMN'nin idaresi bu davanın rizikosuz olmadığını biliyor. Hiçbir şey rizikosuz değildir. Sadece halkın organize gücü bu ölüm barbarlığına karşı çıkıp, onların planlarını gerçekleştirmeyi engelleyebilir. Önderini koruyabilmek için tüm halkın seferberliğine ihtiyaç olacak. Bunun olacağına inanıyoruz. Bu da başka ülkelerle olan, mesela Kolombiya'yla küçük farkımız. İnsan otomatikmen bir bilgiyi başka birşeyle eşit tutamaz. Tabi ki korkuyoruz ve dikkatli olmalıyız. Ama biz bu meydan okumayı kabul etmeliyiz. Eğer idaremiz sivil yaşantıyla birleşirse, bu sadece anlaşmada yazılan garantilere dayanarak gerçekleşebilir. Aynı zamanda kararlaştırılmış bir nokta daha var. O da ölüm barbarlığını ortadan kaldırmaktır, bu noktada uluslararası kamuoyunu ve desteğini gözden kaçırmamak gerek. İzlemeye göre 1 Şubat ve 31 Ekim arası ateşkes dönemi var.

–Bu davada önemli olan, bu dönemin kapanmış olmasına rağmen halkın seferberliğini sürdürmek. Bu nasıl saptanabilir?

–Şu anki durumda bile, FLMN şehirlere daha ağırlık koymadığı halde, sosyal bir seferberlik var. Halk bu davada rolünü önemsemeye başlıyor. Büyük seferberlikler, mesela barış için yapılanları halkın desteği olarak kabul edebiliriz ve böylelikle yolumuz açılıyor. Büyük gösterilerle halk anlaşmanın sevincini ortaya koyuyor. Yeni sosyal gruplar faaliyete geçtiler ve nihayet kendilerini artık geliştiriyorlar. Halkın arzusu seçimlerde belli olacak, faaliyet dolayısıyla somut problemler çözülebilir. Eğer anlaşma gerçekleşirse o zaman sosyal hareketin ve politik dinamiğin zamanı gelir. Bundan eminim. Barış her yerde, radyoda, basında ve TV'de işlenecektir. Eğer anlaşma gerçekleşmezse, o zaman halk hükümete karşı FLMN'i destekleyecektir.

–FLMN kendisine bir parti kuracak. Bu hangi tür bir parti olacak?

–Bir alternatif partisi. Bir Demokratik Halk Partisi. Tabi ki zor bir süreç olacak. Nedeni, çünkü bu bir yeni bilgiyle (tecrübeyle) ilgili. Parti şimdiye kadar sürdürdüğü organizasyonu ve üyelerini muhafaza ettirecek. Programımız demokratik ve politik olacak. Şimdiden ancak bu kadar söyleyebilirim.

–Eğer barış sonunda, değişik organizelerin ortak payı elde edilirse, o zaman geleceğin partisini nasıl garantiye alabilirsiniz?

–Kurtuluş savaşında geçirdiğimiz yıllar bize tecrübe kazandırdı, değişik tartışmaların oluşumunun sürdürülmesini öğrendik. Beş örgüt, parti bünyesinde gayret gösterecektir. Böyle bir gerçeği denememiz gerekir. Birimli kararı kavramayı öğrendik. Başka bileşenlerin hislerine ve eğilimlerine anlayış gösterme genişliğindeyiz, halkın ne istediğini de biliyoruz. Halk bizim öğretmenimizdir. Şu anda partinin adınının FLMN olup olmayacağını da söyleyemem. Önemli olan: Organize halkın politik idaresine dönüştürmek ve değişik görüşlerle bir arada var olmak. Bu demek istediğim çoğulculuktur. Partinin içindeki dönüştürümle aldığımız tecrübe, bütün topluma, öbür partilere, bunun var olabileceğini gösterir. Değişik görüşlere rağmen bu olanaklı, halkın barış ve refahı için, halk için bir ortak programı hayata geçirmek gerekir.

–Geleceğin partisinin sosyal hareketle bağlantıları nasıl?

–FLMN'nin sosyal harekete karşı büyük bir saygısı var. Bu da barış kavgasında zaferi tamamlayan en önemli parçadır. Bunda barış anlaşması büyük rol oynuyor. FLMN'nin çoktan beri üzerinde durduğu somut düşüncelerden biri, hangi rolü sendikalar oynayabilecek? Sendika bütün işçilerden oluşturduğu organizasyonla ve sayıca, şimdiden daha büyük bir rol oynamalıdır. Bugüne kadar bütün verimli potansiyel, sendikalarla az bir yüzde ile kullanıldı.

FLMN, sendikanın yüceltilmesi davasını, sendika özgürlüğünü öne alarak destekleyecektir. Ve başka topluluklar, mesela çiftçi ya da resmi görevliler şimdiye kadar alamadıkları, kendilerine legal bir

sendika organize edebilme hakkını almalıdır.

–Geleceğin partisinin programında ekonomik içerik var mı?

–FLMN'nin görüşü: Şimdiye kadar sürdürülen sistem sadece küçük gruplardan oluşan teşebbüslere yarıyordu. Bu sistem halkın büyük çoğunluğunda ilgi uyandırmıyordu. Bu demektir ki, FLMN küçük veya orta teşebbüslere, karışık karakterli teşebbüslere, kooperatiflere yardım etmelidir. Ülkemizin tablosu budur. Bunun anlamı, katı bir sistemden bahsetmektir. Sadece küçük ve orta teşebbüslere yardım etmek yanlıştır. Ülkemizin gelişimine destek olan verimle büyük teşebbüsler de var. İşçilerin taleplerini ve ihtiyaçlarını ciddiye alarak dikkat etmeliyiz. Programımızda birşeyin altını çizerek önem veriyoruz; "Model diye birşey yok". Belli bir tip hakkında karar verilmedi, özelleştirme mi, yoksa delvetleştirme mi, planlı mı yada piyasası belli bir politik etiket mi, belli değil. Fakat herkesin kullanabildiği barışta kararlıyız. Şu konuda karar vermeliyiz; belli bir teşebbüs hangi şekilde en iyi fonksiyonunu yapar?

–31 Ekimde anlaşmanın uygulanmayacağı ortaya çıkarsa ne olacak?

–Anlaşmada bir madde diyor ki: "Birleşmiş Milletlerin genel sekreterliği anlaşmanın gerçekleşmesini kontrol etmelidir". Biz öyle inanıyoruz ki, anlaşma ihlal etmek için imzalanmıyor. Medyum ajansları, dünya çapında enfermasyon imkanları olanlar, bir baskı üreterek bunu olanaksız yapıyorlar.

FLMN kendi imzasından sorumlu, Başkan Cristiani'de kendi imzasına sahip çıkmalı. Elbette uluslararası kamuoyu bu konuda hassas olmalı.

İsviçre Emek Partisi Yayın Organı "Vorwarts" ve "Newroz" Dergisi okurlarının 10 Nisan'da düzenlediği "VORWARTS VE NEWROZ DERGİLERİYLE DAYANIŞMA GECESİ" hakkında "VORWARTS" Dergisinde yayınlanan bir yazıyı aynen yayınlıyoruz.

İsviçre'den NEWROZ Taraftarları

DAYANIŞMA GECESİ BİR BAŞARIYDI*

"10 Nisan Cuma günü Bern Reitschule'de yapılan Gece "Newroz ve Vorwarts" Dergileri için tam bir başarıydı."

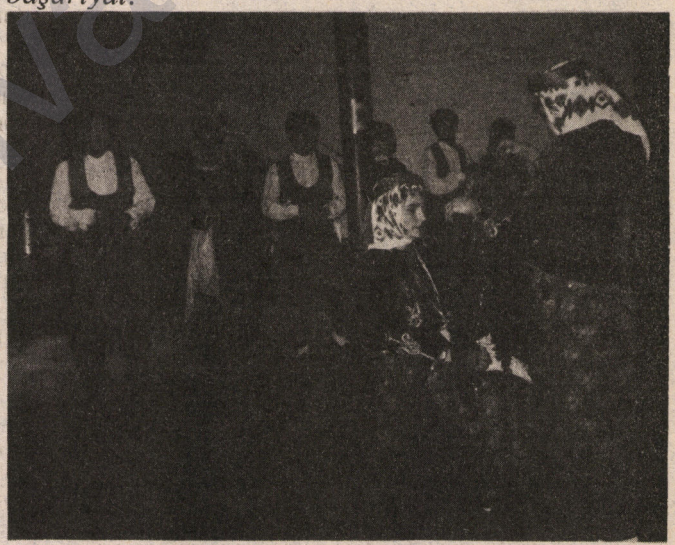

Her iki Dergi "Newroz" ve "Vorwarts"'ın tahminen 300 civarında okuyucusunun düzenlediği DAYANIŞMA GECESİ Reitschule'de yapıldı. Salonu tıklım tıklım dolduran karışık (değişik halklardan, ç. notu) katılımcılar gönüllerince eğlendiler. İlticacılar ile yerliler arasında köprüler kurma ve değişik kültürleri biribirine yaklaştırma düşüncesi en iyi bir şekilde yerine getirildi.

Chur'lu Bischof Haas'a karşı tutumlarıyla ün yapmış, Freburg'ta yayınlanan eleştirici Kilise Gazetesi "Aufbruch" (Hareket, ç.n.)un Yazı İşleri Müdürü Herbert Zurkin'in açıklamaları eşliğinde Küba'dan dia gösterisiyle açılış yapıldı. Ülkenin (Küba'nın, ç.n.) hem kültürel-toplumsal, hem de içinde bulunduğu siyasi durumu hakkında kanıtsal nitelikli resimler sunuldu.

Kürtlerin tarafı ise geceye dört değişik bölümle katılarak Gece'nin hakkını verdi. Birisi yetişkinlerin diğeri çocukların olmak üzere Davul Zurna eşliğinde iki folklor grubu yer aldı. Ulusal giysiler içinde halk folklorunu sergilediler. Sadık Kolusarı'nın çaldığı bölgenin telli çalgısı Saz eşliğinde Sadık ve Zeynep Kolusarı çifti Kürtçe türküler söylediler. Uzun bir konuşmayla "Newroz"un bugünü ve tarihi anlatıldı. Konuşma Kürtçe yapıldığı için yerliler ne yazık ki fazla birşey anlamadılar. Kendisini eğlenceye vermiş dinleyicilere eğer tercüme edilseydi daha yararlı olup olmayacağı konusunda birşey demek mümkün olacaktı.

Gelen seyircilerin canlılığı sayesinde onları eğlendirmek, Gece'ye katılan iki İsviçreli müzik grubu için zor olmadı. İlk grup 50-60'lı yılların en meşhur parçalarıyla pop müzik yaptılar. İkinci grup ise Gece'nin kapanışında çaldı. Elektrikli çalgılarıyla pop müziğin geçmişini sergileyen bu grup, seyircilerin bir kısmını oyuna kaldırdı. Gece, sabaha karşı 02:30'a kadar devam etti.

Gece'nin yapımına emeği geçenler, herşey en güzel bir şekilde geçtiği için gerçekten mutlu olsunlar. Ayrıca her iki dergi, maddi kazançlarından dolayı da sevinç duyabilirler."

*Bu yazı "VORWARTS"in 17 Nisan 1992 tarihli sayısından alınmıştır.

LİSELERDE EĞİTİM

A. Evrim

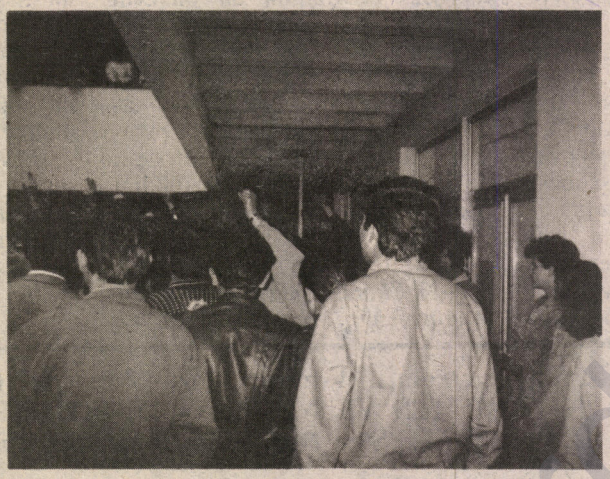

12 Eylül'ün gelmesiyle birlikte ülkemiz ve Türkiye'deki tüm öğrenciler, TC'nin bir duvar gibi örtülü gerici ve şoven baskılarının içinde kaldılar. Öğrencilerin okul içi siyasal, sosyal ve kültürel faaliyetlerini gerici ve yoz bir disiplin kurulu çemberi içine alarak, öğrencilerin kendi haklarına sahip çıkmalarını durdurmaya çalıştılar, bir nevi başarılı da oldular. TC'nin Milli Eğitimi ve okul idareleri kendi idareleri, kendi idealleri doğrultusunda bir öğrenci tipi tasarlayıp bunu inşa etme yoluna giriştiler. Tasarladıkları öğrenci tipi de her konuda kalıplaşmış düşüncelere sahip, verimsiz ve çağın değişikliklerini değerlendirmeden uzak bir insan tipiydi. İşte Milli Eğitim ve eğitim sistemi, oluşturacağı bu insan tipini Kapitalist TC'nin çıkarlarını korumak için kullanacaktır. Bu çıkarları korumak için de demokrat insanlara karşı savaş açacaktır.

Ortaokul ve liselerde Milli Eğitimin koyduğu şovenist ve milliyetçilikle kokuşmuş dersler, mecburi öğretilmek suretiyle öğrencilere sunulmuştur. Özellikle Tarih ve İnkılap derslerinde anlamsız savaşlarla büyük bir yozluk simgeleyen Osmanlı tarihinin öğrencilere empoze edilmeye çalışılması, derslerin bir tarih incelemesinden çıkarılıp, taraflı bir anlatımla öğrencilere zorla kabul ettirilmesi söz konusudur. Bunların yanı sıra, ana ders durumuna gelmiş olan din dersine hangi dinden, hangi görüşten olursa olsun tüm öğrenciler girmek zorunda bırakılıp, faşist bir ideoloji olan Türk-İslam sentezi öğrencilere aşılanmak istenmektedir. Sözde bilimsellik taşıyan Fen dersleri ise deneyden ve bilimsellikten uzak, sırf not alma ve ya verme boyutuna indirgenmiştir.

Ülkemizdeki okulların durumu ise biraz daha farklıdır. Ana dili Kürtçe olan bir insana ilkokuldan itibaren Türkçe ders verilmekte, sadece Türk milliyetçiliği öğretilmekte ve çağdaş eğitim ile bilimselliğin konusu bile geçmemektedir. Eğitimin tek ve ana hedefi, yetişecek insanların ileride "Özgür Kürdistan" mücadelesine güç vermelerini şimdiden yok etmektir. Bunu da elbetteki Türk milliyetçiliğiyle sağlamaya çalışacaktır.

Kürt halkına karşı yürütülen TC'nin sıcak savaş politikası, okulları da büyük boyutlarda etkiledi. Polis, defteri kitabıyla okula giden öğrenciyi rahatlıkla ve gerekçe göstermeden gözaltına alabiliyor, katledebiliyor ve bu gençlere "terörist" süsü verebiliyor. Buna benzer en ağır olaylar Newroz'da yaşandı. Polis lise öğrencisi olan bir Kürt kızını ailesinin yanından götürdükten sonra işkence edip, kafasına sıktığı kurşunla öldürdü ve ailesine de "intihar" ettiğini söyledi. Oysa öldürülen öğrencinin kesinlikle intihar edebilecek bir yapıda olmadığından ve ayrıca tanınamaz haldeki vücunda açıkça görülen işkence ve kurşun izleri katliamı ele veriyordu. Ülkemizdeki hiçbir öğrencinin durumu bundan farklı değil. TC, yeraltı ve yerüstü kaynaklarımızı nasıl talan edip sömürüyorsa, insanlarımıza da aynı şekilde fütursuz davranıyor.

Okullarda çarpık eğitimi görebilen, sorunlarına sahip çıkan her öğrenci idare tehditleriyle yüz yüze gelmektedir. İdarece öğrencilere not, dayak, disiplin soruşturmaları, okuldan atılma tehditleri yapılarak, öğrencileri kendi sorunlarından uzaklaştırmaya çalışıyorlar. Öğrenciyi okuldan atmak sıradan bir davranış haline geldi. Tahtaya "Barış" yazan bir öğrenci rahatlıkla disiplin cezası alabiliyor. Bunların yanı sıra, dün üniversitelerden çıkmayan polisler şimdi de liselere girdiler. Okul içinde çıkan basit olaylarda bile hemen okula girip öğrencileri dövebiliyorlar.

Milli Eğitim ve okul idareleri bütün bunları yaparken yanlarında özel sloganları olan "'Laik lise" kavramını eksik etmiyorlar. Okulları bir adım daha geriye götüren her kuralın konmasında, bunu "Laik Lise" yaratmak adına yaptıklarını söylüyorlar. Milli Eğitim'in asıl amacı, okullarda şoven, yoz ve gerici yapısallıkları yerleştirirken, bunu laiklik süsü vererek yapmaya çalışmasıdır. Görülüyor ki soruna hangi boyutta bakarsak bakalım, karşımıza kapitalist TC'nin gerici Milli Eğitim politikası çıkıyor. Öyleyse bu sorunlar karşısında;

ÖĞRENCİLERE DÜŞEN GÖREVLER NEDİR?

Bu büyük sorunlar karşısında öğrencilerin duyarsız kaldıkları ve kendi kabuğuna çekildikleri söylenemez. Özellikle son dönemlerde Kürt ve Türk tüm öğrenciler, sorunların farkına varıp okul idarelerine, Milli Eğitime karşı eylemlere başladı. Ülkemizde Newroz kutlamalarını öğrencilerin başlatması, sık sık yapılan grev ve boykotlar öğrencilerin belirli bir tutum alma seviyesine geldiğinin en açık örneğidir. Yapılan bu eylemler karşısında idarelerin de tedirgin olmadığı söylenemez.

Biz öğrenciler, eğer tam demokratik, ileriye dönük, her konuda söz hakkımızın olacağı bir lise ve eğitim sistemi istiyorsak, öncelikle, sorunlarımıza sahiplenmek ve gerçekliğimize denk düşen örgütlenmeleri yaratmak göreviyle karşı karşıyayız. Demokratik bir lise mücadelesini örüp hayata geçirmek zorundayız.

DEMOKRATİK PLATFORM
SHP İL ÖRGÜTÜ, HEP İL ÖRGÜTÜ, İHD MALATYA ŞUBESİ, EĞİT-SEN, TÜM SAĞLIK SEN, İŞÇİLERİN SESİ TEMSİLCİLİĞİ, YENİ DEMOKRASİ TEMSİLCİLİĞİ, NEWROZ TEMSİLCİLİĞİ
(Tüm kişi ve kuruluşlara açıktır)

YAŞASIN 1 MAYIS, 1 MAYIS YASALLAŞMALIDIR!

İşçi sınıfının ve tüm emekçilerin birlik, dayanışma ve mücadele günü 1 Mayıs kutlu olsun! Yüzyılı aşkın bir süredir dünyanın dört bir yanında milyonlarca işçi ve emekçi tarafından hak, özgürlük ve demokrasi istemleriyle, coşkulu bir biçimde serbestçe kutlanan 1 Mayıs'ın ülkemizde hala yasaklar kapsamında tutuluyor olması, işçi ve emekçilere verilen değerin ve duyulan güvenin ifadesidir.

1 Mayıs'a işçi sınıfı, Kürt halkı ve tüm emekçi kesimlerin acilen çözümlenmesi gereken sorunları ile giriyoruz. 12 Eylül Cuntasının bu kesimlerin sorunlarına yaklaşımı baskı, terör, işkence, idam ve toplumsal sindirme olmuştur. Bugün, demokrasiye geçildiği iddia edilen bir dönemde olmamıza rağmen hala sorunların çözümünde kullanılan anahtar, demokrasi ve özgürlük kapılarını açacak anahtar değildir.

Greve çıkan, sendikalaşma çalışması yapan, düşük ücret artışlarına ve işçi kıyımına karşı çıkan, yani İŞ, EKMEK, ÖZGÜRLÜK isteyen işçinin karşısına polis ve askerin dikilmesi, Kürt halkının sorun ve önerilerine hala silah ve panzerle yaklaşılması; kamu çalışanlarının grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı taleplerine baskı ve tutuklamalarla yanıt verilmesi; öğrencilerin gerici, bilim dışı eğitime karşı çağdaş eğitim ve demokratik üniversite isteklerinin kışla disiplini ile suturulmaya çalışılması; yoksul emekçi gençlerin öğrenim haklarının mütevelli heyet ve özel üniversite formülleriyle gaspedilmeye çalışılması; insanların mahkeme önüne çıkarılmaksızın sokak ortasında, dağ başında, evinde peşinen suçlu ilan edilerek "ÖLÜ ELE GEÇİRİLMELERİ" toplum viçdanını yaralıyor ve toplumda devlete karşı güveni ortadan kaldırmayı hızlandırıyor.

En küçük hak ve özgürlük talebinin ifade edilmesine devletin yetkili organlarınca "terör ve anarşi heyulasıyla" yaklaşılması; generaller döneminden farksız yöntemler uygulanması; işçi ve emkçiler, Kürt ve Türk kökenli insanlar arasına düşmanlık tohumları ekmeyi amaçlayan propagandalar, bu ülkenin geleceği için karanlık tabloların çizildiği izlenimi yaratmaktadır.

Oysa sorunlara işçi ve emekçilerin, demokrasi ve özgürlük istemi olan halkın çıkarına çözümlerle yaklaşmak çağdaş devlet olmanın gereğidir. Çağdaş devlet insanlarına baskı değil, mutluluk ve refah dağıtan devlettir.

Ekonomik alanda işçi ve emekçiler lehine gerçekleştirileceği vaadedilen hiçbir söz yerine getirilmediği gibi, açılan "ekonomik paket"ten de zamlar birbirini izledi. Her geçen gün daha da zenginleşen rantiyeci, faizci, asalak bir azınlığın karşısında her geçen gün bir yandan kitlesel işten çıkarmalarla, bir yandan zamlarla beslenen ENFLASYONİST politikalarla yaratılan işçi ve emekçinin sefaleti, toplumsal adaletsizliği derinleştirmektedir. Üretici köylü yüksek faizli banka kredileri ile tefeci faiz altında ipoteklerle ezilmekte, her geçen gün yoksullaşmaktadır. Bu gerçeklerle alay edercesine işveren örgütleri TÜSİAD-TİSK ve devlet yetkilileri kıdem tazminatını kaldırmaktan, sosyal devletin artık bir lüks olduğundan sözetmektedir.

Oysa bu ülke toplumsal asalakların ve hazır yiyicilerin değil, tüm zenginliklerin yaratıcısı işçi, emekçi ve diğer halk kesimlerinindir. İşçi, emekçi ve baskı atındaki halk bilmelidir ki kendi çıkarlarının yegane ve en sadık koruyucusu örgütlülüğü, dayanışması ve mücadele azmidir.

Bu 1 Mayıs, demokrasi ve özgürlük sorunu olan, ekonomik sömürü ve adeletsizliklerden payını alan kesimlerin, demokrasi ve özgürlükten ve milli hasıladan daha fazla pay almak için, insanca bir yaşam için sesini ve gücünü birleştirdiği bir gün olmalıdır. İşsizliğe, işten atılmalara, baskıya, işkence ve infazlara, keyfi gözaltılara ve tutuklamalara, Doğu ve Güneydoğu'daki "FAİLİ MEÇHUL" cinayetlere dur demek için birleşelim.

Yıllardır kördüğüm haline sokulan ve Kürt sorununun çözümünde çare olmadığı anlaşılan yöntemlerden Özel Tim, Köy Koruculuğu, Olağanüstü Hal uygulamalarına son verilmesi ve Kürt halkının "olağan statüye" dahil edilmesi tüm toplumun talebi haline gelmiştir.

Bu ülkenin insanları "milli birlik ve beraberlik" adına birbirine düşman edilmemelidir. Demokrasi ve özgürlük istemlerinin karşısına "birlik, beraberlik elden gidiyor" diye karşı çıkmak, toplumu tehlikeli uçurumlara iter. Demokrasi, özgürlük ve ulusal onura dayalı bir birlik ve beraberlik gereklidir. Bu ise herşeyden önce ABD emperyalizminin Ortadoğu petrollerinin ve bölgenin tam denetimine yönelik stratejik yayılımcı çıkarlarına ülkemizin alet edilmesine karşı çıkmakla olur. Çekiç Güç'ün ülkemiz topraklarından derhal çekilmesi ve emperyalist köleliğe karşı mücadele edenler gerçek yurtseverlerdir. Demokrasi ve özgürlükler önündeki yol açılacaksa bir adım atılıp, 12 Eylül rejimi ve onun uzantısı yargılanmalıdır.

- **1 MAYIS YASALLAŞMALI, TATİL GÜNÜ İLAN EDİLMELİDİR.**
- **İŞÇİ, MEMUR AYRIMINA SON , KAMU ÇALIŞANLARINA GREVLİ TOPLUSÖZLEŞMELİ SENDİKA HAKKI,**
- **OLAĞANÜSTÜ HAL UYGULAMASINA SON VERİLMELİ**
- **YARGISIZ İNFAZLARA SON VERİLMELİ**
- **İŞKENCE SON BULMALI, DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ KALDIRILMALI**
- **SİYASİ TUTSAKLARA ÖZGÜRLÜK**
- **İDAM CEZASI KALDIRILMALI**
- **KİTLE KATLİAMLARINA SON VERİLMELİ**
- **İŞSİZLİK SİGORTASI KURULMALI**
- **İŞTEN ÇIKARMALAR YASAKLANMALI**
- **KİT'LERİN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE VE EMPERYALİSTLERE SATIŞINA HAYIR!**
- **ANTİ-TERÖR YASASI İPTAL EDİLMELİDİR.**
- **YÖK KALDIRILMALI-DEMOKRATİK VE ÖZERK ÜNİVERSİTE KURULMALIDIR**
- **KÜRT SORUNUNA DEMOKRATİK VE SİYASİ ÇÖZÜMLER GETİRİLMELİDİR**
- **DÜŞÜNCE VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ ÖNÜNDEKİ ENGELLER KALDIRILMALI**

Kürt ve Türk halklarının kardeşliği için 1 Mayıs mitinginde birleşelim

Not: Malatya'da 1 Mayıs mitingi için yapılan başvuru reddedilmiştir.

TERTİP KOMİTESİ

Newroz Okurlarına Muhbirlik Teklifi....

NEWROZ Malatya Temsilciliği

Devlet güçlerinin ülkemizde ve ilimizde antidemokratik, hukuk dışı uygulamaları sürüyor. Bu uygulamalar 1 Mayıs öncesi ve sonrasında tam bir teröre dönüştü. Ülkede polis, jandarma, özel tim gibi devlet güçleri yasa tanımazlıklarına her gün bir yenisini ekliyor; işkence, keyfi gözaltılar, peşin infazlar sürüyor.

İlimizde 30.4.1992 günü 1 MAYIS afişini asan 'Yeni Demokrasi' dergisi temsilcisi Kenan Taştan ve iki arkadaşı keyfi olarak gözaltına alındı. Yine aynı gün NEWROZ dergisi özel sayılarını satan 6 kişi keyfi bir biçimde bir gün süreyle karakolda tutuldular. Aynı gün akşam, NEWROZ muhabiri H.Buran ve iki Newroz okuru karı-koca gözaltına alındılar.

Polisin baskısı ve izlemesi 1 MAYIS günü de sürdü. Yolda rastgele gençlerin kimlikleri ellerinden alındı, kimlikleri alınanların genellikle NEWROZ okuru olması dikkat çekicidir. Yasal bir dergi olan Newroz okuyanların polis tarafından hedef seçildiği anlaşılıyor.

Polisin baskıları evlere, okullara, dershanelere ve işyerlerine kadar yaygınlaştırıldı. Örneğin: NEWROZ Muhabiri H.Buran'ın ev sahibine "bu adamı evinizden çıkarın" diyerek baskı uygulandı.

Baskılar bunlarla da bitmiyor.... Güvenlik güçleri gözaltına aldığı veya sokata yakaladığı insanları ölümlü tehdit ediyor, ajanlık teklif edip muhbirliğe zorlanıyor. Bu uygulamanın son örneği NEWROZ bürosundan çıkıp evine gitmekte olan Erdal Çiçek'in gözleri bağlanarak şehir dışına götürülüp bilinmeyen bir mekanda, çeşitli vaat ve ölüm tehditleriyle ihbarcılığa zorlanmasıdır. Aynı öneri ve baskılar gözaltındayken Ö.Türkdoğan ve bir başka şahsa da tekrarlanmıştır. Bu kişilere güvenlik güçlerince telefon ve benzeri yollarla tehdit ve ajanlık teklifi sürdürülüyor.

Basın üzerindeki hukuk dışı baskıları ve okurlarının düşünme, haber alma, öğrenme özgürlüklerine yönelik keyfi saldırıları kınıyor; kamuoyu ve demokratik kuruluşları duyarlı olmaya, düşünme ve düşüncelerini serbestçe yayma özgürlüğünü savunmaya çağırıyoruz. Bu baskılara vesile edilen 1 MAYIS üzerindeki baskı ve terör politikasını protesto ediyoruz. 1 MAYIS'ın özgürleşmesinin ve demokrasinin olmazsa olmaz koşullarından biri olduğunu belirtir; baskı ve terörle demokrasi ve insan hakları mücadelesinin sindirilemeyeceğini, onun savunucularının yollarından alı konulamayacağını deklare ederiz.

NEWROZ: DİRENİŞ, BARIŞ VE ÖZGÜRLÜK

Çev: Abu Şehmuz Demir

Kürtlerle Türk askerleri arasındaki kanlı çatışmalar, hafta sonunda yapılan NEWROZ ile ilgili gösteriler sırasında yeni bir safhaya ulaştı. Alınan bilgilere göre 150 ölü, 300'ün üzerinde yaralı ve 1000 civarında da tutuklamaların olduğu anlaşılmaktadır. Türk hükümeti, Kürt halkına karşı açık savaş ilan ederek, bütün bölgede sokağa çıkma yasağı koymuştur. Mecida International (Uluslararası İlaç Yardım Örgütü), üst düzey Türk askeri yetkililerinin açıklamalarından hareketle, katliamların devam etmesinden endişe etmektedir. Newroz, yeni gün anlamına gelir, Kürtlerin bayramıdır ve her yıl Mart ayında kutlanmaktadır. Newroz, baskıya ve zulme karşı başkaldırıyı simgeler. Newroz'da, Kürtlerin barış ve özgürlük içinde, insana yaraşır bir yaşam özleminin ifadesi vardır. Türk koalisyon hükümeti yöneticileri, kamuo-yuna da etki yapan, Kürt gerçeğini kabul etmek ve Kürtlere gereken hak ve özgürlüklerini vermek gibi açıklamalarda bulunmuşlardı. Ama bugüne kadar bu doğrultuda hiçbir şey gerçekleşmedi.

Olağanüstü Hal uygulaması devam etmektedir. Bu bölgeyi, en son yetkilerle donatılmış generaller yönetiyor. Türk ordusu, köy korucularının da desteği ile, sivil halka karşı durmak bilmeyen azgın yoketme savaşını sürdürüyor. Her gün (sonradan ölü olarak bulunan) insanlar kayboluyor.

Kürt halkı tüm baskılara rağmen, haklarına ulaşmadaki kararlılığıyla mücadelesine devam ediyor.

Alman hükümeti, özellikle Dışişleri Bakanı Genscher, Iraklı Kürtlerin ulusal demokratik haklarının hayata geçirilmesini birçok kez ifade ettiler. Ama Türkiye gibi bir ortağın, ülkesindeki Kürtler ile ilgili konu gündeme geldiğinde, Kürt sorunun çözümlenmesine yardımcı olabilecek yaptırımlar gündeme getirilmez. İnsan haklarının çiğnenmesine rağmen, TC'ye ekonomik ve askeri yadımlar devam etmektedir.

Kürtler, Ortadoğu'da bütün dünyanın gözünden uzakta 25 milyonluk bir halk. Bu halkın en basit insan hakkı bile TC, İran, Irak ve Suriye devletleri tarafından elinden alınmıştır. Bu hak, yoksulluk sınırının altında, sefalet içinde ve vahşi bir baskı altında yaşamaktadır. Geçen yılın ilkbaharında Irak Kürdistanı'nda, halk ayaklanmasının yenilgisinden ve onbinlere insanın yaşamına malolan göç trajedisinden sonra, Saddam'la (bugüne kadar sonuçsuz kalan) otonomi görüşmeleri yapıldı. Bombardımanlar sonucu, yeni bir canını kurtarma süreci başlar, binlercesi yollara düşer gene. Saddam'ın Napalm ve Fosforundan kurtulabilirlerse, açlıktan ölüme teslim edilmişlerdir.

Öbür tarafta Kürdistan-Cephesi, Kürt bölgelerinde serbest demokratik seçimler için hazırlanıyor.

Birçok Kürt şehirlerindeki katliam dolayısıyla, tüm demokratik güçlere TC hükümetinin planladığı katliamlara karşı sessiz kalmama çağrısı yapıyoruz.

Askeri saldırının durdurulması için tüm çabalar gösterilmelidir. TC güvenlik güçlerinin kanlı saldırılarına devam etmeleri engellenmelidir.

Sizleri dayanışmaya çağırıyoruz. Bizimle, Alman hükümeti nezdinde, Kürtlere zulüm edilmesine ve yoketme politikasının sürdürülmesine karşı çıkıp protesto edin.

Worms Antifaşist Birlik ve Newroz Dergisi Taraftarları

* Alman basınına sunulan bildiri (Almanca metinden çevrilmiştir.)

KÜLTÜRLER... UYGARLIKLAR...

H. Murat

UYGARLIK TARİHİNDE MEZOPOTAMYA'NIN YERİ

Genel olarak Doğu halklarının aydınları, özel olarak da Kürt halkının aydınları hep şu iddia ve propagandalarla karşılaştılar: "İleri bilim ve kültürü temsil eden gelişmiş uygar Batı", buna karşılık "bilimsel ve kültürel olarak geri, ilkel Doğu!" Emperyalizmin ideologları ve yardakçıları, bunları bıktırırcasına tekrarlıyorlar. Her defasında bir üstünlük göstergesi olarak dile getiriyorlar. Ve siyasetten kültüre, giyim kuşamdan aile ilişkisine varana kadar her şeyimize burunlarını sokmayı kendilerine bir hak olarak görüyorlar. Öyleki, Doğu halklarını sürü, kendilerini ise çoban görüyorlar.

Kürt halkının gerçekten kendi kaderini kendisinin tayin etmesini istiyorsak, başta TC'ye karşı olduğu kadar, emperyalizme ve kültür hegemonyasına karşı da tutum almalıyız.

İkincisi, "kültürlü-uygar Batı"ya karşılık, "geri, ilkel, barbar Doğu" iddialarını reddetmeliyiz. Evet, bilimsel teknolojik gelişmede Batı'nın Doğu'dan (genel olarak Kuzey'in Güney'den) bugün epey ileri olduğu doğrudur. Fakat teknolojik ilerilik ve zenginlik eşittir, kültürlü ve uygar olmak demek değildir. Almanya dün bilim, teknik ve zenginlik olarak en güçlü ülke idi, ama aynı ülkenin insanları olarak Almanların en uygar, en kültürlü insan olduklarını kim söyleyebilir? Ve söylerse, ikinci dünya savaşının hazırlayıcısı Hitler faşizmini ve kitle katliamını nasıl izah edebilir? ABD bugün dünyanın tek süper gücü, hem teknolojik üstünlük hem de zenginlik bakımından en güçlü ülkelerden biri. Bu durumdan hareketle Amerikalıların en uygar en kültürlü toplum olduğu iddia edilebilinir mi? İddia edilirse, ABD'nin dün Vietnam'da, bugün Irat'taki katliamları nasıl izah edilecektir? Orta Doğu'yu silahlardan arındırmak bahanesiyle Irak'ı yerle bir eden ABD'nin, son bir yıdır Ortadoğu ülkelerini adeta silaha boğan yönelişi nasıl izah edilecektir? Sadam'ın katil olduğu uygar olmadığı doğrudur. Peki ya Bush'un uygar-medeni olduğunu kim iddia edebilir? Bush'un bir katil olmayıp uygar olduğunu, ancak ondan feyz alanlar iddia edebilir.

Üçüncüsü; Batı'nın sahip olduğu bugünkü bilim ve teknolojisi, "ilkel, geri, barbar" diye iddia edilen Doğu'da beş bin yıl öncesinden fışkıran ve uygarlık tarihine ilk temel teşkil eden bilimin tohumları üzerinde yükseldi, gelişti ve bugüne ulaştı. Yine "ileri uygar" Batı, Doğu'nun sömürüsü, kanı ve katliamlar üzerinde yükseldi. Bu sömürü ve talan halen devam ediyor. Batı, bugün Doğu'dan 50 bilemedin 100 yıl ilerdedir. Ama dün (bir kaç bin yıl önce) Doğu, Batı'dan bin yıl ilerdeydi.

Hem bu durumu, hem de bugünkü uygarlık tarihinde Doğu halklarının ve ulusumuzun oluşumuna analık etmiş bulunan Mezopotamya halklarının, bilim ve kültür hazinesindeki yerlerinin ve katkılarının ne olduğunu kavrayabilmek için değerli bilim adamı, Server Tanilli'nin "Yüzyılların Gerçeği ve Mirası İnsanlık Tarihine Giriş" adlı eserinden peşpeşe uzun alıntılar aktaralım.

YENİTAŞ DEVRİMİ

"Yenitaş devrimi, İsa'dan önce 4000 yıllarında Ortadoğu'da, 3000 bin yıllarına doğru da Batı Avrupa'da etkileri bakımından tıpkı İsa'dan sonraki XIX.yy sanayi devrimlerine benzer devrimci bir dönüşümdür."

"Yenitaş devrimi sürecinde"

–Balta, keser ve taştan orak çapa bulunmuş

–Ok ve yay bulunmuş

–Tarım başlamıştır, hayvanlar artık evcilleştirilir.

Bu artık göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçiştir. (a.g.e. cilt 1 sf. 13)

MADENLER ÇAĞI

Uygarlık tarihinin ilerlemesinde madenlerin kullanılışı büyük rol oynamıştır. "İlk üretilip kullanılar maden bakırdır. Bakır Ortadoğu'da yaklaşık 4 bin yılında bulundu. Bunu, bakır-kalay karışımı olarak Tunç ve İsa'dan önece XII.yy'a doğru demirin bulunuşu takip eder"

"Ancak şurası bir gerçekliktir ki, Yenitaş devriminden geçip madenler çağını olanca hızıyla yaşayış Nil boyları, Dicle-Fırat boyları ile İndüs boylarında ilk kez oldu." (a.g.e. sf. 13-14)

YAZI

"Mezopotamya'da çivi yazısı

Mısır'da hiyeroglif denilen işaret yazısı

Fenikeliler ise, alfabe yazısını geliştirdiler. Ki bu alfabe daha sonra Yunan ve Latin Alfabesinin zeminini oluşturdu.

"Çivi yazısını yaratanlar Sümerler oldular. Akatlıların da kabul ettikleri bu yazı, Elamlılara, Babillere, Asurlara ve Hititlere geçti. Sonra Fenikeliler de ilk alfabelerini yazarken ondan yararlandılar." (a.g.e. cilt 1)

ESKİ DOĞU

"Eski Doğu halklarının bütün insanlık tarihi üzerinde büyük etkileri olan pek köklü uygarlıklar yarattılar. İnsanlığın maddi ve manevi kültürlerinin temelini onlar attılar hiç kuşkusuz. Bu uygarlıklar içinde ilk akla gelenleri Mısır ve Mezopotamya ile Filistin ve Suriye'de kurulan uygarlıklar oluyor. (a.g.e. sf 59)

MEZOPOTAMYA

"Kuşkusuz tarih Sümerlerden önce çok önce başlamıştı. Ama uygarlığın Sümerlerle başladığı kesindir, Kramer bunu kanıtlarıyla sergiler önümüze. Onlara daha sonra Babil'in katkısı eklendi ve Sümer-Babil uygarlığından Batı uygarlığına giderek insanlığa büyük miras kaldı."

"Dicle-Fırat deltasında doğdu bu uygarlık" (a.g.e. sf: 41)

"Sümer-Babil uygarlığının büyük katkıları, İbraniler, Yunanlılar ve Romalılar yoluyla Avrupa halklarına da ulaştı. Ve modern Avrupa kültüründe bugün de varlığını sürdürüp duruyor." (a.g.e. sf: 66)

BİLİMİN TOHUMLARI

"Eski Babil İmparatorluğu zamanında Aşağı Mezopotamya'da günlük yaşamda ve ekonomide uygulanan bilimsel tohumlar görüyoruz. Bunlar, daha çok astronomi ve matematikle ilgiliydi ve zaman ölçmeye, hesaplamaya, sulama şebekesini ayarlamaya hizmet ettiği gibi değiş tokuş ve tefecilikte de işe yarıyordu"

"Astronominin temelleri, Mezopotamya'da iki ve üç bin yıllarında atılmış, onu izleyen devirlerde geliştirilmiştir. Bu bilgiler daha sonra Yunanlıların, sonra Arapların astronomisine temel oldu. Avrupa'da Araplardan almıştır. Böylece modern bilimin temelinde ilk harç olarak Babil astronomisi vardır."

"Dairenin 360 olduğunu Babiller buldu"

"Babilliler, günü ve geceyi 12 saat olarak saptamışlardır. Sonra saat 60 dakikaya, dakika 60 saniyeye bölündü" (a.g.e. sf: 73,74,75)

ESKİ MISIR

"Gerçekten Mısır, eski doğu toplumlarının yarttığı üç büyük uygarlık alanlarından biridir. Akdeniz kültür çevresini onsuz anlamak olanaksızdır. Eski Yunan'ın ona çok şey borçlu olduğu ise tartışma dışı"

"Mısır'da hesaplama pek ileri gitmiştir. Beş parmakla ya da düzine düzine yapılan doğal hesaplama sisteminden hareket ederek, Mısırlılar 1-10-100 ve 10.000.000'e kadar ulaşan ondalık numaralandırmayı buldular. Geometri de ileriydi...Yalnız dikdörtgenin yüzeyi değil Pi sayısı için 3x16 alınarak kürenin hacmi de hesaplanıyordu." (a.g.e. sf: 115)

HİNT

"İ.Ö. III.bin yıllarında başlayarak ülkenin Kuzeybatısında İndüs Vadisinde pek büyük bir uygarlık serpildi. Harappa uygarlığı "İndüs uygarlığı" da deniliyor... Pamuğu ilk kez Hintliler yetiştirdiler.

"İ. Ö. III bin yılın sonlarında II bin yılın başlarında ki, Harappa uygarlığının doruğuna varması bu döneme rastlar. Hintliler tuncu işlemeyi biliyor ve madenden çalışma aletleri, silahlar, günlük ev eşyaları yapıyorlardı..."

"Hint matematikçileri, insanlığa, genel olarak bugün de kabul edilen, rakamın değerinin sayıda yer aldığı yere göre değiştiği rakam sistemini vermişlerdir. Bazı rakamlar, özellikle sıfır onların buluşudur. Bütün bunları, Ortadoğu halkları onlardan aldı ve Avrupa'ya da çok az değişerek ve (Arap rakamlarıyla) adıyla geçti. İlk çağın Hintlileri kare kökü ve küp kökünü almayı biliyorlardı, trigonometrenin temel kavramlarından haberdardılar" (a.g.e. sf: 192-206)

ÇİN

"İ.Ö. XII.yy'da Çinliler demiri buldular, ancak demirin yaygın kullanımı daha sonraki yüzyıllarda VI. ile IV. yy arasında gerçekleşti."

"Tarımda takvimin saptanabilmesi astronomik gözlemler gerektiriyordu. İlk çağın Çinlileri bu alanda pek ileri gittiler. Böylece, Hipparkos'dan 200 yıl önce Çin bilginleri gündüz ve gecelere bakarak yer yuvarlağının güneş çevresine bir elips çizdiği gerçeğini buldular. Eski Çin'de güneş tutulmasının düzeni biliniyordu."

"Pek sağlam bir matematik kavramı vardı onlarda. Özellikle köklerle, küp köklerini biliyorlardı."

" O devrin tarım tekniği hakkında pek ilginç bilgiler veren agronomi eserleri günümüze kadar ulaşabilmiş durumda..." (a.g.e. sf: 212)

Uygarlık tarihinin yalnızca bir ve en eski en temel kesitinden belli aktarmalar yaptık. Bilim ve kültürün gelişimi günümüze değin belli inişli çıkışlarla devam etti. Ve bundan böyle de insanlık uygarlık yürüyüşüne devam edecektir.

Buraya kadar belirttiklerimden şu sonuçlara ulaşmak mümkün.

Küçük ya da büyük her halkın uygarlık tarihine katkısı az ya da çok vardır. İnsanlık tarihinin uzun geçmişinin bir ürünü olan halkların, kendilerinin bir parçasını oluşturdukları tarihe katkılarının olmadığını iddia etmek saçmalıktır.

Kürt halkı, bugüne gelmiş insanlık tarihinin bir parçasıdır.Ve tarihin oluşumunda katkıları vardır. Halkımız genel olarak Ortadoğu'nun özel olarak Mezopotamya'nın en eski halklarından biridir. Mezapotamya kültürü halkımızdan, halkımız da Mezopotamya kültüründen ayrı düşünülemez.

Hiçbir halk, bir başka halktan üstün değildir. Küçük ya da büyük her halkın kültürel değerleri vardır ve insanın manevi zenginliği bu kültürel değerlerden oluşur. Bu değerler küçümsenemez.

Avrupa'daki bugünkü ileri teknolojinin ve bilimin temelleri, dün (yani 5000 yıl önce) Mısır, Mezopotamya, Filistin, Suriye, Hint ve Çin'de atılmıştır. Evet şu anki Avrupa teknolojisinin temelleri dün Doğu halkları tarafından atılmıştı. Eski Doğu halklarının binlerce yıl önce yeşerttikleri bilimin tohumları, bugün de tüm insanlığın (ve Batı'nın) bilim ve kültüründe yaşıyor. Bunları Batı'yı küçümsemek için söylemiyorum, tersine Doğu'yu küçümseyenlere yönelik söylüyorum.

Bunları, Batı Avrupa'nın ve ABD'nin son beşyüz yılda olabildiğince hızla katettiği gelişmişlik düzeyi karşısında, Doğu halklarının geri kalmışlığına bakarak dehşete kapılan, kendi halklarını ve kültürünü küçümseyen, Avrupa kültürüne taparcasına bir tavır içerisine giren ve Avrupa'yı taklit edenlere, kendi halkına ve kültürüne karşı inkarcı yaklaşımı, sanattan siyasete günlük yaşamdan giyim kuşama varana kadar her alanda taklitçiliği esas alanlara söylüyorum. Halkına güvensizlik ve bunun doğal sonucu olarak kendine güvensizlik geçmişi olduğu kadar geleceği de

kapsıyor. Herşeyde Avrupa'nın desteğini aramak ve Avrupa'ya destekten öteye misyonlar yüklemek, günümüzde kendini en açık olarak ulusal özgürlük ve demokrasi mücadelesinde açığa vuruyor.

Bütün halklar kardeştir perspektifi hareket noktamızdır. Hiç bir halkı küçümsemiyoruz. Her halktan (bugün fazlasıyla Avrupa halklarından) öğreneceğimiz çok şey vardır. Dün onlar Doğu halklarından öğrendiler, bugün de bizim onlardan öğreneceklerimiz vardır.

Ulusal özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde, evrensel kültürle de yoğrulmuş kendi kültürümüzü hareket noktası yapmalıyız. Kendi yolumuzu, kendi politik geleceğimizi,halkımızın öz gücünden hareketle belirlemeliyiz.

Batı ve Doğu'yu kıyaslarken, tarihe, daha doğrusu tarihin derinliklerine sığındığımız iddia edilebilir. Evet bu iddia doğrudur. Ama, her halkın kendi tarihi gelişiminin belli bir evresinde, tarihe sığındığı, kendi tarihi köklerini aradığı anlar olmuştur. Kürt halkı yönünden bu günümüzde fazlasıyla geçerlidir. Yüzyıllardır kendi devletini kuramamış ve kültürel olduğu kadar, bilimsel çalışmasını sürdürecek tüm imkanlardan yoksun bırakılmış Kürt halkı için, tarihin derinliklerinde dayanak araması kadar doğal bir şey olamaz. Elbette, kültür-sanat sadece geriye bakışlı değildir. Biz de salt bunu önermiyoruz. Fakat bizim gibi tarihi yok edilmeye çalışılan bir halkın geçmişi kavranmadan ne bugünü açıklanabilir ne de yarına ışık tutulabilir.

KÜLTÜRDE EVRENSELLİK-ULUSALLIK

Toplumların bugünkü uygarlık hazinesi bilim ve kültürün nasıl da zengin bir evrenselliği içerdiğinin canlı tanığıdır. Binlerce yıl önce Doğu'da atılan bilimin tohumları, o günün koşullarında bile, ağır da olsa (yüzyılları kapsayan zaman dilimi içerisinde) başka halklara mal edilebiliyordu. O günün koşullarında bile, bilim ve kültür yerel sınırları tanımazken; günümüzde medya araçlarının ulaştığı düzeyde halklar arası bilim ve kültür akışı artık ulusal herhangi bir engeli tanımıyor. Ulusal çitleri hızla yıkıyor. Her ulusal kültür içerisinde, evrensel kültürün öğeleri hızla büyüyor. Bu gerçeklerden hareketle bizler, halkımızın ve kütlürümüzün etrafına çitlerin örülmesi yaklaşımını kimden gelirse gelsin reddetmeliyiz. Kaldı ki iletişim tekniğinin ulaştığı boyutlarda artık hiçbir halk ulusal kültürünü evrensel kültürün etkisine kapalı tutamaz da.

Evrensel kültürle, ulusal kültür, birbirinin karşıtı değildir. İkisi daima birbirlerini tamamlar. Çünkü...

-Her ulusal kültür, yalnızca evrensele yol açan bağıntı içinde vardır. Tersi de doğrudur; evrensel kültür yalnızca ulusal (bireyseli de kapsayan) kültürlerden geçerek oluşur.

-Her ulusal kültür şu veya bu oranda evrenseldir. Tersinden de her evrensel kültür bir bireysel (ulusal) kültürün ya bir parçası ya da bir yönü ya da onun özüdür.

-Her evrensel, bütün ulusal (bireysel) nesnellikleri ancak yaklaşık olarak kucaklar. Her bireysel de evrenselin içerisine eksik olarak girer.

- Son olarak da, günümüzde her ulusal kültür öteki ulusal kültürlerle binlerce geçiş bağlarıyla bağlanmıştır. Tıpkı bugün Kürt ve Türk kültürleri gibi, tıpkı Kürt, Fars, Arap, Türk, Ermeni ulusal kültürleri gibi...

Kültür; eğer insanın yaşımında, düşüncesinde, davranışında bir dile geliş tarzı ise;

Kültür; insanın hayvansal kökenden ne ölçüde sıyrıldığını içeren tüm maddesel başarıları belirtmek amacı ile ortaya atılmış bir kavram ise;

Kültür; toplumsal deney, bilgi ve becerilerin kuşaktan kuşağa aktarıldığı ve toplumsal bilginin depo edilip ve yeni kültürel değerlerin ortaya çıkmasının olanağının yaratıldığı alan ise;

Kültür; bizim için kollektif bilincin ve kimliğin tüm simgeleri ve bizi biz yapan belgeleri... her şeyi açıklayan bilgiler ise;

Bizler kültüre, ulusal ve evrensel boyutları ile sahip çıkmalı, geliştirmeliyiz. Başta komşu halklar olmak üzere tüm dünya kültürleriyle halkımızın kültürel değerlerinin kaynaşmasına yönelik bir politika izlemeliyiz. Ulusal kültürümüzün evrensel kültürle kaynaşması veya evrensel kültür okyanusuna ulasal kültürümüzle katılabilmemiz, başta ulusal kültürümüzün tüm yönleri ile açığa çıkarılması görevinin yerine getirilmesiyle mümkündür.

Evrensel kültürle kaynaşmaya evet, ama halkları "böl, parçala ve yönet" hedefini güden emperyalist kültüre hayır demeliyiz. Halkımızın emperyalizmden çektiklerini dünyada çok az ulus çekmiştir. Emperyalizm tarih sahnesine çıktığından beri halkımıza yönelik politikası hep iki yüzlülüklerle doludur. Emperyalizm her zaman Kürtlere yönelik korkunç bir alçaklık ve hainlik içeren planlarını sürdüregelmişlerdir. Artık buna kanmamalıyız.

KÜLTÜR-SANAT İLE POLİTİKANIN BAĞI

İnsan toplulukları, bir takım doğaüstü hayali güçlere boyun eğerek oluşmadılar. Tersine sayısız kuşaklar boyunca alınan kararlar, girişilen planlı eylemler, belirlenmiş amaçlar ve yaratıcı zeka yoluyla, kısacası doğal çevreye karşı, yürütülen savaşların ve kazanılan başarıların sonucunda topluluklar insanın bizzat kendi eliyle oluşturulmuşlardır. Kısacası bugünkü modern toplumlar, tanrının bir hikmetinin ürünü olmayıp, insanların doğaya karşı yürüttükleri planlı ve bilinçli mücadelelerin ürünüdürler. İlkel toplumlar, giderek halklar ve günümüzün modern toplumlarının oluşumu bu uzun ve bilinçli kavganın ürünüdürler.

Başlangıçta, esas olarak kavga doğaya karşı yürütülmekte idi; özel mülkiyet ve sınıfların ortaya çıkışına paralel, sınıflar arasında veya genel olarak ezenle ezilenin arasındaki kavga da buna eklenmiş ve uygarlık tarihinin oluşumunun motoru haline gelmiştir. Bu kavga; tüm hızıyla bugün de devam ediyor. Hem sınıflar arası kavga hem de insanın, doğanın, evrenin derinliklerine hükmetme kavgası sürüyor.

Bu kavgada, genel olarak bilim ve kültürün; özel olarak sanatın, edebiyatın, ideolojinin, politikanın vb. yadsınamaz rolleri olmuştur. Sanat ve edebiyat ideoloji ve politika ile bir ve aynı şeyler değildir, ama ideolojiden tamamı ile ayrı bir şey olarakta görülemezler.

Her sanat, her edebiyat aynı zamanda ideolojik bir içeriğe, politik bir yaklaşıma sahiptir.

İnsanlığın uzun uygarlık tarihi yürüyüşünde, her ileriye yönelik ciddi alt üst oluşta, her ciddi devrimde, bilim, ideoloji, politika kadar; devrimci sanat ve edebiyatın da yadsınamaz yeri vardır. Yakın tarihin iki büyük devrimi (1789 Fransız Burjuva Devrimi ile 1917 Rus Ekim Sosyalist Devrimi) o toplumlarda derinlemesine kök salmış ilerici, devrimci ve geleceği öngören sanat ve edebiyatın yarattığı etki üzerinde boy vermiş devrimci politikanın ürünü olarak gerçekleştiler.

Devrimci değişimi hedefleyen kültür ve sanat, yığınlar arasında derinlemesine kök salmadan, iktidarı hedefleyen devrimci politika tek başına başarılı olamaz. Bunun sonuçlarını bugün somutumuzda bile izlemek, görmek mümkün.

Devrimci sanat ve edebiyat yönünden durum vahimdir. Toplumda devrimci değişimi hedefleyen resim, mimari, sinema, müzik, edebiyat, heykeltraş vb. gibi sanat alanlarında zemin oldukça çoraktır. Ha keza, edebiyat ve dalları olarak; devrimci şiir, roman, hikaye, masal, eleştiri... yönünden de birinciler kadar olmasa da yine de ciddi bir çoraklık vardır. Resimde, sinemada, müzikte, şiirde, romanda ilericilik, devrimcilik adına üretilenler de burjuva demokratlığı ve düzen sınırlarını aşmada dişe dokunur pek bir şey yoktur. Son elli yıldır, ne Kürt halkı yeni bir Cigerxwîn'u ne de Türk halkı yeni bir Nazım'ı yetiştiremedi.

Kürt halkının özgür olmaması, dilinin yasak oluşu ve tarihinin bir bütün olarak yok sayılması ve var olanın yok edilmeye çalışılması, bizdeki sanat ve kültür çoraklığının başlıca nedenlerinden biridir, ama yine de bu mevcut çoraklığı tamamıyla izah etmeye yetmiyor.

Son yıllarda Kürt edebiyatında belli bir canlanma görülüyor. Ama bu, halihazırda doğal olarak, daha çok geçmiş bakışlıdır. Bugünü izah eden ürünler hem yetersizdir, hem topluma yeterli bir yaygınlık ve derinlikte nüfuz etmekten uzaktır. Hem de önemlisi sınıf içeriği yok denecek kadar zayıftır. Ayrıca 60 milyon insanı barındıran Türkiye ve K.Kürdistan genelinde en çok satan kitabın bile üç dört bin adeti geçmemesi, halklarımızdaki kültürel çoraklığı çıplak olarak sergileyen bir başka göstergedir.

Aydınlarımız politik bir hedef olarak, Kürt ulusunun, K.K.T.H'nı elde etmesini istiyor ve hedefliyorlarsa, bunun zemininin güçlü kılınması için kavga vermelidirler. Çünkü, Kürt ulusu için ulusal-toplumsal kurtuluş, en başta mevcut düzenden köklü bir kopuşla olanaklı olacaktır. İşte, devrimci ulusal-sınıfsal kültür ve sanatın üretilip yığınlar içerisinde derinlemesine kök salması hedefinde tüm enerjiyle çalışmak gerekiyor.

–Devrimci sanat ve sanatçı; toplumda derine inebilen ve derinde, yani halkta gizli olanı çıkarabilendir. Halkta geleceğimiz gizlidir.

–Devrimci sanat ve sanatçı; çevresi ile arasındaki ilişkilerde pasif değil, tersine, çevresine etki eden ve onun değişmesini hedefleyendir.

–Devrimci sanat ve sanatçı; baskıya ve zulme karşı direnen, kafa tutandır. Dolayısıyla;

Halkımız için en büyük toplumsal tehlikenin cehalet olduğunu bir an olsun unutmadan, toplumumuzun derinliklerine inebilen, zulüm ve sömürüye karşı direnen, devrimci değişimi içeren ilerici-yurtsever sanat ve edebiyata sahip çıkılmalıdır. Halkımızın ulusal özgürlük kavgasında tıpkı yemek içmek gibi, ihtiyacı olan bu manevi değerleri geliştirmeli, yönlendirmeliyiz.

DİL

Dil, toplumun tüm varlığı boyunca vardır ve en etkili olgular arasındadır. O, toplumun doğup gelişmesiyle paralel olarak doğup gelişir. Toplumla birlikte ölür. Toplumdan ayrı olarak dil düşünülemez. Konuşan bireydir. Dil, birey için yalnızca üyesi oldukları topluluğun bir ürünü olarak anlam taşımaktadır.

Tarih, zoraki asimilasyona karşı dillerin aşırı direncine ve kalıcılığına hep tanıklık etmiştir. Bizde de bu tanıklığa bir örnek daha eklenmiştir. Dört gerici devlet, yıllardır dört bir yandan, Kürt dilini yok etmek için zor da dahil herşeye başvurdular, halende başvuruyorlar. Ama bu saldırılara karşı Kürt dili direnmiş ve bugüne gelmiştir. Bu, en başta, aydın geçinen ama gerçekte ırkçı şoven olan kimi Türk yazarların "Kürt dili yapay ve uydurulmuş bir dildir" yalanlarına iyi bir yanıttır.

Tüm zoraki asimilasyon çabalarına rağmen, bugün Kürt dili yaşıyorsa, bu genel olarak dillerin kalıcılığı ile özel olarakta, Kürt dilinin gramer sisteminin ve sözcük hazinesinin zenginliği ile açıklanabilir. Tüm yoketme çabaları boşunadır, Kürt dili yaşıyor ve Kürt toplumunun ömrü ile yaşıt olarak yaşayacaktır da.

Yine tarih göstermiştir ki, dillerin karışımı ve tek bir dilin yeryüzünde oluşumu, bırakalım birkaç onyılda, birkaç yüzyılda bile olanaksızdır. Tekniğin ve bilimin gelişmesiyle medya araçlarının dev boyutlara ulaşıp, dünyayı adeta küçük TV kutusunun içerisine sığdırmasının da etkisi ile, farklı toplumlar ve diller arasında durmadan genişleyen bir ortaklık oluşmaktadır. Her ulusal dile, hergün yeni bir ortak teknik-bilimsel vb. kelime girmektedir. Ancak buna rağmen, farklı dillerin tek bir dilin oluşumu doğrultusunda karışımı, yüzyılları kapsayacak uzun bir süreç ister. Zamanı bugünden kestirilemez. Bugünden söylenebilecek olan, farklı diller arasında ortak bir alanın durmadan genişlediğidir.

Dilin olmadığı bir ortamda, ne örgütlenmiş davranışlar ne planlı amaçlar söz konusu olamaz. Çünkü dil soyutlama aracıdır, düşüncenin eyleme dönüşmesidir. Tersinden dil, düşünce olmaksızın var olamaz. Bu gerçekler, bizim şu anki durumumuzun resmini çıplak olarak vermektedir. Halkta olduğu gibi aydınlar olarakta, örgütlü davranış ve planlı amaçlardan bugüne kadar ciddi olarak yoksun kaldıysak, bunda, dilimizi kullanamamızın önemli bir payı bulunmaktadır.

Dile, kısaca belirttiğimiz bu perspektifle baktığımızda, Kürt aydınlarının, dil bilimcilerin ve kurulacak olan bu amaçlı kurumların önünde; Kürt dilini tüm zenginliği ile açığa çıkarmak, geliştirmek ve toplumda yaygınlaştırmak görevi bütün yakıcılığı ile duruyor.■

BI KURTÎ
DÎROKA ZIMAN Û EDEBÎYATA KURDÎ

A. Bali

Dîroka ziman û edebiyata kurdî pir kevn e. Di dîroka dinê da, xasima ji ber cîyê wî yê coxrafi li ser erdê Kurdistanê gele şer çêbûne û zirar û ziyanek mezin gîhandine ziman û edebiyata kurdî. Di her şerê bûyî da cîyên runiştinê û avadanîyên din hemû kawil û wêran bûne. Bajar û gund hatine talan kirin, kitêbxanên heyî hemû hatin şewitandin an belavela kirin. Kitêbên destnivîs ên giranbiha an şewitîn an jî wînda kirin. ji ber vê sedemê îro, nîvîsar û belgên ku ber dest da mane, hindik in.

Zanînên li ser Kurdan û yên zimanê Kurdan yên herî kevn, di gotarên dîrokî yên Çînî û Erebî da her mane. Ev gotinên heyî baş dîyar dikin ku dîroka gelê Kurd heya 3000 salên BÎ diçe. Lê belê, pêwîst e mirov baş bizanbe ku dîroka Kurdan hin ji pêş vê reqemê dest pêdike. Nivîsarên dîrokî yên dest da mayî, li BÎ sedsala 7. da dest pêdikin û heya îro tên. Lê, ew tarîxa jî ne tarîxek nû ye, gelek kevn û dirêje.

Afirandina Ksenophon, "Anabasis" an "Şundavegerîna Deh Hezaran" da li ser Kurdan û Kurdistanê pir gotinên girîng û hêja bene. Ev kitêba di salên 400-401'ên PÎ da hatîye nivîsandin, Nivîskarê wê pirtuka hêja, dîroknivîs û serdarek leşkerî bû. Û di şerê navbera Kyros û hukimdar Artakserkses ê birayê mezin da beşdar bûbû. Ksenophon, biçûktîya xwe da li ber destê pîtolê (feylesof) bi nav û deng yê Yuwnanî Sokrates da perwerde bûbû. Di vê şerê qewimî da Kyros winda dike û tê kuştin. Piştî xesarek mezin, leşkerê Yuwnan biryara paşda vegerinê digire. Eceman rê qutkiribûn, ji ber vê yekê divîya ku di nav erdê Kurdistanê ra derbas bibin. Ksenophon dibêje: "Rêyek tenê mabû. Divîya ku em di nav erdê Kardukh'an ra derbas bin û biçin Behra Reş" Ev gotina ji devê dîroknevîsek bi nav û deng Ksenophon derketîye, tesbîtek bêhempa ye û 2400 sal berê hatîye gotinê. Nivîskar, di derheqa rewşa Kurdan da wisa dinivîse: "Kardukh di vê demê da aza bûn. Gelê Kardukh, gelêk şervan bû." Pêde diçe û dibêje: "Leşkerê yê mayî jî, di şerê newberame û Kardukh'an da hate kuştin û bi leşkerê hindik mayî va me xwe gîhand Behra Reş û ji wir jî bi gemîyan em gihiştin welatê xwe"

DESTPÊKÊN EDEBÎYATA KURDÎ

Di warê ziman û edebîyata Kurdî da, destnivîs û nimuneyên kevn û girîng, di sedsala 11. da bi Elî Herîrî va dest pêdikin. Di sedsala 14. da Feqîyê teyra, di sedsala 15. da Meleyê Batê nimûneyên hêja bo me hiştine û ew heya niha mane û ber dest da ne. Ev mirovên ku hatne binavkirin di babetê edebîyata Kurdî te tu car xizmetên wan nayên ji bîr kirin.

Di dawîya sedsala 16. û destpêka sedsala 17. da Meleyê Cizîrî, disa di vê sedsalê da Ehmedê Xanî di dîroka edebîyata Kurdî da ciyê xwe digirin. Ehmedê Xanî, di sala 1690'a da dest bi nivîsandina afirandin a xwe ya giranbiha "Mem û Zîn" kirîye û di 1695'a da jî qedandîye. Ew zimannasek herî kevn û mezin ê Kurd e. Bi navê "Nûbara Biçûkan" ferhenga Kurdî ya herî kevn a Xanî, di sala 1684'a da bir zimanê Erebî û Kurdi hate nivîsîn. Ev kitêba nivîsandî di medrase xwe ya vekirî da ji bo hînkirina zimanê Kurdî seba zarokên Kurd wek kitêba dersê hatîye amade kirin. Ehmedê Xanî bi vê kar û barê xwe va bûye hîmdarê zimanê Kurdî. Wî mirovê nemir, ji vê sedan sal berê girîngî daye ziman û çandîya Kurdî û ji bo mirovên îro jî bûye nimuneyek girîng û mezin.

Di dîrokê da cara yekem, di sala 1639'a da Kurdistan, di serdema padşayê Osmanîyan Muradê IV. û şahê Îranê Abbasê II. da bi Peymana Qesrî Şîrîn hate dabeş kirin û di nav herdu welatan da bû du beş. Di Şerê Cîhan ê yekem da jî, bi destê dewletên navçê û bi tesîra Îngiliz û Fransizan cara duwemîn hate beşkirin û bi vî awayî di nav sînorên çar dewletan da Kurdistan li ser xarîtê hate parva kirin û sînorên îro hatin kişandin.

Hemû welatên bindest bi zilm û zordarîyên kolonyalistan va rûbirû mane. Her weha gelê Kurd, ziman û çandîya wî jî, ji vê zilmê bêpar nemaye. Lê disan jî kolonyalîstên xwînrêj tu car nikarîye ku hebûna Kurdan û zimanê wan ji holê rabikin. Iraq ku ji Osmanîya qetîya, demek şûnda kete bin bandura Îngilisan. Ji wê demê heya îro hin caran li mekteban, bi zimanê Kurdî xwendin û nivîsandin pêkhat û Kurdî bû zimanê perwerdeyî. Ji bo windakirina ziman û çandiya Kurdî giş hewldan û keftûleftên kolonyalîstan negihiştin armancê. Ziman edebîyata Kurdî, bi zarava soranî (Kirmancîya Xwarû) li Kurdistana Xwarû gelek pêşda çû. Li Bexdayê, li Silêmanîyê ji mekteba silef heya zanîngeha bilind, bi zimanê Kurdî dem-dem xwendin û nivîsandin hate dayîn. Radyo û televîzyonan da bernameyên Kurdî hatin pêşkeş kirin. Lê belê, ji ber nebûna demokratîyek bi bingeh û rûniştî, ew mafên gelê Kurd dem bi dem dîsa hatin pêpes kirin. Rewşa îro hîn bêtir xirab bûye. Lê, hezaran kitêb bi elifbayê Kurdî bitînên Erebî hatine weşandin, ziman û edebîyata Kurdî gihiştîye merheleyek nûjen (modern) û Kurdî bûye zimanek hemdemî. Ev jî nîşan dide ku, biçûktirin îmkan û delîve ku peydabin, zimanê Kurdî gele zû pêşda diçe.

KAR Û XEBATA ZANAYÊN BÎYANÎ

Kar û barên ku bîyanîyan li ser ziman û edebîyata kurdî kirine, gele zû de dest pê dikin. Ji wan karan çend nimûneyên girîng ev in: Zimanzanê Îtalyayî, bi navê M.Garzoni di sala 1787'an da bi navê "Gramatica e Vocabolario Dalla Lingua Kurda, Îtalya-Roma" cara yekem rêzimana Kurdî nivîsîye û daye çapkirin. Bi vî karê xwe yê girîng , zimanê Kurdî pêkeşî zi-

manzanê cîhanê kir. Her wisa bala zimannasên dinyayê kişand ser zimanê Kurdî. Disa di vê salê da li Rusyê, ji alîyê P.S. Pallas, bi navê kitêba "Hemû Zimanên Heyî û ferhenga Berhevanîna Zaravan" da di derheqa Kurdî da jî hinek xişt hatine nivîsîn û behsa wê bûye. Ji van karên biyanîyan pêve, di navbera salên 1840-1850 da zimanzanên Alman E. Rödinger û A. F. Pott, bi hevra bi navê "Kurdische Studien - Lêkolînên Kurdî- bi alîkarîya berhevkirina zimannasî ango bi metodên lînguistikî, zimanê Kurdî, zimanekî hemdemî û di nav famîlya zimanên Hînd-Ewrupî da di beşê Îrannasî da cara yekem bi cîh kirin û di dinya zimannasan da wek zimanek hate qibul kirin.

Xebatek din ê girîng jî ya Ferdînand Justî ye. Wî, "Kurdische Gramatik". Rêzimanê Kurdî, li Petersburgê di sala 1880 da pêşkeşê zimannasan kirîye û wek zimanek xweser parêzgarîya zimanê Kurdî kirîye. Gelek gerokên Ewrupî di Rohilata Navîn û Kurdistanê da gerîne û di derheqa Kurdistanê û gelê Kurd da dîtinên xwe nivîsine. Ji wan A. Von Le Coq, di sala 1903 da li ser zimanê Kurdî, zaravaya Zazakî; Oskar Mann, di navbera salên 1903-1906 da li ser zimanê Kurdî û Farisî karên ku pêkanîne, bi navê "Kurdische-Persischen Forschungen" çar bend li Berlînê weşandine.

Rohilatnasek bi nav û deng jî, bêguman, V. Mînorskî ye. Minorskî, di warê avakirina kurdnasîya nûjen (kurdolojîya modern) da zanayek herî mezin e. Di ansîklopedîya Îslamê de beşa "Kurdan û Kurdistanê" wî bi xwe nivîsîye. Civîna Rohilatnasîyê, ku di sala 1938'a da li Brûkselê pêkhat, di wir da di bin serxeta "Bingeha Kurdan" da dîtînên xwe yên zanistî pêşkeşê zanayên cîhanê kirin. Ji xênî van, hê gele kar û barên pir hêjayên din jî di babetê kurdnasîyê da kirine. Di vê derheqê da di kovarên pir navdar ên dinyayê da gele gotarên wî hatine weşandin. Ji ber vê jî hin zimannas wî wek bavê kurdnasîya nûjen dihesibînîn.

Piştî Mînorskî, li Fransê, Bazil Nîkîtîn jî di derheqa Kurdan da gele karên hêja kirine. Nîkîtîn ji di rêça Mînorskî da meşîya û pêydaçûna kurdnasîyê da xebatek kêrhatî pêşkeş kir. Di saya vê xebata wî da kurdnasî, di Fransê da gele baş hate nasîn. Vê nasandine kar li ser zanîngehên din ên cîhanê kir û kurdnasî bêtir belav bû. Ziman û edebîyata Kurdî û gelê Kurd, di setnê navneteweyî da, bi dîtinek zanistî cîhê wxe girt û hatenasîn. Gotaren B. Nîkîtin, li Fransê, li Îtalyayê, li Îngilîstanê, li Polonyê û gele welwtên din da, bi zimanên wan delatan kovar û rojnaman da hatin weşandin. Bi vî awayî ziman û edebîyata Kurdî di van welatên bîyanî da bêtir hate nasîn. Her wisa, gele xalên ansiklopedîya Îslamê yên ku di derheqa Kurdan da ne dîsa ji alî Nîkîtîn va hatin amade kirin. Afirandina wî ya bi navê "Kurd", xêni zimanê Fransî bi Îngilîsî, Rusî, Erebî û Tirkî; hinek zimanên din da jî hatîya çapkirin. Di saya van kar û barên heja da hebûna gelê Kurd û ziman û heyîyên wi yên çandî di cîhanê da baştir têne nasîn.

Vekolînvanê mezin. A. Jaba, di navbera salên 1848-1866'an da li Erzurûmê dema ku konsolosê Rusya bû, Kurd naskirin û bû dostê Kurda. Ji ber vê dostatîyê zimanê Kurdî baş hîn dibe. A. Jaba, vekolînên xwe da, ji destnivîsarên dîrokî û ji mirovên zana û welatparêz istifade dike. Tiştên girîng ên ku civandine, ji Akademîya Zanîyarî ya Rusî ra dişîne. Li Petersburgê zimanzanên mezin, li ser van zanîyarîyên berhevkirî dixebitin û karê xwe pêşda dibin. Bi vî awayî, heya wi demî zanîyarîyên ku di derheqa gelê Kurd da bi dest ketine, bêtir pêşda dibin. Hebûna gelê Kurd û ziman û edebiyata wî, ji hemû cîhanê ra didin nasandin.

A. Jaba, li ser Elê Termoxî wilo dinivîse: "Eli Termoxî, Kurdî, Erebî û Farisî baş dizanî. Bi zimanê Kurdî "Qewlê Yekane", "Kurêd Weten", Morîya Yaqut", Jîyîna Heqîqet Xewne" û serf û neha Kurmancî nivîsîne. Lê belê ew destnivisarana winda bûne." Prof. Qanadê Kurdo, di afirandina xwe ya Tarîxa Edebyata Kurdî da li ser vê pirsê radiweste û dide dîyar kirin ku destnivîsara Elî Termxî ya li ser zimanê Kurdî bi navê "Rêzimana Kurdî û Erebî" li Lenîngradê di kitêbxaneyekê da ye. Li ser vê pirsê Dr. Maruf Xeznedar, di pêşgotina afirandina xwe ya "Destura Zimanê Erebî bi Kurdî" da li ser ev afirandina Elî Termoxî disekine. Wekû ji vê nimûneya jorin jî derdikeve, destnivîsên Kurdî yên ku winda nebûne bi destê zanayên bîyanî nehetiba komkirin, xuyaye ku zordaran heya îro ew jî dê windabikira an bişewtana. Dîsa wisa dixuye Elî termoxî dibe hinek tiştên din jî nivîsandibin! Wekû Termoxî, çi mixabin afirandinên bi sedan nivîskarên Kurd wilo winda bûnc û negihiştine vê demên dawîyê.

Zanayek din ê bîyanîyê ku li ser Kurdan kar kirîye E.B.Soene e. Bi Îngilîsî li ser zarava Kurmancî (Kurmancîya Jorin, Kurmancîya Bakur) bi navê "Grammar of teh Kurmandji or Kurdish Language, London 1913" nivîsîye.

A. Xacaturyan, Li Erîvanê, di sala 1932'a da bi navê "Gramatîka Zimanê Kurmancî"; Roger Leskot bi navê "Textes Kurdes I, Paris 1940"û "Textes kurd II, Beyrout 1942, nivîsîn. Dîsa zimannasek Fransî Joyce Blau bi navê "Le Kurde de Amadiya et de Djabal Sincar, Paris 1975" afirandinek xwe weşand. Ev zimannasa Kurdî, her îro jî li ser zimanê Kurdî di kovara Hêvî da dinivîsîne. Her wisa bi navê "Ferhenga Kurdî û Tirkî" di sala 1975'an da berhemek ferhengî ya wê jî hate çap kirin.

KED Û XEBATA KURDÊN YEKITÎYA SOVYETÊ

Kurdên li welatê Sovyetê, nemaze yên ku li Komara Gelerî ya Ermenistanê dimînin, di warê ziman û edebîyata Kurdî da berhemên heyî gele pêşda birine. Di sala 1917'an da pêkhatina Yekitîya Sovyetê şunda bi xebatên hemdemî kurdnasî pêşda çû. Ji bo ku her tişt girêdayî bi şoreşê bû û di giş warên jîyînê da pêşdaçûyînek fireh dest pêkir. Her weha Kurdên Ermenîstanê jî, ji vê rewşê bêpar neman. Di 1929'an da bi tîpên Latînî elifbayek Kurdî pêkanîn û di vê demê da weşandina "Riya Teze" dest pêkir û heya îro dom dike. Paşê, bi tîpên bi tîpên Kirîlî elifbayyek Kurdî xistin dewsa yê berê û heya niha ji dibistana silef heya zanîngeha bilind dike û zimanê Kurdî wek zimanek

perwerdeyî ji bo Kurdên Ermenistanê bi kar tê.

Cara ewil dî 9'ê Tirmeha 1934'an bi beşdarbûna zanayên Sovyetê, Komcivîna Kurdnasîya Yekemîn hate çêkirin. Vê Komcivînê heya 14'ê Tirmehê berdewam kir û çar biryarên girîng hatin girtin. Biryar ev bûn.

1. Zimanê Kurdî yê edebî (wêjeyî) divê bê geş kirin.

2. Rastnivîşîn û pêşdabirina elifbayê Kurdî.

3. Rêzimana (gramer) Kurdî ji nû va bê nivîsandin.

4. Gotinên nû bên çêkirin.

Ev biryarên ku li jorê hatine dîyar kirin, ji bo bi cîhanîna wan heya îro li Sovyetê gele kar û xebatên hêja hatin kirin. Zimanê Kurdî li wir wekû zimanên din bi kar hat û pêşda çû.

Di sala 1957'an da ji alîyê Prof. Çerkes Bakaev cara yekemin bû ku "Ferhenga Kurdî-Rusî" hate nivîsandin. Bakaev, doxtora xwe ya zanistî jî di babatê "Di Dêzimana Kurdî da Rola Paşdanîyan di Gotinan da" di 1950'î da kiri bû. Afirandinên Bakaev yên din ên hêja di sala 1962'an da "Li Ser Zimanê Kurdî ya Kurdên li Turkmenistanê", di 1965'an da li Moskovê bi navê "Zarava Kurdî li Azerbêcanê", di sala 1977'an da li Moskovê bi navê "Pêşvaçûyîna Zimanê Kurdî li Nav Kurdên Sovyetê û Rola Dayîn û Standinê bi Zîmanên Din va", hatin weşandin. Ev karên giranbiha di zanîngehê da pêkhatin û kurdnasî gelek pêşda çû.

Prof. Hacîyê Cindî, di Akademîya Zanîyarî ya Ermenîstanê de di beşê Kurdî da xebatek pir kêrhatî pek anî û berhemên giranbiha derketin holê û dehan kitêb di dibistanên Kurdî da tên xwendin.

Di Zanîngeha Lenîngradê da, para zimanên Rohilatnasîyê da, Prof. Qanadê Kurdo kêmasîyên ku di zimanê Kurd da hê mabûn bi kar û kirinên xwe yên hêja va dagirtin. Ji wan karên girîng çend nimûne ev in: Li Moskovê "Gramatîka Zimanê Kurdî Ser Qinyatên Kurmancî û Soranî", di 1960'an da "Frerhenga Kurdî-Rusî" wekû 34.000 gotin (bêje), di 1981'an da li Almanya Federal bajarê Frankfurtê da bi navê "Zimanê Kurdî-Rêziman", di 1983'an da bi Zera Usiv va bi tîpên Latînî, Kîrîlî û Erebî bey ku baş bête fehm kirin bi navê "Ferhenga Kurdî-Rusî" bi zarava Soranî wekû 25.000 gotin, li Swêdê di 1983'an da ji benda duwemîn bi navê "Tarîxa Edebyeta Kurdî" hatin çapkirin. Hin gele berhemên Mamostayê hêja hê nihatine çapkirin. Bi rastî ev xizmetên gelek giranbiha û nemirin.

Di gotarek wilo kurt da mirov nikare kar û berhemên ku li Yekitîya Sovyetê hatane kirin yek bi yek binavbike. Lê em dikarin bi kurtayî bibêjin ku ji sala 1940 heya îro ji 80 heb bêtir doxtore li ser ziman û edebîyata Kurdî û derheqa Kurdan hatine çekirin. Ev jî pir baş dide xwûyan ku kar û barê zanistî li ser Kurdan li Sovyetê gelek pêşda çûye.

KURDİSTANA BAŞÛR DA

Wekû li serê jî hatibû gotin, xebatên li ser ziman û edebîyata Kurdî li Kurdistana Başûr (Kurdistana Xwaru, Kurdistana Îraqê) gelek bi hêzin û kurdnasî di vê beşê Kurdistanê da gelek pêşda çûye. Li ser nivîskarên Kurd, Kemal Fuad bi navê "Kurdische Handschriften, Wiesbaden 1970, BRD" kitêbek nivîsi. Di vê kitêbê da çi yên kevn çi yên hevdemî bin, gelek nivîskarên Kurd hatine binavkirin û derheqa wan da agahdarîyên baş hatine dayîn.

Li Bexdayê di 1952'an da Aladîn Sicadî "Dîroka Edebîyatê Kurd" weşandîye. Di sala 1956'an da li Bexdayê Refîk Hîlmî bi navê "Şaêr û edebîyata Kurdî", li ser helbest û helbestvanên Kurd û edebîyata Kurdî kitêbek weşandîye. Di vê kitêba hêja da helbestvanên ku di derheqa wan da bi hindikî agahdarî hene û yên ku hatine nasîn, li ser wan vekolînekê baş hatîye pêşkeş kirin û bi firehî hatine nasandin. Prof. Dr. Maruf Xeznedar, di sala 1967'an da li Moskovê, bi zimanê Rusî "Dîroka Edebîyata Kurdî ya Nûjen" weşand. Ev vekolînek zanistî ye û bi vê afirandina xwe va tîrejek nû avêtîye ser ziman û edebîyata Kurdî. Dîsa nivîskarê bi nav û deng û zana Tewfîg Wehbî, di 1929'an da li Bexdayê "Destur-î Zimanî Kurdî"; bi Erebî 1956'an da "Qawaîd al-Lugha al-Kurdîyya" (Gramera Zimanê Kurdî) li Bexdayê weşandine. Dîsa Tewfîq Wehpî, di 1965'an da li Londonê bi Îngilîsî kitêba bi navê "Kurd û Zimanê Kurdî" daye weşandin. Li Kurdistana Başûr, mîna van afirandinên binavkirî bi sedan berhemên hêja derketine holê û hê jî berdewam in.

Pêtextê Osmanîya Sitenbol newendek çandî bû. Ji giş alîyên Kurdistanê, ji bo xwendinê xwendekar dihatin wê rê. Gelek ronakbîrên Kurd jî li Sitenbolê bi cîh bûyî bûn. Di navbera wan da dan û standinek welatparêzî jî hebûn. Di sala 1900'î da komela Kurdan ya ewilîn, li Sitenbolê bi navê "Komela Jîna Zexm a Kurdistanê" hatibû saz kirin. Ji alîyê hukumeta Osmanî va ew komela hate girtin. Paşê, bi navê "Komela Hevkarî û Pêşkatine Kurd" dîsa hate saz kirin. Vê komelê, bi navê "Kurdistan", li Misrê bajara Qahîrê di navbera salên 1898-1902'an da rojnameya yekem û netewî ya Kurd derxist. Di wan salan da "Komela Kurd ji bo Belavkirina Zanînê" û "Komela Xwendekarên Kurd Hêvî", derketina "Rojî Kurd" û sala 1918'an da kovara bi navê "Jîn" ji bo parastin û pêdabirina ziman û edebîyata Kurdî hinek karên dîrokî yên bi kêrhatî pêkanîne. Di wê demê da, gelên ku di bin bandura Osmanîyan da bûn, ji bo azadîyê şer dikirin û pêyhev rizgar dibûn. Di wê rewş û mercên wahan da kar û xebatên ku ji bo pêşdabirina ziman û çanda Kurdî hatine kirin, her çi bi ser nevibin jî di warê azadî û rizgarîya Kurdistanê da xwedî rolek girîng bûn.

Di navbera salên 1920-1940 da serhildanên netewî û xebata azadîyê li Kurdistana Bakur her berdevam dikin. Her wisa zilm û zordarîya ku li ser gelê Kurd û ziman û çanda wî da hebû, vê mabeynê da her bêtir giran bû. Kuştin, ji welêt dûrxistin ji bo ronakbîrên Kurd êdî bûbû karek rojane. Gelek ronakbîrên Kurd derbasî Surîyê bûn, kar û hewldanên xwe yên çandî û zimanî li Surîyê domandin. Celadet Bedirxan û birayê wî Kamuran Bedirxan bi tîpên Latînî Elifbaya Kurdî çêkir û çêkîr. Her weha xebata xwe ya rêzimanê (Gramer) di kovara "Hawar"ê de -

ku di navbera salên 1932-1943'an da qasî 57 hejmar derket- da weşandin. Ev xebata ku wî û Roger Leskot bi hevra kiribû di 1970'da bi navê "Grammaîre Kurd" li Parîsê, piştre bi navê "Kurdîsche Grammatîk" li Almanya Federal hatin çapkirin. Di 1953'an da li Parîsê bi Fransî "Lanfua Kurde Premîere anne" kitêbek K.Bedirhan hate weşandin. "Gramera Zimanê Kurdî" ya wî jî di 1959'an da hate weşandin. Heya dawîya emrê xwe li Zanîngeha Sorbonê di Kursîya Zimanê Kurdî da wek profesorek xebata xwe domand û di warê danasîna ziman û çanda Kurdî da xebatek bêhempa pêşkeş kir.

Li ser ziman û dîroka Kurd şaîrê nemir Seyda Cîgerxwîn gelek afirandinên hêja ji me ra hiştin. Xênî heş "Dîwan"ên xwe, dema ku li Zanîngeha Bexdayê dersa Kurdî dida, di sala 1958'an da wekû du bend "Ferhenga Kurdî" û "Awa û Destûra Zimanê Kurdî" nivîsîn.

Li Kurdistana Bakur di 1950'an şûnda sîstemek "zêdepartî"yî pêkhat. Ew cemidandina ku di warê ziman û çanda Kurdî da her hebû, di wî demî da jî her dom kir. Ji 1960'î beya 1970'î di rewşa Tirkîyê da hinek guhartin pêk hatin û ji bo xebatek berbipêş rê û delîve vebûn. Di derheqa Kurdan da hinek tişt di rojname û kovaran da hatin nivîsîn û minaqaşe kirin. Di 1975'an da bi navê "Rîya Azadî" û bi navê "Rizgarî" kovarên Kurdan hatin weşandin. Bi vî awayî di nav ronakbîr û welatparêzên Kurd da pirsên netewî bêtir hatin ronî bûn. Bi derketina "Roja Welat" şûnda bi Kurdî xwendin û nivîsandin bêtir fireh bû û bi Kurdî gotar û helbest hatin weşandin. Weşanên çapxana "Rîya Azadî" û yên "Dengê Komal" di nav Kurdan da hatin belav kirin. Xênî vanê binavkirî wek kovara "Tîrêj" û yên din gele çapemenîyên çandî û sîyasî hatin weşandin û li ser pêşdaçûna ziman û çanda Kurdî da tesîrek misbet pêkanî. Di demek kurt da bi hezaran Kurd hînî wendin nivîsandina Kurdî bûn. Cara yekemîn bû ku Kurd evçend bi dilgermî xwedi ziman û çanda xwe derketibûn û dixwestin pêşda bibin. Vê bûyerê xof û lerzek mezin xist nav dilê dijmin û ji her alî ve êrişek giran anî li ser hêz û kovarên Kurdî. Kovar û rojnameyên Kurdî hatin qedexe kirin, kitêb û berhemên çapbûyî kom dikirin û dişewitandin. Kar û barên çapî hatin rawestandin, xwedî û berpirsîyarên wan hatin girtin û zilm û teda lê hat kirin û xistin zindanan. Pêşdaçûyîna zimên hate sekinandin û bi vî awayî rojên tarî dest pêkir û hê jî domdikin...

Lê belê, kolonyalîstan nedikarî her tiştî di bin kontrola xwe da bigirin, di wan salên zordestîyê da hin karên xweş û kêrhatî jî pêk hatin. Di sala 1968'an da Mamoste M.E.Bozarslan bi tîpên Latînî elifbayek Kurdî nivîsî û weşand. Her dîsà Bozarslan, "Ferhenga Kurdî û Erebî" ya Zîyaeddîn Paşa ku di serdema Abdulhemîd ê II. da qeymeqamê Mutkîyê bû û di 1894'an da li Sitenbolê hatibû çapkirin, 1978'an da li sitenbolê da çapirinê. Afirandina bi nav û deng a Ahmedê Xanî "Mem û Zîn" ku di 1919'an da li sitenbolê hatibu weşandin, vêga bi tîpên Latînî wergera tirkî ji alîyê Bozarslan va 1968'an da hate çapkirin.

Dastana "Memê Alan" sedan sal e ku di zar û zimanê dengbêjên Kurd da jîyîna xwe parastîyê û her di pêkhatina "Mem û Zîn"ê da ji bo Ahmedê Xanî bûye çavkanîyek zêrîn, 1978'an da li Sitenbolê ji alîyê çapxana "Rîya azadî" va dîsa hate weşandin. Li ser vê dastanê gele lêkolînên hêja hatine kirin. Di demên cihê cihê da ji alîyê nivîskarên bîyanî va hinek welatên din da ev dastana giranbiha hatîyê çapkirin.

Di sala 1980'an da li Tirkîyê cunta faşî hate ser kar. Derbek mezin li hêzên demoqrat û pêşverûyên Kurd xist. Ew derbeya li ser giş warên jîyana Kurd da giranîya xwe daxwûyandin. Çapemeniyên Kurdî hatin kom kirin û ji nav da winda kirin. Kesên ku ji vê tofanê xilas bûn û xwe dan alîyek, derketin dervayê welêt û karên ku li welêt destpêkiribûn vêga li derve hatin domandin. Di detnek kurt da gelek rojname û kovarên Kurdî hatin weşandin û her tên weşandin. Di warê ziman û edebîyata Kurdî da, bi zimanê Kurdî û bîyani da gelek kitêb hatin nivîsîn û wergerandin. Ev cara yekemîn e ku Kurd û Kurdistan, ziman û çanda Kurdî li dervayê welêt evçend bi firehti tê nasîn. Weşanên perîyodîk ên wek "Dengê Komkar", "Roja Nû", "Berbang", "Armanc", "Kurdistan Press", "Hêvî", "Berhem" û yên din ji alîyê hezaran mirovên Kurd va tên xwendin.

Elifbêya M.E.Bozarslan cara duwemîn li derveyê welat hate çapkirin. Dîsa bi zimanê Elmanî di 1987'an da ji bo hînkirina zarokan, Kurdî û bi Elmanî bi navê "Kurdische-Deutsch Fîbel" kitêbek mîna elifba di 1987'an da ji alî A,Balî bi alîkarîya meqamên Elmanî hate çapkirin. Her weha di gelek zanîngehên dinyayê da çi Kurd çi bîyanî bin di warê ziman û çanda Kurdî da vekolînên pir bi nirx û zanistî hatine amade kirin û her berdewam in.

Di derheqa ferhenga Kurdî da jî di van salên dawî da gele xebatên birbiçav û kêrhatî derketin holê. Danyar Alî Seydo Goranî, bi navê "Ferhenga Kurdî ya Nûjên" bi Kurdî-Erebê di 1985'an da da weşandin. Ev, di vê babetî da karek pir hêja û giranbiha ye. Lê belê gotinên ku bi Erebî hatine bersîv kirin bi tîpên Erebî hatine nîvîsandin; ji bir vê yekê kesên ku bi şarezayê ziman û elifba Erebî ninin, jê istifade kirin bo wan zehmet e. Ev ferhenga bi qîmet li Urdunê hatîye çap kirin. Karek din ê ferhengî jî ji alîyê D.Îzolî ve hatîye amade kirin; wek "Ferheng Kurdî-Tirkî, Tûrkçe-Kûrtçe" ji du beşan pêkhatêye. Ev, di destpêka sala 1987'an da Li Dan Haagê li Hollendê hatîye weşandin. Di dawîya ferhengê de li ser hinek qeyde û âwayên rêziman sekinîye.

Bêgûman gelek karên din jî di van salên dawî da çêbûne, lê hîn neketine ber çapê û derneketine ber dest. Ji bo behsa xebatên wesa hin ne wext e. Ew karên ku li dervayê welat û yên li nav welat da têne kirin, ku rojek bighên hev êdî mirov dikare baştir li ser dîroka ziman û edebîyata Kurdî vekolînên fireh û zanistî pêkbîne.

Lê pêwîst e baş bête zanîn ku heya gel azad nebe, ziman û çanda wî qet azad nabe! Ewna bi hevra girêdayine. Di rewş û mercên azadîyê da edebîyata Kurdî dê bêtir gur û geş be. ji bo ku bingeh û çavkanîyên wê di nav gelê me da hene û himber evçend zor û zerba dijmin dîsa bi xurtî hebûna xwe parastine.■

Amatör Tiyatronun Yeri ve Zorunluluğu

YALNIZ PROFESYONEL TİYATRO KALIRSA

Tiyatro sanatının profesyonel olarak gerçekleştirilmesi, ister ödenekli olsun, ister ödeneksiz olsun, öteki sanat dallarına oranla belki en güç işletme koşullarını taşımayı gerektiriyor. Bunun da en önemli nedeni, bu sanatın, aynı kadrolarla her gece "yeniden yaratılmak" zorunda olması. Yani, örneğin bir filmi bir kez çektiniz mi, o filmin yaratılma işi bitmiş sayılır. Artık onun, yüzlerce değişik yerde, binlerce kez, yıllar boyu vb. seyirci önüne çıkması, yalnızca bir teknik çoğaltma ve dağıtım işidir. Ya da müziği düşünelim. Canlı orkestra konseri, aynen tiyatronun taşıdığı sorunları taşır. Ne var ki, müziğin ne yaratılışı, ne de izleyicisine ulaşması, yalnızca canlı konser yoluyla olmak zorunda değildir. Oysa tiyatro canlı oyunun canlı seyirciyle yüzyüze gelmesinden başka hiç bir biçimde oluşamaz, yaratılamaz. Dolayısıyla tiyatro sanatı, bir yapılıp bin çoğaltarak dağıtılamaz, saklanamaz, yinelenemez. Sonuç olarak profesyonel tiyatro sanatının, örneğin bir müzik, bir edebiyat, ya da bir sinema sanatının yaşandığı sayıda, yani o süreklilik ve o yaygınlıkta yaşanabilmesi için, müzik, edebiyat, ya da bir sinema sanatçılarından kat kat daha çok sayıda gün, saat ve yıl harcaması gerekmektedir. Bu ise ancak toplumun profesyonel tiyatro sanatına öteki sanat dallarından kat kat daha çok ilgi, zaman, fizik olanak ve yatırım ayırmasıyla mümkündür. İşte bu yapılamayınca, tiyatro sanatının profesyonelce yaratılışı ve izlenişi, yalnızca belli merkezlere ve toplumun belli bir elit kesimine sıkışıp daralıyor. Sonra da, tiyatro sanatı öldü mü, ölüyor mu, çağdışı mı oldu, gerekli mi, gereksiz mi, gibi çeşitli "bunalım" edebiyatı sökün ediyor. (Hele örneğin opera, çok daha geniş kapsamlı bir çeşit "müzik tiyatrosu" olduğu için aynı bunalım o alanda da hızla kendini göstermektedir). Örneğin, gerçek sanatı zaten pek istemeyen ve sanatı gazino eğlencesinden ibaret bilen bir kültür anlayışının baskısı altındaki bir toplumda, tiyatro sanatının yaşanışı yalnızca profes-yonel tiyatro çerçevesinde kalırsa, böyle daralmalar ve kısırlaşma "bunalım"ları daha da kaçınılmaz olacaktır.

PROFESYONEL TİYATROYA KARŞI DEĞİL

Yukarıda belirlediğimiz özgül koşullar gereği, tiyatro sanatının toplum içinde yaygın olarak yaşanması, ancak profesyonel işletmelerin kurulamadığı ve yaşayamadığı, veya izleyicinin böyle işletmelere ulaşamadığı çok geniş kesimlerde ve yerlerde, o kesimlerin yarattığı canlı oyuncuların, kendi seyircileriyle yüz yüze bu sanatı yaşamalarıyla mümkündür. Ama işte böyle ortamlar, oyuncularının tiyatroyu iş edinerek salt tiyatro mesleğiyle geçinmelerini de taşıyamaz. Yani, sözünü ettiğimiz oyuncular ister istemez amatör sanatçılar olacaktır, o tiyatro yaratışı da amatör tiyatro yaratışı olacaktır. Peki, bu böyle diye, o tiyatro olayının yaşanışına da ille "amatör" demek gerekir mi?

Şöyle diyelim: Aynı oyunun bir profesyonel tiyatroda çok daha ustaca oynandığı halde, profesyonel tiyatroyu sık sık izleme alışkanlığındaki bir seyirci kesimi üzerinde amaçlanan etkiye varmadığına çoğu kez tanık oluyoruz. Buna karşılık, "acemi" bir yerel amatör topluluğun, o oyunu kendi seyircisiyle birlikte "yeniden" yaratırken, o seyircide oyunun amaçladığı etkilere çok daha yoğun biçimde ulaştığını da öyle çok yaşamışızdır ki! Yani, orada bir bütün olarak (işlev bileşeniyle birlikte) sanat olayının kendisi, profesyonel tiyatronun mutlaka altına düşer diyemeyiz. Dolayısıyla, sanatı, biçim içerik-işlev bütünü kapsamında algılamamız koşuluyla, tiyatro sanatının amatörlük yoluyla yaygınlaşması, sanatsal düzeyin düşmesi demek değildir asla!

Tam tersine, profesyonel tiyatronun gelişmesi için de en sağlıklı, yaratıcı ve besleyici toplumsal zeminin oluşması demektir bu. Örneğin toplumcu ülkelerde bunun somut verimli sonuçları çok iyi izlenmektedir. Hele amatör tiyatroyu bu anlamda profesyonel tiyatroya karşı ya da onunla çelişen bir olgu olarak düşünmek, iyice yanlış oluyor: Profesyonel tiyatro ile amatör tiyatro, genel bir toplumsal sanatsal hareket bütününün iç içe geçmiş ayrılmaz bileşenleri olmalıdır!

İŞİN GERÇEĞİ

Tiyatro sanatının canlı yaratış olmasından gelen bu özgül nitelikleri, o sanat için en büyük bir güçlük olarak belirirken, aynı zamandan onun en büyük avantajı olarak da kendini gösteriyor. Örneğin tiyatro sanatı, yeterli yaygınlığa bir kavuştu mu, artık hiçbir kısıtlama ve engelleme onunla baş edemez olur. Hatta böyle bir aşamadan sonra artık her çeşit engel, toplumda o sanatın çok değişik biçim yollarından giderek daha güçlü ve derin bir yaşam kazanmasından başka bir işe yaramaz. Öte yandan tiyatro sanatı, öteki sanat dallarını da en fazla besleyen, çok yönlü bir sanatsal yaratış alanı olma boyutuna varmıştır ve böylece, toplumsal çelişkilerin en dinamik ve aktif yansıma alanı olur. Bütün bunlar da tiyatro sanatının o güçlük çıkaran özgül niteliği sayesindedir işte.

Bu nedenledir ki, toplumda böyle gelişmeleri istemeyenler, değil amatör tiyatro hareketlerini besleyip geliştirme, onun kanının kuruması için bile ne gerekirse yapmaya çalışırlar ve profesyonel tiyatroyu da kısır bir lüks durumuna indirgemek isterler. Buna karşılık, amatörce sanat yaşantısını her alanda bütün gücüyle yaygınlaştırmayı başarmış toplumlar ise, insan toplumunun gelişmesinden kaygılanmak şöyle dursun, tam tersine, temelde asıl ona dayanan toplumlardır. Dolayısıyla, gerek profesyonel tiyatromuzun istenen düzeye ulaşması, gerekse amatör tiyatromuzun yaygın bir toplumsal hareketliliğe kavuşması, ancak salt tiyatro alanına özgü olmayan bir toplumsal çaba ve gelişmenin içinde düşünülebilir.■

FÎLMÊ MEM Û ZÎN HATÎYE LEWİTANDİN!

E.Sebat

Gava me bihîst ku destana Mem û Zîn kişandine fîlmê, em hemû pê xweş bûn. Li Kurdistana bakur cara yekemîn fîlimek bi Kurdî dê bihata pêşandin. Em hemû Kurd bi dilxweşî û bê aram li hêvîya vî fîlmî man.

Fîlm berê pêşîn bi Tirkî hate pêşandin. Çend heyv şûn de jî bi wergerandinîya Kurdî berê li Anqerê ji alî Navenda Pîşe a Anqera hate leyistandin. Dirêjîya fîlm bi qandî du demjimêr û nîv e.

Min paşê keysa temaşa fîlimê dît. Min baş bala xwe da mijar û Kurdîya fîlm û ponijîm. Min pirtûka Ahmedê Xanî û fîlmê Umîd Elçî Mem û Zîn da ber hev û du. Çi bi bînim ku her tişt hatîye guhertin bi gotinek din hatîye lewitandin! Berê pêşîn gelek buyêrên destanê hatîye birîn û hinek jî ji alî senarîst bi xwe hatîye guhertin. Tew buyêrên ku destanê de tune ne hundirî senaryoyê bû ye. Di Kurmancîya fîlm de çewtî jî pirin û bi ser de hinek hevok jî bi Tirkî ne. Devoka Mêrdîn bû ye bingehê Kurmancîya fîlimê. Di vê nivîsara xwe de, çewtîyên ku min di fîlm de dîtî ye ez karim wiha bi rêzînim:

1- Bûyêr bi xwe li cizîra Bota derbas bû ye. Sedemî vê yekê pêwist e ku fîlm bi piranî li Botan bi hata kişandin. Mixabin ku nêzî tevayî li Heskîfê hatî ye kişandin.

2- Dil di west ku fîlm ji alî hunermendên Kurd bi hata kişandin û leyistin. Ji ber ku rejîsor û lîstikvanên fîlimê ji jîyana Kurdan re biyanin.

3- Devoka Kurmancîya Mêrdînê li hemû deverê Kurdistanê nayê têgihîştin. Devoka Botan bi hata karanîn dê çêtir bûna.

4- Dengên hunermendan wekat nî ne, lewma jî ji axaftinan nayê têgihîştin.

5- Di fîlm de fîguran (gundî û bi gelempêrî gel) pir hindikin. Tenê xulam û rêncberên Mîr dixuyin. Jîyana gelê Botan î wê demê çawa ye, bersîva vê pirsê ne hatî ye dayin.

6- Di fîlm de hin tiştên hemdem ku dûrî wê demê ne xuya dikin.

7- Li gor min jîyana Ahmedê Xanî bi kurtî bûna jî divê bi hata zmên. Tew ev bahs hîç nî ne, ji bo çi?

Gava me fîlmê Mem û Zîn dît wê kêfa me di qirika me de zuwa bû, em sar man û cemidîn. Me vê yekê qet hevî nedikir. Me di xwest ku fîlm jî mîna pirtûkê bi rûmet be, li dinyayê belav bibe û deng bide. Hêjayî evîna Mem û Zînê î giran buha be. Me hêvî dikir ku Tirkî û Kurmancîya wî, pirtûk û fîlmê wî ji hev ne cuda bûna. Senaryo baş bihata amade kirin ku ji eslê xwe ew qas bi dûr ne ketana.

Dema ku Mem û Zîn tê de jîyî ne, gelo pencirê hesinî hebû ne? Pencirên qesra Mîr Zeydîn û yên hinek xanîyên gundîyan di fîlm de baş eşkere ye ku hesinin. Tê zanîn ku wê demê pencirên darînî hebûne. Dîwana Mîr Zeydîn jî li gora wê demê bi cîh nebû ye. Gava gundî û xulam xwarinê di xwun, ne kevçîyên darînî yên hesinî bi kartînin. Qerqef û kevçîyên hesinî wê demê tunebûn. Qere Tajdîn bo ku mala xwe bi şewitîne bi misîn neftê li dîwaran dike. Kurdan, tenê ji bo avê misîn bikartînin. Eşkereye ku ji dêvila neftê, avê direşîne dîwer.

Mem û Zîn bi dizîka li qeraxa çem li bin darekê di gîjin hev, gelek bêrya hev û du kiri ne û hev û du radimîsin. Wê gavê Mîr Zeydîn û gundî jî li wê derê neçîrê dikin. Tê digîjin ku hatin dîtin û Zîn direve. Tajdîn vê buyêrê di bîne û agir bi mala xwe dixe, hawarê dadixwe ku Mîr û gundî bi hawara wî werin û Mem û Zîn jî keysa revê bibînin, bi dest nekevin. Di pirtûkê de bûyêr ne wiha ye. Zîn na reve, xwe dixe binê kurkê Memo. Xwe di wir de vedişêre. Di pirtûkê de bûyêr wiha tête zmên:

"Kurkê Memo qube ye
Tiştek dibin de he ye"

Di paşîya fîlm de Zîn xwe ji ser qela Heskîfê davêje çem û xwe di kuje. Ev jî çewt e. Rastîya wê wiha ye:

Pîştî ku Mem di zîndanê de dimre. Zîn diçe ser meytê wî. Bi şev û rojan li ser meytê Mem digirî û di nalê, nexweş dikeve û paşê jî ji kerba re dimre. Di film de ev bûyêr hatîye guhertin.

Ji alî teknîkî ve jî fîlm çê ne hatîye kişandin. Gava ku Mem, Zîn û Beko dibin goristanê ku veşêrin ji dêvila goristana Cizîrê ya Heskîfê tê pêşandin. Çima? Ya rast ev e ku tirbên Mem û Zîn li Cizîrê ne. Bi ser de jî tirb hatine çêkirin û li ser jî navên wan hatî ye nivîsandin. Gelo çêkirên fîlmê nikaribûn ku van tirbên bi nav nivîsan bikişandana?

Di fîlm de çend axaftinên ku hesa netewî bi zmên dixin jî he ne. Lê belê qîm nake. "Xelk (gel) neyarê kewê ye, kew jî neyarê xwe ye." Ev ji bo Kurdan hatîye gotin.

Ya kurt pêwist e ku di demeke aza de li gorî eslê xwe fîlm ji nûve bê kişandin.

TELEVÎZYONA KURDÎ

Serdar Amedî

Nîvê heyva Nîsanê bi gengeşîyên (tartışma) televîyona Kurdî derbas bû.

Serokkomarê Tirkiya Turgut Özal, li dor çardeh-panzdehê Nîsanê gengeşîya "di televîzyona GAP'ê de weşanên Kurdî" da destpêkirin. Armanca Ozal çi ye em gelek baş pê dizanin. Tenê em dê li ser afirandina bandûra (tesîr) vê gotinê rawestin.

Bi gengeşîya Televîzyona Kurdî re, Tirkiya çelqîya. Ew seroknehêrê (serokwezîr) ku hemberî makezagona 12'ê Îlonê bû, gotina Ozal dijî makezagonê (anayasa) îlan kir. Ya ku seroknihêr Demirel kir parastvanê makezagona 12'ê Îlonê gelo çi bû? Bê şik peşveçûna "realîte Kurd"e. Rojnamegeran jê pirsîn: "Tu yê ku hemberî makezagona 12'ê Ilonê û alîgirê "Hoyê Parîs"î, gelo vê dîtina xwe çawa şirovedikî? Demirel bi ravêjeke (tavır) patî (pişkin) bersîvand: "Ne ez, weşana Kurdî makezagon qedexe dike"! Demirelê salane, gelo çi bûbû ku bihata guhertin? Carek din xuya dikir, sal guherîn, Demirel ne guherî! Ew carek din li gor dustûra "dijiminê dijiminê min dostê min e" livîya!

Em baş dizanin ku endîşa Demirel ne qedexa makezagonê ye. Û ev endîşe tenê ne ya Demirel e. ji hêla çep û ya rast, ta bazirganê ol, pênûsgêr û zanyarê (alim) wan jî beşdarî vê endîşê dibin. Yekî ji vana Oktay Ekşî, di qunca xwe de (Rojnama Hurîyet, Rûpel: 23,22 Nîsan 1992) rasta rast wiha dibêje: "... ku hûn dest bi van weşanan bikin, ne tenê bêje û zmên , tevayî vana bîra 'netewayekî' cuda jî hûn dê bibin wê heremê. Wê gavê jî yekîtîya xwe î netewî hûn dê bi destê xwe dinamêt bikin." Ekşî bi merdî dîtina xwe eşkere dike. Û em baş dizanin ku pirsgirêk jî endîşe jî ev dîtin bi xwe ye. Seroknihêrê wan bi xwe jî vê dîtinê dabeş dike. Lê dîsa jî, xwe dixe talda makezagonê. Em hemî pê dizanin ku, ji gelek hêlan ve tiştên dervayî makezagonê çêdibin he ne. Demirel baş bi wan dizane. Weke weşanên televizyona taybetî. Makezayonê bi eşkerî weşanên radyo û televizyanê xistîye binê yekdesta (inhisar) dugelê (dewletê). Hemberî vê xurû kirina (belirleme) makezagonê, weşanên televîzyonê î arzî (taybetî) çewa tê çêkirin, televîzyona Kurdî bi vî teherî (şikilî) divê bi derfet (mimkûn) be.

Oktay Ekşî, tevî dijderketina konevanî, ya duwemîn dijderketinek zanyarî (ilmî) jî bi zmên dixe. Ekşî, li gor "lêkolîneke" profesorekî japonî wiha dibêje: Di Kurdî de gelek tofên (grûp) zmanan he ne. Kurmancî, dumili, Soranî, Goranî, Bedinanî... Ya rast eve ku ev tofên zmanan çewtî Kurdî têne berisandin (hesibandın). Di eslê xwe de her yek ji van zmanan tofekî cuda û serbixwe ye. Piştî vê yekê jî her tofek ji van zmanan di nava xwe de ne yekserin. Wekok Kurmancên Diyarbekrê ji yên Adîyemanê, yên Sêwasê ji yên Erzuromê ûwd tênagihîşin. Wekî wana Zazayên Dêrsimê ji yên Çingûşê tênagihîşin. Tevî vana jî, ne Kurmancî û ne Zazakî "ji kêmanîya xizna bêjan û devokên wan î bo hevotina hemdemî têgeyên (kavram) ku pêwistin têkvenaxwin (ihtiwa nakin), zmanên hevotinê nayên berisandin. Ji ber vê yekê jî bi navê Kurdî zmênekî hevkar î yekser tune... ku hûn karmendê TRT bin, bi kîjan Kurdkî dê weşanê bikin?"

Eva han jî dîtina "zanyarî" ku Oktay Ekşî ji dil û can di parêzîne. em bi dîtina "zanyarî" re nakevin gengeşîyê. Tenê em wiha bêjin: Em wer profesorinan dinasin ku dibêjin "Tirkên ku li çiyayên rojhilat dijîn, zivistanê gava ku li ser berfa hişkziwa bi rêve diçûn, ji binê lingên wan kirte-kirt derdiket û ji ber vê yekê jî, ew "Kirt-Kurd hatin navandin (bi nav kirin)"(!) Tirkiya, ji profesorên wiha dagirtîye. Bawerîya kê bi wan "zanyaran" he ye, dervayî yên mêjî bi konik?

Em dikarin li ser miçilgeya (îdîa) "ne zman bûna Kurdî" gelek tiştan bi nivîsînin. Lê belê hewce nake. Ma kar bi gotinên beradayî na be, fermo, tenê rêzmanên Kurdî ya Qanatê Kurdo û Kumûran Elî Bedir-Xan pûç bikin (bi rizînin)!

Rast e, bi navê Kurmancî, Dimilî (Zazakî), Soranî, Lorî çend zaravên Kurdî he ne. Wekî ku tê miçilge kirin her yek ji wan ne zmênekî serbixwe ye, hemî jî zaravên Kurdî ne. Ji hemîyan re Kurdî tê gotin. Ev jî rast e ku Kurmanc û Zaza tam ji hev tênagihîşin. Kurmanc û Sorî, Sorî û Lorî bêtir ji hev têdigihîşin. An jî Zazayên Dêrsimê û yên Çingûşê, Kurmancên Botan û yên Sêwasê, Heymaneyê ji hin bêjeyên hev û du tênagihîşin. Lê eva han peyitandina (ispata) çi ye? Ev peyitandina ne zman bûna Kurdî ye? Na, rasta rast fedîya dugela Tirkiyê ye û ya pênûsgêrê parastvanên wê ye. Bav û kalên me gelek caran cezayên axaftina Kurdî dane di dema Kemal û İsmet de. Serê bêjekê (kelîmekê) du quruş û nîv ceza dane gelek caran. Ku pîva genim (pîvek genim 22 kîlo ye) wê demê bi pênc quruşa bûye. Hûn xwedî konevanîyek wiha bûne! Îro ro hûn bi çi mafî û bê fedî radibin dibêjin Kurmancên Heymaneyê ji yên Amedê tênagihîşin û ji bo vê yekê jî bi navê Kurdî zmênekî yekser û serbixwe nîne? Gelo eva han ne fedîya we ye? Ji vê mezintirîn fedîyek din he ye?

Piştî vê jî, kesî ji me, doza di TRT'ê de weşana Kurdî ne kiriye. Dîtin jî, dijîtî jî ya we ye, fedîya we ye û pêwiste ku hûn safî bikin. Daxwaza me ev e.: Ne di TRT'ê de, bi gelemperî weşana televîzyonê bi Kurdî serbest bikin. Weke weşanên televîzyona arzî bila ya Kurdî jî aza be têr dike. Ku hûn vî barî ji stûyê xwe daxin, dê bar êdî bikeve alîyê me. Wê gavê bi misogerî (mitleqe) ji me jî wê hin egît derkevin û televizyona arzî bi Kurdî dê bi afirînin. Wê gavê ew weşan bi Kurmancî dibe an bi Dimilî dibe an jî Kur-

mancên Erzuromê û yên Sêwasê jê têdigıhîşin nagihîşin ew bi tevayî dibe karê me. Ma ne baş e?

Di derheqa weşana televizyona Kurdî, Rauf Tamer jî di qunca xwe de çend gotinan dibêje. Beşdarî dîtinên Oktay Ekşî dibe. Jê cuda jî bi serve dike: Zmanekî Kurdan î serbixwe û seranser nîne. "Nimûne egîtekî ku bultena nûçan karibe wergerîne Kurdî û bi xwîne em dê ji kê derê peyda bikin? Ozal bi gotina weşana Kurdî î televizyonê, di be ku gotibe zmanê wan î seranser em tap bikin (tesbît bikin), çanda wan em pêş ve bivin, hevotına wan em bidin... Em çê bikin, em bidin, em bikin... em, em, em.... Tum em. Ango dugela Tirk... Niha, bi coya GAP'ê, cokirina (qenalîze kirina) Kurdan hewesek talûke ye..."

Endîşe, ya her gav e. Ya yekemîn, em dikarin bi serbilindayî bêjin kesên ku "bultena nûçan karibin wergerînin Kurdî û karibin bi xwînin" gelekin. Lê belê, li ser navê nûçan, ne mewalên "tetorîzmê"! Rasta rast bi Kurdî. Deng û bahsên Kurdistanê û yên dinyayê. Ne dibin zordestîya dugelê dê, di weşanek arzî î aza de... Nûçe jî nûçevan jî wê demê dê pir bin. Û pirin jî.

Ya duwemîn, kesî bo me ji dugelê doza zmênekî hevkar ne kirîye. Kesî, ji we daxwaza pêş ve birina çanda me jî ne kirî ye. Kesî, ji we, doza dana hevotina me jî ne kirî ye, Tenê em dixwazin bi Kurdî hevotin û weşana televızyon û radyoya taybetî serbest bibe, têr dike. Wê gavê pirsgirêk (mesele) dê bi mîne li ser milên me. Na, bi Kurdî hûn dijî weşan çêkirin û hevotin dana dugelê ne û naxwazin qedexa weşan û hevotina taybetî jî rabe. Ma eva han rasta rast ne zordestî ye. Ka we mafên mirovayî, hoyê Parîs di parast?

BERF DİBARİYA

"Ji bo Îsmaîl BEŞÎKÇÎ"

I

Qeyda destê wî vekirin. Weke meytekî li sandalî rûniştt. . Gardîyanek kinc spî bi mekînek hesin dest bi jêkirina porê wî kir. Mekîna hesin sermayek bi êş xist serê wî. .. Rabû.. Xwe dawişand... Dawîyê kincek hêşîn bi zorê lê kirin. Leşkerê por zer wekî kuçikek kenîya û bi wî re piyivî:

–"De Xoce. Karê me bi ter qedîya... Ev çend roje em li benda tene. Her roj em te dibin dadgehek din. Edi em aciz bûn bi vê hatin û çûna te"...Serê xweyî rût bilind kir. Demek li kesên dora xwe nerî. Weke li dinê tenê mabûbe, çavên wî ji hêsran tije bû.

II

Derîyê hesin bi girmînî li ser wî girtin. Ev çende salê wî ye ku, carna li derve, carna jî li hundir. Bîskê bi diwarên dora xwe mijul bû. Demek dirêj li nivîsarên dîwara nerî... Hinek bi xwîn û hêsra hati bûn nivisandin. Heta ku gardiyan kîsê alav û kincê wî anî, werê şaş sekinî... Wekî kesên ji gerê vedigere mala xwe, hêdî hêdî kîs vala kir. Kinc û alavan li dora livina rêz kir. Dawîyê dest bi woltayê kir. Di çar gava dîwar, di çar gava derî, di çar gava livîn, di çar gava diwar...

III

Li ser livîna rûniştt. Hucra wî hêdî hêdî dicemidî... Li saetê nerî... Wext êvar bû. Ew jî cemidî. Rabû... dest bu gerê kir...

Ji nişkavde Erzirom ket bîrê...

(Berf dibarîya. Jina wî di piyê wî, li zanîngehê digeriya. Hin nû bû bû mamostayê zanîngehê. Xort bû, civan bû. Nû zewcî bû...

Berf dibarîya.. Dicemidî. Berf rêyan giştikî girti bû.. Berê xwe da çayxanekê. Lê belê dîsa wî zilamê kinc sor disa li pê bû. Ev panzdeh roje li pê wîne. Êdî ew jî ji vî halî aciz bû bû...

Berf dibariya. Di dadgehê bi qeyd û kelepçan rûniştibû. Hesinê cemidî canê wi dişewitand. Hakim qala deh donzde salane dikir, lê belê tirs di dilê wî tune bû. Bi dil û xwestina xwe rewşa vî gela nivîsandi bû. Çend sala bixwara, ne xema wi bû...)

Serê wî bi bîranîna. Erziromê tev li hev bû bû. Li pê Erzirom çend sal derbas bû bû?

(Panzdeh sal...

Sed û heyştê meh...

Sê sed û heyştê hefte...

pênc hezar û çar sed û heftê û pênc roj...

Sed û sîh û yek hezar û çar sed saet...

Heft mîlyon û heyşt sed û heyştê û çar sanîye...

Û ewqas wolta...)

IV

Westîya bû.. Rûniştt... Gelê Kurd hate bîra wî. Pîreka wîyî stûxwar jî... (Lê ew pîreka stûxwar, tû carî ji vî halê xwe gazinc ne kiri bû) Bîranîna Agirî kir.. Bîranîna Gelê Kurd. . Bi hozan û stran û helbestê xwe Kurdistan hate bîra wî.. Qasî ji wan hezdikir, gel jî ji wî hezdikir. Jixwe gel di nav xwe da ji wîre digotin "Mamosteyê Zerik". .. Bi vî navê xwe pir dikenîya. Berf dibarîya. Bîskê doza xwe fikirî.. Tû carî bi tekoşîna xwe poşman nebû bû... Hewa sar bû, lê dilê wî qasî tekoşîna azadîyê gêrm bû.

Mehmet Sait ALPASLAN

DERSÊN ZMANÊ KURDÎ
- VII -

XWENDİN

Navê min Zelal e. Dilar jî hevala min e. Ez û wê em pir ji hev û du hez dikin. Em beyanî bi hev re diçin dibistanê. Em li lîsê di çîna dawî de şagirtin. Di çîna me de bîst û sê şagirtên din jî he ne. Di çînê de em diwazdeh keçik û sêzdeh lavik in. Em dê îsal destûryar bibin. Dersdarê me Elî ye. Em pir jê hez dikin. Bo me gelek di xebit e.

Dersên min û Dilar gelek baş in. Serincên me her duyan gelek bilind in. Dersdarân ji me re dibêjin ta zanîngehê jî divê hûn hevotina xwe bi domînin.

Di dilê min de bijîjkî he ye. Dilar jî ji agahjimaran re dilxwaz e. Ango di xwaze ku bibe sexmankarê ve navçeyê. Wekî din zman û wêjeya Kurdî jî gelek pêwendîya me dikişîne. Ne tenê ji ber ku zmanê me ye, bi xweşî û dewlemendîya xwe jî me kêş dik e. Bo vê yekê çi weşanên bi Kurdî bi dest me dikevin adetî weke tîyan em vedixwin. Ez ji helbestên hozanê mezin momeste Cegerxwîn têr nabim. Çiqas xweş nivîsandîye!

Me bihîst ku çend berhemên ji wêjeya dinyayê yên klasîkî bi Kurdî hatine wergerandin. Bi rastî hîn yek ji wan bi destê min neketîye. Gelo zmanê me ew berhemên klasîkî çawa hilgirtî ye? Ez gelek degelî dikim. Li teştekî din jî mukur bêm bi vî karî ez pir û pir qure dibim. ji ber ku tum ji me re digotin Kurdî ne zmanekî serbixwe ye. Ji bêjên Tirkî, Farsî, Erebî afirî ye û zmanekî xurû î rojane ye. Wergerandina wan klasîkan jî da xuyakirin ku ev miçilgeya han li cî nîne. Ya yekemîn zmanê me bi qanda ku klasîkên dinyayê yên wêjeyî di derbirine dewlemend e. Ya duwemîn jî ta niha kesî ne bihîstî ye ku zmanek tenê ji bêjeyên çar-pênc zmanên biyanî afirî ye. Xwuya dike ku ev miçilgeyên çewt ji dijminantî hatîye kirin.

Ji hêla xwe de di xwazim di mijara zmên de jî bi xebitim.

Min tenê qala xwe û hevala xwe kir. Wekî ku berê jî min got, di çîna me de bîst û sê şagirtên din jî he ne. Dara jî yekî ji wan e. Di mijara zmanê Kurdî de pir li pêş e. Bi rastî wî min bi xweşbûnî û dewlemendîya Kurdî hay kir. Cara yekemîn Kurdîya helbesta Ahmed Arif Sî û Sê Gule min ji wî godarî kir. Ewqas xweş, ewqas bi aheng xwendibû ku, bi rojan ew deng ji guhên min derneket. Ji wê rojê pê ve dilxwazîya min ji Kurdî re bêtir bû. Ez jê re tum û tum spasdarim. Li ser helbestan jî çend hêçandinên wî he ne. Ji xwe her hêçandineke xwe bi min dide xwendin. Bi qanda ku ez têdigihîjim dê hozanekî jêhatî jê derkeve.

ÎCAR EM DÊ MİJARÊN DERSÊN ÇÛYÎN Bİ KURTÎ Bİ CARÎNİN

1- Hevalê min jîr e. Xwişka Hesen diçe dibistanê. Şagirtên Kurd bi zmanê zikmakî hevotinê nabînin.
Li hevokên jorîn bi nehêrin û cîyên vala î le jêrîn dagirin:
Kur... Hesen jîr e. Dersdar... dibistanê Şêxmûs e.
Keç... Beşîr dixwîne. Xwişk... Rizgo di nivîsîne.
Hesp... gundê me beza ne. Dar... daristanan şewitandin.

2- Birayê wî di hewara me de hat. Bîya me ji bê avî hişk bû. Riyên welatê me xirabûyî ne.
Cîyên vala dagirin:
Bira... min ji te hiz dike. Ga... me pir bi hêz e.
Di... min xwarina şoreşgeran dipijîne. Ri... wi dirj e.
Co... tixûba me gelekin. Dar... daristanê pirin.

3- Mirovê **ku** diçe Kurd e. Mirîşka **ku** avê vedixwe ya min e. Pêşmergên **ku** jîyana wan li çîyê derbas dibe hemî qehremanin.
Cîyên vala dagirin:
Şagirt... ku kovarê dixwîne bi berçavk e. Law... ku ji bavê xwe re dibe alîkar çê ye.
Mirşk... ku di kule bi hêk e. Çêlek... ku tê birçî ye.
Şagirt... ku diçin kilaman di bêjin. Pir... ku di wan ra derbas bûn hemî ruxîyan.

4- Çakêtê birayê min reş e. Panîya sola te şikestîye. Alên netewên dinyayê he ne
Cîyên niqtekirî dagirin:
Nal... hesp... min ket. Dûv ... ga ... me reş e.
Ri ... gund... me xîç kirî ye. Dar ... bî ... hişk bû ye.
Bar ... hesp ... me giranin. Zêr ... zêrker ... Amedê rindin.

5- Hespê me yê şê pir beza ye. Çêleka we ya belek bi şîr e. Giyayên mêrgê yên hiyk bûyî şewitîn.
Cîyên vala dagirin:
Pênûs ... min ... reş winda bû. Hesp ... te ... qemer mir.
Sol ... wî ... sor qetîya. Kovar ... min ... Kurdî qedexe bû ye.

Pirtûk ... me ... Kurdî hemî qedexe kirin. Gor ... wan ... reş avêtin.

6- Hevalê min yê qenc î jîr mixabin ku hate kuştin. Xwişka min ya biçûk î nexweş birin bijîjk. Hespên gundê me yên beza î xurt hemî nexweş ketin.

Cîyên niqtekirî dagirin:

Bira... min ... jîr ... jêhatî hate kuştin. Bav ... te ... dengbêj ... şoreşger çewa ye.
Kovar ... te ... şîn ... Kurdî gelek xweş bû. Defter ... min ... pirpel ... spî qetîya
Zîv .... zîvker ... Entabê ... bi rûmet ... biriqandî hatin dizîn.
Rûpel ... defter ... me ... nû ... bixêz hemî hatin nivîsandin.

HEVOK

7- **Ez pirtûkê dixwînim. Te çima av vexwar? Te têr av venexwar? Min sê kovar he ne. Dersên me gelek giranin. Riya te fireh î dirêj e. Tu hîç çûyî Amedê?**

Van hevokên jorîn bi xwînin. Hûn jî deh hevokan bi nivîsînin:

1..... 6.....
2..... 7.....
3..... 8.....
4..... 9.....
5..... 10.....

8- Ji min re mehînek pêwist e. ji şagirtên me re kovarin pêwist in.

Li gora van her du hevokan cîyên jêrîn î vala tije bikin:

Pirtûk ... xweş tê xwendin. Kovar ... bi Kurdî be bêtir tê xwendin.
Ji wî re defter... divên. Bi min re dirav... he ne.

9- Ji vê çînê re şagirtekî jîr divê. Ez li mehîneka rewan siwar bûbûm.
Çend mirovinî jêhatî di şer de pir tiştin.

Li gorî van hevokan cîyên li jêrî vala dagirin:

Ev cotkar hewceyî ga.... bi hêz e. Diviyahîya vî şagirtî bi pênûs .... he ye.
Mehîn ... rewan car he ye mirov rizgar dike. Çêlek ... bi şîr mirov têrşîr dike
Ez hewceyî text ... qalindim. Di vî şerî de çek .... baş bikar hatin.

10- Wateyên van bêjeyên Tirkî, bi Kurdî bi nivîsînin: ROJÊN HEFTEYÊ:

Pazar: ..... Pazartesi: ..... Salı: .....
Çarşamba: ..... Perşembe: ..... Cuma: .....
Cumartesi: .....

11- DEMSALAN:

Sonbahar: ..... Kış: ..... İlkbahar: ..... Yaz:.....

12- HEYVÊN SALE:

Ocak: ..... Temmuz: .....
Şubat:..... Ağustos: .....
Mart:..... Eylül: .....
Nisan :..... Ekim: .....
Mayıs: ..... Kasım: .....
Haziran: ..... Aralık: .....

13- Dengê xortî xweş tê. Destmala keçikê zer e. Welatê Kurdan Kurdistan e.

Li gorî van hevokan cîyên li jêr yên vala dagirin:

Dil ... vî mirov .... freh e. Dest .... wî lawik .... vala ye.
Bir ... keçik ... Kawa ye. Deling .... jinik .... heft reng e.
Masî ..... masîvan ... teze ne. Giya ... mêrg ... pirin.

14- Lawikî firavîn dixwar. Jinikê cil di şûşt. Xortan jî şer dikirin.

Hevokên jor bi xwînin û bi bersivînin!

Kî fravînê dixwar? .....
Jinikê çi di şûşt? .....
Xortan çi di kirin? .....
Xortan cil di şûşt? .....
Lawikî şer di kir? .....
Jinikê firavîn di xwar? .....

15- Hevalo tu jî bi keve şer! Xuşkê tu jî wer e! Birano roj roja me ye!

Li gorî van hevokan cîyen vala yên li jêrîn dagirin:

Bov .... wer e nik me! Xort .... tu çend salî yî?
Keç .... tu jî wer e! Da .... ez ji te hez dikim!
Heval ... werin mil bidin şer! Bira .... cîyê we li nik me ye!

16- Zarûk li hindurî ne. Li Amedê dikan pirin. Ji hespan bezatir tajî he ne.

Li gorî van hevokan pêrsên li jêrîn bi bersivînin:

Zarûk li kêderê ne? .....
Dikanên kv derê pirin? .....

Hespan ji tajîyan bezatirin? .....
Zarûk li Amedê ne? .....
Dikanên gund pirin? .....
Li Amedê çi pirin? .....

17- Çekên xortekî li vir man. Sola keçikekê winda bû ye. ji me re pirtûkinan bînin.
Van hevokan bi xwînin û bersîvên pirsên jêrîn bidin:
Çiyên xortekî li vir man? .....
Sola kê winda bû ye? .....
Ji me ra çi tînin? .....

18- Dijraberî van reqeman bi nivîs bi nivîsînin:

1.....	6.....	11.....	16.....
2	7.....	12.....	17.....
3.....	8.....	13.....	18.....
4.....	9.....	14.....	19.....
5.....	10.....	15.....	20.....
30.....	80.....	1873.....	
40.....	90.....	1920.....	
50.....	100.....	1937.....	

19- Pelîn li dibistana pêşîn di çîna 4. (**çaremîn**) de dixwî ne.
Li gora vê hevokê cirêzên van reqemên jêrîn bi nivîs bi nivîsînin:

1 Yekemîn	6 .....
2	7 .....
3	8 .....

20- Çar **Makhêl** He ne. Her çaran jî bi nivîsînin:

1 Rojhilat	3 .....
2	4 .....

21- Curên **cînavan** bi nivîsînin! Ji her curî yekî di hevokekê de bi kar bînin
WEKOK:
Min sêv he ne. Tu **kî** yî? Ji **xwe** re sêvina bi kire. **Hew û du** nas bikin.

FERHENGOK:

Hez kirin:	Sevmek	Qure:	Gurur
Beyanî:	Sabah	Serbixwe:	Bağımsız
Çîn:	Sınıf	Bêje:	Kelime
Dawî:	Son	Afirin:	Oluşmak
Şagirt:	Öğrenci	Miçilge:	İddia
Îsal:	Bu yıl	Derbirin:	İfade
Destûryar:	Mezun	Xurû:	Basit
Xebat:	Çalışma, iş, ugraş	Hêl:	Yön
Serinc:	Not, puan	Mijar:	Konu
Zanîngeh:	Üniversite	Qal kirin:	Söz etmek
Hevotin:	Eğitim	Dilxwazî:	Eğilim
Bijîjk:	Doktor	Spasdar:	Müteşekkir
Agahjimar:	Bilgisayar	Hêçandin:	Denemek
Sexmankar:	Mühendis	Îcar:	Bu kez
Navçe:	Saha, alan	Hevok:	Cümle
Pêwendî:	İlgi	Dagirtin:	Doldurmak
Dewlemendî:	Zenginlik	Hawar:	İmdat, çağrı
Kêş kirin:	Cezb etmek	Bî:	Sögüt
Weşan:	Yayın	Jîyan:	Yaşam
Tî:	Susuz	Panî:	Topuk, ökçe
Helbest:	Şiir	Al:	Bayrak
Hozan:	Şair	Netewe:	Ulus
Berhem:	Yapıt, ürün	Beza:	Hızlı, süratli
Degelî:	Merak	Mêrg:	Çayır, otlak
Mukur hatin:	İtiraf etmek	Mixabin:	Yazık
Pêwist:	Lazım	Cotkar:	Çiftçi
Hewce:	Muhtaç	Rizgar kirin:	Kurtarmak
Divîyahî:	İhtiyaç	Wate:	Mana, anlam
Demsal:	Mevsim	Heyv:	Ay
Dijraber:	Karşılık	Makhêl:	Anayön
Cur:	Çeşit	Şûştin:	Yıkamak
Bikar hatin:	Kullanılmak	Bersîv:	Cevap

www.arevakurdi.org

SUSMAYACAĞIZ!

İşçiler, köylüler, fabrikadaki, tezgah başındaki didinip, ter döken ARKADAŞLAR! Ülkemin ezilen, sömürülen, horlanan insanları; ırgatları, marabbaları, yarıcıları ve yoksulluğu bir kader gibi yazılmış olanlar!

30 milyonu aşan bir nüfusa sahip olan, bağımsızlığı için mücadelesini sürdüren ülkemin evlatları! Suçsuz, günahsız ve mazlumlar; işkence görenler, hakkını almak için günlerce çile çekenler sözüm sizedir.

Bütün partileri dinledik, televizyonda izledik. Elindeki kalemi sallayarak her ay evimize yerleşen davetsiz koltuğu gördük. Daha sonra iktidar sözcülerini dinledik ve muhalefet partilerinin korosunu izledik. Bunların bir kısmını denedik ve denemekteyiz. Yine senin benim oyum istenecek ilerde. Aynı durum olacak. Bunlara dur demeyecek miyiz? Ne zamana kadar suskun kalacağız? Sekiz yıl gitti, ANAP bitti. Şimdi ne oldu? Politikalar aynı, farklı olan birşey yok: "BAĞIMSIZ TÜRKİYE İÇİN BİRLEŞELİM, KÜRDİSTAN'A YERLEŞELİM"

Din tüccarlığıyla, hac resimleriyle oy avcılığına, tarikatların tahakkümüne son vermek için; okullarda eğitim ve öğretimi demokratikleştirmek için; insan haklarına saygılı daha mutlu yarınlar için; işçilerin emekçi insanların hakkını aramak için; işkenceye maruz kalmış ezilen insanlarımız için SUSMAYACAĞIZ, SUSMAMALIYIZ!

Seçimlerle gelen ve seçimlerden önce miting alanlarındaki sözleri arkasında bırakan Koalisyon Hükümetinin ne yaptığı meydanda. SHP zaten belli. Eskisinden bir farkı yok. "ESKİ TAS ESKİ HAMAM" derler ya SHP'nin yaptıkları Özal'ın politasından farksız.

"GEÇMİŞİNİ UNUTAN GELECEKTE BİR ŞEY YAPAMAZ"

İşçiler, ezilen halk fukaralaşıyor, emekçi hakkını alamıyor. Bunları duymamazlıktan gelen, görmeyen bir başbakan çıkar televizyonda ve "insan hakları var, din, dil, ırk, mezhep ayrımı yok", "Newroz'unu kutlayanların Newroz'unu kutlarım" diyerek konuşursa bir anlamı yoktur. Peki sormazlar mı adama "Bu ne perhiz, bu ne turşu" diye? Yedi kez başbakanlık yaptığını; 40 yıldır politikacı olduğunu söyleyen bir Başbakan yüzyıllardan beri kutlanan Newroz'u şimdi mi kutluyor? Buna anlam veremeyiz. Bunun için NEWROZ! Bunun için 1 Mayıs! Bunun için alanları, meydanları Serhıldanlara çevirelim.

BIJÎ YEK GULAN!
KAHROLSUN EMPERYALİST KAPİTALİST- DÜZEN!

Ahmet Tangüz
Malatya

Basına ve Kamuoyuna

Gelişen mücadele karşısında devlet, terörünü Türk ve Kürt halklarının karşısına çıkarıyor. Bu uygulamalar halklarımıza yabancı değildir. Son olarak iktidara gelen DYP-SHP koalisyon hükümeti de ne kadar halklara "demokrasi" vaad etse de bunun ne anlam ifade ettiği gözler önündedir.

Son aylarda yaşanan katliamlara yenileri eklenmektedir. Daha dün Newroz'u kutlayan halkların üzerine tankıyla, topuyla, jopuyla saldıran devlet, hergün halklara karşı yeni katliamlar tertiplemektedir.

Bunların en sonuncusu 16-17 Nisan 1992'de Kürdistan ve Türkiye'de yaşandı. Mardin, Diyarbakır, Elazığ, Şırnak'ta 43, İstanbul'da 11 olmak üzere toplam 54 devrimci saatler süren direnişten sonra hunharca katledildiler.

Devletin halklarımız için ne anlam ifade ettiği artık ortadadır. Biz Malatya Cezaevinde bulunan siyasi tutsaklar olarak tüm bu faşist katliamları protesto ediyor ve 2 günlük Açlık Grevine başlıyoruz.

Malatya Cezaevi'nde bulunan
Siyasi Tutsaklar adına
İhsan Gedik, Cumhur Bican,
Hamza Kandemir.

Elinizde bulunan bildiri, İzmir Buca'da sivil faşistler (MÇP) tarafından dağıtılmıştır. Kürdistan'da devam eden kontgerille faaliyetleri, metropollerde yoğun bir şekilde devam etmektedir. Bu bildirinin, ibret-i alem olması açısından Newroz'da yayınlanmasını istiyorum.

İzmir'den
bir okur

TÜRK HALKI VE SAĞDUYU SAHİBİ KARDEŞİM

Devlet ve insan düşmanı kişilere senin de yapman gereken görevler var, ne yapman lazım:

1. Pazarda, çarşıda, komünist Kürt ile alış veriş yapma.
2. Evin varsa komünist Kürde kiraya verme, selamı kes.
3. İşçi lazımsa bu memleketin öz evlatları var onları bul bu işini onlara yaptır, sağduyu sahibi olsun.
4. Evlilik olayında kızını, komünist Kürde verme-alma.
5. Bu komünistlere karşı fiziki olarak güç kullan. Güç kullanamazsan kullananlarla birlikte ol, onuda yapamazsan bunlara karşı buğuz et, buğuz etme ancak karşı gelmenin en zayıfıdır.

Sizleri yukarıda bu komünist Kürtlerle nasıl mücadele edeceğiniz konusunda az da olsa aydınlattık. Çünkü bu Kürtler kendilerini Türk olarak kabul etmiyorlar, ideolojileri de marksist-leninist görüşlerdir. Din düşmanı kişileri aranızda barındırma.

Bu bir avuç komünist Kürt İzmir'de senden kazandığı beş kuruşun üç kuruşunu memleketine göndermekte, gerillasına ulaştırmaktadır. Senin verdiğin para senin asker oğluna, memur evlatına kurşun olarak hainler tarafından sıkılmaktadır.

Ülkemizin doğusunda senin memur oğluna bu hainler ev vermiyor.

Ülkemizin dış güçler ve içimizde beslenen hainler tarafından ülkemizde kargaşa yaratıp huzuru bozmak isteyen bu kişilere karşı tavrını göster. Kurtuluş savaşında Yunanlı nasıl denize döküldü ise bu Ermeni dönmesi komünistlere de öyle yapılacaktır, o gün çok yakındır.

İzmirli Yurtseverler

İNSANLIK ADINA

Kendi ulusal bayramlarını geleneklerine uygun olarak, topluluklar halinde kutlayan Kürt halkını tanklarla, toplarla, uzun namlulu silahlarla taramayı, uçaklarla ve helikopterlerle bombalamayı şeffaflık ve demokrasi adına yaptığını iddia edenlerin insanlık adına yargılanıp cezalandırılması, bunu yaptıranların ve yapanların bütün insanlık alemine şikayet edilmesi gerekmiyor mu?

Bir ulusun topyekün, çoluk çocuk, kız, erkek, genç ve yaşlı demeksizin katledilmesine duyarsız kalanları insanlık adına eleştiriyorum.

Hangi ırklardan, hangi uluslardan olursa olsunlar insan olduğunu iddia edenleri, insanlığı savunanları, TC'nin katliamlarını kınamaya, olmuş ve olabilecek bütün katliamlara karşı örgütlenerek mücadele etmeye çağırıyorum.

Her hangi bir ulusun, başka bir ulusun özgürlük ve bağımsızlık mücadelesini tankla, topla, tüfekle ve uçaklarla sindirmeye, durdurmaya ve yok etmeye çalışmasını her ne gerekçeyle olursa olsun haklı ve doğru görenleri ve haklı göstermeye çalışanları, insanlık adına lanetliyor, onları İNSANLIK ADINA insanlığın yüz karası ilan ediyorum.

Antalya'dan Bir
Newroz Okuru

Helikopterden Bildiri...

18.4.1992 günü Akçadağ Yeşilyurt ve Doğanşehir'in köy ve kasabalarında jandarma helikopterleriyle bildiri atılmıştır. Değişik yerlerde değişik içeriklerle atılan bildirilerden bir tanesinde şunlar yazıyor:

"İnsanları kalkan olarak kullanan, TC devletine kurşun sıkan ve devletin sabrı karşısında cesaret bulup halkı ayaklandırmaya kalkan Apo'nun eşkiyaları ve destekçileri gereken cezaya çarptırılacaktır.

Devlet halka zarar vermek istemiyor. Onun için eğer Apo'yu desteklemiyorsan, kendine çoluğuna çocuğuna sahip çık. Tahriklere kapılma, kendini ve aileni tehlikeye atma.

TC güçlüdür, bu yangını söndürecektir."

MALATYA

Değerli Newroz Emekçileri,

Hepinizin Newroz bayramını kutlar en işten saygılarımı sunarım. Newroz dergisini beğenerek okuyorum. Ama daha erken, yani onbeş günde bir çıkarabilirseniz Newroz'u daha da mutlu olacağım. Elbette bunun bir takım zorlukları olduğunu bilmiyor değilim. Ama insan böyle kaliteli bir derginin ayda bir değil de daha erken bir şekilde ele ulaşmasını istiyor.

Sizlere çalışmalarınızda başarılar diliyorum Ayrıca yazdığım bir şiiri sizlere gönderiyorum. Kendimce şiirler yazıyorum.

Cejna Newroz Piroz Be!

BAHAR TÜRKÜSÜ

Dağlardan selam gelir
Güzel yüzlü halkıma
Newroz Ateşi yanar
Yüzyıllardır Medya'da
Halklar devrim içindir
bitmez tükenmez Ekim.
Olacaktır elbette
Kürdistan'da da DEVRİM
Kawa usta en önde
Ve O'nun gösterdiği yönde
yürüyoruz birlikte.

Biz ki
"Ey düşman dinle bizi,
yeneceğiz faşizmi"
demişiz.
Biz ki Newroz Ateşini
bedenimizde yükseltmişiz.
Çarşıda, meydanlarda
iplere gerilmişiz.

Yeter artık ey düşman!
İşkence, kelepçe
Durduramayacak bizi
Yürüyoruz soluksuz
Selam tüm savaşanlara

Ferhat Aydın
TARSUS

DUYURU

En başta insan haklarına saygı ve ülkede demokratikleşmenin derinleştirilmesi, yaygınlaştırılması vaadleriyle işbaşına gelen hükümetin, Kürt gerçeğini kabul ettiğini de belirttikten sonra, Türkiye Kürdistan'ında giriştiği kanlı kırımı protesto ediyor, Kürt halkının haklı talepleri ile dayanışma içerisinde olduğumuzu kamuoyuna duyuruyoruz.

Bremerhaven
Türkiyeli İşçiler Derneği

Bir Gittik, Bin Geldik...

Yıl 1981. Aylardan Mart. 3 Mart'tan 4 Mart'a geçilen bir gece. Üç yiğit yurtsever, birgünü geride bırakmak üzereler. Adıyaman'ın Çelikhan ilçesi mezralarından birinde, TC'nin askerleriyle çatışmada şehit oluyor üç nefer.

Okul lojmanında kıstırılıyorlar gece karanlığında.Köyün muhtarının bilgisi dahilinde kalınıyor lojmanda. Muhtar hain, muhtar dönek.. Bayıltıcı ilaç döküyor getirdiği yemek içine. Ardından haber ulaşıyor kan kusuculara. Üç can düşüyor toprağa.

Köyün gençlerine "toplanın" deniyor. Tanıyorlar mıydı acaba, ya da var mıydı bağlantıları? Kükremişti kan içici "sizleri de böyle yapacağız, size de gelecek bir gün sıra" diye.

Üç gencecik canın takılmıştı boyunlarına ipler ve bağlanmıştı arabaların ardına. Köy ortasında sürükleniyor üç beden, teşhir ediliyor köylülere, ya da korku salınmaya çalışılıyor yüreklere. Boyunları da uzamışmıydı ne, kısacık zamanda?

Kontra elemanları dalmıştı gece karanlığında. Bombalar, kurşunlar patlatılmıştı. Hınçları durmamıştı katliamcının, cesetler üzerine saldırmışlardı. Savururken postallarını ölü canların kafalarına, kahkahalar atıyorlardı.

MİT'in, Kontra'nın, askerin pervasızlığı yetecek miydi, ulusal-toplumsal kurtuluşun durdurulmasına? Bir Haydar, bir Mehmet, bir Sabri vermişti bedenlerini bu yolda...Ama, doğdu karanlığın ardından bin Haydar, bin Mehmet ve bin Sabri... Durdurabilir mi hiç coşan seli, bir yığıntı öbeği...

SER KEVRÊ GEWR

Lı ser kevrê gewr mij dûmane
Megrî dayê megrî
Haydo bavê dû zeroka ne.
Megrî, megrî dayê megrî

Lı ser kevrê gewr bû awrê reş
Ew gel gişkî bûn rûreş
Ew hukûmet ji me çî dıxazî
Xwarin xortê bavê çav reş
Megrî, megrî dayê megrî

Seyê kevrê gewr keya ye
Nanê hukûmetê jêre bû kare
Keya birayo vê ji bîr meke
Dê di serête de bê kutan mîxê zere
Megrî, megrî dayê megrî
Li ser Egîtê me bigirî

Malatya'dan bir okur

ŞİİR

TÜRKÜLERİMİZ DÜŞMAN SENFONİLERİNDE

Kıyılarımızı kamçılayan dost bildiğimiz
dalgalardır duyuyorum sesini

Yaşamın çıplak duvarlarında
Sürerken atını dörtnala zaman
her yer toz-duman
Solmaktadır yaşam çiçeği
işkence tezgahlarında
Hüzün gölgemize sığınmış
mutluluk çıplak
Kabuk bağlamaz
tarihimizin kanlı yarası
irin kokuyor zaman

Kaç zaman
tükürüldü cellat suratlara
katip
neden yazmıyorsun?
Kaç zaman
intifadaya durdu meydanlarda
çatal yürekli
kadınlarımız?

***

Her cevapsız soru
yüreğimin ağlarına takılır
Bulutlar oturur gözlerime
direncim şahlanır
Gün be gün
öfkem demlenir
yurtsuzluğuma...
Tutulmalıdır artık Demirci Kawa'ların günlüğü
Türkülerimiz düşman senfonilerinde

Kahreden bir ölüm bulutu
göklerinde
ülkemin

Bu kar, fırtına, bomba-i kimya
ve çocuk ölüleri kimin?
Kaybeden ve kazanan kimler...

Hangi çocuğun ev ödevinde kaldı
dört kitap
dört peygamber
formülü?

***

Her cevapsız soru şafaklarıma kan tükürür
yıldızlar ağlar
Kuşların kanatlarında
özgürlüğü uçuşur
genç kızların
Rüzgarın terkisinde zılgıt sesleri
türkü türkü
Yüreğim yanardağ
yüreğim deprem yeri
Ey benim proleter kardeşim!
Suskunluğun kime karşı?
"Sınırsız-sömürüsüz dünya" tezlerin
hangi kitapta kaldı?

***

Her cevapsız soru kanlı ellere
eldiven olurken,
Hoş gelir
sefa gelir
ölüm

Ey umutlarımızı kan sofralarına
meze eden
coğrafya düşmanları!

Biner biner
çoğalıp
geliyoruz
Kendi sınırlarımızı
kendimiz
çizmek
istiyoruz.

Nisan 1991
Ozan Nesimi

www.arsivevi.org

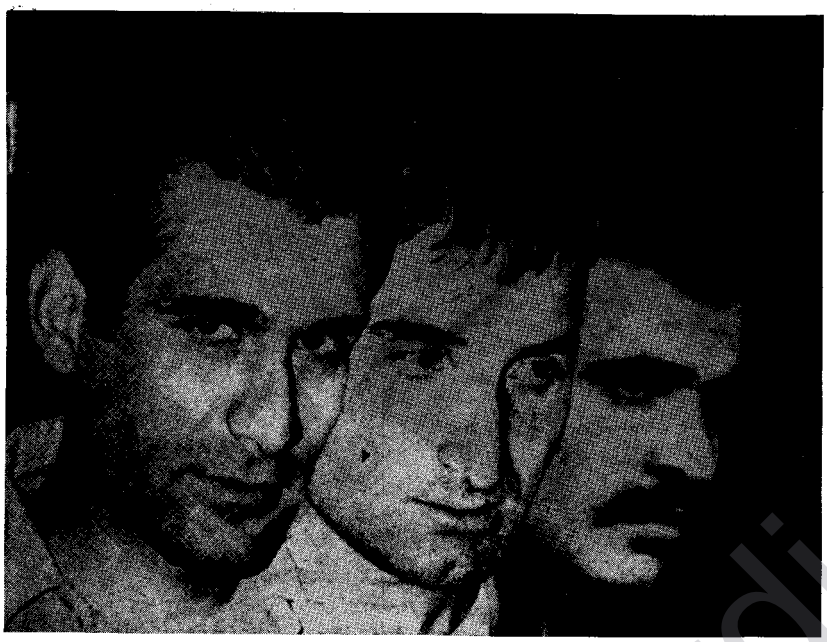

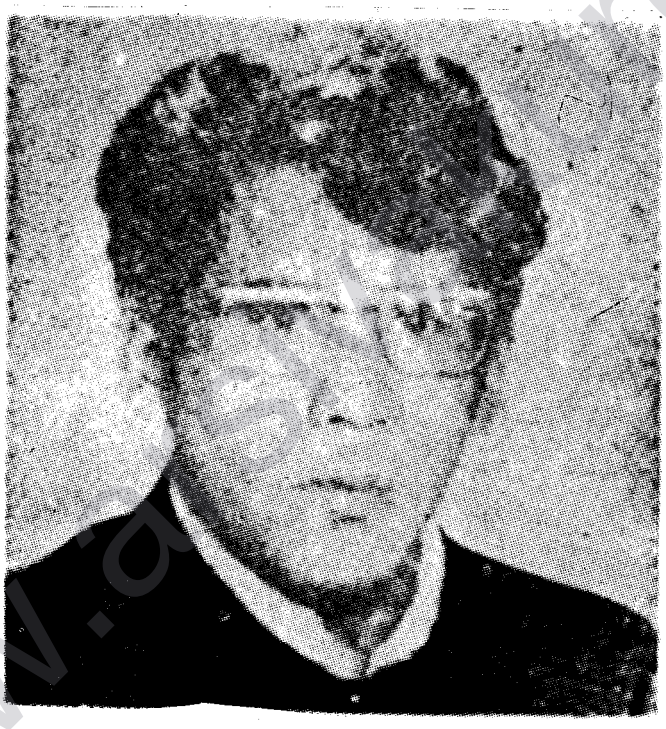

AVNİ GÖKOĞLU

3 Mayıs 1973
Bir beden düşüyor toprağa
Yeşermek,
bir ölüp bin doğmak için
Tohum oluyor.
Sınır boylarının efsanesi
Reş'esi
Avni'si
Urfalım benim
Binlerce Reş sınır boylarında şimdi
Senin açtığın yolda...

Tüm Mayıs Şehitlerini Anıyoruz

www.a...rdi.org

Kürdistan Komünist Partisi

D o s y a s ı

SAVUNMA

Pelê Sor Yayınları

Dağıtım ve İsteme Adresi: NEWROZ YAYINCILIK Kemalpaşa Mah. Defteremini Sokak
Akkoyun Apt. No: 2/4 Kat: 4 Daire:10 Aksaray/ İST. Tel: 511 96 56
Newroz Bürolarından Edinebilirsiniz.

TÜM EZİLENLER İÇİN

HALKLARIN KARDEŞLİĞİ İÇİN

ÖZGÜRLÜK BARIŞ VE DEMOKRASİ İÇİN

YURTSEVER DEMOKRAT GAZETE

azadi

ÇIKTI !

• ARİF SEVİNÇ
• CEMŞİT BENDER
• FİKRET BAŞKAYA
• ENDER ÖZKAHRAMAN
• ERCAN KANAR
• EREN KESKİN
• ERGİN CİNMEN
• HÜSEYİN BEYSÜLEN
• MAHMUD LEWENDİ
• MEHMET BAYRAK
• MUNZUR ÇEM
• OZAN TELLİ
• ÖMER POLAT
• VELİ KASIMOĞLU

azadi'de

www.arsivakurdi.org